

GMINA GOCZAŁKOWICE-ZDRÓJ

OPRACOWANIE EKOFIZJOGRAFICZNE

PODSTAWOWE

SPORZĄDZONE NA POTRZEBY PROJEKTU ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GOCZAŁKOWICE-ZDRÓJ

2012
(aktualizacja - 2013)

Spis treści

	str.
Wprowadzenie.....	1
1. Charakterystyka stanu i funkcjonowania środowiska.....	2
1.1. Elementy przyrodnicze i ich wzajemne powiązania.....	2
1.1.1. Powierzchnia ziemi.....	2
1.1.1.1. Budowa geologiczna.....	2
1.1.1.2. Ukształtowanie terenu.....	4
1.1.1.3. Gleby.....	6
1.1.2. Wody.....	6
1.1.2.1. Wody podziemne.....	6
1.1.2.2. Wody powierzchniowe.....	7
1.1.3. Klimat. Warunki topoklimatyczne.....	9
1.1.4. Roślinność. Zwierzęta.....	10
1.1.4.1. Roślinność.....	10
1.1.4.2. Zwierzęta.....	12
1.2. Powiązania przyrodnicze z otoczeniem.....	13
2. Zasoby przyrodnicze i walory krajobrazowe.....	15
2.1. Zasoby przyrodnicze i ich użytkowanie.....	15
2.1.1. Różnorodność biologiczna.....	15
2.1.2. Zasoby naturalne decydujące o uzdrowiskowym statusie gminy.....	16
2.1.2.1. Źródła naturalnych surowców leczniczych.....	16
2.1.2.2. Koncesje na wydobywanie naturalnych surowców leczniczych.....	17
2.1.2.3. Wąskie ciwości lecznicze klimatu.....	19
2.1.3. Wąskie kamienne i metan pokładów w głą.....	19
2.1.3.1. Udokumentowane źródła w głą kamiennego i metanu pokładów w głą.....	19
2.1.3.2. Koncesje na wydobywanie w głą kamiennego z metanem i metanu.....	20
2.1.3.3. Problem określenia granic obszarów i terenów górniczych.....	21
2.1.3.4. Koncesje na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż.....	23
2.1.4. Zasoby i ujęcie wód podziemnych.....	24
2.1.5. Zasoby i ujęcie wód powierzchniowych.....	26
2.1.6. Pozostałe zasoby przyrodnicze.....	27
2.1.6.1. Lasy.....	27
2.1.6.2. Użytki rolne.....	28
2.1.6.3. Odnawialne źródła energii.....	29
2.2. Walory krajobrazowe.....	30
3. Stan ochrony zasobów przyrodniczych i walorów krajobrazu.....	31
3.1. Ochrona przyrody - obszary Natura 2000.....	31
3.1.1. Obszar specjalnej ochrony ptaków Dolina Górnej Wisły.....	31
3.1.2. Specjalny obszar ochrony siedlisk Zbiornik Goczałkowicki - Ujęcie Wisły i Bajerki.....	40
3.1.3. Obszary proponowane do objęcia ochroną prawną.....	40
3.1.4. Ochrona gatunkowa.....	41
3.2. Ochrona walorów krajobrazu. Zabytki.....	42
4. Jakość i zagrożenia środowiska.....	43
4.1. Zagrożenia dla zasobów naturalnych surowców leczniczych na skutek eksploatacji w głą kamiennego.....	43
4.2. Jakość wód.....	51
4.2.1. Jakość wód podziemnych.....	51

	str.
4.2.2. Jako wód powierzchniowych.....	52
4.3. Jako gleb.....	53
4.4. Jako powietrza atmosferycznego.....	54
4.5. Jako klimatu akustycznego (zagro enie hałasem).....	55
4.6. Poziomy pól elektromagnetycznych.....	57
4.7. Ryzyko powa nych awarii.....	58
4.8. Niebezpiecze stwo powodzi.....	58
4.9. Gospodarka odpadami.....	60
5. Zmiany rodowiska.....	61
5.1. Dotychczasowe zmiany rodowiska.....	61
5.2. Wst pna prognoza dalszych zmian w rodowisku.....	63
6. Przyrodnicze predyspozycje do kształtowania struktury funkcjonalno - przestrzennej. Przydatno rodowiska dla funkcji u ytkowych.....	64
6.1. Tereny, które powinny peñni funkcje przyrodnicze.....	64
6.2. Przydatno terenów dla rozwoju funkcji u ytkowych. Ograniczenia w przeznaczaniu i zagospodarowaniu terenów.....	65
6.2.1. Funkcja uzdrowskowa - strefy ochrony uzdrowskowej.....	65
6.2.2. Przydatno gruntów na potrzeby budownictwa.....	68
6.2.3. Przydatno terenów dla rozwoju funkcji wypoczynkowo - rekreacyjnej.....	69
6.2.4. Przydatno terenów dla rozwoju funkcji rolniczej i le nej.....	70
6.3. Ograniczenia w przeznaczaniu i zagospodarowaniu terenów na okre lone cele.....	71
7. Uwarunkowania ekofizjograficzne (synteza).....	74
8. Materiajy ródjowe, literatura.....	79
Zaÿ czniki.....	86
Zaÿ cznik 1. Granice strefy "A" i "B" ochrony uzdrowskowej.....	86
Zaÿ cznik 2. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków gminy GoczaŹkowice-Zdrój.....	86
Zaÿ cznik 3. Miejsca pamici.....	88
Cz kartograficzna	
Mapy w skali 1:50000 - 1:60000	
Udokumentowane zÿb a kopalin	
Obszary i tereny górnice	
Uj cia wód podziemnych i powierzchniowych	
Strefy ochrony uzdrowskowej	
Uwarunkowania ekofizjograficzne, mapa syntetyczna, skala 1:10000	

Wprowadzenie

Opracowanie ekofizjograficzne dla gminy Goczańkowice-Zdrój, rodzaju podstawowego, zostało sporządzone na podstawie art. 72 ust. 4 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (tj. Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.) na potrzeby projektu zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Goczańkowice-Zdrój. Opracowanie obejmuje cały obszar gminy w jej granicach administracyjnych.

Opracowanie ekofizjograficzne stanowi dokumentację charakteryzującą poszczególne elementy przyrodnicze na obszarze miasta i ich wzajemne powiązania (art. 72 ust. 5 ustawy Prawo ochrony środowiska) i stanowi podstawę do określenia w studium wymagań, o których mowa w art. 72 ust. 1-3 ustawy Prawo ochrony środowiska. Wymagania te polegają na: zapewnieniu w studium warunków utrzymania równowagi przyrodniczej¹ i racjonalnej gospodarki zasobami środowiska², ustaleniu przy przeznaczaniu terenów na poszczególne cele proporcji w strukturze wykorzystania terenu pozwalających na zachowanie lub przywrócenie na nich równowagi przyrodniczej i prawidłowych warunków życia, określenie sposobu zagospodarowania obszarów zdegradowanych w wyniku działalności człowieka, klęsk żywiołowych oraz ruchów masowych ziemi.

Rodzaje, zakres i sposób wykonania opracowań ekofizjograficznych określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz.U. z 2002 r. Nr 155, poz. 1298), dotyczące jednak tylko opracowań sporządzanych na potrzeby planów zagospodarowania przestrzennego - miejscowych i województw. W niniejszym opracowaniu przyjęto zasady określone tymi przepisami, dostosowując je do zasad sporządzenia i stopnia szczegółowości studium. Pozwoli to na wykorzystanie dokumentacji również na potrzeby planów miejscowych.

Zgodnie z cyt. rozporządzeniem, przy sporządzaniu opracowania bierze się pod uwagę: (1) dostosowanie funkcji, struktury i intensywności zagospodarowania przestrzennego do uwarunkowań przyrodniczych, (2) zapewnienie trwałości podstawowych procesów przyrodniczych na obszarze objętym dokumentem planistycznym oraz (3) warunków odnawialności zasobów przyrodniczych, a także (4) eliminację lub ograniczenie zagrożeń i negatywnego oddziaływania na środowisko i (5) ustalenie kierunku rekultywacji obszarów zdegradowanych.

Opracowanie składa się z części opisowej i kartograficznej, obejmującej mapy analityczne (charakteryzujące przestrzenną zmienność i cechy poszczególnych elementów przyrodniczych) i map syntetyczną (przedstawiającą kompleksowe oceny i wyniki waloryzacji).

Opracowanie, sporządzone na podstawie aktualnych danych o środowisku, zawiera zgodnie z cyt. przepisami: (1) rozpoznanie i charakterystykę oraz (2) diagnozę stanu i funkcjonowania środowiska³, (3) wstępny prognostyczny dalszych zmian w środowisku (kierunki i możliwości intensywności przekształceń i degradacji środowiska, które mogą powodować dotychczasowe użytkowanie i zagospodarowanie), (4) wskazanie obszarów, które powinny pełnić przede wszystkim funkcje przyrodnicze oraz ocenę przydatności środowiska dla różnych rodzajów użytkowania i form zagospodarowania obszaru, (5) określenie uwarunkowań ekofizjograficznych (wnioski z analiz, prognoz i ocen), w szczególności - wskazanie terenów, których użytkowanie i zagospodarowanie, z uwagi na cechy zasobów środowiska i ich rolę w strukturze przyrodniczej obszaru, powinno być podporządkowane potrzebom zapewnienia prawidłowego funkcjonowania środowiska i zachowania różnorodności biologicznej oraz określenie ograniczeń wynikających z konieczności ochrony zasobów środowiska lub występowania uciążliwych zagrożeń środowiska oraz wskazanie obszarów, na których ograniczenia te występują.

¹ przez równowagę przyrodniczą rozumie się stan, w którym na określonym obszarze istnieje równowaga we wzajemnym oddziaływaniu: człowieka, składników przyrody żywej i układu warunków siedliskowych tworzonych przez składniki przyrody nieożywionej (art. 3 pkt 32 ustawy Prawo ochrony środowiska)

² racjonalna gospodarka zasobami środowiska jest jednym z elementów ochrony środowiska, polegających m.in. na racjonalnym gospodarowaniu tymi zasobami - zgodnie z zasadą zrównowagonego rozwoju (art. 3 pkt 13 ustawy Prawo ochrony środowiska); zrównowagony rozwój oznacza rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczno-obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokolei (art. 3 pkt 50 cyt. ustawy)

³ charakterystyka stanu oraz funkcjonowania środowiska dotyczy powinna: poszczególnych elementów przyrodniczych i ich wzajemnych powiązań oraz procesów zachodzących w środowisku, dotychczasowych zmian w środowisku, struktury przyrodniczej obszaru, w tym różnorodności biologicznej, powiązań przyrodniczych obszaru z jego szerszym otoczeniem, zasobów przyrodniczych i ich ochrony prawnej, walorów krajobrazowych i ich ochrony prawnej, jako środowiska oraz jego zagrożeń i wraz z identyfikacją rodzajów tych zagrożeń; diagnoza powinna zawierać oceny: (1) odporności środowiska na degradację oraz zdolności do regeneracji, (2) stanu ochrony i użytkowania zasobów przyrodniczych, w tym różnorodności biologicznej, (3) stanu zachowania walorów krajobrazowych oraz możliwości ich kształtowania, (4) zgodności dotychczasowego użytkowania i zagospodarowania obszaru z cechami i uwarunkowaniami przyrodniczymi, (5) charakteru i intensywności zmian zachodzących w środowisku, (6) stanu środowiska oraz jego zagrożeń i możliwości ich ograniczenia

Podstawowe informacje o gminie Goczańkowice-Zdrój. Gmina Goczańkowice-Zdrój zajmuje obszar o powierzchni 4864 ha (według Głównego Urzędu Statystycznego powierzchnia ta od 2006 r. wynosi 4739 ha), położony w południowej części powiatu pszczyńskiego, w województwie śląskim. Goczańkowice-Zdrój graniczy z trzema gminami miejsko - wiejskimi: Pszczyna (w latach 1975 - 1991 gmina stanowiła część tego miasta), Czechowice - Dziedzice (pow. bielski) i Strumień oraz z gminą wiejską Chybie (dwie ostatnie gminy leżą w pow. cieszyńskim).

Liczba ludności w Goczańkowicach-Zdroju (6593 osoby w 2011 r.) systematycznie wzrasta; gęstość zaludnienia we wschodniej części gminy (nie obejmującej Zbiornika Goczańkowickiego⁴) jest do znacząca (420 osób/km²).

Goczańkowice-Zdrój jest gminą uzdrowiskową (Uzdrowisko Goczańkowice-Zdrój), zlokalizowany na jej terenie Zakład Uzdatniania Wody Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów S.A. zaopatruje w wodę pitną konurbację górnośląską i aglomerację rybnicką. Istotne znaczenie ma rolnictwo (uprawy szklarniowe i hodowla ryb).

Przez gminę przebiega korytarz transportowy o znaczeniu europejskim, obejmujący odcinki europejskiej trasy drogowej E75 i trasy krajowej E462 (DK 1 w numeracji dróg krajowych) oraz międzynarodowe linie kolejowe E-65, CE-65 i C-63 (w numeracji krajowej linii kolejowej o znaczeniu państwowym nr 139 oraz 39 i 150).

Zdecydowana większość (90%) obszaru Goczańkowic-Zdroju stanowi tereny otwarte, o czym decyduje przede wszystkim udział powierzchni Zbiornika Goczańkowickiego (udział terenów otwartych, głównie rolniczych, we wschodniej części gminy wynosi 75%). Wśród terenów zainwestowanych przeważa zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna oraz tereny komunikacji i infrastruktury technicznej.

1. Charakterystyka stanu i funkcjonowania środowiska ⁵

1.1. Elementy przyrodnicze i ich wzajemne powiązania

1.1.1. Powierzchnia ziemi ⁶

1.1.1.1. Budowa geologiczna

Pod względem budowy strukturalnej obszar gminy Goczańkowice-Zdrój znajduje się w obrębie dwóch nakładających się jednostek: w obrazie podpermskim - w obrębie zapadliska górnośląskiego, uformowanego podczas orogenezy warwicyjskiej (i przebudowanego w orogenezie alpejskiej), natomiast w obrazie podkenozoicznym - w obrębie zapadliska przedkarpackiego, mającego charakter rowu przedgórskiego orogenu karpackiego.

W górotworze rejonu Goczańkowic-Zdroju na skałach krystalicznych skonsolidowanego podłoża (prekambryjskie żupki biotytowo - muskowitzowe lub chlorytowe) zalegają niezgodnie osady kambru: piaskowce (w części dolnej) oraz mułowce (w części górnej), o ogólnej miąższości miejscami sięgającej około 1100 m. Wyżej leżą utwory dewonu - piaskowce z wklęsłkami mułowców i zlepieńców (dewon dolny) oraz wapień i margle z krzemieniami (dewon górny). Miąższość skał dewonu wynosi około 600 - 800 m.

Karbon dolny reprezentują wapień. Karbon górny (produktywny) rozpoczynają osady serii paralicznej (namur A), wykształcone jako ilowce i mułowce naprzemianległe z warstwami piaskowców drobnoziarnistych. Zawierają nieliczne, zwykle cienkie pokłady węgla kamiennego. Strop osadów tej serii znajduje się na wysokości od około 1550 m p.p.t. (pod powierzchnią terenu). Wyżej zalegają gruboklastyczne osady górnośląskiej serii piaskowcowej (namur B-C), reprezentowane przez warstwy siodłowe, silnie zredukowane w części wschodniej oraz warstwy rudzkie (część dolna). Przeważają piaskowce, zawierające przewarstwienia skał drobnoklastycznych z pokładami węgla (w stopniu warstw siodłowych występuje gruby pokład 510).

⁴ urzędowa nazwa obiektu fizjograficznego - Jezioro Goczańkowickie; ze względu na powszechne stosowanie terminu zbiornik, w tym w większości materiałów źródłowych, w opracowaniu ekofizjograficznym posłużyono się nazwą zbiornik Goczańkowicki. Nazwa ta ma uzasadnienie także w antropogenicznej genezie tego obiektu

⁵ środowisko - ogół elementów przyrodniczych, w tym także przekształconych w wyniku działalności człowieka, a w szczególności powierzchni ziemi, kopaliny, wody, powietrze, krajobraz, klimat oraz pozostałe elementy różnorodności biologicznej, a także wzajemne oddziaływania między tymi elementami (art. 3 pkt 39 ustawy Prawo ochrony środowiska)

⁶ powierzchnia ziemi - naturalne ukształtowanie terenu, gleba oraz znajdująca się pod nią ziemia do której boko oddziaływania człowieka (art. 3 pkt 25 ustawy Prawo ochrony środowiska)

Mi szo utworów warstw siodłowych oraz rudzkich ogółem w cz ci zachodniej przekracza 500 m i maleje w kierunku wschodnim do okoł 200 m. Piaskowce warstw siodłowych s drobno- i rednioziarniste, natomiast piaskowce warstw dolnorudzkich s drobnoziarniste, zwi zje, z jawicami piaskowców gruboziarnistych i wirowców. Warstwy górnorudzkie, wykształcone s gównie jako mułowce lub iłowce, udział piaskowców maleje do 20 - 30%.

Warstwy rudzkie zawieraj pokłady w gla o zmiennej mi szo ci (w tym 5 bilansowych), ogólnie malej cej z zachodu ku wschodowi i północnemu - wschodowi, gdzie cz cie szych pokładów wyklinowuje si . Warstwy górnorudzkie, których sp g wyznacza pokład 407, zaliczane s do westfalu A i rozpoczynaj seri mułowców , tworzon razem z warstwami orzeskimi (westfal B). Warstwy górnorudzkie wraz z doln cz ci profilu warstw orzeskich (w niecce gówniej Górn I skiego Zagę bia W glowego do stropu pokładu 326) wyodr bniane s jako warstwy załskie.

Warstwy orzeskie buduj gównie szare łpki mułowcowe i iłowce, zmiennie zapiaszczone, z licznymi konkrekcjami lub wkładkami syderytowymi. W gór profilu wzrasta udział piaskowców, zwykle drobnoziarnistych. Pokłady i przewarstwienia w gla wyst puj bardzo licznie, najcz ciejs one cienkie i nieregularnie wykształcone, ponad 20 z nich ma parametry kwalifikuj ce do pokładów bilansowych. Na przewa aj cej cz ci obszaru Goczańkowic-Zdroju warstwy orzeskie buduj nierówn , zerodowan powierzchni stropu karbonu. Mi szo peñnego profilu warstw orzeskich wynosi w rejonie gminy ponad 570 m.

Najmłdsze ogniwo karbonu stanowi sjałowizje, podrz dne zlepie cowate, ró noziarniste piaskowce warstw łaziskich, po ród których wyst puj pakiety mułowców i iłowców z pokładami w gla (w tym 8 bilansowych). Skał warstw łaziskich buduj zerodowan powierzchni stropu utworów karbo skich tylko w północno - wschodniej cz ci obszaru gminy, a mi szo tych warstw szybko ro nie w kierunku północnym. Warstwy łaziskie stanowi doln cz krakowskiej serii piaskowcowej (westfal C).

Po okresie akumulacji karbo skiej miał miejsce kilka faz ruchów górotwórczych i przewaga denudacji powierzchni skalnej nad akumulacj , trwaj ca do pocztku neogenu. Luka sedymentacyjna obejmuje perm, trias, jur i kred oraz paleogen, si gaj c dolnego miocenu. Opisane wy ej skał podlegaj w tym czasie erozji oraz dyslokacjom tektonicznym, czego pochodn jest silnie urze biona powierzchnia stropu utworów karbonu.

Obszar Goczańkowic-Zdroju poję ony jest nad kraw dzi wierzchowiny oraz południowym stokiem równole nikowego wyniesienia zrbowego D bina. Od strony południowej zrb odci ty jest stref uskoków Bzie - Czechowice, w której uskoki schodowe zrzucaj południowe skrzydł sumarycznie do okoł 900 m. Pod południowym brzegiem oraz pod zachodni cz ci Zbiornika Goczańkowickiego strop utworów karbonu znajduje si okoł 600 - 800 m p.p.m., podczas gdy pod północno - wschodni cz ci gminy - okoł 0 - 100 m p.p.m. Górotwór karbo ski poci ty jest licznymi uskokami tworz cymi dwie generacje. W pierwszej przewa aj uskoki o kierunkach przebiegu WNW - ESE, w drugiej - NW - SE. Pierwsza, starsza generacja, zwi zana jest z waryscyjskimi ruchami górotwórczymi, druga - z ruchami kimeryjskimi, podczas których odnowione zostaj tak e liczne uskoki starsze. Głwne struktury tektoniczne ukształtował si podczas laramijskich i alpejskich ruchów górotwórczych.

Utwory karbonu przykryte s osadami deponowanymi w pogębiaj cym si zapadlisku przedkarpackim, na którego obszar wkroczył morze. W miocenie (neogen) pogębiaj ce si obni enia tektoniczne zostaj wypeñnione produktami niszczenia wpi trzonych zrbów. Utwory miocenu tworzą zwart pokryw na całm obszarze gminy. Wyst puj bezpo rednio pod utworami czwartorz du, nie odsłaniaj c si na powierzchni. Mi szo osadów mioce skich jest bardzo zró nicowana, gwałtownie ro nie w gę bokich obni eniach powierzchni utworów przedkenozoicznych. W północnej cz ci Goczańkowic-Zdroju wynosi okoł 100 m, w cz ci południowej si ga okoł 600 m.

Pod południow cz ci Zbiornika Goczańkowickiego profil osadów neogenu rozpoczynaj wiry d bowieckie, maj ce tam północn granic zasi gu. Zasadnicz cz profilu osadów miocenu stanowi ił, mułki, iłowce, mułowce, a tak e piaski i wiry warstw skawiskich. W profilu miocenu w północnej gminy zdecydowanie przewa aj ił. W cz ci południowej pod mi szymi warstwami iłow zalegaj iłowce z grubymi kompleksami piaskowców drobnoziarnistych.

Przypowierzchniow cz profilu podję a skalnego obszaru gminy tworzy zwarta pokrywa osadów czwartorz dowych, o mi szo ci najcz ciejs od 10 m do 40 m, si gaj cej w plejstoce skich dolinach kopalnych do 100 m. Czwartorz d reprezentuj zasadniczo utwory lodowcowe oraz wodnolodowcowe akumulowane podczas zlodowacenia sanu 2 (południowopolskiego) i odry (rodkowopolskiego) oraz utwory rzeczne i eoliczne, pó noplejstoce skie i holoce skie.

Gliny morenowe wyst puj lokalnie pod powierzchni terenu. Maj barw szarobrunatn , s cz sto silnie zapiaszczone, przemyte, niekiedy margliste. Gliny zachowaj si gównie na paskich, kopalnych cokołach mi dzydolinnych. W miejscach ni ej poję onych, jak w dolinach pogrzebanych

w młodszych osadach, pozostają tylko bruki morenowe po rozmytej glinie. Przyjmuje się najczęściej, że gliny na tym obszarze należą głównie do zlodowacenia sału 2.

Największy udział w profilu osadów czwartorzędowych mają na terenie Goczańkowic-Zdroju utwory wodnolodowcowe. Stanowią one dosyć zwartą pokrywę piasków różnoziarnistych, o barwie żółtej i szaro-żółtej, z przewarstwieniami wirów kwarcowo-litynowo-granitowych (granity skandynawskie), niekiedy gliniastych i żwirów. W obrębie utworów fluwioglacjalnych, którym miejscami towarzyszą plejstoceńskie utwory fluwialne, w kopalnych obniżeniach terenu zalegają mułki zastoiskowe związane z podparciem odpływu rzek przez dolinę zlodowacenia sału.

Lessy formacji przełomowej występują w północnej części obszaru gminy, gdzie okrywają znaczne powierzchnie równiny fluwioglacjalnej, z wyjątkiem dolin. Były one akumulowane w drugiej części fazy pełnej ostatniego plejstocenu (wisły). Utwory te są silnie gliniaste, choć zawierają, głównie w partiach spągowych, również przewarstwienia piasków. Lessy są żółto-brązowe, jedynie w dole profilu siwe-ogłębione. W omawianym rejonie osi gminy zwykle do około 3 metrów mieszczą się.

Piaski i wiry oraz mułki rzeczne, występujące na powierzchni, pochodzą najczęściej z ostatniego plejstocenu zimnego - wisły (zlodowacenie północnopolskie) oraz z holocenu.

Utwory rzeczne plejstocenu tworzą rozległe terasy nadzalewowe w dolinie Wisły oraz duże stożki napływowe - Wisły poniżej Skoczowa i jej dopływów (w tym Jasienicy). Główną część tych osadów stanowi piasek żółty i szaro-żółty, różnoziarnisty z domieszką wiru, na ogół dobrze obtoczone, warstwowane poziomo i przekładnie. Podrzędnie przejawione są mułkami i żwirami. W składowiskach wirów budujących stożki i terasy rzek uchodzących z Beskidów wyraźnie wzrasta, a czarna dominuje, udział materiału lokalnego - przede wszystkim piaskowców. W granicach gminy opisywane utwory występują powszechnie w profilu osadów doliny Wisły. Miejscami budują powierzchnie terenu południowego brzegu Zbiornika Goczańkowickiego.

Osady rzeczne holocenu to najczęściej piaski i mułki tworzące niskie terasy. Stropowe partie teras zbudowane są z mada, w których przeważa frakcja pylasta i ilasta. Utwory rzeczne facji korytowej i pozakorytowej występują powszechnie w przypowierzchniowej części profilu podłoża w dolinie Wisły. W dolinach małych cieków w północnej części gminy osady holocenu, zalegające na stokach i wychodząc do dna dolin, mają znacznie mniejsze rozprzestrzenienie. Reprezentowane są głównie przez kilkumetrowe serie gliniasto-ilaste, powstałe ze spływów zboczowych oraz osadów znoszonych przez wody powierzchniowe (opadowe) z wyższych partii do dolin.

Późnoplejstoceńskie i holoceńskie utwory organiczne, torfy lub namuły mineralno-organiczne ze szczątkami roślin, wypełniają starorzecza w dolinie Wisły - zarówno kopalne, jak i występujące na powierzchni terenu. Mieszczą się w nich utwory siłki miejscami 3-4 m. Mułki humusowe były lub nadal są akumulowane także w stawach hodowlanych występujących przeważnie w dnach dolin.

1.1.1.2. Ukształtowanie terenu

Ukształtowanie powierzchni terenu na obszarze gminy cechują na ogół niewielkie różnice wysokości względnych oraz łagodne nachylenia.

Według regionalizacji fizycznogeograficznej J. Kondrackiego, Goczańkowice-Zdrój znajdują się w obrębie Północnego Podkarpacia (512) - w mezoregionach Dolina Górnej Wisły (512.22) i Równina Pszczyńska (512.21). Druga z wymienionych jednostek obejmuje tylko północno-wschodnią część obszaru gminy.

Według regionalizacji geomorfologicznej Polski Południowej M. Klimaszewskiego, obszar Goczańkowic-Zdroju jest położony w obrębie kolejnych jednostek hierarchicznych strefy alpejskiej:

- provincji: Kotliny Podkarpackie,
- podprovincji: Kotliny Podkarpackie Zachodnie,
- makroregionie Kotliny Raciborsko-Owsińska,
- mezoregionie Kotliny Owsińska,
- regionach:
 - Wysoczyzna Pszczyńska,
 - Dolina Wisły (odcinek zachodni).

Granica między regionami przebiega wzdłuż północnego brzegu Zbiornika Goczańkowickiego, ciągnąc się lewym (północnym) zboczem doliny Wisły, do którego podnóża nawiązuje w dużej mierze północna granica administracyjna gminy. Poniżej zapory czołowej zbiornika zbocze doliny Wisły i granica obu regionów biegnie dalej ogólnie w kierunku wschodnim, żukiem lekko wygiętym

w kierunku południowym - do rejonu skrzyżowania ul. Polnej z ul. Powstańców I skich. Następnie przecina wschodnią część ul. PCK, linii kolejowej i biegnie na północ, przecinając ul. Uzdrawiskową i Borowinową. Po przekroczeniu doliny Potoku Goczałkowickiego przebieg granicy regionów nawiązuje do zachodniego odcinka ul. Dłbowej, a dalej prowadzi jej wyraznym w reliefie terenu podciśnięciem meandrowym wzdłuż północnej i zachodniej granicy złożeń borowinowych i wzdłuż stawów Rontok i Rontok Duży - poza granice gminy.

Wysoczyzna Pszczyńska. W obrębie regionu Wysoczyzna Pszczyńska znajduje się tylko północno - wschodnią część Goczałkowic-Zdroju. Region stanowi wysoczyznę akumulacji lodowcowej i wodnolodowcowej zlodowacenia ostatniego, z którego ciężej zdegradowanym podłożem utworów mioceńskich, a w części południowej, obejmującej obszar Goczałkowic-Zdroju, pokrytą kilkumetrowymi warstwami lessów lub osadów lessopodobnych.

Powierzchnia wysoczyzny ma charakter równiny peryglacjalnej, tworzącej w rejonie Goczałkowic-Zdroju dwa równoległe, spłaszczone garby. Wyższy z nich ma szerokość od około 1200 m w rejonie Zakładu Uzdatniania Wody GPW S.A. do około 800 m przy wschodniej granicy gminy. Garb jest niemal płaski, sięga od około 270 m n.p.m. przy ul. Jeziornej do około 265 m n.p.m. na północ od Kolonii Brzozowej. Obniża się łagodnie ku północy i południowi - w stronę dolin Pszczynki i Potoku Goczałkowickiego. Mniejszy garb ma szerokość 400 - 600 m. W kierunku wschodnim opada stopniowo z 265 m n.p.m. ku ujściu doliny Potoku Goczałkowickiego do doliny Wisły.

Stoki opadające ku dolinom są łagodne i przechodzą w zbocza dolin zwykle bez wyraźnych krawędzi. Nachylenia stoków wysoczyzny mieszczą się najczęściej w przedziale około 1 - 3%. Dolina Potoku Goczałkowickiego posiada nieckowate dno, spłaszczające się w dolnym biegu, o szerokości od kilkudziesięciu do około 100 m. Liczne krótkie, w kształcie dolinki nieckowate i parowe rozcinają południowy stok wysoczyzny, uchodząc bezpośrednio do doliny Wisły.

Dolina Wisły (odcinek zachodni) stanowi dno Kotliny Oświęcimskiej. Równoległe rowy odcinek doliny powstały w rezultacie działalności wód rzeki roztokowej, odprowadzającej wody spływające z gór oraz z topniejącego lodu podczas zlodowacenia ostatniego (rodkowopolskiego). Po ustąpieniu lodu pra-Wisła odprowadzała najpierw wody do systemu dolinnego Odry - dział wodny przebiegał na linii Czechowice-Dziedzice - Pszczyna. Z czasem dopiero uformowały się rzecznice zbliżone do współczesnej. Nowy układ doliny Wisły, wykształcony po zlodowaceniu ostatnim wykorzystujący równoległe rowy zjawienia tektoniczne, a w niektórych miejscach, w tym między Pszczyną a Czechowicami, powstają przełomy epigenetyczne.

Dolina podlegała przemodelowaniu w kolejnych cyklach erozyjno - akumulacyjnych podczas międzylądowań klimatycznych plejstocenu i w holocenie. W efekcie tych procesów uformowała się system czterech teras aluwialnych, z których najbardziej rozprzestrzeniona jest najstarsza (IV terasa). W obrębie tej terasy znajdują się stożki napyłkowe, usypane wskutek zmniejszenia siły energii transportowej rzek na odcinkach podgórskich podczas zimnego międzylądowania (zlodowacenie północnopolskie). Na terasie IV wkraczają spiętrzone wody Zbiornika Goczałkowickiego (w granicach gminy znajduje się w tym pas wzdłuż południowego brzegu zbiornika). W przeciwieństwie do prawego (południowego) brzegu, dolina Wisły na omawianym obszarze nie przyjmuje wód z lewostronnych dopływów.

Między terasami holocenu wypełniają zakola dawnych meandrów Wisły, które bezpośrednio podcinają południowy brzeg Wysoczyzny Pszczyńskiej. Zbocza doliny są bardziej pochyłe poniżej zaporę czołowej zbiornika, a do ujścia Potoku Goczałkowickiego. Krawędzie erozyjne zakola meandrów (płosa) starszych generacji zostają tam złagodzone wskutek późniejszej denudacji. Niemniej, z biegiem doliny Wisły, podciśnięciem powstają później, o czym świadczą wyraźne wiejsze zbocza (bardziej strome zbocza podciśnięciem meandrów).

Powierzchnia dna doliny łagodnie obniża się od około 256 - 255,5 m n.p.m. przy zachodniej granicy gminy, do około 240,5 - 241 m n.p.m. przy granicy wschodniej. Nachylenie profilu podłużnego dna doliny Wisły wynosi 0,06%. Dolina w całości jest w podłożu na głębokość do około 10 - 15 m. Nachylenia terenu w obrębie najbardziej rozprzestrzenionej holocenu terasy rzecznej (II) nie przekraczają zwykle 0,5%. Również powierzchnie terasy urozmaicają płytkie niecki - pozostają one po korytach odcinanych przez meandrujące rzeki, zamulonych później powodziami osadami rzeczno-jeziornymi oraz osadami organicznymi i organiczno - mineralnymi.

Antropogeniczne przekształcenia rzeki są związane głównie z wielowiekową gospodarką stawową, a w XX w. miały miejsce przede wszystkim na skutek budowy Zbiornika Goczałkowickiego oraz regulacji koryta Wisły. Obok stawów istniejących do dzisiaj, na dzisiejszym obszarze gminy funkcjonowały także o stawów różnej wielkości (największe skupiska stawów występowały w latach 20. XIX w. na północ od ul. Dłbowej, wokół Boru I oraz na północ od ul. Kolejowej; do dzisiaj staw istniał także na terenie dzisiejszego uzdrowiska).

Budowa Zbiornika Goczańkowickiego i spiętrzenie wody spowodowały abrazję piaszczysto - piłocowego brzegu, zwłaszcza północno - wschodniego. Rozmywane brzegi zostają umocnione skałami lub płytami betonowymi.

Drugorzędne znaczenie mają wkopy w wyniosłościach terenu i nasypy w obniżeniach, wykonane podczas budowy linii kolejowej oraz nasypy w miejscach przekraczania drogami dolin cieków, a także miejscowe zrównywanie powierzchni pod zabudowę.

Zmiany rzeźby związane z eksploatacją kopalni przedstawiono w rozdz. 5.1. Dotychczasowe zmiany środowiska.

1.1.1.3. Gleby⁷

Gleby na obszarze Goczańkowic-Zdroju wytworzyły się na zróżnicowanym podłożu skalnym. W części gminy leżącej na Wysoczy niepszczyńskiej dominuje podłoże piłocowe ilastych i piłocowych (lessów) o miąższości ponad 1,5 m, podciętych w rejonie uzdrowiska i Borków Pierwszych piaskami gliniastymi. Podobne podłoże - glina lekka pylasta - występuje miejscami na południe od zabudowy Goczańkowic Górnych. W dolinie Wisły podłoże jest bardziej różnorodne i tworzy je mady czerwone lub ciemne, piłocowe, piasek czerwony, a miejscami także napływy lessu.

Na Wysoczy niepszczyńskiej wytworzyły się głównie gleby biellicowe i pseudobiellicowe oraz gleby brunatne wyługowane, zaś na gruntach bardziej wilgotnych miejscami powstają czarne ziemie.

W dolinach rzecznych zalegają głównie gleby genetycznie związane z gruntami zawodnionymi lub okresowo zalewanymi: mady, czarne ziemie, gleby torfowe, torfowo - mułowe lub mułowo - torfowe.

1.1.2. Wody

1.1.2.1. Wody podziemne⁸

Według podziału na jednostki hydrogeologiczne (Atlas hydrogeologiczny Polski, 1995), obszar gminy Goczańkowice-Zdrój znajduje się w regionie przedkarpackim XII.

Zgodnie z podziałem na jednolite części wód podziemnych (JCWPd), opracowanym w 2004 r., Goczańkowice-Zdrój znajdują się w granicach JCWPd nr 142. Według planowanego, nowego podziału na jednolite części wód podziemnych, przeważająca część gminy znajduje się w JCWPd nr 162, z wyjątkiem północnego i wschodniego fragmentu Goczańkowic-Zdroju, zaliczonego do jednostek o numerach, odpowiednio, 156 i 157.

Wody podziemne w rejonie gminy występują w osadach przepuszczalnych tworzących czwartorzędowe, neogene i karbońskie peryklazy.

Czwartorzędowe peryklazy budują piaszczyste i piaszczysto - wapienne utwory wodnolodowcowe, lodowcowe i rzeczne, tworzące od jednego do trzech poziomów wodonośnych o zmiennych miąższościach. W obrębie holocenu poziomy wodonośny w dolinach rzek, obok piasków, często występują wodochłonne, ale stosunkowo słabo przepuszczalne osady, o składzie frakcyjnym glin pylastych lub podobnym oraz osady organiczne i organiczno - mineralne. Ich obecność sprzyja utrzymywaniu się podmokłości w dnach dolin.

Poziomy plejstoceny i holoceny generalnie zasilane są bezpośrednio z powierzchni terenu i pozostają w kontakcie hydraulicznym, lecz występują w profilu plejstocenu gliny i piły osadów morenowych lub/i zastoiskowych miejscami rozdzielają przepuszczalne osady plejstoceny na odrębne wkląski lub soczewy.

Pierwszy poziom wody gruntowej podlega wahaniom zależnie od opadów atmosferycznych oraz roztopów - najczęściej w zakresie do około 1,5 m. Zwierciadło pierwszego poziomu wód gruntowych zalega bardzo płytko w dnach dolin (0 - 2 m p.p.t.), zaś poza dolinami rzeczными najczęściej znajduje się na głębokości od 3 - 4 m p.p.t. W dolinie Wisły podziemna eksploatacja górnicza doprowadziła do przecięcia zwierciadła wód gruntowych przez obniżenie powierzchni terenu w rejonie stawu Rontok.

Dział wod podziemnych, wyznaczający zasięg drenażu poziomu czwartorzędowego bezpośrednio przez Wisłę, przebiega równoległo na północ od zabudowy Goczańkowic Górnych i Kolonii

⁷ gleba - górna warstwa litosfery, z której składają się mineralnych, materii organicznej, wody, powietrza i organizmów, obejmująca powierzchnię warstw gleby i podglebie (art. 3 pkt 25 ustawy - Prawo ochrony środowiska)

⁸ wody dzielą się na powierzchniowe i podziemne (art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne [tj. Dz.U. z 2012 r., poz. 145]); wody podziemne obejmują wszystkie wody znajdujące się pod powierzchnią ziemi w strefie nasycenia, w tym wody gruntowe pozostające w bezpośredniej styczności z gruntem lub podglebiem (art. 9 pkt 22 ustawy - Prawo wodne)

Brzozowej, nawiązując do działania wód powierzchniowych. Zwierciadło I poziomu wód gruntowych zalega w rejonie wododziału na jego boku ci od około 5 m.

W profilu utworów neogenu przeważają bezwodne skały nieprzepuszczalne (iły, iłowce) o dużej miąższości, stanowiące skuteczny izolujący element. Wody podziemne neogene zalegają jedynie w izolowanych warstwach lub soczewach piasków i żwirów; większość wód wysycających przepuszczalne osady warstw dolowickich, występujących w szeregu profilu neogenu pod południową część Zbiornika Goczałkowickiego. Są to reliktywne wody słone i solanki typu Cl-Na o nieodnawialnych zasobach.

Karbońskie piły wodonośne budują przepuszczalne piaskowce, piaskowce zlepione wapienie lub zlepione, rozdzielone na kilka poziomów nieprzepuszczalnymi wklęsłkami i warstwami iłowców. Wypełniają je głównie reliktywne wody słone i solanki typu Cl-Na lub Cl-Na-Ca o mineralizacji od kilku do ponad 80 g/dm³, zawierające również jony jodu, bromu, miedzi i boru.

1.1.2.2. Wody powierzchniowe⁹

Według podziału wód na jednolite części wód powierzchniowych (JCWP)¹⁰, określonego w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, w granicach gminy wydzielono: Wisłę na odcinkach powyżej i poniżej Zbiornika Goczałkowickiego (wraz z Potokiem Goczałkowickim [Dopływem z Goczałkowic]), Zbiornik Goczałkowicki ("Goczałkowice" według nazewnictwa stosowanego w podziale na jednolite części wód podziemnych) oraz Bajerki i (potok) Strumie (Zbytkowski).

Tab. 1. Jednolite części wód występujące na obszarze Goczałkowic-Zdroju

Nazwa	typ	status (stopień zmian)
Wisła (od Bładnicy do Zbiornika Goczałkowickiego)	mała rzeka wapienna w gólanowa na lessach i skałkach w gólanowych	silnie zmieniona
Zbiornik Goczałkowicki	nieokreślony	silnie zmieniona
Wisła (od Zbiornika Goczałkowickiego do Białej)	rzeka nizinna piaszczysto - gliniasta	silnie zmieniona
Strumie (Zbytkowski)	potok nizinny lessowo - gliniasty	naturalna
Bajerka	potok wapienny w gólanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych	naturalna

ródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Warszawa, 2011 (M.P. Nr 49, poz. 549)

Prócz Wisły, stanowiącej południową granicę Goczałkowic-Zdroju, podstawowe znaczenie we wschodnim fragmencie gminy ma Potok Goczałkowicki (Dopływ z Goczałkowic), odwadniająca zasadniczo, zabudowana miejscowo.

Potok Goczałkowicki, o długości 4,3 km, bierze początek około 300 metrów na zachód od ul. Jeziornej (na terenie gminy Pszczyna) i płynie w kierunku ul. Główniej; po przekroczeniu drogi krajowej nr 1 ciek kieruje się w obniżeniu w stronę zbiornika Rontok. Zlewnia Potoku Goczałkowickiego przy ujściu do zbiornika Rontoka wynosi około 5,47 km².

Potok Goczałkowicki oraz dopływ bez nazwy, płynący z rejonu Kolonii Brzozowej stanowią lewobrzeżne dopływy Wisły, nie mają jednak - na skutek zmian ukształtowania terenu, wywołanych uszkodzeniami górniczymi - możliwości grawitacyjnego dopływu wód tych cieków do Wisły. Wody tych cieków są odprowadzane do Wisły systemem pompowni i kolektorów tłocznych przez luz waży przeciwpowodziowej Wisły.

W rejonie ujściowego odcinka Potoku Goczałkowickiego powstaje obszar depresyjny ("depresja" Borki Pierwsze), o pow. około 2,7 km², z którego wody są odprowadzane do zbiornika Rontok poprzez pompownie melioracyjne.

⁹ wody powierzchniowe dzielą się na płynące (w ciekach naturalnych, kanałach oraz w ródłach, z których ciek bierze początek, znajdują się w jeziorach oraz innych naturalnych zbiornikach wodnych o ciągłym bądź okresowym naturalnym dopływie lub odpływie wód powierzchniowych, znajdują się w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących) i stojące [w jeziorach oraz innych naturalnych zbiornikach wodnych niezwiązanych bezpośrednio, w sposób naturalny, z powierzchniowymi wodami płynącymi] (art. 5 ust. 3 ustawy o Prawo wodne)

¹⁰ JCWP - oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych (jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny, sztuczny zbiornik wodny, rzeka, struga, strumień, potok, kanał lub ich część)

W południowej części gminy istnieje ponadto szereg innych cieków o charakterze kanałów lub rowów melioracyjnych (m.in. Kanał Rybacki, uchodzący do Wisły i rów Kanar, stanowiący dopływ Potoku Goczańkowickiego).

Stany wody w ciekach wahają się zwykle w zakresie od kilkunastu do kilkudziesięciu centymetrów, a przepływy wynoszą średnio od kilku do kilkunastu m³/s w przypadku niewielkich cieków do kilku m³/s w przypadku Wisły odpływającej ze Zbiornika Goczańkowickiego.

Minimalne stany wody i przepływy zdarzają się w okresach suszy, a maksymalne - osiągnięte wielokrotnie wyższe wartości - występują w okresach wezbrań opadowych lub roztopowych.

Zbiorniki wodne. Południowa część obszaru gminy cechuje się występowaniem licznych sztucznych zbiorników wodnych.

Podstawowe znaczenie ma wśród nich wielofunkcyjny Zbiornik Goczańkowicki o pow. 3200 ha i pojemności 168 mln m³ (przy maksymalnym poziomie piętrzenia), stanowiący największy zbiornik zaporowy w południowej części kraju.

Zbiornik powstał w latach 1950 - 55 z przegrodzenia Wisły zaporą ziemną (długość zapory czółowej wynosi 2980 m z koroną zapory na wysokości 259 m n.p.m., długość zapory bocznej - 10,8 km z koroną zapory na wysokości 258,2 m n.p.m.). Maksymalna długość zbiornika wynosi 12 km, szerokość - 5 km, zaś średnia głębokość - 5,30 m. Poziom wody w zbiorniku jest zmienny; normalny poziom piętrzenia wody wynosi od 255,5 do 255,75 m n.p.m.

Głównym źródłem zasilającym Zbiornik Goczańkowicki jest Wisła, mająca około 82% udziału ilości wód wpływających do zbiornika. Pozostała ilość wody pochodzi z innych cieków (Bajerka, Potok Zbytkowski) i opadów atmosferycznych oraz jest pompowana z rowów odwadniających tereny depresyjne na południowym brzegu zbiornika.

Na wschód od Zbiornika Goczańkowickiego występuje kompleks stawów hodowlanych i zbiorników o innych funkcjach, o łącznej pow. około 200 ha (stawy Zabrzyszczok I - III, Maciek, Maciek Borowy, Maciek Kanałowy).

Powierzchnia poszczególnych stawów jest równocześnie i wynosi od 11,2 ha do 65,2 ha (staw Zabrzyszczok III - największy na obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Wisły).

W południowo - wschodniej części gminy jest położony staw Rontok (pow. 26,5 ha), odgrywający obecnie głównie rolę zbiornika retencyjnego, przyjmującego wody opadowe oraz wody Potoku Goczańkowickiego ze zlewni tego cieku. Rontok Mały stanowi ponadto miejsce amatorskiego wioślarskiego.

Istnieje ponadto, głównie w południowej części gminy, szereg innych, mniejszych akwenów - m.in. zbiornik Wydymacz oraz kształtujące się zbiorniki w wyrobiskach po eksploatacji torfu.

Tab. 2. Zbiorniki wodne na obszarze Goczańkowic-Zdroju

Zbiornik	funkcja	powierzchnia (ha)	średnia głębokość (m)	pojemność (m ³)
Goczańkowicki	wielofunkcyjny	3200,0	5,3	168 000 000
Zabrzyszczok III	staw hodowlany	65,2	2,0	1 304 000
Zabrzyszczok II	staw hodowlany	14,0	1,5	210 000
Zabrzyszczok I	staw hodowlany	11,2	2,0	224 000
Maciek	rekreacyjna	58,4	2,0	1 168 000
Maciek Borowy	staw hodowlany	27,2	1,5	408 000
Maciek Kanałowy	staw hodowlany	25,6	1,5	384 000
Rontok	zbiornik retencyjny	26,5	1,5	401 500
Wydymacz	zbiornik retencyjny	11,9	0,8	90 000
pozostałe	-	11,4	1,5	171 000
razem	-	3451,4	-	172 360 500

Źródło: obliczenia własne; dane dla stawów w zakresie średniej głębokości i pojemności - opracowanie ekofizjograficzne dla gminy Goczańkowice-Zdrój, sporządzone na potrzeby miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z 2006 r.

Wody i urządzenia wodne są administrowane i użytkowane przez różne podmioty. Zarządcą regionu wodnego Małej Wisły, w tym Wisły - jest Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach.

Administratorem Zbiornika Goczańkowickiego jest Górno I skie Przedsiębiorstwo Wodociągów S.A. w Katowicach.

Potok Goczańkowski oraz wały przeciwpowodziowe Wisły i Potoku Goczańkowickiego znajdują się w gestii I skiego Zarządu Melioracji i Urzędzie Wodnych. Zbiornikiem Rontok zarządza Starosta Pszczyńskiego (w imieniu Skarbu Państwa), za użytkownikiem zbiornika jest Stowarzyszenie Wdkańskie Rontok. Właścicielem pompowni i wału Rontoka (jako budowli publicznej) jest Przedsiębiorstwo Górnicze Silesia Sp. z o.o.

Stawy hodowlane i inne zbiorniki stanowi własność osób fizycznych lub gminy.

1.1.3. Klimat. Warunki topoklimatyczne

Goczańkowice-Zdrój się znajduje w strefie klimatu przejściowego, cechującego się dużą zmiennością i aktywnością atmosferyczną z przewagą oddziaływania polarno - morskich ciepłych mas powietrza. Obszar gminy cechują sprzyjające warunki klimatyczne - panuje łagodny klimat umiarkowanie ciepłego północnego, o korzystnych warunkach termicznych i długim okresie wegetacji roślin.

Średnia temperatura roczna wynosi od 7,5°C do 8,5°. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec (15°C), najzimniejszym - styczeń (-1°C). Średnia miesięczna temperatura minimalna wynosi -5°C, za maksymalną 21°C. Najwyższą maksymalną temperaturę zanotowano na obszarze gminy w sierpniu 1992 r. (35,9°C), najniższą minimalną temperaturę wystąpiła w styczniu 1985 r. (-27°C).

Średnio w roku jest około 40 dni gorących (z temperatur powyżej 25°C) - głównie w lipcu. Roczne nasłonecznienie na terenie gminy wynosi około 1200 godzin, przy przeciętnej w skali kraju rocznej godzinie promieniowania słonecznego. Stosunkowo krótki jest okres grzewczy (222 dni) i zalegania pokrywy śnieżnej (50 - 90 dni). Średnio, w ciągu roku notuje się około 25 dni mroźnych (z temperatur minimalnych poniżej -10°C).

Dominują wiatry z sektora zachodniego (średnio 48% dni w roku), przede wszystkim z kierunku południowo - zachodniego. Wiatry są głównie bardzo słabe i słabe (o prędkościach około 2,5 m/s, ze znacznym udziałem ciszy (19% czasu rocznego).

Średnie miesięczne i roczne sumy opadów dla Goczańkowic-Zdroju (z wielolecia 1968 - 2000) i dla Pszczyny (z wielolecia 1961 - 2000) wynoszą od 776 mm w Pszczynie do 802 mm w Goczańkowicach-Zdroju. Roczne sumy w roku najsuchszym wahają się od 575 mm w Pszczynie (1983 r.) do 581 mm w Goczańkowicach-Zdroju (1993 r.), natomiast w roku najbardziej wilgotnym wielkość opadów wynosiła od 1046 mm w Pszczynie (1968 r.) do 1076 mm w Goczańkowicach-Zdroju (1970 r.).

Maksimum opadów przypada na czerwiec i lipiec (101 - 108 mm), a minimum na styczeń i luty (40 mm). Na półroczje letnie (od maja do października) przypada około 65% rocznej sumy opadów. Liczba dni z opadem w ciągu roku wynosi 150 - 160. Możliwe jest wystąpienie ekstremalnych zjawisk pogodowych (burze, także z gradem oraz dłuższe opady o dużym natężeniu).

Grubość pokrywy śnieżnej z reguły nie przekracza 15 cm. Pokrywa śnieżna zalega przez nieco ponad dwa miesiące (60 - 80 dni) - pojawia się średnio około 30 listopada, zanika - około 24 marca.

Warunki topoklimatyczne¹¹. Topoklimat gminy jest istotnie modyfikowany przez ocieplający wpływ Zbiornika Goczańkowickiego (ze średniej rocznej temperatury wody około 10,2°C), a w mniejszym stopniu także - przez oddziaływanie innych zbiorników wodnych.

Dość duża powierzchnia wody powoduje wzrost średniej temperatury minimalnej w otoczeniu zbiornika oraz znacznie mniejsze niż na terenach nizinnych dobowe amplitudy powietrza. Częstsze są inwersje temperatury powietrza oraz występowanie przymrozków i mgieł radiacyjnych (80 dni średnio w roku), a także zwiększone zachmurzenie. W siedlisku zbiornika zauważa się także niewielkie zwiększenie prędkości wiatru w skali rocznej.

Niekorzystne cechy topoklimatu - głównie w dolinie Wisły, zwłaszcza w otoczeniu zbiorników wodnych (w tym stawów hodowlanych) - jest podwyższona wilgotność względnie powietrza (średnia miesięczna wilgotność względnie powietrza przekracza średnio w roku 70 - 82%) i odczucie parności w czasie ciszy pojawiającej się latem (liczba dni parnych wynosi 32 średnio w roku).

¹¹ ogólne cechy klimatu podlegają lokalnemu zróżnicowaniu w zakresie dobowych rozkładów temperatur, wilgotności powietrza, nasłonecznienia, występowania mgieł, przymrozków oraz przewietrzania. Warunki topoklimatyczne zależą przede wszystkim od rzeźby terenu i stopnia jego pokrycia przez wody, rośliny i zabudowę. Topoklimat sprzyjający człowiekowi powinien charakteryzować się (pomijając jako powietrze) brakiem lokalnych przymrozków i zjawisk inwersyjnych oraz dużym nasłonecznieniem. Cechy te w największym stopniu spełniają formy wypukłe o ekspozycji południowej i znacznym nachyleniu

Ujemn cech topoklimatu s tak e cz ste wyst powanie mgÿ (80 dni rednio w roku) i tworzenie si zastoisk zimnego powietrza w czasie pogodnych nocy oraz przymrozków (notuje si okoÿ 100 dni z przymrozkami).

1.1.4. Ro linno . Zwierz ta

1.1.4.1. Ro linno

Na obszarze GoczaŹkowic-Zdroju wyst puj ró norodne ekosystemy (wodne, wodno - l dowe, le ne i niele ne), z reguÿ w ró nym stopniu przeksztacone i zubo aÿ. Do najcenniejszych z przyrodniczego punktu widzenia nale ekosystemy wodne i wodno - l dowe, z silnie zró nicowan ro linno ci - reprezentowan przez zbiorowiska wodne i przybrze ne zbiorników wodnych oraz terenów okresowo zalewanych i podmokÿch.

Zbiorowiska wodne i wodno - l dowe. Do istotnych zbiorowisk wodnych nale zbiorowiska o znaczeniu europejskim (kod 3130, 3150 i 3270) w zachodniej cz ci Zbiornika GoczaŹkowickiego, na stawach hodowlanych oraz w starorzeczach Wisÿ:

- zespóÿ rz sy drobnej i salwinii pÿwaj cej Lemno minoris-Salvinietum natantis (kod 3150) - w zachodniej cz ci Zbiornika GoczaŹkowickiego, a tak e na niektórych stawach hodowlanych (stwierdzono wyst powanie tych zbiorowisk na stawach poza gmin - w Landeku i Mi dzyrzeczu) - w miejscach silnie nasÿneczniowanych, zacisznych i osÿni tych od wiatru przez zbiorowiska szuwarowe lub zaro la; reprezentowany przez fitocenozy ro lin pleustonowych, w których dominuje gatunek charakterystyczny zespoÿ - salwinia pÿwaj ca *Salvinia natans*, obok którego wyst puj rz sa drobna *Lemna minor* i spirodela wielokorzeniowa *Spirodela polyrrhiza*;
- zespóÿ spirodeli wielokorzeniowej *Spirodeletum polyrrhizae* (kod 3150) - nale cy do najcz cieiej spotykanych zbiorowisk pleustonowych na stawach hodowlanych - w miejscach o ró nym stopniu nasÿnecznienia, osÿni tych od wiatru i falowania; gÿwnymi komponentami zespoÿ s rz sa drobna *Lemna minor* i spirodela wielokorzeniowa *Spirodela polyrrhiza*; bardzo cz sto zbiorowiska te tworz kompleksy z fitocenozy ro lin o li ciach pÿwaj cych i ze zbiorowiskami szuwarowymi;
- zbiorowisko gr ela óÿtego *Nuphar luteum* (kod 3150) - wyst puj ce w starorzeczach Wisÿ i na stawach hodowlanych - tworzy jednogatunkowe agregacje o du ych walorach dekoracyjnych;
- zespóÿ rdestu ostrogorzkiego i uczepu trójliskowego *Polygono-Bidentetum* (kod 3270) - do powszechnie s spotykane niewielkie pÿaty zespoÿ, stanowi cego pierwsze stadium sukcesji na dnie wyschni tych zbiorników wodnych, wyst puje równie na podmokÿch, grz skich i gli niastych drogach le nych, na których cz sto stagnuje woda;
- zbiorowisko rdestu szczawiolistnego typowego *Polygonum lapathifolium* ssp. *lapathifolium* (kod 3270) - du e pÿaty zbiorowiska z wyra n dominacj rdestu szczawiolistnego spotyka si na obrze ach Zbiornika GoczaŹkowickiego;
- zespóÿ ponikÿa jajowatego i turzycy ciborowatej *Eleocharito-Caricetum bohemicae* (kod 3270) - niewielkie pÿaty zespoÿ wyst puj jedynie efemerycznie na brzegu i okresowo odsÿni tym dnie Zbiornika GoczaŹkowickiego (przy spadku poziomu wody w zbiorniku);
- zespóÿ ponikÿa igÿowatego i namulnika brzegowego *Eleochari acicularis-Limoselletum aquatiace* (kod 3130 i 3270) - fitocenozy tego zespoÿ spotykane s na okresowo odsÿniaj cym si dnie Zbiornika GoczaŹkowickiego, na mokrym mulistym podÿ u w rejonie uj cia Bajerki.

Najliczniej wyst puj zbiorowiska szuwarowe i turzycowe: szuwar mannowy *Glycerietum maximae* (tworz cy rozlegÿe pÿaty gÿwnie na okresowo wysychaj cych pÿycznach Zbiornika GoczaŹkowickiego oraz przy uj ciu Bajerki do zbiornika), szuwar mozgowy *Phalaridetum arundinaceae* (wilgotne siedliska w pobli u cieków wodnych, zwÿszcza przy uj ciu Bajerki), szuwar trzciny *Phragmitetum australis* (na brzegach zbiorników wodnych i wzdÿu rowów), szuwar w skopaŹkowy *Typhetum angustifoliae* i szuwar kosa cowy *Iridetum pseudoacori* oraz zespóÿ turzycy p cherzykowej *Caricetum vesicariae* (wyst puj cy wzdÿu poÿudniowego brzegu Zbiornika GoczaŹkowickiego). W szerszym uj ciu stanowi je:

- szuwar mannowy *Glycerietum maximae* - pospolite zbiorowiska szuwarowe, tworz ce rozlegÿe pÿaty, gÿwnie na brzegach zbiorników wód stoj cych - na stawach hodowlanych i na Zbiorniku GoczaŹkowickim oraz na okresowo wysychaj cych pÿycznach zbiornika, a tak e wzdÿu wolno pÿn cych cieków i rowów melioracyjnych oraz na wilgotnych ÿkach (najwi ksze powierzchnie zajmowane przez fitocenozy tego zespoÿ wyst puj przy uj ciu Bajerki do Zbiornika GoczaŹkowickiego); gatunkiem charakterystycznym zespoÿ jest manna mielec *Glyceria maxima*;

- szuwar mozgowy *Phalaridetum arundinaceae* - na wilgotnych, gliniastych siedliskach w pobliżu cieków wodnych, najwięcej występuje wzdłuż Bajerki oraz przy jej ujściu do Zbiornika Goczańkowickiego; czynnikiem sprzyjającym rozwojowi tego rodzaju szuwarów są duże wahania poziomu wody; decydującym wpływem na fizjonomię zespołu wywiera gatunek charakterystyczny - trzcina wąska *Phalaris arundinacea*;
- szuwar trzcinowy *Phragmitetum australis* - występuje na brzegach niemal wszystkich zbiorników wodnych i wzdłuż rowów, zbiorowiska te otaczają stawy hodowlane, a na brzegu Zbiornika Goczańkowickiego tworzą pasy o bardzo dużej powierzchni, z reguły o ubogim skądzie florystycznym, w którym gatunkiem dominującym jest trzcina pospolita;
- szuwar w skopakowy *Typhetum angustifoliae* - na obrzeżach Zbiornika Goczańkowickiego - wzdłuż południowego, obwałowanego brzegu zbiornika oraz na płyciznach zbiornika; pasy tego zespołu graniczą z pasami innych zbiorowisk szuwarowych, takich jak manna mielec, trzcina wąska lub trzcina pospolita;
- szuwar szerokopakowy *Typhetum latifoliae* - w miejscach wypłyconych i na brzegach stawów hodowlanych;
- szuwar kosa cowa *Iridetum pseudoacori* - występuje na południowym brzegu Zbiornika Goczańkowickiego oraz w obrębie rólnej w pobliżu Bajerki, gdzie współwystępuje z fitocenozą zespołu turzycy dzióbkwatej;
- zespół turzycy pcherzykowatej *Caricetum vesicariae* i turzycy brzegowej *Caricetum ripariae* - wzdłuż południowego brzegu Zbiornika Goczańkowickiego, od strony Zarzecza (w gminie Chybie);
- zespół turzycy dzióbkwatej *Caricetum rostratae* - spotykany w dolinie Bajerki (na terenie pozbawionym drzew), z licznymi, płytkimi zagłębieniami terenu wypełnionymi okresowo wodą;
- zbiorowisko turzycy długokłosej *Carex elongata* oraz zespół jej ogólniki i manny jadalnej *Sparganio-Glycerietum fluitantis* - występuje na wilgotnych i błotnistych siedliskach wzdłuż cieków i rowów oraz na leśnych drogach z okresowo zalegającą wodą.

Zbiorowiska leśne. Zbiorowiska leśne są nieliczne. Goczańkowice-Zdrój leży w rejonie o niskiej lesistości, cechującym się występowaniem niewielkich i rozproszonych lasów (jedynie od południa gmina graniczy z większymi kompleksami leśnymi położonymi w Zabrzegu (gm. Czechowice - Dziedzice) i w Zarzeczcu (gm. Chybie)).

Niska lesistość rejonu Goczańkowic-Zdroju wynika z naturalnych cech środowiska (dobre gleby, położenie w dolinie dużej rzeki), powodującymi, że lasy nie stanowią tu równie istotnego elementu środowiska. Większe znaczenie mają jedynie lasy w dolinie Wisły - las Bór i mniejsze lasy (Remiza, Brzezina), miejscami o bogatej strefie ekotonowej oraz lasy w dolinie Bajerki, wchodzące w skład Leśnego Kompleksu Promocyjnego Beskidu Łódzkiego.

Pod względem siedliskowym, dominującymi udziałem mają siedliska lasowe (las mieszany wiekowy i wilgotny, z przewagą udziałem sosny zwyczajnej, okalający także drzewostan stanowi głównie dąb szypułkowy i brzoza brodawkowata).

Niektóre fragmenty zbiorowisk leśnych stanowią pozostałości naturalnych ekosystemów leśnych - należą do nich zbiorowisko z olsz czarnych w lesie Bór oraz łąki jesionowo-olszowe w dolinie Bajerki i Wisły, położone tu poza granicami gminy, w lasach Nadleśnictwa Bielsko (zaliczane do siedlisk przyrodniczych należących do typów siedlisk wymagających ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 [kod 91E0]), występującej jednak z reguły w postaci zubożonej (fragmenty wielogatunkowego lasu z udziałem olszy czarnej, topoli osiki, klonów zwyczajnego i jawora, z zespołami roślinnymi: bagienny bór trzcinnikowy [*Calamagrostio villosae*-*Pinetum*], łąki jesionowo-olszowe [*Fraxino-Alnetum*] - najczęściej w postaci zarosli, w postaci zubożonej oraz wierzbowe (*Salicetum albo-fragilis*) w kompleksie z ich wczesnymi sukcesyjnymi - wiklinami nadrzecznymi (*Salicetum triandro-viminalis*).

Las Bór stanowi zbiorowisko z olsz czarnych *Alnus glutinosa* (80% udziału w drzewostanie) z pojedynczym udziałem brzozy brodawkowatej *Betula pendula*. W warstwie krzewów występuje kruszyna pospolita *Frangula alnus*, brzoza brodawkowata, olsza czarna oraz wierzba pospolita *Picea abies*, w runie dominuje turzycza drzewkowa *Carex brizoides*.

Zarostki wierzbowe (zbiorowiska z klasy *Salicetea purpureae*) i topolowo-wierzbowe porastają brzegi stawów hodowlanych, innych zbiorników wodnych i starorzeczy.

Inwentaryzacja siedlisk Natura 2000 w lasach Nadleśnictwa Kobiór nie wykazała występowania takich siedlisk (leśnych i nieleśnych).

Inne ekosystemy nieleśne. W części obszaru gminy leżącej poza doliną Wisły dominują zbiorowiska upraw polowych (w przewadze wielkopowierzchniowych) - głównie roślinności okopowych i towarzyszących im chwastów, pozbawione cennych zbiorowisk roślinnych (występują zbiorowiska

z klasy *Stellarietea mediae*, istotne dla ptaków). Niewiele jest gruntów odłogowanych ze zjawiskami sukcesji lasu.

Terenom zabudowanym i komunikacyjnym (głównie terenom kolejowym) towarzyszą zbiorowiska ruderalne, znacznie rzadziej występują zbiorowiska inicjalne na siedliskach silnie przekształconych.

Tereny kolejowe i przydrożne, a także wały przeciwpowodziowe i groble porasta zespół wrotczyca pospolitego i bylicy pospolitej *Tanacetum-Artemisietum*. Wzdłuż cieków i na innych terenach wilgotnych występuje zespół wiązki błotnej i bodziszka błotnego *Filipendulo-Geranium*. Rozpowszechnione są zbiorowiska zespołu wycicy i rdestu ptasiego *Lolio-Polygonetum arenastri*.

Na terenach zabudowanych powszechnie są zbiorowiska zieleni przydomowej z udziałem roślin ozdobnych, a także zróżnicowane zbiorowiska zieleni urządzonej (park zdrojowy, aleje, skwery, tereny sportowe, ogrody pokazowe w gospodarstwach szklarniowych).

Gatunki roślin. Na obszarze Goczałkowic-Zdroju, głównie w rejonie Zbiornika Goczałkowickiego oraz na starorzeczach w dolinie Wisły i na stawach hodowlanych, stwierdzono obecność kilku gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną prawną (wymienionych w Rozporządzeniu Ministra Rodowiska z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin [Dz.U. z 2012 r., poz. 81]).

Do gatunków tych należą: kotewka orzech wodny *Trapa natans* na stanowiskach w starorzeczach Wisły i na stawach hodowlanych, gnidosz błotny *Pedicularis palustris* oraz grzybień biały *Nymphaea alba* L. - na starorzeczach Wisły (na granicy Goczałkowic-Zdroju i Ochodzy [gm. Czechowice - Dziedzice] i rowach w dolinie Wisły, salwinia pływająca *Salvinia natans* - na przybrzeżnych partiach Zbiornika Goczałkowickiego, starorzeczach i stawach hodowlanych, a także pióropusznik strusi *Matteucia struthiopteris* - w dolinie ujściowego odcinka Potoku Goczałkowickiego (rejon zbiornika Rontok Mały) i włośnicznik krękolistny *Batrachium circinatum* - stwierdzony na Zbiorniku Goczałkowickim oraz na stawach hodowlanych na południe od Goczałkowic-Zdroju.

W literaturze podaje się ponadto fakt stwierdzenia stanowiska marsylii czterolistnej *Marsilea quadrifolia*, gatunku wymienionego w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej - w Wiśle Wielkiej (gm. Pszczyna) na brzegu Zbiornika Goczałkowickiego (na pograniczu z gminą Goczałkowice-Zdrój).

Do gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną przyrodniczą należą: grzebielochy *Nuphar lutea*, tworzący jednogatunkowe agregacje o dużych walorach dekoracyjnych na stawach hodowlanych i starorzeczach Wisły w Goczałkowicach-Zdroju oraz kruszyna pospolita *Frangula alnus*, występująca nad Zbiornikiem Goczałkowickim i w zbiorowiskach borowych w lasach w rejonie ujścia Bajerki do zbiornika.

1.1.4.2. Zwierzęta

Rozpoznanie świata zwierzęcego - z wyjątkiem ornitofauny i terenów poświęconych na obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Wisły - jest niepełne.

Głównym elementem fauny są liczne gatunki ptaków, w tym chronionych, występujące przede wszystkim na Zbiorniku Goczałkowickim (głównie w jego zachodniej i południowej części) oraz w pozostałej części doliny Wisły (zob. szerzej rozdz. 3.1.1. Obszar specjalnej ochrony ptaków Dolina Górnej Wisły).

Na Zbiorniku Goczałkowickim występuje 16 gatunków ptaków lęgowych oraz ptaki tylko przelotne, wymienione w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, a także 36 innych gatunków ptaków wodno-błotnych. Na innych siedliskach w Goczałkowicach-Zdroju potencjalnie może gniazdować (spośród gatunków ptaków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej): na stawach hodowlanych - 10 gatunków (błotniak, bączek, lepownica, błotniak stawowy, kropiatka, mewa czarnogłowa, rybitwa rzeczna, rybitwa białogłowa, rybitwa czarna i zimorodek), w lasach - 11 gatunków (bocian czarny, trzmielozad, bielik, orlik krzykliwy, zimorodek, dzięcioł zielonosiwy, dzięcioł czarny, dzięcioł rdzawy, jarzyna, muchołówka mała i muchołówka białoszysza), na terenach rolnych (pola uprawne, łąki i pastwiska) lub bezpośrednio w ich sąsiedztwie - 4 gatunki (bocian biały, derkacz, gośń i ortolan), zaś w dolinach rzecznych (Wisła i Bajerka) - dwa gatunki (zimorodek i gośń).

Wisła poniżej Zbiornika Goczałkowickiego, z uregulowanym korytem i umocnionymi brzegami ma niewielkie znaczenie dla ptaków, które gromadzą się tam przede wszystkim jedynie podczas zimy.

Drugi, obok gatunków ptaków, zasadniczy element fauny omawianego obszaru stanowi płazy i gady. Miejscami rozrodu tych gatunków są różnorodne siedliska wodne, w szczególności okolice Zbiornika Goczałkowickiego oraz wody stawów hodowlanych. W obrębie gminy stwierdzono występowanie co najmniej 11 gatunków płazów i gadów, w tym dwa gatunki wymienione w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej - kumak nizinny *Bombina orientalis* i żółw błotny *Emys orbicularis*.

Oprócz wymienionych gatunków, płazy reprezentowane są co najmniej przez rzekotkę drzewną *Hyla arborea*, ropuchę zwyczajną *Bufo bufo*, ropuchę zieloną *Bufo viridis*, a także wodniczkę *Rana*

esculenta, ab jeziorkow *Rana lessonae* i ab trawn *Rana temporaria*, za gady - przez zaskroca *Natrix natrix* i mij - *Vipera berus* oraz jaszczurk zwink *Lacerta agilis*.

Prawdopodobne jest występowanie (zwłaszcza na południe od Zbiornika Goczałkowickiego i w dolinie Bajerki) także innych gatunków płazów i gadów, takich jak: kumak górski *Bombina variegata*, traszka grzebieniasta *Cristatus vulgaris*, grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus*, traszka zwyczajna *Triturus vulgaris*, traszka górska *Triturus alpestris*, abas mieszkawca *Rana ridibunda*, abas moczarowa *Rana arvalis*, jaszczurka żyworodna *Lacerta vivipara* i padalec *Anguis fragilis*.

W zakresie ichtiofauny - w Zbiorniku Goczałkowickim występuje co najmniej 51 gatunków ryb i dwa gatunki minogów, w Bajerce - 8 gatunków ryb (do gatunków wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej należą: minóg rzeczny, minóg strumieniowy, róśnka, koza, piskorz i górowacz białołędowy).

Odłowy prowadzone w Zbiorniku Goczałkowickim w latach 80. ubiegłego wieku wykazały występowanie 16 gatunków ryb, wśród których największą udziały miały płoś, leszcz i oko. W Bajerce stwierdzono w 2003 r. 8 gatunków ryb z dominacją płości i jazia, zaś w Wiśle od Drogomyśla do Goczałkowic-Zdroju - 22 gatunki ryb. Najliczniej występują płoś i oko. Stosunkowo duży udział miały także wzdreg, jelec, klej, ukleja, kiełb, krępi, leszcz, kara srebrzysty, sumik karłowaty i jazgarz.

W stawach hodowlanych prowadzi się hodowlę karpia, a także m.in. szczupaka, sandacza, tojpygi białej, tojpygi pstrej, amura białego, sumy europejskiego i afrykańskiego oraz tilapii nilowej, buffalę, bassę wielką, boga, lina i karasia.

Stwierdzono także występowanie 32 gatunków mięczaków wodnych - 21 gatunków limaków i 11 gatunków małży, w tym limaki *Borysthenia naticina*, *Valvata pulchella* i *Aplexa hypnorum* oraz małże szczytowa wielka *Anodonta cygnea cygnea* i kruszynka delikatna *Musculium lacustre* (nie występują gatunki wymienione w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej).

Owady są reprezentowane przez gatunki chrząszczy i motyli. Do owadów, których rozwój związany jest z wodami i które mają obecnie najwyższy rangę zagrożenia w Europie, należą iglica mała *Nehalonia speciosa* (związana z turzycowiskami z *Carex rostrata*), żółta zielona *Coenagrion armatum* (szuwarowy mały stawów) oraz szklarnik leśny *Cordulegaster boltonii*.

Najcenniejszymi gatunkami ssaków na terenie gminy są wydra *Lutra lutra* oraz bóbr *Castor fiber*, występujące w dolinie Wisły (głównie na Zbiorniku Goczałkowickim) - gatunki wymienione w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej. Populacja bobra stanowi jednak zagrożenie dla stanu siedlisk w obrębie torfowiska.

Gatunki ssaków terenów otwartych i strefy ekotonowej reprezentują głównie lis, zając i bałanta, znikomy jest udział populacji sarny i dzika. Liczebność populacji tych gatunków podlega istotnym zmianom w poszczególnych latach.

1.2. Powiązania przyrodnicze z otoczeniem

Połączenie gminy w układzie dorzeczy i regionów wodnych. Goczałkowice-Zdrój leży na obszarze dorzecza Wisły w regionie wodnym Małej Wisły (górny odcinek Wisły od ródeydo ujścia Przemszy)¹² - w bezpośredniej zlewni Wisły, przy czym rodzkiem miejscowo ci jest połączenie w zlewni Potoku Goczałkowickiego - lewego dopływu Wisły. Wyjątek stanowi północny fragment gminy (o pow. 240 ha), znajdujący się w zlewni Pszczynki (lewostronny dopływ Wisły).

Stan wód powierzchniowych w Goczałkowicach-Zdroju (głównie Potoku Goczałkowickiego) może mieć pewien wpływ na ich jakość w niniejszym kontekście zlewni Wisły.

Wpływ na jakość wód Zbiornika Goczałkowickiego mają zanieczyszczenia wprowadzane do Wisły i innych cieków uchodzących do zbiornika ze zlewni Wisły Małej powyżej zbiornika, głównie z terenów gmin sąsiednich (Pszczyna, Strumień, Chybie).

Północna część gminy jest połączona w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 346 Pszczyna - Toruń, obejmującego swym zasięgiem szerokie, północne otoczenie gminy.

Cyrkulacja powietrza. Goczałkowice-Zdrój znajduje się pod przeważającym wpływem wiatrów z sektora południowo-zachodniego i zachodniego. Mogą napływać zanieczyszczenia emitowane przez wysokie kominy przemysłowe z rejonów oddalonych o kilkanaście do kilkudziesięciu kilometrów na zachód i południowy zachód od gminy.

¹² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych (Dz.U. Nr 126, poz. 878)

Położenie w strukturze przyrodniczej regionu. Korytarze ekologiczne¹³. Zachodnia i południowa część obszaru gminy, leżąca w dolinie Wisły, stanowi element struktur przyrodniczych o znaczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym, w tym zapewniających spójność sieci Natura 2000 (zachowanie powiązań [spójności] pomiędzy obszarami tworzącymi się tych obszarów oznacza zapewnienie ciągłości przestrzennej pomiędzy tymi obszarami, w tym poprzez korytarze ekologiczne).

Zbiornik Goczałkowicki w strukturze przyrodniczej województwa łódzkiego, określonej w planie zagospodarowania przestrzennego województwa z 2004 r., ma rangę biocentrum.

Dolina Wisły w obrębie gminy - powyżej i poniżej Zbiornika Goczałkowickiego - stanowi fragmenty korytarzy ekologicznych o znaczeniu co najmniej regionalnym - migracyjnych (ornitologicznych i teriologicznych), wyznaczonych (w skali 1:50000) w koncepcji kształtowania korytarzy ekologicznych, wykonanej na potrzeby zmiany planu zagospodarowania województwa łódzkiego (Korytarze ekologiczne w województwie łódzkim - koncepcja do planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Etap I, 2007):

- w kształcie obszaru gminy zajmuje korytarz ornitologiczny o randze ponadregionalnej, stanowi on miejsce przystankowe (Dolina Górnej Wisły), łączy się z korytarzami Zbiornik Goczałkowicki - Zbiornik Łyżka oraz stawy w Zawadce i Brzeszczach;
- w południowo - zachodniej części gminy wyznaczono główny korytarz południowy (KPd), służący migracjom dużych ssaków drapieżnych i kopytnych, łączy on obszary w Żywie Beskidu łódzkiego (PLH240005) i Lasów Pszczyńsko - Kobiórskich (K/B -LPK); tereny rolne wzdłuż południowo - zachodniego i zachodniego brzegu Zbiornika Goczałkowickiego stanowią rejonu newralgiczne dla zachowania ciągłości głównego korytarza południowego;
- w części południowo - wschodniej (poniżej Zbiornika Goczałkowickiego) - korytarz służący migracjom dużych ssaków kopytnych (K/WISYA-LPK), łączy on dolinę Wisły z Lasami Pszczyńsko - Kobiórskimi.

Korytarze ornitologiczne obejmują szlaki migracji ptaków oraz przystanki po drodze dla 22 lęgów i 18 przelotnych gatunków wskaźnikowych. Do przystanków po drodze zaliczono również obszary zaklasyfikowane jako IBA (Important Bird Area).

Ponadregionalny korytarz ornitologiczny Dolina Górnej Wisły obejmuje pas doliny Wisły od Bramy Morawskiej do granic województwa łódzkiego - szerokość około 5 km i długość około 25 km. Korytarz ten biegnie z południowego - zachodu szerokim łukiem przez gminę Chybie, kierując się na wschód od Zbiornika Goczałkowickiego do rejonu ujścia Przemszy i Soły do Wisły, łączy on Zbiornik Goczałkowicki i stawy w Goczałkowicach-Zdroju z obszarami Natura 2000 Stawy w Brzeszczach (PLB120009), Dolina Dolnej Soły (PLB120004) i Dolina Dolnej Skawy (PLB120005).

Dolina Wisły ma znaczenie głównie dla migrujących ptaków wodno - błotnych, szczególnie dla ptaków siewkowatych w okresie wiosennym i jesiennym. Część ptaków przylatuje do rejonu Zbiornika Goczałkowickiego ze wschodu i północnego-wschodu - korytarzem biegnącym doliną Wisły - z rejonu stawów w Woli, Zawadce, Brzeszczach i Owićcimiu oraz z dalszych okolic Zatora, Spytkowic i Wadowic. Obserwuje się także ożywione migracje lokalne pomiędzy Zbiornikiem Goczałkowickim a położonym około 2 km na północ Zbiornikiem Łyżka (w gminie Pszczyzna).

Korytarze teriologiczne, wyznaczone przy wzięciu pod uwagę trzech gatunków wskaźnikowych: wilka, rysia i jelenia (oraz sarny, dzika, łosia i daniela jako gatunków pomocniczych), obejmują obszary w Żywie (rozległe obszary leśne), połączone strukturami liniowymi (korytarzami migracyjnymi), umożliwiającymi swobodne przemieszczanie się osobników należących do gatunków wskaźnikowych.

Według innej koncepcji kształtowania sieci korytarzy ekologicznych, zachodnia i południowa część gminy, w tym stanowiła obszar Natura 2000 Dolina Górnej Wisły, znajduje się w obrębie korytarza ekologicznego rangi międzynarodowej Górna Wisła (26m) sieci Econet - Polska i ostoi Dolina Górnej Wisły (nr 582) systemu Corine biotopes. Ostoja zajmuje zachodnią (Zbiornik Goczałkowicki) i południową część gminy, której granicę wyznacza w przybliżeniu dolina Potoku Goczałkowickiego, a na wschód od drogi krajowej nr 1 - linia przebiegająca na północ od stawów Rontok.

¹³ obszary umożliwiające migrację roślin, zwierząt lub grzybów (art. 5 pkt 2 ustawy o ochronie przyrody); korytarze ekologiczne to obszary łączyące różne jednostki przestrzenne krajobrazu, relatywnie w skali i różniące się od otaczającego terenu, mające pochodzenie i charakter, do podstawowych funkcji korytarza należą m.in.: zmniejszanie stopnia izolacji oddzielnych elementów krajobrazu i ułatwianie przemieszczania się gatunków w obrębie całego krajobrazu, modyfikacja wpływu powierzchniowego i mikroklimatu, modyfikacja przebiegu zakłóceń, przemieszczanie materii i energii, wzbogacanie i regulowanie oddziaływanie na otaczające tereny (za: www.2007.przyroda.katowice.pl/struktury_ekologiczne)

Położenie gminy w stosunku do obszarów Natura 2000. Południowa część gminy, leżąca w dolinie Wisły, stanowi fragment obszaru Natura 2000, chronionego na podstawie ustawy o ochronie przyrody (Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków "Dolina Górnej Wisły").

Istotne z punktu widzenia celów ochrony obszaru „Dolina Górnej Wisły” są jej powiązania i wzajemne oddziaływania z innymi obszarami specjalnej ochrony ptaków w rejonie doliny Wisły (jednym z elementów integralności obszaru Natura 2000 jest jego przestrzenna ciągłość oraz istnienie powiązań z innymi obszarami tej sieci) - Stawy w Brzeszczach (PLB120009) [najmniejsza odległość pomiędzy obszarami - około 9 km], Dolina Dolnej Soły (PLB120004) [najmniejsza odległość - około 14 km] oraz Dolina Dolnej Skawy (PLB120005).

2. Zasoby przyrodnicze¹⁴ i walory krajobrazowe

2.1. Zasoby przyrodnicze i ich wykorzystanie

2.1.1. Różnorodność biologiczna

Zachodni i południowa część obszaru Goczałkowic-Zdroju (dolina Wisły ze Zbiornikiem Goczałkowickim) cechuje wysoki stopień różnorodności biologicznej.

Największa liczba zbiorowisk roślinnych i gatunków zwierząt jest związana ze zbiornikami wodnymi i terenami podmokłymi, a w szczególności ze Zbiornikiem Goczałkowickim. W obrębie zbiornika stwierdzono występowanie kilkuset gatunków roślin i zwierząt (ponad 560 gatunków roślin [głównie planktonowych i peryfitowych oraz roślin zanurzonych, wynurzonych lub swobodnie porośniętych] oraz ponad 600 gatunków zwierząt [350 gatunków bezkręgowców i 250 gatunków kręgowców, w tym ponad 200 gatunków ptaków]).

Szczególnie bogata różnorodność biologiczną odznacza się zwłaszcza zachodnia i południowa część Zbiornika Goczałkowickiego ze zródlinowanymi ekosystemami (zbiorowiska szuwarowe [w tym zwłaszcza młyny mielec], podmokłe i wilgotne łąki i pola uprawne, zadrzewienia i zakrzaczenia, wyspy, kanały wodne).

Na fragmentach Zbiornika Goczałkowickiego i stawów hodowlanych oraz dolin Wisły i Bajerki, znajdują się siedliska przyrodnicze należące do typów siedlisk przyrodniczych wymagających ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 (wymienionych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 ([Dz.U. Nr 77, poz. 510, z późn. zm.]).

Tab. 3. Siedliska przyrodnicze należące do typów siedlisk przyrodniczych wymagających ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 (będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty), stwierdzone na obszarze Goczałkowic-Zdroju lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie

Kod	siedlisko przyrodnicze	występowanie
3130	brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea	okresowo odsłonięte dno Zbiornika Goczałkowickiego, ujście Bajerki
3150	starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nymphaeion, Potamion	zachodnia część Zbiornika Goczałkowickiego, stawy hodowlane, starorzecza Wisły

¹⁴ brak jest ustawowej definicji zasobów przyrodniczych. Ustawa o ochronie przyrody odnosi się do kwestii gospodarowania zasobami i składnikami przyrody, wyróżniając zasoby przyrody ożywionej (art. 117 ust. 1), do których zalicza dziko występujące rośliny, zwierzęta i grzyby oraz ich zasoby genetyczne i zasoby przyrody nieożywionej. Gospodarowanie tymi zasobami powinno zapewniać ich trwałość, optymalną liczebność i ochronę różnorodności genetycznej, m.in. poprzez ochronę, utrzymanie lub racjonalne zagospodarowanie naturalnych i półnaturalnych ekosystemów (w tym m.in. lasów, linii brzegów wód, dolin rzecznych, rzek, jezior, siedlisk i ostoi roślin, zwierząt lub grzybów, a także poprzez ochronę i odtwarzanie ich siedlisk i ostoi oraz ochronę tras migracyjnych zwierząt). Ustawa o ochronie przyrody stwierdza, że gospodarowanie zasobami przyrody nieożywionej powinno być prowadzone w sposób zapewniający ochronę innych zasobów, tworów i składników przyrody, oszczędność w wykorzystaniu przestrzeni oraz zachowanie szczególnie cennych tworów i składników przyrody nieożywionej (m.in. profili geologicznych, naturalnych zbiorników i cieków wodnych oraz ród). art. 121 ust. 1)

Definicję zasobów naturalnych, mających znaczenie strategiczne, zawiera ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (Dz.U. z 2001 r. Nr 97, poz. 1051 z późn. zm.), zaliczając do nich m.in. (art. 1): (i) wody podziemne oraz wody powierzchniowe w ciekach naturalnych i w ródach, z których te cieką biorące wody, w kanałach i zbiornikach wodnych o ciągłym dopływie, (ii) lasy państwowe, (iii) złoża kopalni niestanowiące części składowych nieruchomości gruntowej

Kod	siedlisko przyrodnicze	wyst powanie
3270	zalewane muliste brzegi rzek z ro linno ci Chenopodion rubri i Bidetion	brzeg i okresowo odsygni te dno Zbiornika Goczańkowieckiego, uj cie Bajerki
91E0	ý gi jesionowo-olszowe	rejon uj cia Bajerki

ródþ: Waloryzacja przyrodnicza obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Wisý, Katowice - Bytom, 2006

Na obszarze gminy - z wyj tkiem Zbiornika Goczańkowieckiego (wyý czonego z u ytkowania ýwieckiego) - gospodark ýwieck prowadz cztery koýa ýwieckie, dziaýaj ce w obr bie obwodów ýwieckich polnych. Do gýwnych terenów ýwieckich nale dolina Wisý z obrze ami Zbiornika Goczańkowieckiego oraz stawami hodowlanymi, a tak e - kompleksy terenów rolniczych, miejscami z lasami i zadrzewieniami.

Wyst puj du e wahania populacji zwierz t gatunków terenów otwartych i strefy ekotonowej lasów (zaj c, ba ant) oraz zwi kszony udziaý gatunków zwi zanych z akwenami wodnymi (ptaki wodne, pi mak), a tak e znikomy udziaý populacji sarny i dzika.

2.1.2. Zasoby naturalne decyduj ce o uzdrowskowym statusie gminy

2.1.2.1. Zý e a naturalnych surowców leczniczych¹⁵

Goczańkowie-Zdrój, jako jedno z nielicznych uzdrowisk w kraju, posiadaj zasoby dwóch ró nych naturalnych kopalin¹⁶ (surowców) leczniczych - wód leczniczych zmineralizowanych i torfu¹⁷.

Zý e wód leczniczych ("Goczańkowie Zdrój") jest obj te wýsno ci górnicz , za zý e torfu ("Rudoýowice") - prawem wýsno ci nieruchomo ci gruntowej (art. 10 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górniczne [Dz.U. Nr 163, poz. 981]).

Zý e wód leczniczych "Goczańkowie-Zdrój". Zý e wód leczniczych "Goczańkowie Zdrój" obejmuje zasoby wysokozmineralizowanych (6,3 - 7,5%) wód typu Cl-Na, J, Fe (Br, HBO₂), o charakterze wód reliktowych, zalegaj cych w piaskowcach górnokarbo skich warstw ýziskich i orzeskich. Wodzie towarzyszy niewielkie ilo ci gazów (gýwnie metanu).

Tab. 4. Zý e a udokumentowanych wód leczniczych na obszarze Goczańkowic-Zdroju - zý e wód leczniczych Goczańkowie-Zdrój

Nazwa zý a	typ wody	zasoby geologiczne bilansowe		pobór (m ³ /rok)
		dyspozycyjne (m ³ /h)	eksploatacyjne (m ³ /h)	
Goczańkowie-Zdrój ¹⁾	wody lecznicze zmineralizowane ²⁾	329,80	2,34	804,48

ródþ: Bilans zasobów kopalin w Polsce wg stanu na 31.XII. 2012, PIG, Warszawa, 2013

¹⁾ zý e obj te koncesj na eksploatacj , ²⁾ mineralizacja > 1 g/dm³

Zasoby eksploatacyjne wód leczniczych okre lono w Aneksie nr 4 do Dokumentacji Hydrogeologicznej Ustalaj cej Zasoby Eksploatacyjne Uj Wód Leczniczych Uzdrowiska Goczańkowie-Zdrój (wedýug stanu na dzie 31 grudnia 2000 r.) z utworów karbonu górnego,

¹⁵ naturalne surowce lecznicze obejmuj , w rozumieniu ustawy o lecznictwie uzdrowskowym, uzdrowskach i obszarach ochrony uzdrowskowej oraz o gminach uzdrowskowych, gazy lecznicze oraz kopaliny lecznicze, w tym wody lecznicze i peloidy, o potwierdzonych wýa ciwo ciach leczniczych (art. 2 pkt 8)

¹⁶ kopalina - naturalne nagromadzenie mineraýów, skaý oraz innych substancji, których wydobywanie mo e przynie korzy gospodarcz (art. 6 pkt 19 ustawy - Prawo geologiczne i górniczne). Kopaliny znajduj ce si w podý u skalnym mog nadawa si do gospodarczego wykorzystania; stwierdzenie, w trakcie geologicznych prac poszukiwawczych, nagromadzenia kopalin w ilo ci pozwalaj cej na ich eksploatacj jest podstaw do wydzielania zý . Zý e a kopalin podlegaj ochronie, polegaj cej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz na kompleksowym wykorzystaniu, w tym tak e kopalin towarzyszcych (art. 125 ustawy - Prawo ochrony rodowiska)

¹⁷ zgodnie z Rozporz dniem Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2006 r. (Dz.U. Nr 32, poz. 220, z pó n. zm.), zý e a wód podziemnych (solanek) zaliczono do wód leczniczych, a zý e a torfu do zý e innych kopalin leczniczych. Przepis ten przestay obowi zywa z dniem 1 stycznia 2012 r. z uwagi na art. 224 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górniczne, uznaj cej (w art. 203) wszystkie wody speýniaj ce warunki okre lone w art. 5 ust 1 pkt 1 cyt. ustawy za wody lecznicze (z wyj tkiem wód pochodzcych z odwadniania wyrobisk górnicznych) i jednocze nie - dotychczas udokumentowane zý e a wód leczniczych, termalnych i solanek - za kopaliny (zgodnie z art. 211 cyt. ustawy pozostawia si w mocy wydane wcze niej decyzje o zatwierdzeniu dokumentacji geologicznych i zawiadomienia o przyj ciu dokumentacji geologicznych)

przyj tego bez zastrzeżeń zawiadomieniem Ministra Rodowiska znak DG/hg/JC/487-6382/1458/2002 z dnia 15 marca 2002 r.

Wją ciwo ci lecznicze wody mineralnej potwierdzone są wiadectwami¹⁸ nr: 1/GZ, 2/GZ i 3/GZ, wydanymi przez O rodek Badania i Kontroli Rodowiska Sp. z o.o. w Katowicach.

Wody te mog by wykorzystywane w nast puj cych kierunkach lecznictwa uzdrowiskowego: choroby ortopedyczno - urazowe, układu nerwowego, reumatologiczne, górnych i dolnych dróg oddechowych oraz cukrzyca, otyłość i osteoporoza. Ponadto, wody z odwiertów GN-2 i G-21 mog by wykorzystywane do leczenia chorób nerek i dróg moczowych, za woda z odwiertu G-21 - tak e w lecznictwie chorób układu trawienia.

Zió e torfu "Rudoźowice". Zió e torfu sRudoźowice+, o pow. 0,89 ha, znajduje si w południowo - wschodniej cz ci gminy. Zió e zawiera torfy typu niskiego i cz ciowo przej ciowego, zwi zane z akumulacją materiału w starorzeczach. Zió e le y w bezodpływowym zagýbieniu i ze wzgl du na pýtkie zaleganie wód (10 - 30 cm p.p.t.), jest mocno zawodnione (naturalna wilgotno borowiny wynosi 88,7%).

Tab. 5. Zió a udokumentowanych wód leczniczych na obszarze Goczaźkowic-Zdroju - zió e torfu "Rudoźowice"

Nazwa zió a	stan zagospodarowania	zasoby		wydobycie
		geologiczne bilansowe	przemysłowe	
		tys. m ³		
Rudoźowice ¹⁾	eksploatowane	103,60	103,60	0,34

ródźo: Bilans zasobów kopalin w Polsce wg stanu na 31.XII. 2012, PIG, Warszawa, 2013

¹⁾ zió e, w którym wyst puj borowiny

Zió e jest udokumentowane do gýboko ci rednio 4,2 m, a jego rednia mi szo wynosi 2,8 m (Dokumentacja geologiczna zawieraj ca ustalenie wedýg stanu na dzie 31 maja 1982 r. geologicznych zasobów torfu leczniczego, zatwierdzona decyzj Prezesa Centralnego Urz du Geologii [znak KZK/012/K/4563/83 z dnia 26 kwietnia 1983 r.]).

Sp g zió a stanowi gliny pylaste i piaszczyste, a lokalnie tak e soczewki wiru; powy ej zalegaj warstwy torfu szuwarowego, turzycowiskowego i olesowego, za jego strop stanowi warstwa darni, gleby i miejscami iju.

Wją ciwo ci lecznicze peloidu (borowiny) ze zió a sRudoźowice+ potwierdzone zostaj wiadectwem wydanym przez Pa stwowy Zakład Higieny w Poznaniu. Borowina speńia wymagania okre lone dla borowiny o wją ciwo ciach leczniczych typu niskiego i jest przydatna do stosowania zewn trznego (w formie okładów, zawija , k pieli całkowitych i cz ciowych).

2.1.2.2. Koncesje na wydobywanie naturalnych surowców leczniczych

Koncesje na wydobywanie naturalnych surowców leczniczych posiada Uzdrowisko Goczaźkowice-Zdrój Wojewódzki O rodek Reumatologiczno- Rehabilitacyjny.

Pierwotnie, dla eksploatacji naturalnych surowców leczniczych z przeznaczeniem do zabiegów leczniczych - wód leczniczych w obszarze górniczym "Goczaźkowice-Zdrój" (o powierzchni 1991 ha, utworzonym decyzj Ministra Zdrowia i Opieki Spojęcnej z dnia 5 maja 1969 r.) oraz torfu leczniczego w obszarze górniczym "Rudoźowice" (o powierzchni 114,9 ha, utworzonym decyzj Ministra Zdrowia i Opieki Spojęcnej z dnia 23 marca 1984 r.), obowi zyway koncesje udzielone przez Ministra Ochrony Rodowiska, Zasobów Naturalnych i Le nictwa w dniu 30 pa dziernika 1992 r. - nr 89/92 (dla wydobywania wód leczniczych) i nr 90/92 (dla wydobywania torfu).

Koncesje te, zmienione w dniu 1 kwietnia 1997 r. decyzjami, odpowiednio, BKk/MZ/493/97 i BKk/MZ/492/97, wygasj w dniu 30 pa dziernika 2012 r. (co stwierdzono decyzjami Marszałka Województwa łskiego, odpowiednio, Nr 1332/OS/2013 z dnia 20 czerwca 2013 r. oraz Nr 1353/OS/2013 z dnia 25 czerwca 2013 r.).

¹⁸ wją ciwo ci lecznicze naturalnych surowców leczniczych i klimatu wymagaj potwierdzenia w formie wiadectwa wydawanego przez jednostk uprawnion do tego przez ministra wją ciwego do spraw zdrowia, na podstawie udokumentowanych bada , potwierdzaj cych te wją ciwo ci oraz wykluczaj cych negatywne oddziaływanie na organizm ludzki (art. 35 i 36 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych)

Koncesja na wydobywanie wód leczniczych. Marszałek Województwa Łódzkiego decyzją Nr 1082/OS/2013 z dnia 15 maja 2013 r. udzielił Uzdrawisku Goczałkowice-Zdrój koncesji na wydobywanie wód leczniczych ze źródła położonego w Goczałkowicach-Zdroju i w Czechowicach-Dziedzicach - w granicach obszaru górniczego "Goczałkowice-Zdrój I" o pow. 1392,48 ha. Terminem rozpoczęcia koncesji ustalono do dnia 31 grudnia 2020 r., lecz nie później niż termin wytyczenia obszaru górniczego, zaś rozpoczęcie działalności - nie później niż 1 kwietnia 2014 r.

Granice obszaru górniczego stanowi: powierzchnia stropu utworów karbońskich wyznaczona liniami prostymi i innymi punktami zajmowania określonych współrzędnych geodezyjnych (w granicach działek gruntowych nr 972/2, 1828/188, 1905/3 i 1906/3 - powierzchnia terenu), płaszczyzna spogu warstw orzeskich w granicach rzutu obszaru górniczego oraz płaszczyzny pionowe poprowadzone przez linie wyznaczone punktami zajmowania.

Wyznaczono jednocześnie, przy uwzględnieniu ustaleń decyzji Wójta Gminy Goczałkowice-Zdrój (PR/ROS-7624/07/10 z dnia 7 lutego 2012 r. o rodowiskowych uwarunkowaniach dla zgody na realizację przedsięwzięcia pod nazwą "kontynuacja eksploatacji wód leczniczych (solanek) i borowiny dla potrzeb leczniczych Uzdrawiska Goczałkowice-Zdrój [...]") granice terenu górniczego "Goczałkowice-Zdrój", współliniowo z granicami obszaru górniczego.

W koncesji określono także inne wymagania dotyczące wydobywania kopaliny: (1) wydobywanie wód leczniczych ma być prowadzone zgodnie z "Projektem zagospodarowania źródła wód leczniczych "Goczałkowice-Zdrój" z utworów karbonu górnego w granicach obszaru górniczego "Goczałkowice-Zdrój" na lata 2013 - 2020; (2) wydobywanie wód leczniczych dokonywane będzie otworami "GN-1" i "GN-2" o wydajności eksploatacyjnej po 0,66 m³/h oraz "G-21" o wydajności 1,02 m³/h; (3) zasoby eksploatacyjne wód leczniczych z utworów karbonu górnego (warstwy orzeskie) wynoszą 2,34 m³/h, w tym zasoby przemysłowe 2,34 m³/h (56,16 m³ / dobę i 20498,40 m³ / rok); (4) roczne wydobycie wód leczniczych przewiduje się w ilości około 2500 m³, a nie może być większe niż 20498,40 m³; (5) należy dokonywać co najmniej raz w roku pomiaru poziomu zwierciadła statycznego wody.

Eksploatacja wód leczniczych odbywa się trzema studniami wierconymi do karbońskiego poziomu wodonośnego: GN-1 (głębokość 581 m, ujmowany poziom wodonośny znajduje się na głębokości 478 - 490 m), GN-2 (głębokość 600 m) i G-21 (głębokość 580 m).

Uzdrawisko dysponuje ponadto ujęciem zapasowym, w którym zlikwidowanym otworze badawczym sGoczałkowice IG-1+, gdzie jednak solanki karbońskie mieszają się ze znacznie silniej zmineralizowanymi solankami neogeołicznymi.

Wody lecznicze są eksploatowane - z wydajnością 0,5 - 1,5 m³/h - 6 godzin na dobę przez 5 dni w tygodniu. Dzielnicze wydobycie solanki kształtuje się na poziomie nieco ponad 5 m³. Pobór wody ze źródła sGoczałkowice Zdrój+ w 2010 r. wyniósł 1408,1 m³, a w latach wcześniejszych - 1469,7 m³ (2009), 1201,2 m³ (2008) i 1264,9 m³ (2007).

Eksploatowane solanki mają stężenie do 7 - 9%. Do celów lecznictwa balneologicznego są rozcieńczone wodą siódkową do 2 - 3%. Solanki z odwiertów są tłoczony rurociągiem PCV 80 oraz PE 63 do zbiornika przy Zakładzie Przyrodolecznictwa Uzdrawiska. Utrzymanie rurociągów w dobrym stanie technicznym wyklucza możliwość wycieków solanek do poziomów wodonośnych wód siódkowych.

Zużycie wody leczniczej, w ilości do 27 m³/dobę, zrzucane są do Kanału Rybackiego sKanał+, na podstawie pozwolenia wodnoprawnego udzielonego przez Starostę Pyszczyńskiego w dniu 7 stycznia 2008 r. (RO.6223-53/07), zmienionego decyzją z dnia 31 marca 2008 r. (RO.6223-53/07/08). Decyzja zmieniająca dopuszcza stężenie chlorków do 9030 mg/dm³.

Koncesja na wydobywanie torfu leczniczego. Marszałek Województwa Łódzkiego decyzją Nr 1083/OS/2013 z dnia 15 maja 2013 r. udzielił Uzdrawisku Goczałkowice-Zdrój koncesji na wydobywanie torfu leczniczego - borowiny ze źródła "Rudołtowice" położonego w Goczałkowicach-Zdroju w granicach obszaru górniczego "Rudołtowice I", o pow. 4,82 ha, sposobem odkrywkowym.

Terminem rozpoczęcia koncesji wyznaczono do dnia 31 grudnia 2050 r., zaś termin rozpoczęcia działalności - nie później niż 1 kwietnia 2014 r.

Granice obszaru górniczego stanowi: powierzchnia terenu wyznaczona liniami prostymi i innymi punktami zajmowania określonych współrzędnych geodezyjnych, powierzchnia spogu poprowadzona przez rzędną 236 m n.p.m. i płaszczyzny pionowe poprowadzone przez linie wyznaczone punktami zajmowania.

Wyznaczono jednocześnie, przy uwzględnieniu ustaleń zawartych w cyt. decyzji Wójta Gminy Goczałkowice-Zdrój z dnia 7 lutego 2012 r., granice terenu górniczego "Rudołtowice I" - współliniowo z granicami obszaru górniczego.

W koncesji określono także inne wymagania dotyczące wydobywania kopaliny: (1) wydobywanie torfu ma być prowadzone zgodnie z "Projektem zagospodarowania źródła torfu leczniczego (borowiny)

"RudoŹowice" w granicach obszaru górniczego "RudoŹowice I" na lata 2013 - 2050"; (2) dokonywane b dzie systemem odkrywkowym, przy pomocy sprz tu mechanicznego - koparki podsi biernej, systemem ubierkowym, jednym poziomem, bez obni ania lustra wody; (3) dla ochrony zŹo a i stawu Rontok pozostawia si pas ochronny o szeroko ci 20 m; (4) nadkŹad zdejmowany b dzie przy pomocy spycharki lub koparki i przemieszczany na czasowe zwaŹowiska, których szczegóŹowa lokalizacja zostanie ustalona w planie ruchu zakŹadu górniczego lub do wyrobiska poeksploatacyjnego z wykorzystaniem do jego likwidacji; (5) roczne wydobycie torfu leczniczego przewiduje si w ilo ci okoŹo 900 m³, ale mo e by zmienne w zale no ci od popytu (wielko zasobów przemysŹowych wedŹug stanu na 31 grudnia 2012 r. wynosi 36720 m³); (6) nale y zapewni dro no rowu melioracyjnego przebiegaj ce go przez obszar górniczny "RudoŹowice" lub wykona rów zast pczy.

Wydobycie torfu odbywa si w cyklach kilkudniowych dwa razy do roku (wiosn i jesieni). Eksploatacj poprzedza faza przygotowawcza, polegaj ca gŹownie na obni aniu poziomu wody pi trzonej przez bobry na terenie zŹo a.

Wydobycie w 2010 r. wyniosŹo 0,26 tys. m³, a w latach wcze niejszych - 0,29 tys. m³ (2009), 0,31 tys. m³ (2008) i 0,31 tys. m³ (2007). Stosunek wielko ci rocznego wydobycia borowiny do zasobów bilansowych (równym zasobom przemysŹowym) w 2007 r. wyniosŹy 0,29%. Przy takim poziomie wydobycia zasoby zŹo a wystarcz na okoŹo 300 lat.

2.1.2.3. WŹa ciwo ci lecznicze klimatu¹⁹

Klimat GoczaŹkowic-Zdroju posiada wŹa ciwo ci lecznicze w odniesieniu do chorób reumatologicznych i ortopedycznych. Wyst puj dobre warunki do klimatoterapii i rekreacji

WŹa ciwo ci lecznicze klimatu zostajŹy potwierdzone wiadectwem wydanym przez Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. StanisŹawa Leszczyckiego Polskiej Akademii Nauk w Warszawie.

Przeciwwskazania dotycz jedynie pacjentów z przewlekŹymi schorzeniami dróg oddechowych (w tym astm), problemami kardiologicznymi i neurologicznymi.

2.1.3. W giel kamienny i metan pokŹadów w gla

2.1.3.1. Udokumentowane zŹo a w gla kamiennego i metanu pokŹadów w gla²⁰

Pod wschodni i póŹnocn cz ci gminy zalegaj udokumentowane zŹo a w gla kamiennego: "Silesia" (z metanem jako kopalin towarzysz c), "PawŹowice - rej." i "Kobiór - Pszczyna" (w tych zŹo ach nie udokumentowano metanu) oraz zŹo e metanu "Silesia GŹboka".

ZŹo a w gla kamiennego i metanu s obj te wŹasno ci górnicz (art. 10 ustawy - Prawo geologiczne i górniczne).

Tab. 6. ZŹo a w gla kamiennego na obszarze GoczaŹkowic-Zdroju

Nazwa zŹo a	stan zagospodarowania ¹⁾	zasoby geologiczne bilansowe			zasoby	
		razem	A+B+C1	C2+D	przemysŹowe	wydobycie
tys. t						
Silesia	P	3063506	0	3063506	-	-
PawŹowice - rej.	R	414263	241763	172500	-	-
Silesia	E	505175	326562	178613	128926	499

ródŹo: Bilans zasobów zŹo kopalin w Polsce wg stanu na dzie 31.XII. 2012, PIG, Warszawa, 2013

¹⁾ stan zagospodarowania: E - zŹo e eksploatowane, P - zŹo e o zasobach rozpoznanych wst pnie (w kat. C2 + D), R - zŹo e o zasobach rozpoznanych szczegóŹowo (w kat. A+B+C1)

ZŹo e sSilesia+ (partia zachodnia) zalega pod wschodni cz ci GoczaŹkowic-Zdroju. Zasoby przemysŹowe w gla kamiennego wynosz 131,5 mln t, za metanu - 61,4 mln m³. Najwi ksz mi szo maj pokŹady w gla kamiennego w zachodniej cz ci zŹo a w warstwach rudzkich.

¹⁹ wŹa ciwo ci lecznicze klimatu - czynniki atmosferyczne sprzyjaj ce zachowaniu zdrowia, leczeniu lub Źagodzeniu skutków lub objawów choroby (art. 2 pkt 9 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych)

²⁰ zŹo a w gla kamiennego i metanu stanowi strategiczny zasób kraju; nale y je u ytkowa zgodnie z zasad zrównowa onego rozwoju (art. 1 pkt 4 i art. 4 pkt 2 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju [Dz.U. Nr 97, poz. 1051, z pó n. zm.]

W granicach gminy, przy północnym brzegu Zbiornika Goczańkowickiego, znajduje się niewielki fragment złóż a Pawłowice - rej. (pow. ok. 5,7 ha), ocenianego przez Jastrzębską Spółkę Węglową S.A. jako złóż o perspektywiczne dla firmy.

Tab. 7. Złóż a metanu pokładów w gładzie (MPW) na obszarze Goczańkowic-Zdroju

Nazwa złóż a	stan zagospodarowania ³⁾	zasoby wydobywalne		zasoby przemysłowe	emisja z wentylacji	wydobycie (z wentylacji)
		bilansowe	poza-bilansowe			
mln m ³						
Silesia ¹⁾	E	1116,33	-	83,63	13,81	4,76
Silesia Gęboka ²⁾	T	2791,15	467,73	1169,54	-	-

ródło: Bilans zasobów złóż kopalni w Polsce wg stanu na dzień 31.XII. 2012, PIG, Warszawa, 2013

¹⁾ w obszarze eksploatowanego złóż a w gładzie kamiennego

²⁾ złóż e metanu jako kopalina główna w złóż u

³⁾ stan zagospodarowania: E - złóż e eksploatowane, T - złóż e zagospodarowane, eksploatowane okresowo

Pod złóż em w gładzie kamiennego "Silesia" wydzielono na gębokości od 760 m p.p.t. (pod powierzchnią terenu) do około 1550 m p.p.t. (do stopnia pokładu 510) złóż e metanu (jako kopaliny głównej) "Silesia Gęboka". Zasoby przemysłowe metanu wynoszą w złóż u 1 169,54 mln m³. Złóż e były eksploatowane okresowo, w latach 2010 - 2013 nie odnotowano wydobycia ze złóż a.

2.1.3.2. Koncesje na wydobywanie w gładzie kamiennego z metanem i metanu.

Dla złóż "Silesia" i "Silesia Gęboka" udzielono koncesji na wydobywanie kopalni z tych złóż wraz z wyznaczeniem obszarów i terenów górniczych.

Minister Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa udzielił dnia 26 sierpnia 1994 r. koncesji nr 162/94 na wydobywanie w gładzie kamiennego oraz metanu jako kopaliny towarzyszącej ze złóż a "Silesia" - w obszarze górniczym "Czechowice II" - z datą ważności koncesji do dnia 31 sierpnia 2020 r. z późniejszymi zmianami - w brzmieniu ustalonym decyzjami z dnia: 17 lipca 1996 r. (znak BKk/PK/1277/96), 23 lipca 1999 r. (znak Dge/WL/487/3343/99) oraz postanowieniem z dnia 7 czerwca 2000 r. (znak Dge/WL/487/3248/2000), udzielonej Nadwiślańskiej Spółce Węglowej w Tychach na wydobywanie w gładzie kamiennego i metanu jako kopaliny towarzyszącej ze złóż a KWK "Silesia", położonego na terenie miast i gmin: Czechowice-Dziedzice i Pszczyzna oraz gmin: Miedna, Goczańkowice-Zdrój i Bestwina.

Decyzją z dnia 14 marca 2008 r. (znak DGe/RR/487-1732/2003) Minister Ochrony Środowiska potwierdził przejęcie praw i obowiązków wynikających z koncesji na Kompanię Węglową S.A. w Katowicach.

Właścicielem koncesji jest obecnie Przedsiębiorstwo Górnicze "Silesia" Sp. z o.o. w Czechowicach - Dziedzicach²¹ na mocy decyzji Ministra Ochrony Środowiska DGiKGe-4771-19/59120/10/KO z dnia 9 grudnia 2010 r. (przenoszącej koncesję na rzecz spółki). Decyzją Minister Ochrony Środowiska, za zgodą Kompanii Węglowej S.A., przeniósł koncesję na rzecz Przedsiębiorstwa Górniczego "Silesia" Sp. z o.o.

Przedsiębiorstwo Górnicze "Silesia" Sp. z o.o. KWK "Silesia" prowadzi eksploatację górniczą w oparciu o projekt zagospodarowania złóż a (PZZ), zatwierdzony decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 20 kwietnia 1995 r. (znak Gosm1/1166/95), zaktualizowany Dodatkiem nr 4 do PZZ na lata 2011 - 2020, przyjętym bez zastrzeżeń decyzją Ministra Ochrony Środowiska z dnia 29 sierpnia 2011 r. (znak DGiKGe-4774-18/39102/11/MM).

Eksploatację w gładzie na skalę przemysłową rozpoczęto w maju 2012 r. (w 2013 r. - pod obszarem Goczańkowic-Zdroju), zaś w 2013 r. spółka zamierza osiągnąć poziom wydobycia 3 mln t brutto rocznie.

Zgodnie z Bilansem zasobów kopalni i wód podziemnych w Polsce według stanu na 31 XII 2010 r. wydobycie w gładzie kamiennego w KWK Silesia w 2010 r. wyniosło 43 tys. t (w 2007 r. - 531 tys. t; 2008 r. - 266 tys. t; 2009 r. - 97 tys. t), zaś wydobycie metanu (odmetanowanie) w 2010 r. - 1,41 mln m³, (dodatkowo 21,07 mln m³ wyemitowano do atmosfery z wentylacji). Zasoby operatywne w gładzie kamiennego wynoszą aktualnie około 73 mln t, co przy założonym poziomie rocznego wydobycia określa 25-letni okres eksploatacji.

Przedsiębiorstwo Górnicze "Silesia" nie posiada na powierzchni infrastruktury zakładowej (w rozumieniu ustawy - Prawo geologiczne i górnicze) na obszarze Goczańkowic-Zdroju. Pompownia przy ul. Stawowej i pompownia DK1, stanowi cechy jasno PG "Silesia", są obiektami

²¹ Przedsiębiorstwo Górnicze "Silesia" prowadzi działalność od 2009 r. - początkowo jako spółka pracownicza, obecnie większość udziałów w spółce posiada czeski holding EPH. W grudniu 2010 r. firma kupiła KWK "Silesia" od Kompanii Węglowej S.A.

zapobiegaj cymi negatywnym skutkom dokonanej eksploatacji, niezwi zanymi z wydobywaniem kopalin ze zřo a lub ich przygotowaniem do sprzeda y.

W dniu 24 wrze nia 2013 r. wygasja koncesja nr 195/93, udzielona spóyce Metanel S.A. przez Ministra Ochrony rodowiska, Zasobów Naturalnych i Le nictwa w dniu 24 wrze nia 1993 r. na eksploatacj metanu ze zřo a sSilesia Gÿ boka+, ustanawiaj ca obszar i teren górnicy sBestwina+ (obejmuj cy wschodni fragment gminy o pow. 213 ha).

Spóyka prowadziã wydobywanie metanu ze zřo a sSilesia Gÿ boka+ do 2000 r. Ilo produkowanego metanu byã niewielka, przykãdowo w 1998 r. wynosiã 30 tys. m³, za w 1999 r. - 10 tys. m³.

2.1.3.3. Problem okre lenia granic obszarów i terenów górnicych²²

Przepl d koncesji na wydobywanie kopalin - wód leczniczych, udzielonej w 1992 r. oraz w gla kamiennego z metanem jako kopalin towarzyszc w granicach GoczaŹkowice-Zdroju oraz decyzji zmieniaj cych te koncesje, prowadzi do wniosku, e dokumenty te zawieraj bÿ dy i nie cisÿ ci maj ce nast pstwa prawne oraz powoduj ce pojawienie si zró nicowanych interpretacji granic obszarów i terenów górnicych w innych dokumentach, w tym w aktach prawa miejscowego.

W przypadku nieobowi zuj cej ju koncesji udzielonej na wydobywanie wód leczniczych ze zřo a "GoczaŹkowice Zdrój" (koncesja nr 89/92 z 30 pa dziernika 1992 r.) w granicach obszaru górnicyego sGoczaŹkowice-Zdrój+, w decyzji Ministra Ochrony rodowiska, Zasobów Naturalnych i Le nictwa zmieniaj cej t koncesj (decyzja BKK/MZ/493/97 z dnia 1 kwietnia 1997 r.), dodano stwierdzenie, e to same sgranice obszaru i terenu górnicyego wyznaczaj linie ÿ cz ce punkty zaãmania+ oraz 18 punktów zaãmania granic o wspóyz dnych okre lonych w tabeli.

Tre decyzji nie pozwalajã jednak utworzy poprawnego topologicznie poligonu, gdy linie ÿ cz ce kolejne punkty przecinaj si . W tej sytuacji na potrzeby tworzonych dokumentów w ró ny sposób okre lano granice dawnego obszaru górnicyego i terenu górnicyego sGoczaŹkowice-Zdrój+ (ryc. 1).

Granice obszaru i terenu górnicyego sCzechowice II+ dla wydobywania w gla kamiennego z metanem jako kopalin towarzyszc ze zřo a "Silesia" zostajã wyznaczone decyzj Ministra Ochrony rodowiska, Zasobów Naturalnych i Le nictwa (DGe/WL/487/3343) z dnia 23 lipca 1999 r., skorygowane nast pnie postanowieniem Ministra rodowiska (DGe/WL/487/3248/2000) z dnia 7 czerwca 2000 r.

Obszar górnicy sCzechowice II+ w koncesji nr 162/94, udzielonej przez Ministra Ochrony rodowiska, Zasobów Naturalnych i Le nictwa w dniu 26 sierpnia 1994 r., okre lono jako to same z obszarem górnicyym dla KWK sSilesia+ wyznaczonym decyzj Ministra Górnictwa (M771/76/K) z dnia 16 czerwca 1976 r. Teren górnicy sCzechowice II+ ustanowiono decyzj BKK/PK/1277/96 z dnia 17 lipca 1996 r., zmieniaj c wzmiankowan koncesj .

Granice obszaru i terenu górnicyego sCzechowice II+zostajã rozszerzone w pójno - zachodniej cz ci - zgodnie z wnioskiem o zmian koncesji, z którym Nadwi la ska Spóyka W glowa S.A. w Tychach - KWK sSilesia+wyst piã do organu koncesyjnego.

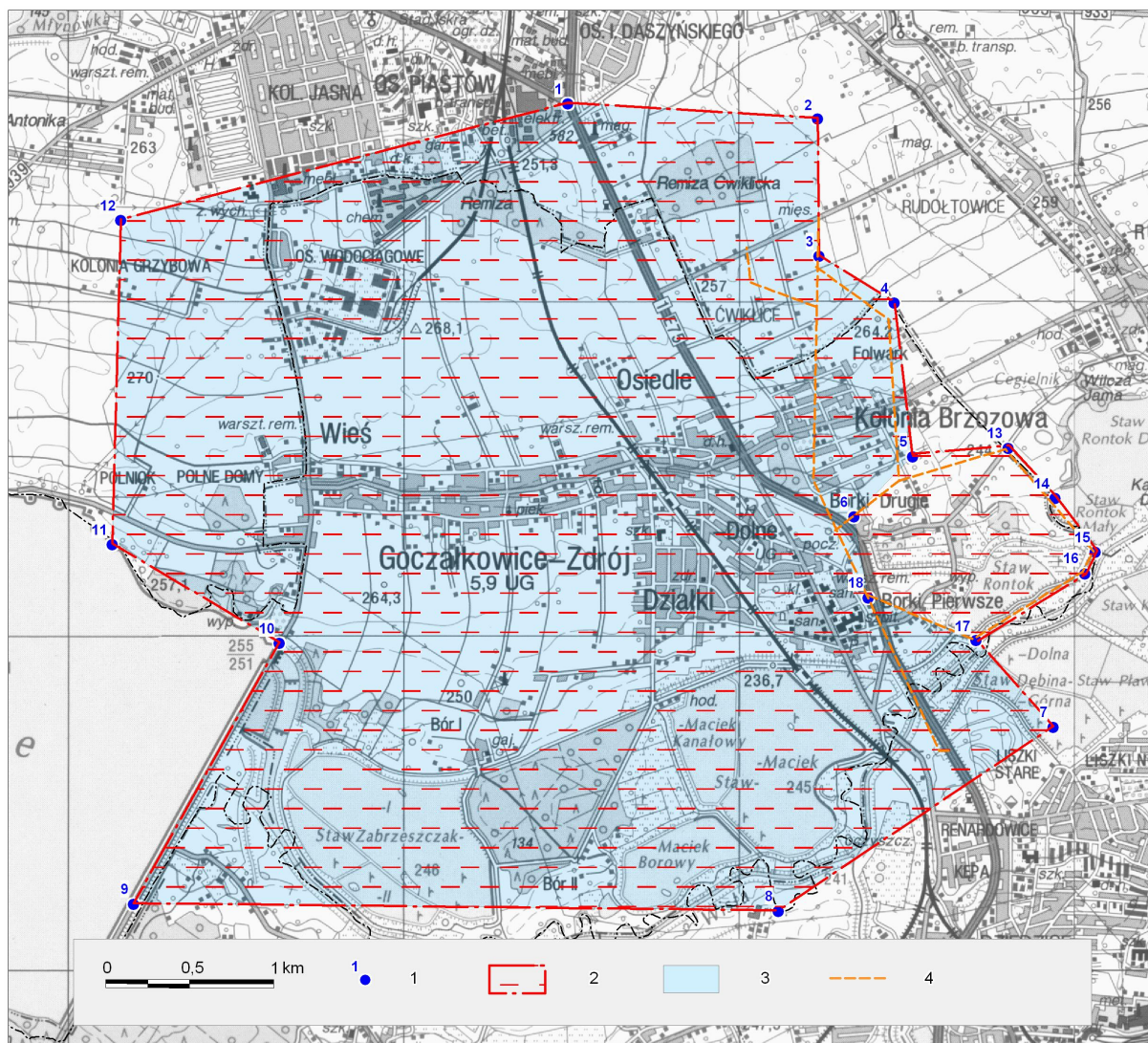
Minister Ochrony rodowiska, Zasobów Naturalnych i Le nictwa, decyzj DGe/WL/487/3343/99 z dnia 23 lipca 1999 r., powi kszej c obszar i teren górnicy, ustalãwspóyz dne (dÿugo i szeroko geograficzn) wszystkich punktów zaãmania granic obszaru i terenu górnicyego, przesuwaj c te punkty o ponad 200 m w kierunku pójno - wschodnim. Przyczyn byã bÿ dne przeliczenie wspóyz dnych z ukãdu sBorowa Góra+.

Minister rodowiska postanowiã (decyzja DGe/WL/487/3248/2000 z dnia 7 czerwca 2000 r.) sz urz du sprostowa ... oczywist omyk +, uzasadniaj c, e korygowana decyzja nie wystarczaj co precyzyjnie opisywajã granice nowego terenu i obszaru górnicyego+. W postanowieniu tym: (1) powtórzono wspóyz dne punktów zaãmania granic obszaru górnicyego wedÿug poprawianej decyzji z 1999 r., ÿ cznie z oczywist pomyk , gdzie w oznaczeniu dÿugo ci geograficznej punktu 9703 podano 61,6500 sekundy, (2) sprecyzowano, e w przestrzeni okre lonej punktami 9413, 9703, 9702 i 9701 eksploatacja dotyczy tylko dwóch pokãdów: 312 i 315, (3) nie odniesiono si do wspóyz dnych punktów zaãmania granic terenu górnicyego.

Przedsi biorca górnicy nie wyst piã sprostowanie bÿ du przeliczenia wspóyz dnych.

²² w koncesjach na wydobywanie kopalin okre la si granice obszarów i terenów górnicych, stanowi cych przestrze , odpowiednio, w granicach której przedsi biorca jest uprawniony do wydobywania kopaliny i do prowadzenia robót górnicych niezbdnych do wykonywania koncesji (art. 6 pkt 5 ustawy - Prawo geologiczne i górnicye) oraz obj t przewidywanymi szkodliwymi wpÿywami tych robót (art. 6 pkt 15 cyt. ustawy)

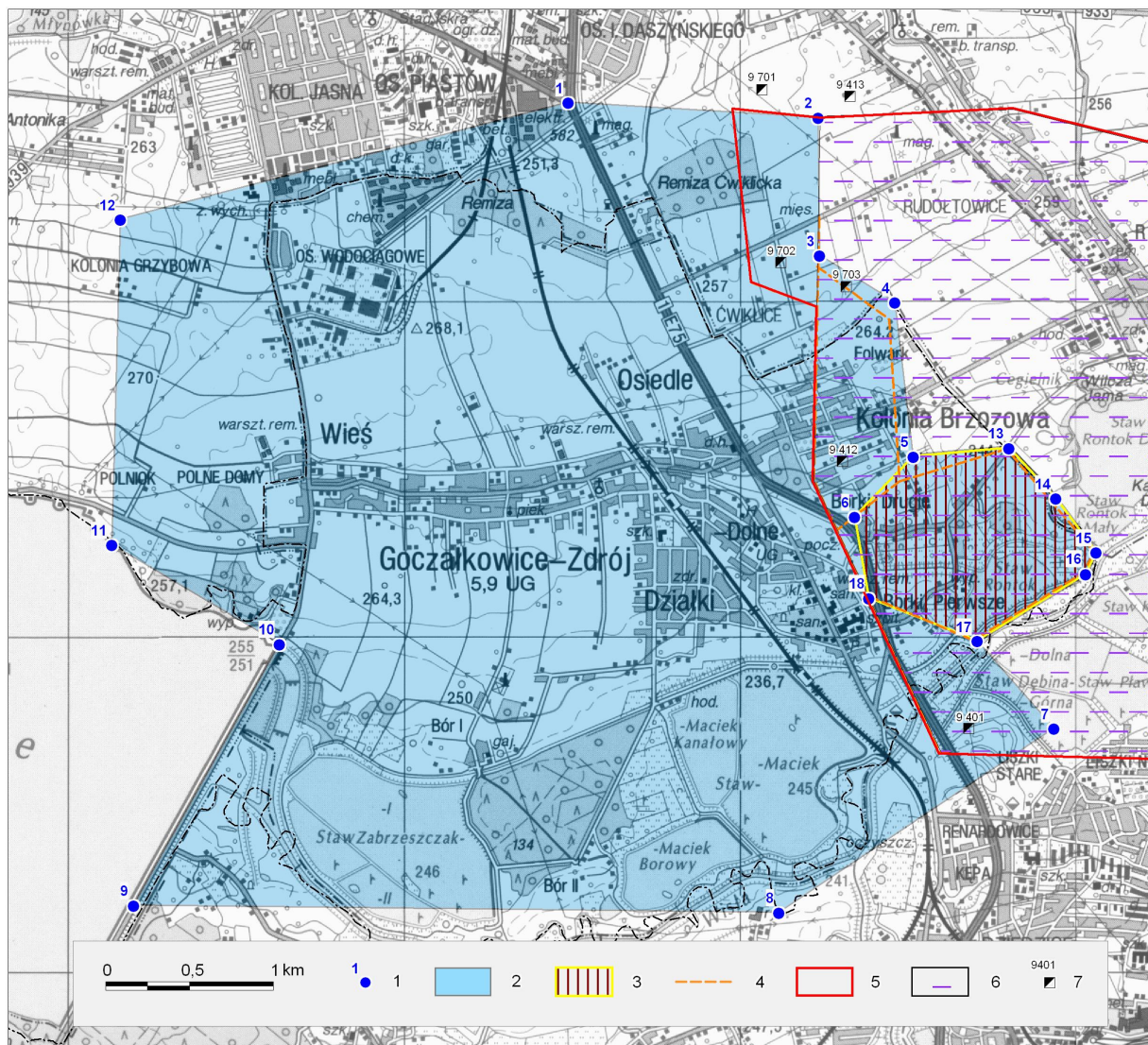
W opisanej sytuacji obowiązują cyfrowe granice obszaru i terenu górniczego sCzechowice II+s granice określone w decyzji z 1999 r. W dokumentach, w tym w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego terenów górniczych sCzechowice II+, sBestwina+, sRudółtowice+ i sGoczałkowice Zdrój+, znajdujących się w granicach Goczałkowic-Zdroju, ujawnia się granice podawane przez przedsiębiorcę górniczego, który nieformalnie koryguje opisany wyżej błąd.

Ryc. 1. Dawny obszar górniczy sGoczałkowice-Zdrój+

Objęcia: 1 - punkty zajmowania granic według decyzji Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (BKK/MZ/493/97 z dnia 1 kwietnia 1997 r.); 2 - granica obszaru (OG) i terenu (TG) górniczego sGoczałkowice-Zdrój+ w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego dla terenów górniczych (Uchwała Nr XLIX/293/2006 Rady Gminy Goczałkowice-Zdrój, zmieniona Uchwała Nr XLII/290/10); 3 - granica OG i TG sGoczałkowice-Zdrój+ w Statucie Uzdrowiska z 2009 r. (Uchwała Nr XXXV/243/09 Rady Gminy Goczałkowice-Zdrój); 4 - granice obszarów górniczych według materiałów kartograficznych przedsiębiorców górniczych

Do celów niniejszego opracowania - dla obszaru górniczego sCzechowice II+ przyjęto granice z poprawkami do przeliczenia współrzędnych (ryc. 2).

Ryc. 2. Obszar górniczy "Czechowice II" oraz dawne obszary górnicze "Goczałkowice-Zdrój", "Rudołtówce" i "Bestwina"

Obja nienia: 1 - punkty zajmowania granic dawnego obszaru górniczego "Goczałkowice-Zdrój" według decyzji Ministra Ochrony środowiska, Zasobów Naturalnych i Le nictwa (BKK/MZ/493/97); 2 - dawny obszar górniczy (OG) "Goczałkowice-Zdrój"; 3 - dawny obszar górniczy (OG) "Rudołtówce"; 4 - granice obszarów górniczych według materiałów kartograficznych przedsi biorców górniczych; 5 - obszar górniczy (OG) "Czechowice II"; 6 - dawny obszar górniczy (OG) "Bestwina"; 7 - punkty zajmowania granic obszaru górniczego "Czechowice II" według decyzji Ministra Ochrony środowiska, Zasobów Naturalnych i Le nictwa (DGe/WL/487/3343/99)

2.1.3.4. Koncesje na poszukiwanie i rozpoznawanie złó

Na obszarze Goczałkowic-Zdroju poszukiwano w ostatnich latach złó a metanu z w gla kamiennego oraz ropy naftowej i gazu ziemnego.

Pójdniow cz gminy obejmuj obszary koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie ropy naftowej i gazu ziemnego, wydanych przez Ministra środowiska: nr 20/99/p Strumie - K ty dla spółki Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo, z terminem obowi zywania do dnia 7 lipca 2011 r., przedy onym do dnia 7 lipca 2015 r. oraz (w niewielkim fragmencie) - koncesji nr 59/2009/p Bestwina dla spółki Energia Karpaty Zachodnie Sp. z o.o. spółka komandytowa, z terminem obowi zywania do dnia 16 pa dziernika 2014 r.

W dniu 18 pa dziernika 2013 r. wygasja koncesja nr 7/2006/p na poszukiwanie i rozpoznawanie złó metanu z pokadó w gla, obejmuj ca pójno cz gminy, udzielona przez Ministra środowiska spółce EurEnergy Resources Poland Sp. z o.o., przeniesiona nast pnie na inne podmioty - Composite Energy Poland Sp. z o.o. (w 2010 r.) i Dart Energy Poland Sp. z o.o. (w 2011 r.).

2.1.4. Zasoby i ujęcie wód podziemnych

Reliktowe wody słone i solanki typu Cl-Na lub Cl-Na-Ca nie nadają się do zaopatrzenia w wodę pitną z uwagi na wysoką mineralizację (od około 10 g/dm³ do 112 g/dm³). Wody te są wykorzystywane do zabiegów przyrodolecznictwa przez Uzdrawisko Goczałkowice-Zdrój Wojewódzki Ośrodek Reumatologiczno-Rehabilitacyjny. Pobór wód leczniczych (jako udokumentowanych źródeł) ma miejsce na podstawie przepisów ustawy - Prawo geologiczne i górnicze.

Wód podziemnych w Goczałkowicach-Zdroju, mogących mieć znaczenie gospodarcze, są zasoby wód w warstwie plejstoceńskich piasków wodolodowcowych o głębokości do 20 m, charakteryzujących się wodoprzepuszczalnością w granicach 1x10⁻⁵ - 3x10⁻⁴ m/s. Według Mapy Hydrogeologicznej Polski 1:50000, ark. 992 Pszczyna, potencjalna wydajność pojedynczego otworu w rejonie gminy wynosi najwyżej 10 - 30 m³/h.

Zwiększonozasobnymi wodonośnymi utworami czwartorzędowymi, o wydajności pojedynczego otworu ponad 30 m³/h, cechuje się jedynie północno-wschodnią część Goczałkowic-Zdroju (w rejonie między Osiedlem Wodociągowym i Lasem Remiza) wydajność ta szacowana jest na 50 - 70 m³/h). Ten fragment gminy zostaje włączony do Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 346 Zbiornik (QDP) Pszczyna-ory, ujęty tego w wykazie zbiorników wód podziemnych przyporządkowanych do obszarów dorzeczy (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych, załącznik nr 1 [Dz.U. Nr 126, poz. 878]) - obejmujących Główny Zbiornik Wód Podziemnych

Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 346 zostaje wydzielony według kryteriów ilościowych i jako ciekawych wód podziemnych, stosowanych w opracowaniach wykonywanych w ramach CPBP 04.10 (Kleczkowski red., 1990), dla ochrony zasobów najcenniejszych w skali kraju.

Zwierciadło wód głównego poziomu wodonośnego GZWP nr 346 znajduje się na głębokości 10 - 20 m p.p.t. Warstwa wodonośna sięga 40 m p.p.t., obejmując głównie plejstoceńskie piaski wodolodowcowe i rzeczne. Zbiornik jest hydrogeologicznie odkryty - zasilanie odbywa się na całej jego powierzchni. Pokrywa lessów i glin lessopodobnych o zmiennej głębokości ogranicza tempo infiltracji wód, stanowi jednak tylko częściową ochronę dla wód podziemnych, podobnie jak wyklinowujące się warstwy glin lodowcowych w jego profilu.

Według A. Kleczkowskiego (1990), potrzeby ochrony GZWP nr 346 wymagają wyznaczenia obszaru najwyższej ochrony (ONO) w granicach zbiornika oraz obszaru wysokiej ochrony (OWO) na sąsiadującym obszarze, objętym izochron 25-letniego dopływu wód. W granicach Goczałkowic-Zdroju potencjalne zagrożenie zanieczyszczeniem poziomów użytkowych wód GZWP nr 346 określono (A. Rókowski i in. 1997; A. Witkowski i in. 2001) jako średnie (czas pionowej migracji zanieczyszczenia z powierzchni do warstwy wodonośnej wynosi 5 - 25 lat), z wyjątkiem terenów przyległych do drogi krajowej nr 1, gdzie zagrożenie określono jako niskie (migracja zanieczyszczenia trwa 25 - 100 lat).

W marcu 1998 r. została opracowana Dokumentacja hydrogeologiczna dla GZWP nr 346 Pszczyna+ i fragmentu GZWP 345 Rybnik+, w której zmniejszono szacunkowe zasoby dyspozycyjne całego zbiornika z 31 do 17 tys. m³/dob. Obszar ochronny określono przyjmując za podstawowe kryterium 25 lat, w ciągu których potencjalne zanieczyszczenia mogą przeniknąć do wód podziemnych. Uwzględniono czas poziomego przepływu wody, a wyznaczony obszar ochronny sięga poza granice GZWP nr 346.

Następnie, w latach 2009 - 2011 sporządzono "Dodatek do dokumentacji określającej warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika GZWP nr 346 Pszczyna+." W dokumentacji tej, obok nieznacznej modyfikacji granic zbiornika, wprowadzono zasadniczo inne od dotychczasowej oceny stopnia zagrożenia i potrzeb ochrony zbiornika. Tereny rekomendowane do obszaru ochronnego GZWP nr 346 ograniczono do rejonu, gdzie czas pionowego przeciekania wynosi od 5 do 25 lat - znajdującego się poza granicami Goczałkowic-Zdroju.

Według cyt. opracowania, stopień zagrożenia całej części GZWP nr 346 położonej pod obszarem Goczałkowic-Zdroju jest niski (czas pionowej migracji zanieczyszczenia 25 - 100 lat). Podczas badań (maj 2010 r.) zwierciadło głównego poziomu wodonośnego zalegało na głębokości 10 - 15 m. W omawianym opracowaniu stwierdzono również, że GZWP nr 346 Pszczyna nie spełnia kryteriów ilościowych i jako ciekawych oraz sformułowano wnioski o jego przekwalifikowanie na zbiornik typu UPWP (użytkowych poziomów wód podziemnych).

Niezależnie od formalnego statusu zbiornika oraz ewentualnego utworzenia obszaru ochronnego (obszar ochronny może utworzyć Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach na

podstawie ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne) na obszarach zasilania GZWP nr 346 zaleca się nie lokalizować zakładów zaliczanych do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz stwarzających ryzyko wystąpienia poważnej awarii (jeżeli charakter działalności może stwarzać potencjalne zagrożenie wycieku substancji szkodliwych dla środowiska wodnego do gruntu i wód podziemnych).

Pod pozostałym części obszaru gminy (z wyjątkiem rejonu północnego brzegu Zbiornika Goczałkowickiego, gdzie w utworach czwartorzędnych nie ma poziomu wodonośnego o znaczeniu użytkowym), zasoby wód podziemnych poza czwartorzędowym zaliczono do Użytkowego Poziomu Wód Podziemnych (UPWP) Rejonu Małej Wisły (Q-II), związanego z holocenami i plejstocenami piaskami i żwirami rzeczno- i wodnolodowcowymi (Rókowski A. i in. [red.] 1997).

Użytkowy, główny poziom wodonośny jest, poza dolinami rzeczno- i ciekowymi odizolowany od powierzchni pokrywającą słabo przepuszczalnymi osadami lessowymi i lessopodobnymi oraz glinami rozdzielającymi pierwszy i kolejny poziom wodonośny. Ograniczone rozprzestrzenienie glin, prawdopodobnie ich nieciągłość i wyklinowywanie się na różnych głębokościach zwykle nie zapewniają dobrej ochrony wód przed zanieczyszczeniami mogącymi infiltrować z powierzchni terenu. Przyjmując, że zasilanie wodami opadowymi i roztopowymi odbywa się na całej powierzchni zbiornika. Ocenia się w związku z tym, że wody UPWP Q-II są w średnim stopniu zagrożone zanieczyszczeniem na obszarach, gdzie zwierciadło wody zalega na głębokości 5 - 10 m, a w stopniu niskim tam, gdzie kształtuje się ono na głębokości 10 - 20 m.

Zasięgi zbiorników wód podziemnych (GZWP nr 346 i UPWP Q-II) zostały wyznaczone z dokładnością w skali 1:50000 i 1:100000, w związku z czym należy je traktować orientacyjnie.

W dniu 17 maja 2013 r. zostało uchylone Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinna odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów [Dz.U. Nr 61, poz. 549, z późn. zm.], zgodnie z którym w granicach stref zasilania zbiorników wód podziemnych wykluczona była lokalizacja składowisk odpadów, za przy lokalizacji przedsięwzięć potencjalnie mogących stwarzać zagrożenie dla wód podziemnych należy wymagać stosowania rozwiązań zapobiegających infiltracji zanieczyszczeń do gruntu i wód podziemnych.

Na obszarach przeznaczonych do zainwestowania powinna funkcjonować sprawna kanalizacja służąca do zbiorowego odprowadzania cieków. Niezagospodarowane wody opadowe pochodzące z powierzchni nie zanieczyszczonych zaleca się odprowadzać w pierwszej kolejności do gruntu, w miarę możliwości stwarzanych przez miejscowe warunki podłoża oraz zależnie od stopnia zaawansowania zabudowy.

Ujęcia wód podziemnych. Wody podziemne z poziomów czwartorzędowych są czerpane w Goczałkowicach-Zdroju ujęciami wierconymi oraz szeregiem kopanych studni gospodarskich, wody te nie są jednak wykorzystywane na szerszą skalę do zaopatrzenia mieszkańców w wodę pitną.

Uzdrowisko Goczałkowice-Zdrój Wojewódzki Ośrodek Reumatologiczno - Rehabilitacyjny użytkuje studnię P-1, zlokalizowaną na terenie zakładu. Pozwolenie wodnoprawne, udzielone przez Starostę Pszczyńskiego w dniu 18 marca 2005 r. (RO.6223-9/05), ma ważność do 2015 r. Dla ujęcia ustanowiono strefę ochrony bezpośredniej 20 x 20 m. Wodę wykorzystuje się głównie do rozcieńczenia solanek do celów zabiegowych. Do celów pitnych ujmowana woda wymaga uzdatniania ze względu na ponadnormatywną zawartość żelaza, manganu oraz bakterii.

Tab. 8. Studnie wiercone na obszarze Goczałkowic-Zdroju ujmujące wody śródkie z poziomów czwartorzędowych

Ujęcie (studnia)	Lokalizacja ujęcia	cel poboru wody	pobór wody	
			wg pozwolenia wodnoprawnego (m ³ /h)	średni roczny (tys. m ³)
P-1	Uzdrowisko Goczałkowice-Zdrój, Wojewódzki Ośrodek Reumatologiczno - Rehabilitacyjny	sanitarno - bytowy	23,3	33,9
S-1/S	Zakład Ogrodniczy D&M Spychajka, ul. ródlana 4	socjalno - gospodarczy	4,0	0,349
-	Zakład Ogrodniczy Muszyński, ul. Bór I 21	inny	26,3	1,089

Źródło: decyzje w sprawie pozwoleń wodnoprawnych

Istnieje także dawniej studnia głębinowa S-2 na terenie zakładów Linde - Gaz zostaje zlikwidowana. Ponadto, w rejonie zapory czołowej Zbiornika Goczałkowickiego istnieje studnia odciążająca

o gębokości 22,0 - 24,0 m, stale eksploatowana ze względu na możliwość przebicia hydraulicznego z drugiego poziomu wodonośnego w okolicach spustu dennego zbiornika.

2.1.5. Zasoby i ujęcie wód powierzchniowych

Wody powierzchniowe - głównie Wisła ze Zbiornikiem Goczańkowickim oraz inne zbiorniki (w tym zwłaszcza stawy hodowlane) posiadają istotne walory przyrodnicze, krajobrazowe i gospodarcze.

Podstawowe znaczenie wód powierzchniowych ma wielofunkcyjny Zbiornik Goczańkowicki. Zarządca zbiornika (Górno I-skie Przedsiębiorstwo Wodociągowe S.A.) posiada pozwolenie wodnoprawne na piśtrzenie i retencjonowanie wód rzeki Małej Wisły w km 43+092 czołowym zapor ziemny (Decyzja Wojewody I-skiego Nr R-I-6811/71/06 z dnia 27 lipca 2006 r.).

Główną funkcją zbiornika jest zaopatrzenie w wodę piśtną (ujęcie wody brzegowej), a także ochrona przeciwpowodziowa - zbiornik w znacznym stopniu obniża przepływy kulminacyjne Małej Wisły i przesuwają w czasie moment przejścia kulminacji fali powodziowej poniżej zbiornika (w stosunku do kulminacji lśwnicy o około 3 godz.), zatem wpływ redukcji w przekrojach niżej położonych jest wiśkszy niż bezpośrednio poniżej zapory (pomiaru prowadzone przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej na wodowskazię usytuowanym poniżej zapory czołowej zbiornika, nie rejestrują wielkości wezbrań powodziowych, przechwytywanych przez Zbiornik Goczańkowicki).

Zbiornik pozwala także na wyrównanie odpływuów niśwkowych w okresie suszy (w okresie suszy koryto Małej Wisły jest zasilane stałym odpływem ze zbiornika pozwalającym na utrzymanie życia biologicznego w rzece).

Ponadto w zbiorniku prowadzi się gospodarkę rybacką, a w ograniczonym zakresie pełni on również funkcje rekreacyjne. Zbiornik cechuje się ponadto znaczącą różnorodnością biologiczną i stanowi istotny element systemu ochrony przyrody.

Zagadnienia dotyczące rekreacyjnego wykorzystania zbiornika przedstawiono w rozdz., za jego rolę w ochronie przyrody - w rozdz. x.

Ujęcie brzegowe wód powierzchniowych "Goczańkowice". W północno - wschodniej części zbiornika, na granicy Goczańkowic-Zdroju i gminy Pszczyna (tęka) istnieje ujęcie brzegowe wód powierzchniowych "Goczańkowice", stanowi ono element systemu wodociągowego Go-Cza, zaopatrującego w wodę piśtną konurbację katowicką i aglomerację rybnicką.

Woda pobierana ze Zbiornika Goczańkowickiego jest przerzucana systemem wodociągów przesyłowych do stacji uzdatniania wody (SUW I o wydajności 150 tys. m³ i SUW II o wydajności 360 tys. m³ [przerabiający zmieszany wodę ze Zbiornika Goczańkowickiego oraz ze zbiorników na Sole w Czajcu]) Zakładu Uzdatniania Wody Górno I-skiego Przedsiębiorstwa Wodociągowego S.A. (usytuowanego w północno - wschodniej części obszaru gminy).

Strefa ochronna ujęcia brzegowego wód powierzchniowych. Dla ujęcia brzegowego wód zbiornika utworzono strefę ochronną obejmującą zachodnią część obszaru gminy. Granice strefy ochronnej oraz zakazy i ograniczenia w jej obrębie reguluje Rozporządzenie Nr 2/2010 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach z dnia 17 czerwca 2010 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wód powierzchniowych Goczańkowice (Dz. Urz. Woj. I. Nr 112, poz. 1811).

Strefę ochronną ujęcia wody stanowi: (1) teren ochrony bezpośrednio o pow. 6,2 ha, położony w tej części (gmina Pszczyna), poza granicami gminy Goczańkowice-Zdrój oraz (2) teren ochrony pośredniej obejmujący Zbiornik Goczańkowicki i tereny do niego przylegające o łącznej pow. 52,63 km².

W granicach Goczańkowic-Zdroju występuje teren ochrony pośredniej, obejmujący część gminy o pow. 31,17 km², leżąca generalnie na zachód od zapory czołowej zbiornika. Na obszarze gminy granicą terenu ochrony pośredniej ujęcia wód (obszar Zbiornika Goczańkowice [B]) biegnie "linia rozgraniczenia zbiornika "Goczańkowice" oraz obejmuje w obrębie (geodezyjnym) Goczańkowice Górne teren, którego "granica biegnie do punktu położonego w odległości 200 m w kierunku południowym od granicy rozgraniczenia Zbiornika Goczańkowickiego (południowo-wschodni narożnik działki 422/25 obręb tej części) dołem korony zapory do północno-zachodniego narożnika działki 5155/117 obręb Zabrzeg Gmina Czechowice-Dziedzice" (według opisu granic strefy ochronnej ujęcia wód powierzchniowych w Goczańkowicach. Tereny ochrony pośredniej ujęcia wód w Goczańkowicach [załącznik nr 2 do cyt. rozporządzenia]).

Na terenie ochrony po redniej uj cia wody obowi zuj nast puj ce zakazy i ograniczenia (§ 4 ust. 1 cyt. rozporz dzenia):

uprawiania sportów wodnych, w tym k pieli w wodach powierzchniowych z wyj tkiem w dkarstwa (na zasadach wynikaj cych z przepisów o rybactwie ródl dowym) oraz eglarstwa - na okre lonych zasadach

wykonywania dojów chñnnych oraz wprowadzania cieków do wód lub do ziemi z wyj tkiem oczyszczonych: wód opadowych i roztopowych, cieków z urz dze do uzdatniania wody oraz cieków o zawarto ci fosforu ogólnego nie przekraczaj cego 2 mgP/dm³ wprowadzanych do wód z istniej cych oczyszczalni cieków

rolniczego wykorzystania cieków oraz stosowania nawozów pñnnych w nawo eniu u ytków rolnych i pozostajcych nawozów oraz rodków ochrony ro lin wedűg okre lonych zasad

urz dzania przyzm kiszonkowych i skűadowania obornika bezpo rednio na gruncie

lokalizowania skűadowisk odpadów (niebezpiecznych, innych ni niebezpieczne i oboj tne, oboj tnych) oraz skűadowania odpadów promieniotwórczych

budowy autostrad i dróg (z wyj tkiem klasy lokalnej i dojazdowej) oraz torów kolejowych

lokalizowania nowych zakűadów przemysűowych mog cych znacz co oddziaűywa na rodowisko oraz ferm chowu lub hodowli zwierz t opartych o bez ciűkowy system chowu

lokalizowania magazynów produktów ropopochodnych i ruroci gów do ich transportu

mycia pojazdów mechanicznych poza myjniami usűugowymi

urz dzania obozowisk

lokalizowania nowych uj wód powierzchniowych i podziemnych z wyj tkiem studni wykorzystywanych do zwykűego korzystania z wód

lokalizowania cmentarzy oraz grzebania zwűok zwierz cych

wydobywania kamienia, wiru, piasku z wyj tkiem prac zwi zanych z konserwacj zbiornika

u ytkowania statków o nap dzie spalinowym (z wyj tkami okre lonymi w rozporz dzeniu, w tym dotycz cych jednostek aglowych na okre lonych warunkach)

lokalizowania budownictwa mieszkalnego oraz turystycznego nie podűczonego do kanalizacji sanitarnej oraz bli ej ni 50 m od linii brzegowej z wyj tkiem obiektów zwi zanych z uj ciami wody i stacjami uzdatniania wody

lokalizowania budownictwa mieszkalnego oraz turystycznego nie podűczonego do kanalizacji sanitarnej oraz bli ej ni 100 m od linii brzegowej na terenach, które do wej cia rozporz dzenia w ycie nie byűy w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego przeznaczone pod zabudow

urz dzania nowych parkingów bli ej ni 100 metrów od linii brzegowej zbiornika na terenach, które do wej cia rozporz dzenia w ycie nie byűy w planie miejscowym przeznaczone pod zabudow

urz dzania nowych parkingów bli ej ni 50 metrów od linii brzegowej zbiornika na terenach, które w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego przeznaczone byűy pod zabudow

u ytkowania sprz tu agrolotniczego do przeprowadzania zabiegów rolniczych

przewozu drogowego na drodze nr 939 na odcinku Pszczyna - Strumie towarów niebezpiecznych

W poűudniowej cz ci Goczaűkowic-Zdroju, w dolinie Wisűy, istnieje kompleks stawów hodowlanych typu karpiego (stawy Zabrzyszczok I - III, Maciek, Maciek Borowy, Maciek Kanaűowy), a tak e zbiorniki wodne peűni ce inne funkcje - rekreacyjne (staw Macek Maűy) oraz retencyjne (zbiornik Rontok Maűy), maj ce ponadto istotne znaczenie dla ochrony przyrody.

Gospodarka rybacka jest prowadzona na stawach (hodowla gűównie karpia) i na Zbiorniku Goczaűkowickim (nale cym do grupy najwa niejszych ŷowisk w województwie ł skim o caűkowitym odűowie [w dkarским i rybackim] powy ej 5 t/rok - z istotnym udziaűem poűówów leszcza i pűoci). Wa n rol dla gospodarki w dkarskiej peűni ponadto Wisűa poni ej Zbiornika Goczaűkowickiego oraz Bajerka.

2.1.6. Pozostaűe zasoby przyrodnicze

2.1.6.1. Lasy

Obszar Goczaűkowic-Zdroju cechuje niska lesisto (jedna z najni szych w województwie ł skim i zdecydowanie najni sza w pow. pszczy skim) - lasy [wedűg ewidencji gruntów] zajmuj niespeűna 91 ha (blisko 6% powierzchni obszaru gminy bez Zbiornika Goczaűkowickiego). Powierzchnia

zbiorowisk le nych i zbli onych charakterem do lasów według faktycznego u ytkowania gruntów jest jednak znacz co wy sza - wynosi oko 225 ha.

Wi kszo lasów na terenie Goczańkowic-Zdroju stanowi lasy Skarbu Pa stwa w zarz dzie PGL Lasy Pa stwowe . w zasi gu działania Nadle nictwa Kobiór (obr b Pszczyna, le nictwo Wola, oddzia 129, 130, 133 i 134), w Regionalnej Dyrekcji Lasów Pa stwowych w Katowicach. Tworz je trzy niewielkie kompleksy le ne lasów pa stwowych: Bór (pow. 61,6 ha), Remiza (pow. 22,7 ha . y cznie z cz ci po on w granicach Pszczyny) i las w rodkowej cz ci gminy, przy drodze krajowej nr 1 (pow. 4,6 ha).

Zasady gospodarki le nej w lasach Nadle nictwa Kobiór okre la plan urz dzenia lasu na lata 2013 . 2022 (dotychczas nie zatwierdzony przez Ministra rodowiska)²³. Poprzednio obowi zywał plan urz dzenia lasu na lata 2003 - 2012 (zatwierdzony przez Ministra rodowiska decyzj DLOPiK - L - lp - 611 - 81 / 07 z dnia 11 pa dziernika 2007 r.).

Cz lasów le cych w rejonie uj cia Bajerki do Zbiornika Goczańkowickiego - na pograniczu z gmin Chybie i Czechowice-Dziedzice - znajduje si w zasi gu działania Nadle nictwa Bielsko i wchodzi w sk ad Le nego Kompleksu Promocyjnego Beskidu l skiego.

Lasy pa stwowe w gminie stanowi lasy ochronne na podstawie Zarz dzenia nr 86 Ministra rodowiska, Zasobów Naturalnych i Le nictwa z dnia 21 czerwca 1996 r. (lasy po one w strefach ochronnych wok ysanatoriów i uzdrowisk o powierzchni y cznej oko 106 ha w oddzia 129, 130, 133, 134)²⁴. Lasy Nadle nictwa Kobiór znajduj si w ca ci w strefie uszkodze od imisji przemys owych, stanowi lasy o najwi kszym zagro eniu po arowym (I kategoria zagro enia) oraz lasy wodo- i glebochronne.

Pozosta e grunty le ne stanowi w asno osó b fizycznych. Brak jest lasów stanowi cych w asno gminy. Nadzór nad gospodark le n w lasach niestanowi cych w asno ci Skarbu Pa stwa sprawuje nadle niczy Nadle nictwa Kobiór na podstawie porozumienia zawartego ze Starost Pszczy skim.

2.1.6.2. U ytki rolne

W cz ci obszaru Goczańkowic-Zdroju po onego poza dnem doliny Wis y przewa aj gleby o dobrej i do dobrej przydatno ci rolniczej. Według mapy glebowo - rolniczej najlepszy kompleks gruntów rolnych (pszenny dobry) wyst puje g ownie w obr bie wierzchowin Wysoczyzny Pszczy skiej.

W miejscach podmok ych wyst puju ytki zielone rednie. W dolinie Wis y przewa aj u ytki zielone rednie, uzupe niane dwoma p atami gleb kompleksów zbo owo pastewnego mocnego i ytniego s abego.

Jak wynika z bada prowadzonych w latach 2007 - 2008 przez Okr ow Stacj Chemiczno-Rolnicz w Gliwicach w 25 gospodarstwach rolnych na obszarze gminy, wymagane jest wapniowanie oko 54% gleb oraz nawo enie przesz o owy gleb ze wzgl du na zbyt ma zawarto potasu i magnezu.

U ytki rolne według ewidencji gruntów zajmuj oko 862 ha. Dominuj w ród nich grunty orne (80% pow. u ytków rolnych) z przewag upraw ro lin zbo owych i okopowych.

Grunty rolne III klasy, podlegaj ce ochronie na mocy ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i le nych (tj. Dz.U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266, z pó n. zm.), zajmuj 407 ha (47% pow. u ytków rolnych). Znaczna cz tych gruntów posiada zgod na przeznaczenie na cele nierolnicze, uzyskan w trybie sporz dzenia planu miejscowego.

Zgodnie z ustaw o ochronie gruntów rolnych i le nych, przeznaczenie na cele nierolnicze gruntów rolnych stanowi cych u ytki rolne klasy III, niezale nie od ich powierzchni, wymaga uzyskania zgody ministra w a ciwego do spraw rozwoju wsi (w zwi zku z ustaw z dnia 8 marca 2013 r. o zmianie ustawy o ochronie gruntów rolnych i le nych [Dz.U. z 2013 r., poz. 503]).

Grunty rolne klas V i VI, przydatne m.in. do zalesienia, zajmuj niespe na 37 ha. Niewiele jest gleb od owanych.

²³ Plan urz dzenia lasu dla Nadle nictwa Kobiór sporz dzony na okres od 1 stycznia 2003 r. do 31 grudnia 2012 r., zatwierdzony przez Ministra rodowiska decyzj DLOPiK - L - lp - 611 - 81 / 07 z dnia 11 pa dziernika 2007 r. Ustalenia planu urz dzenia lasu dotycz ce granic i powierzchni lasów uwzgl dnia si w planach miejscowych (art. 20 ust. 1 ustawy o lasach). Zako enia do sporz dzenia projektu planu urz dzenia lasu dla Nadle nictwa Kobiór (obr b Kobiór, Orzesze, Tychy, Pszczyna) na okres od 1 stycznia 2013 r. do 31 grudnia 2022 r.

²⁴ w s a eniach do sporz dzenia projektu planu urz dzenia lasu Nadle nictwa Kobiór+ b dne sytuuje si kompleks le ny Bór, stanowi cy gospodarstwo specjalne w nomenklaturze planu urz dzenia lasu, w strefie sB+ochrony uzdrowiskowej (Las Bór znajduje si w strefie sA+ochrony uzdrowiskowej)

Tab. 9. U ytki rolne w GoczaŹkowicach-Zdroju w podziale na klasy gleboznawcze

Rodzaj u ytku rolnego obj tego klas gleboznawcz	symbol klasy gleboznawczej	powierzchnia (ha)	udziaŹ(%)
grunty orne (R)	IIIa	92,07	13,3
	IIIb	227,87	32,1
	IVa	257,10	37,2
	IVb	96,62	14,0
	V	23,44	3,4
	VI	0,09	0,0
	grunty orne ogółem	691,19	100,0
Ź ki trwaŹe (Ź)	III	46,40	38,0
	IV	63,18	51,7
	V	12,52	10,3
	Ź ki trwaŹe ogółem	122,10	100,0
pastwiska trwaŹe (Ps)	III	40,83	83,9
	IV	7,35	15,1
	V	0,50	1,0
	pastwiska trwaŹe ogółem	48,68	100,0
razem		861,97	-

ródŹ: ewidencja gruntów i budynków Gminy GoczaŹkowice . ZródŹ, baza danych ewidencyjnych (format SWDE), 2011 r.

Produkcja rolnicza ma istotne znaczenie w gospodarce gminy. W strukturze gospodarstw rolnych przewa aj gospodarstwa o znacznej powierzchni, licz ce rednio 6,20 ha.

Charakterystycznym profilem gospodarki rolnej GoczaŹkowic-Zdroju s du e gospodarstwa ogrodnicze (szklarniowe), nastawione na produkcj kwiatów i warzyw oraz ogrody pokazowe utrzymane w charakterze parkowym, udost pniae przez wŹa cicieli na cele rekreacyjne i turystyczne.

2.1.6.3. Odnawialne ródŹa energii ²⁵

Energia promieniowania sŹnecznego. W rejonie GoczaŹkowic-Zdroju istniej do dogodne warunki solarne do wykorzystania energii promieniowania sŹnecznego - w formie kolektorów sŹnecznych i ogniw fotowoltanicznych. W ci gu roku nasŹnecznienie w rejonie gminy wynosi okoŹo 1200 godzin, za roczna g sto promieniowania sŹnecznego waha si w granicach okoŹo 976 - 1000 kWh/m².

Energia geotermalna. Rozpoznanie wód geotermalnych w rejonie GoczaŹkowic-Zdroju nie jest wystarczaj ce do okre lenia opŹacalno ci wykorzystania energii geotermalnej (wysokotemperaturowej - gŹ bokiej) tych wód.

Gmina le y co prawda na obszarze, na którym wyst puj rozlegŹe baseny sedymentacyjne zawieraj ce liczne zbiorniki wód geotermalnych, w których na gŹ boko ci 3 - 4 km wody te mog osi gn temperatur rz du 20 - 130°C, jednak wraz ze wzrostem gŹ boko ci zwi ksza si równie ich mineralizacja (w gŹ bszych partiach przekraczaj ca 100 g/dm³), co stanowi powa ne utrudnienie w wykorzystaniu tych wód.

Powszechnie mo e by natomiast stosowana geotermia pŹytka (niskotemperaturowa), wykorzystuj ca pompy ciepŹa.

Energia wiatru i inne odnawialne ródŹa energii. GoczaŹkowice-Zdrój znajduj si w strefie niekorzystnej pod wzgl dem zasobów wiatru ze wzgl du na jego zbyt nisk rednioroczny pr dko . W rejonie gminy wyst puj gŹównie wiatry bardzo sŹabe i sŹabe, o pr dko ciach 2 - 3 m/s ze znacznym udziaŹem ciszy, co powoduje niekorzystne warunki do budowy siŹowni wiatrowych.

Brak jest tak e mo liwo ci wykorzystywania innych odnawialnych ródŹeŹenergii (w tym w zwi zku z wymogami ochrony przyrody oraz walorów uzdrowiskowych gminy): biomasy (niewielki potencjaŹ energetyczny drewna i sŹomy), biogazu (brak oczyszczalni cieków lub skŹadowiska odpadów, niewielki potencjaŹenergetyczny biogazu pochodzenia rolniczego) i energii spadku wody.

²⁵ odnawialne ródŹo energii . ródŹo wykorzystuj ce w procesie przetwarzania m.in. energi wiatru, promieniowania sŹnecznego, geotermaln , spadku rzek oraz energi pozyskiwan z biomasy, biogazu wysypiskowego, a tak e biogazu powstaŹego w procesach odprowadzania lub oczyszczania cieków albo rozkŹadu skŹadowanych szcz tek ro linnych i zwierz cych (ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne [tj. Dz.U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625, z pó n. zm.]

2.2. Walory krajobrazowe²⁶

Gmina Goczałkowice-Zdrój jest pojęta ona w przewodzie w obrębie krajobrazu dolin i obniżeń - teras zalewowych i nadzalewowych.

Z punktu widzenia fizjonomii krajobrazu, obszar gminy, pomimo monotonnej rzeby terenu, prezentuje w większości, zwłaszcza w dolinie Wisły, znaczne wartości estetyczne. Decyduje o tym mozaika różnicowanych ekosystemów wodnych (duże powierzchnie wodne), leśnych i rolnych, a także obecność zabytkowej zabudowy, w szczególności - zabudowania uzdrowskiego.

Charakter rzeby i różnicowane pokrycie terenu tworzą atrakcyjne, rozległe wnętrza krajobrazowe oraz szerokie otwarcia widokowe na panoramę doliny Wisły z kompleksem stawów hodowlanych, Zbiornika Goczałkowickiego oraz Beskidu Łódzkiego i Małego.

Większość obszaru gminy reprezentuje krajobraz kulturowy, w którym poszczególne elementy rodowiska (krajobrazu) zostają w różnym stopniu przekształcone w wyniku działalności człowieka. Historia Goczałkowic-Zdroju sięga XIII - XIV w. (pierwsze wzmianki pochodzą z 1326 r., zaś około 1380 r. istnieje parafia).

Zachowane, materialne elementy dziedzictwa kulturowego gminy pochodzą w większości z drugiej połowy XIX w. i początków XX w. Współczesny okres rozwoju gminy rozpoczyna się w 1856 r. z chwilą odkrycia, przy okazji prac wiertniczych związanych z poszukiwaniem pokładów soli, ródnej solanki jodobromowej.

Stanowiło to podstawę do utworzenia uzdrowska (w 1861 r. rozpoczęto budowę domu zdrojowego, żazienek, pijalni i pensjonatu; pierwszy sezon uzdrowski rozpoczął się w 1862 r.). Intensywny rozwój uzdrowska przypada na koniec XIX w. - w kolejnych latach, do końca wieku powstaje szereg innych obiektów uzdrowskich (1874 r. - pawilon "Wrzos", 1880 r. - hotel "Prezydent" ("Cesarski"), 1897 r. - pawilon "Górnik" (budynek Spółki Brackiej) i kompleks budynków szpitala. W latach 1909 - 1910 wzniesiono kościół parafialny p.w. w. Jerzego. W 1870 uruchomiono połączenie kolejowe na linii kolejowej Łódź - Pszczyna z Czechowicami - Dziedzicami ze stacji kolejowej Goczałkowice-Zdrój.

Zasadnicza zmiana krajobrazu w zachodniej części obecnego obszaru gminy nastąpiła w połowie XX w. na skutek budowy Zbiornika Goczałkowickiego.

Występują różnicowane rodzajowo zabytki, pochodzące z drugiej połowy XIX w. i z pierwszej połowy XX w. (obiekty wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków i wskazane do gminnej ewidencji zabytków): związane z uzdrowskiem Goczałkowice-Zdrój oraz z dziejami wsi Goczałkowice (Górne i Dolne - budynki mieszkalne, kościół, obiekty małej architektury sakralnej).

Najcenniejszy obiekt tworzy zabudowa uzdrowska z zabytkową zabudową i parkiem zdrojowym. Osią zabudowa jest ul. Uzdrowska stanowi ca obustronnie obsadzona alej (także poza granicami uzdrowska), o różnicowanym wiekowo i gatunkowo drzewostanie (dąb szypułkowy, lipy drobnolistne, robinie białe, jesiony wyniosłe).

Charakter alei posiada również północny odcinek ul. Jeziornej, stanowi część elementu systemu alei promienistych doprowadzających do obiektów związanych z Zarządem Dóbr Księżych w Pszczynie.

Ponadto, na terenie gminy znajdują się cztery miejsca pamięci²⁷, wpisane do Ewidencji grobów i cmentarzy wojennych oraz innych miejsc pamięci województwa Łódzkiego, prowadzonej przez Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach

²⁶ walory krajobrazowe obejmują wartości ekologiczne, estetyczne lub kulturowe obszaru oraz związane z nim rzebę terenu, tworzy i składowiki przyrody, ukształtowane przez siły przyrody lub działalność człowieka (art. 5 pkt 23 ustawy o ochronie przyrody); krajobraz kulturowy oznacza "przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze (art. 3 pkt 14 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami); walory krajobrazowe chroni się ustanawiając m.in. park krajobrazowy lub obszar chronionego krajobrazu, bądź park kulturowy (na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami); zgodnie z Europejską Konwencją Krajobrazową, sporządzoną we Florencji dnia 20 października 2000 r. (Dz.U. z 2004 r. Nr 14, poz. 98) krajobraz oznacza "obszar, postrzegany przez ludzi, którego charakter jest wynikiem działania i interakcji czynników przyrodniczych i/lub ludzkich", zaś ochrona krajobrazu oznacza działania na rzecz zachowania i utrzymywania wartości lub charakterystycznych cech krajobrazu tak, aby ukierunkować i harmonizować zmiany, które wynikają z procesów społecznych, gospodarczych i rodowiskowych

²⁷ stanowi to jeden z rodzajów dóbr kultury współczesnej (niebawem zabytkami dobrej kultury, takie jak pomniki, miejsca pamięci, budynki, ich wnętrza i detale, zespoły budynków, zabudowania urbanistyczne i krajobrazowe, bądź uznany dorobek współczesnych pokoleń, jeżeli cechuje je wysoka wartość artystyczna lub historyczna [art. 2 pkt 10 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym])

(znaki pamięci upamiętniające postaci historyczne lub zdarzenia (ul. Uzdrowska 61 i ul. Szkolna 15) oraz grób wojenny na cmentarzu parafialnym przy ul. Główniej).

W Goczańkowicach-Zdroju przeważa zabudowa niska - do 2,5 kondygnacji. Dominant jest wieś a kościół parafialny w centrum wsi, wyróżniająca się na tle rozległych pól uprawnych, rozciągających się na północ od pierwotnego siedliska miejscowości. Budynki wysze są nieliczne i liczą 3 kondygnacje. Jedynie w części uzdrowskiej występują wysze, pojedyncze obiekty, liczące 4, 5 i 10 kondygnacji.

W krajobrazie wyróżniają się również duże zespoły szklarni z kominami w gospodarstwach rolniczych, a w części północnej, w sąsiedztwie Pszczyny - zabudowa przemysłowa Zakładu Uzdatniania Wody oraz zakładów Linde - Gaz.

3. Stan ochrony zasobów przyrodniczych i walorów krajobrazu

3.1. Ochrona przyrody

W obrębie Goczańkowic-Zdroju formami ochrony przyrody, ustanowionymi na mocy ustawy o ochronie przyrody, są obszary Natura 2000, wyznaczone zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej, nad którymi nadzór sprawuje regionalny dyrektor ochrony środowiska:

- obszar specjalnej ochrony ptaków „Dolina Górnej Wisły” (PLB240001), utworzony na podstawie Dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa [Dyrektywa Ptasia] dla ochrony populacji dziko występujących ptaków jednego lub wielu gatunków, w którego granicach ptaki mają korzystne warunki bytowania w ciągu całego życia, w dowolnym jego okresie albo stadium rozwoju [art. 5 pkt 3 ustawy o ochronie przyrody];
- specjalny obszar ochrony siedlisk „Zbiornik Goczańkowicki - Ujęcie Wisły i Bajerki” (PLH240039), wyznaczony na podstawie Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory [Dyrektywa Siedliskowa] w celu trwałej ochrony siedlisk przyrodniczych lub populacji zagrożonych wyginięciem gatunków roślin lub zwierząt lub w celu odtworzenia wyczerpanego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub wyczerpanego stanu ochrony tych gatunków [art. 5 pkt 19 ustawy o ochronie przyrody].

Obszar ochrony siedlisk „Zbiornik Goczańkowicki - Ujęcie Wisły i Bajerki” zawiera się w całości w obrębie obszaru „Dolina Górnej Wisły”

Brak jest innych form ochrony przyrody.

3.1.1. Obszar specjalnej ochrony ptaków Dolina Górnej Wisły

Obszar specjalnej ochrony (OSO) ptaków Dolina Górnej Wisły (PLB240001) obejmuje obszar o pow. 24740,2 ha położony w obrębie 9 gmin wchodzących w skład powiatów bielskiego, cieszyńskiego i pszczyńskiego.

W granicach OSO Dolina Górnej Wisły mieści się obszar gminy Goczańkowice-Zdrój, z kluczowymi siedliskami - Zbiornikiem Goczańkowickim oraz stawami hodowlanymi. OSO Dolina Górnej Wisły zajmuje zachodnią i południowo-zachodnią część gminy o pow. 38,73 km², co stanowi blisko 82% jej powierzchni (z czego około 7,17 km² przypada na część gminy leżącą poza Zbiornikiem Goczańkowickim).

Obszar specjalnej ochrony ptaków Dolina Górnej Wisły został pierwotnie ustanowiony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz.U. Nr 229, poz. 2313), ze zmianami wprowadzonymi rozporządzeniami z dnia 5 września 2007 r. (Dz.U. Nr 179, poz. 1275) oraz z dnia 27 października 2008 r. (Dz.U. Nr 198, poz. 1226), które utraciły moc z dniem 29 lutego 2011 r.

Rozporządzenie to zostało zastąpione z kolei Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz.U. Nr 25, poz. 133). Przepisy te nie wprowadziły jednak zmian dotyczących OSO Dolina Górnej Wisły.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r.:

- **celem ustanowienia** osłony jest ochrona populacji dziko występujących gatunków ptaków, utrzymanie i zagospodarowanie ich naturalnych siedlisk zgodnie z wymogami ekologicznymi, przywracanie zniszczonych biotopów oraz tworzenie biotopów;

- **przedmiotem ochrony** są gatunki ptaków wymienione w załączniku nr 2 do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków, które spełniają kryteria określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteria wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz.U. Nr 77, poz. 510) oraz ich naturalne siedliska.

Populacja i stan ochrony gatunków ptaków. W obrębie OSO Dolina Górnej Wisły stwierdzono występowanie 270 gatunków ptaków, w tym około 150 gatunków związanych ze środowiskiem wodnym lub błotnym.

Dolina Górnej Wisły stanowi ostoję ptaków o znaczeniu międzynarodowym - ostoję IBA PL122 (ranga obszaru wg kryteriów BirdLife International). C6: występowanie gatunków zagrożonych w skali Unii Europejskiej [gatunki z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej] - co najmniej 1% krajowej i gwałtownej populacji gatunku lub 0,1% populacji geograficznej). Dla trzech gatunków ptaków (buzkowca, lepownon, rybitwa rzeczna) zagrożonych wymarciem w granicach Unii Europejskiej (gatunki, których liczebność kwalifikuje obszar do międzynarodowych ostoi ptasich) - ostoję stanowi jedno z ich najważniejszych miejsc w Polsce.

Rozpoznanie występowania w ostoi gatunków ptaków, wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej oraz znaczenie ostoi dla ich ochrony jest niepewne. Zachodzi różnica pomiędzy danymi zawartymi w standardowym formularzu danych (z 2002 r. i 2008 r.), który stanowi podstawę wyznaczenia obszaru Natura 2000, opracowaniu „Waloryzacja przyrodnicza obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Wisły” (Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Instytut Ornithologii Uniwersytetu Wrocławskiego w Katowicach, Bytom - Katowice, 2006 r.) oraz w materiałach sporządzonych w ramach prac nad Planem zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (2012 r.).

W standardowym formularzu danych podaje się m.in., że w ostoi występuje co najmniej 29 gatunków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, natomiast w „Waloryzacji przyrodniczej...” liczba ta wzrasta do 31, przy czym istotnie różni się skład gatunkowy ptaków (rozbicie na 10 gatunków).

Według aktualnych danych (2012 r.), w ostoi występuje 30 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, z których przedmiotem ochrony jest osiem gatunków ptaków (dla których znaczenie obszaru zostało uznane za znaczące): buzkowca, lepownon, czapla purpurowa, mewa czarnogłowa, rybitwa rzeczna, rybitwa białogłowa, rybitwa czarna i muchołówka białoszyja.

Tab. 10. Ptaki wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG (populacja i ocena znaczenia obszaru) występujące na OSO Ptaków „Dolina Górnej Wisły+PLB240001 według danych z 2012 r.

Kolorem szarym wyróżniono wiersze zawierające dane o gatunkach ptaków stanowiących przedmiot ochrony w OSO Dolina Górnej Wisły

Kod	nazwa		populacja		ocena znaczenia obszaru			
	łacińska	polska	rozrodcza	przelotna	populacja	stan zach.	izolacja	ogólnie
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A021	<i>Botaurus stellaris</i>	buzkowca	8-13		D			
A022	<i>Ixobrychus minutus</i>	buzkowca	7-17		C	B	C	C
A023	<i>Nycticorax nycticorax</i>	lepownon	137		A	C	B	A
A026	<i>Egretta garzetta</i>	czapla nadobna		9-18	D			
A027	<i>Egretta alba</i>	czapla biała		80-250	D			
A029	<i>Ardea purpurea</i>	czapla purpurowa	0-5		C	C	C	C
A031	<i>Ciconia ciconia</i>	bocian biały	35-40		D			
A038	<i>Cygnus cygnus</i>	żuraw krzykliwy		P	D			
A072	<i>Pernis apivorus</i>	trzmiełojad	1-2		D			
A075	<i>Haliaeetus albicilla</i>	bielik	1		D			
A081	<i>Circus aeruginosus</i>	biełonóg stawowy	15-26		D			
A119	<i>Porzana porzana</i>	kropiatka	5-10		D			
A120	<i>Porzana parva</i>	zielonka	1-2		D			
A122	<i>Crex crex</i>	derkacz	1-5		D			
A127	<i>Grus grus</i>	uraw	1-2		D			
A132	<i>Recurvirostra avosetta</i>	szablodziób	0-2		D			
A176	<i>Larus melanocephalus</i>	mewa czarnogłowa	2-4		B	C	A	B
A193	<i>Sterna hirundo</i>	rybitwa rzeczna	95-380		B	B	C	B
A196	<i>Chlidonias hybridus</i>	rybitwa białogłowa	145-460		A	B	C	A
A197	<i>Chlidonias niger</i>	rybitwa czarna	25-70		B	B	C	B
A229	<i>Alcedo atthis</i>	zimirdek	18-24		D			
A234	<i>Picus canus</i>	dzięcioł zielonosiwy	15		D			

Kod	nazwa		populacja		ocena znaczenia obszaru			
	łacińska	polska	rozrodcza	przelotna	populacja	stan zach.	izolacja	ogólnie
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A236	<i>Dryocopus martius</i>	dzi cióyczarny	3-5		D			
A238	<i>Dendrocopos medius</i>	dzi cióy redni	5-10		D			
A272	<i>Luscinia svecica</i>	podró niczek	1-2		D			
A307	<i>Sylvia nisoria</i>	jarz batka	5		D			
A321	<i>Ficedula albicollis</i>	muchojówka biajszyja	20-30		C	B	C	C
A338	<i>Lanius collurio</i>	g siorek	P		D			
A339	<i>Lanius minor</i>	dzierzba czarnoczarna	0-1		D			
A379	<i>Emberiza hortulana</i>	ortolan	1-2		D			

ródj: oprac. wjasne na podstawie: aktualnych danych dotycz cych gatunków stanowi cych przedmiot ochrony w obszarze (prezentacja - D. Czechowski, Regionalna Dyrekcja Ochrony rodowiska w Katowicach, 2012), standardowego formularza danych i sWaloryzacji przyrodniczej obszaru Natura 2000 "Dolina Górnej Wisjy", 2006

obja nienia:

kol. 4 i 5: P - stwierdzenie w ostoi, lecz brak danych o liczebno ci, kol. 6 - wielko populacji danego gatunku lub jej zag szczenie w stosunku do populacji krajowej: A: > 15 - 100 %, B: > 2 - 15 %, C: > 0 - 2 %, D: populacja nieistotna; kol. 7 - stan zachowania siedlisk B: dobry stan zachowania (elementy zachowane w dobrym stanie, niezale nie od mo liwo ci renaturyzacji); C: przeci tny lub zubo ajy stan zachowania; kol. 8 - izolacja populacji: A - populacja (prawie) izolowana, B - populacja nie izolowana, ale wyst puj ca na peryferiach zasi gu gatunku, C - populacja nie izolowana, w obr bie rozleglego obszaru wyst powania; kol. 9 - ogólna ocena warto ci obszaru dla ochrony danego gatunku: A - znakomita, B - dobra, C - znacz ca

Tab. 11. Gatunki ptaków stanowi cych przedmiot ochrony na obszarze specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Dolina Górnej Wisjy wedjg projektu Zarz dzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony rodowiska w Katowicach w sprawie ustanowienia planu zada ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Wisjy

Kod	nazwa	
	łacińska	polska
A005	<i>Podiceps cristatus</i>	perkoz dwuczuby
A008	<i>Podiceps nigricollis</i>	zausznik
A022	<i>Ixobrychus minutus</i>	b czek
A023	<i>Nycticorax nycticorax</i>	lepowron
A029	<i>Ardea purpurea</i>	czapla purpurowa
A043	<i>Anser anser</i>	g gawa
A051	<i>Anas strepera</i>	krakwa
A055	<i>Anas querquedula</i>	cyranka
A056	<i>Anas clypeata</i>	paskonos
A059	<i>Aythya ferina</i>	gjbwienka
A061	<i>Aythya fuligula</i>	czernica
A123	<i>Gallinula chloropus</i>	kokoszka
A136	<i>Charadrius dubius</i>	sieweczka rzeczna
A162	<i>Tringa totanus</i>	krwawodziób
A176	<i>Larus melanocephalus</i>	mewa czarnogjwa
A179	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	mieszka
A193	<i>Sterna hirundo</i>	rybitwa rzeczna
A196	<i>Chlidonias hybridus</i>	rybitwa biajow sa
A197	<i>Chlidonias niger</i>	rybitwa czarna
A321	<i>Ficedula albicollis</i>	muchojówka biajszyja

ródj: oprac. wjasne na podstawie wst pnego projektu Zarz dzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony rodowiska w sprawie ustanowienia planu zada ochronnych dla obszaru Natura 2000 "Dolina Górnej Wisjy" z 12 marca 2013 r.

Zgodnie z ogóln ocen warto ci obszaru dla ochrony gatunków ptaków z 2012 r. (w skali: znakomita, dobra, znacz ca), ostoja posiada warto sznakomit + dla dwóch gatunków (lepowron i rybitwa biajow sa [wyst puj ce w zag szczeniu stanowi cym ponad 15% populacji krajowej]), za dla trzech - warto sdobr +(mewa czarnogjwa, rybitwa rzeczna, rybitwa czarna).

Wi kszo gatunków ptaków stanowi cych przedmiot ochrony ze wzgl du na stopie izolacji nale y do populacji nie izolowanej. Do populacji nie izolowanej, ale wyst puj cej na peryferiach zasi gu gatunku nale y lepowron, za do prawie izolowanej nale y populacja mewy czarnogjwej

Dynamika liczebno ci gatunków ptaków lgowych z ZaŃ cznika l Dyrektywy Ptasiej w OSO Dolina Górnej Wisjy, na podstawie trendów liczebno ci gatunków w ostoi w latach 1990 - 2005 r., jest zró nicowana. W odniesieniu do gatunków ptaków stanowi cych przedmiot ochrony w OSO Dolina Górnej Wisjy wedjg sWaloryzacji przyrodniczej...+stan stabilny cechowaływ tym okresie muchojówk biajszyj , zmienny - lepowrona (z tendencj do wzrostu liczebno ci populacji), czapl purpurow , rybitw rzeczna , rybitw biajow s i mew czarnogjow , za spadek liczebno ci notowano w przypadku b czka i rybitwy czarnej.

Ponadto, według standardowego formularza danych, w obrębie ostoi stwierdzono regularne występowanie następujących gatunków ptaków migrujących, niewymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG: perkozek, perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, zausznik, jaskółka, krakwa, cyraneczka, krzywiak, cyranka, piskoskonos, górnianka, czernica, wodnik, kokoszka, sieweczka rzeczna, kszyc, krwawodziób, mieszka.

Gatunki ptaków o znaczeniu wspólnotowym oraz podstawowe warunki, zapewniające zachowanie właściwego stanu ich ochrony przedstawiono w poniższej tabeli (tab. 12).

Tab. 12. Podstawowe warunki zapewnienia właściwego stanu ochrony gatunków ptaków będących przedmiotem ochrony w OSO Dolina Górnej Wisły

Przedmiot ochrony	występowanie	zagrożenia
buczek	najliczniej występuje na Zbiorniku Goczałkowice, ponadto nad Wisłą w obrębie starych stawów i na stawach hodowlanych, gniazduje w zakrzaczeniach i trzcinowiskach	usuwanie szuwarów nadbrzeżnych, melioracja dolin rzecznych, usuwanie krzewów z brzegów zbiorników i grobli, palenie szuwarów trzcinowych i pajkowych, niekontrolowany ruch osób przebywających w siedlisku i miejscach lęgowych
lepowron	lęgowy na wyspach na stawach (poza gminę); moim liwe jest występowanie na wyspach innych stawów, rejon szeroko rozumianej doliny górnej Wisły (od Skoczowa po Zator) jest jedynym, stałym miejscem gniazdowania lepowrona w Polsce	usuwanie szuwarów nadbrzeżnych, usuwanie krzewów z brzegów zbiorników wodnych, wzdłuż cieków i grobli, usuwanie wysp na stawach, usuwanie zadrzewień i zakrzewień na wyspach, niekontrolowany ruch osób przebywających w siedlisku i miejscach lęgowych, okresowe osuszanie stawów w okresie lęgowym
czapla purpurowa	w ostatnich latach pojedyncze pary przystopowały do lęgów na Zbiorniku Goczałkowice	utrata siedlisk lęgowych w wyniku wysychania zakrzaczenia na skutek zmian poziomu wody w zbiorniku, porażenie ptaków poprzez długotrwałe przebywanie ludzi w obrębie zbiornika
mewa czarnogłowa	lęgowy na Zbiorniku Goczałkowickim i na stawach (poza gminę), gniazduje w koloniach mieszek na zarodkach tych roślin zielnych na wyspach, moim liwe występowanie na innych stawach hodowlanych	zmiany poziomu wód, zalewanie wysp na zbiornikach w okresie lęgowym, usuwanie wysp na stawach, niekontrolowany ruch osób przebywających w siedlisku i miejscach lęgowych
rybitwa rzeczna	lęgowy na Zbiorniku Goczałkowickim, na stawach lęgowy w niewielkich koloniach (poza gminę); gniazda na przylęgających kołach przegniętych roślin, na specjalnych platformach	zmiany poziomu wód, zalewanie wysp na zbiornikach w okresie lęgowym, usuwanie wysp na stawach, niekontrolowany ruch osób przebywających w siedlisku i miejscach lęgowych, zbyt duży liczebny ryb rolinnych wyjadających kołach przegniętych roślin, na której również zakładane są gniazda
rybitwa białogłowa	w ostatnich latach gniazdowała na Zbiorniku Goczałkowice i na stawach w Goczałkowicach-Zdroju	zmiany poziomu wód, zalewanie wysp na zbiornikach w okresie lęgowym, zbyt duży liczebny ryb rolinnych wyjadających kołach przegniętych roślin, na której również zakładane są gniazda, niekontrolowany ruch osób przebywających w siedlisku i miejscach lęgowych
rybitwa czarna	występuje na Zbiorniku Goczałkowickim, liczebność w danym roku zależy od ilości szuwarów młyny mielec i przylęgających kołach z roślin, na których zakładane są gniazda	zmiany poziomu wód, zalewanie wysp na zbiornikach w okresie lęgowym, zbyt duży liczebny ryb rolinnych wyjadających kołach przegniętych roślin, na której również zakładane są gniazda, niekontrolowany ruch osób przebywających w siedlisku i miejscach lęgowych
muchogłowa białoszyja	związany ze starszymi drzewostanami liściastymi: buczynami, grądami i jękami, wymaga obecności starych dziuplastych drzew liściastych, preferuje graby i buki o średnicy pnia przekraczającej 30 cm w pierśnicy	usuwanie starodrzewu, wiatrołomów i wiatrował, ograniczenie powierzchni starych drzewostanów liściastych, usuwanie martwych, obumierających, dziuplastych drzew, usuwanie drzew krótkożyjących (o młodym drewnie (brzoza, osika)

ródło: sWaloryzacja przyrodnicza...+

Siedliska kluczowe. Kluczowymi siedliskami dla ochrony gatunków ptaków w OSO Dolina Górnej Wisły są Zbiornik Goczałkowicki i przyległe stawy hodowlane.

Zbiornik Goczałkowicki stanowi około 65% powierzchni wód stojących w OSO Dolina Górnej Wisły, jest jednym z głównych ostoi ptaków lęgowych i migrujących w południowej Polsce. Najważniejszym miejscem, gdzie ptaki przystopują do lęgów jest zachodnia i południowa część zbiornika, mieszcząca liczne, zrośnięte siedliska (podmokłe i wilgotne łąki, zarodki krzewów, szuwały [zwłaszcza młyny mielec i trzcinowe], zadrzewione i zakrzaczone wyspy i obwałowania Wisły, kanały wodne, pola uprawne).

Istotne znaczenie mają również stawy hodowlane. Dynamika siedlisk na stawach związana jest z cyklem produkcji karpia. W zależności od sposobu prowadzenia gospodarki na stawach kształtują się

w ich obrębie trwają nadal nietrawione zbiorniki rowne (szuwały trzcinowe i pajkowe), zasiedlane przez ptaki (błotnik, białaczka, błotniak stawowy). Na nienapełnionych wiosennych stawach rozwijają się nietrawione zbiorniki rdostów, które po zalaniu stawu latem są miejscami gniazdowania ptaków.

W literaturze przedmiotu zwraca się zwłaszcza uwagę na znaczenie stawu Maciek Borowy, na którym w niektóre lata swoje kolonie zakłada rybitwa białogłowa. Dno spuszczonego stawu, który pozostaje niezalany a do lipca jest miejscem lęgów także innych gatunków ptaków, które zmniejszają swoją liczebność w ostoi (krwawodziób, kszyc, sieweczka rzeczna).

Inne siedliska występujące w granicach gminy mają mniejsze znaczenie dla populacji ptaków. Do ważniejszych należą jedynie Bajerka - meandrujący ciek o naturalnym charakterze ze skarpami, które są miejscem gniazdowania zimorodka. Wisła poniżej Zbiornika Goczałkowickiego - uregulowana z umocnionymi brzegami, cechująca się gwałtownymi zmianami poziomu wody, ma niewielkie znaczenie dla ptaków, które gromadzą się tu głównie podczas zimy.

Podmokły i wilgotny łąki, mają one istotne znaczenie dla zapewnienia potencjału ochronnego ostoi, a częściowo jako potencjalnie dogodny siedlisko lęgowe dla ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej pełni, pozostałe są głównie poza Goczałkowicami-Zdrojem. Niewielkie również znaczenie obszaru gminy dla ptaków lęgowych krajobrazu leśnego z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej.

Brak jest także zasadniczo sprzyjających warunków do występowania rzadkich gatunków ptaków związanych z siedliskami rolnymi. Wiąksze znaczenie mogą mieć jedynie tereny na granicy lasów oraz pola uprawne w rejonie pomiędzy jeziorami, Wisłą i zabudową Goczałkowic-Zdroju.

Występowanie i liczebność gatunków ptaków polnych w ostoi jest niepewna. Liczebność populacji bociana białego w ostoi oceniano w 2009 r. na 40 par tych osobników (w 2004 r. - 35 par). Liczebność ta jest zdecydowanie niższa od progów kwalifikacyjnych ostoi ptaków IBA, wynoszących dla bociana białego, w zależności od kryterium, 200 par lęgowych lub 4000 osobników. Gmina Goczałkowice-Zdrój należy do najmniej zasiedlonych przez bociana części OSO Dolina Górnej Wisły (według bazy gniazd bociana w gminie zaobserwowano trzy gniazda zlokalizowane przy ul. Bór I i Bór II [dwa na słupach elektroenergetycznych, jedno na drzewie liściastym]). Niewielka liczba gniazd świadczy o ubogiej bazie pokarmowej terenów rolnych, prawdopodobnie na skutek ich całkowitego zmeliorowania.

Plan zadań ochronnych. Dla obszarów Natura 2000 przyjmuje się plan zadań ochronnych na okres 10 lat (art. 28 ustawy o ochronie przyrody) oraz - w razie potrzeby - plan ochrony dla części lub całości obszaru (art. 29 cyt. ustawy).

Plan zadań ochronnych sporządza i ustanawia w formie zarządzenia mającego rangę aktu prawa miejscowego regionalny dyrektor ochrony środowiska. Plan ten zawiera, m.in., wskazania do zmian w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, jeżeli są one niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, a także wskazanie terminu sporządzenia, w razie potrzeby, planu ochrony dla części lub całości obszaru. Tryb sporządzenia, zakres koniecznych prac dla sporządzenia projektu oraz tryb dokonywania zmian w planie określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz.U. Nr 34, poz. 186).

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach przystąpił do sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru specjalnej ochrony ptaków „Dolina Górnej Wisły” (ogłoszenie z dnia 28 kwietnia 2011 r.). Zgodnie z założeniami do sporządzenia projektu, podstawowym celem planu zadań ochronnych jest zapewnienie, że gatunki ptaków, dla ochrony których wyznaczono obszar, nie zostaną utracone oraz zapewnienie ciągłości istnienia tych gatunków, w szczególności ciągłość prowadzenia gospodarki stawowej z utrzymaniem siedlisk i miejscami rozrodu ptaków.

Plan zadań ochronnych ma ustalić metody przeciwdziałania i ograniczenia zidentyfikowanych zagrożeń dla utrzymania właściwego stanu ochrony w odniesieniu do występujących w ostoi gatunków ptaków; do zagrożeń tych zaliczono m.in.:

- intensyfikację gospodarki rybackiej na stawach hodowlanych, a także zaniechanie prowadzenia tej gospodarki i osuszenie lub zaoranie stawów,
- spływ zanieczyszczeń z pól do stawów,
- utratę siedlisk i likwidację rowów na użytkach rolnych i w bezpoziomym siedztwie stawów w wyniku zainwestowania terenu,
- melioracje i zmiany stosunków wodnych dolin rzecznych i cieków,
- zaprzestanie koszenia i wypasu łąk,
- likwidację miedzi i zadrzewień różnorodnych z kolczastymi krzewami,
- usuwanie rosnących i martwych drzew wzdłuż rowów melioracyjnych.

Jak dotychczas, prace nad planem zada ochronnych nie zostały zakończone. W dniu 4 listopada 2013 r. poinformowano o opracowaniu projektu planu zada ochronnych dla obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Dolina Górnej Wisły.

Zgodnie z danymi zawartymi w projekcie planu, przedmiotem ochrony w ostoi jest 20 gatunków ptaków, związanych przede wszystkim z siedliskami wodnymi: perkoz dwuczuby, zausznik, bczek, lepowron, czapla purpurowa, gawa, krakwa, cyranka, piaskonos, gwienka, czernica, kokoszka, sieweczka rzeczna, krwawodziób, mewa czarnogwowa, mieszka, rybitwa rzeczna, rybitwa białosa, rybitwa czarna i muchołówka białoszaja.

Zagrożenia wciałego stanu ochrony. Zidentyfikowano ponad 30 rodzajów istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania wciałego stanu ochrony gatunków ptaków i ich siedlisk.

Do głównych zagrożeń dla wciałego stanu ochrony wiążących gatunków ptaków zaliczono czynniki odnoszące się do zasad gospodarki rybackiej i leśnej oraz gospodarki wodnej na Zbiorniku Goczańkowickim: (1) zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska, (2) zaniechanie gospodarki wodnej i (3) modyfikowanie akwenów wodnych.

Do istotnych zagrożeń zaliczono ponadto szeroki zakres rekreacji (m.in. wdkarstwo, eglarstwo, sporty wodne, różnego rodzaju turystyka, ruch pojazdów motorowych), a także polowania i wandalizm.

Tab. 13. Istniejące i potencjalne zagrożenia dla zachowania wciałego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony według projektu planu zada ochronnych

kod	Przedmiot ochrony gatunek	Istniejące i potencjalne zagrożenia dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków zwierząt i ich siedlisk																																						
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35				
A005	perkoz dwuczuby								x	x	x			x	x	x				x			x	x						x	x	x	x							
A008	zausznik								x	x	x			x						x			x	x						x	x	x	x							
A022	bczek								x	x	x			x	x			x	x		x	x			x	x	x	x			x	x	x					x		
A023	lepowron								x	x	x			x	x			x	x	x	x	x			x	x			x	x	x					x	x			
A029	czapla purpurowa								x	x	x			x				x	x	x			x	x			x	x			x							x		
A043	gawa								x	x	x									x	x			x	x	x				x	x	x						x		
A051	krakwa								x	x	x			x						x	x			x	x	x				x	x	x						x		
A055	cyranka	x		x					x	x	x			x						x	x			x	x	x					x	x	x					x		
A056	piaskonos	x		x					x	x	x			x						x	x			x	x	x					x	x	x					x		
A059	gwienka								x	x	x			x						x	x			x	x	x					x	x	x					x		
A061	czernica								x	x	x			x						x	x			x	x	x					x	x	x					x		
A123	kokoszka									x	x									x	x			x	x	x	x	x			x	x	x					x		
A136	sieweczka rzeczna									x	x			x							x	x			x	x	x	x	x			x	x	x					x	
A162	krwawodziób	x	x	x					x	x	x	x									x	x			x	x	x				x	x	x					x		
A176	mewa czarnogwowa								x	x	x									x	x	x			x						x							x	x	
A179	mieszka								x	x	x									x	x	x			x						x							x	x	
A193	rybitwa rzeczna								x	x	x									x	x	x			x						x								x	x
A196	rybitwa białosa								x	x	x									x	x	x			x	x	x					x	x	x					x	
A197	rybitwa czarna								x	x	x									x	x	x			x	x	x					x	x	x					x	x
A321	muchołówka białoszaja				x	x	x																																	

ród: projekt Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony środowiska w Katowicach w sprawie ustanowienia planu zada ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Wisły (PLB240001)

kolorem ciemnoszarym oznaczono zagrożenia istniejące, kolorem jasnoszarym - zagrożenia potencjalne, tustym i rozstrzelonym drukiem wyróżniono zagrożenia, które są w różny sposób zależne od ustaleń dokumentów planistycznych

objaśnienie:

1	Zaniechanie / brak koszenia (A03.03)
2	Zalesianie terenów otwartych (B01)
3	Sztuczne plantacje na terenach otwartych (drzewa nierodzące) (B01.02)
4	Wycinka lasu, usunięcie wszystkich drzew (B02.02)
5	Usuwanie martwych i umierających drzew (B02.04)
6	Eksploatacja lasu bez odnawiania czy naturalnego odrastania (B03)
7	kamieniołomy piasku i wiru (C01.01.01)
8	Produkcja energii wiatrowej (C03.03)
9	ścieki, szlaki piesze, szlaki rowerowe (D01.01)
10	Napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne (D02.01.01)
11	Zabudowa rozproszona (E01.03)
12	Wdkarstwo (F02.03)
13	Polowanie (F03.01)
14	eglarstwo (G01.01)
15	Niemotorowe sporty wodne (G01.01.02)
16	Turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych (G01.02)
17	Rajdowe kierowanie pojazdami zmotoryzowanymi (G01.03.02)

18	Lotnictwo, szybownictwo, paralotnictwo, baloniarstwo (G01.05)
19	Obserwowanie przyrody (G02.09)
20	Wandalizm (G05.04)
21	Zanieczyszczenie wietlne (H06.02)
22	Nierodzone gatunki zaborcze (I01)
23	Wypalanie, aktywne wypalanie istniejcej rolinności (J01.01)
24	Zасыpywanie terenu, melioracje i osuszanie (J02.01)
25	Wypełnianie rowów, tam, stawów, sadzawek, bagien lub torfianek (J02.01.03)
26	Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych (J02.03)
27	Zalewanie (J02.04.01)
28	Modyfikowanie akwenów wód stojących (J02.05.03)
29	Gospodarka rolinności wodnej i przybrzeżnej na potrzeby odwodnienia (J02.10)
30	Zaniechanie gospodarki wodnej (J02.13)
31	Zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska (J03.01)
32	Erozja (K01.01)
33	Drapieżnictwo (K03.04)
34	Powódź (L08)
35	zmniejszenie populacji lub wyginięcie gatunku (M02.03)

Cele działań ochronnych w odniesieniu do gatunków, białych przedmiotem ochrony.

Do celów działań ochronnych należą: utrzymanie siedlisk gatunku poprzez zachowanie gospodarki stawowej, zachowanie istniejących szuwarów na powierzchni co najmniej 10% powierzchni całego stawu, utrzymanie wysp na stawach o powierzchni powyżej 10 ha, utrzymanie podmokłych kołomyżek i innych siedlisk, poprawa warunków siedliskowych (tworzenie warunków do rozwoju szuwarów na Zbiorniku Goczałkowickim, tworzenie wysp i budowli platform na Zbiorniku Goczałkowickim oraz na stawach hodowlanych).

Tab. 14. Cele działań ochronnych według projektu planu zadań ochronnych

kod	Przedmiot ochrony gatunek	cele działań ochronnych											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A005	perkoz dwuczuby	x	x				x						
A008	zausznik	x	x				x						
A022	biały czek	x	x										
A023	lepowron	x		x							x	x	
A029	czapla purpurowa	x	x				x						
A043	głoga	x	x	x			x			x		x	
A051	krakwa	x	x				x			x			
A055	cyranka	x				x							
A056	piaskonos	x				x							
A059	głównienka	x	x				x			x			
A061	czernica	x	x				x			x			
A123	kokoszka	x	x							x			
A136	sieweczka rzeczna	x						x					
A162	krwawodziób	x				x		x					
A176	mewa czarnogłowa	x						x					x
A179	mieszka	x						x					x
A193	rybitwa rzeczna	x						x	x				x
A196	rybitwa białogłowa	x	x				x						
A197	rybitwa czarna	x	x							x			
A321	muchołówka białoszaja				x								

ródło: projekt Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Wisły (PLB240001)

cele działań ochronnych (wiersze 1 - 12 w tab. 14)

1	utrzymanie siedlisk gatunku poprzez zachowanie gospodarki stawowej
2	zachowanie istniejących szuwarów na powierzchni co najmniej 10% powierzchni całego stawu
3	utrzymanie wysp na stawach o powierzchni powyżej 10 ha
4	utrzymanie istniejących siedlisk
5	utrzymanie podmokłych kołomyżek
6	poprawa warunków siedliskowych poprzez stworzenie dogodnych warunków do rozwoju szuwarów na Zbiorniku Goczałkowickim, w miejscach wypływu przybrzeżnych i w otoczeniu zbudowanych wysp
7	zwiększenie powierzchni siedliska poprzez tworzenie co najmniej 1 wyspy na stawach oraz 2-10 wysp na Zbiorniku Goczałkowickim na wypływach w rejonie ujścia Wisły do Zbiornika Goczałkowickiego oraz w Zatoce Bajerki
8	poprawa warunków siedliskowych - budowa co najmniej 5 platform na stawach i 3 platform na Zbiorniku Goczałkowickim
9	poprawa warunków siedliskowych poprzez stworzenie dogodnych warunków do rozwoju szuwarów na Zbiorniku Goczałkowickim, w miejscach wypływu przybrzeżnych i w otoczeniu zbudowanych wysp - poprawa warunków siedliskowych poprzez budowę 20 platform i 10 platform na Zbiorniku Goczałkowickim
10	zwiększenie powierzchni siedliska poprzez tworzenie co najmniej 1 wyspy na stawach
11	zwiększenie powierzchni siedliska poprzez tworzenie 1 wyspy na stawach
12	stworzenie warunków do bezpiecznego wyprowadzenia lęgów

Działania ochronne ze wskazaniem przedmiotów ochrony oraz obszarów wdra nia tych działań . W projekcie planu w ród zada ochronnych wyró niono działania obligatoryjne i fakultatywne. Działania obligatoryjne dotycz wszystkich stawów poję onych na obszarze Dolina Górnej Wisy.

Do działań obligatoryjnych w okresie obowi zywania planu zada ochronnych zaliczono: stosowanie tradycyjnych metod chowu i hodowli ryb w ziemnych stawach typu karpiego (zgodnie z zapisami pozwole wodno-prawnych) oraz zachowanie siedlisk gatunków stanowi cych przedmioty ochrony w obszarze.

Tab. 15. Działania ochronne ze wskazaniem przedmiotów ochrony według projektu planu zada ochronnych

Przedmiot ochrony		działania ochronne																					
kod	gatunek	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
A005	perkoz dwuczuby	x	x	x	x								x						x		x		
A008	zauzownik	x	x	x	x								x						x		x		
A022	b czek	x	x	x	x								x									x	
A023	lepowron	x	x	x	x	x	x	x		x			x				x					x	
A029	czapla purpurowa	x	x	x	x	x							x						x		x		
A043	g gawa	x	x	x	x		x	x		x			x						x		x		
A051	krakwa	x	x	x	x	x	x	x		x			x						x		x		
A055	cyranka	x	x	x	x	x							x	x					x		x		x
A056	płaskonos	x	x	x	x	x							x	x					x		x		x
A059	głowienka	x	x	x	x		x	x		x			x						x		x		
A061	czernica	x	x	x	x		x	x		x			x						x		x		
A123	kokoszka	x	x	x	x	x	x	x		x			x						x		x		
A136	sieweczka rzeczna	x	x			x	x	x	x	x			x					x			x		
A162	krwawodziób	x	x			x	x	x	x	x			x	x					x			x	x
A176	mewa czarnogłowa	x	x	x	x	x	x	x		x			x					x	x			x	
A179	mieszka	x	x	x	x	x	x	x		x			x					x	x	x		x	
A193	rybitwa rzeczna	x	x				x	x		x	x		x					x	x		x	x	
A196	rybitwa białow sa	x	x	x	x								x						x		x		
A197	rybitwa czarna	x	x	x	x								x						x		x	x	
A321	muchogłowa białoszyja																		x	x	x		x

ród: projekt Zarz dzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony rodowiska w Katowicach w sprawie ustanowienia planu zada ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Wisy (PLB240001).

Tab. 16. Działania ochronne ze wskazaniem obszarów ich wdra nia według projektu planu zada ochronnych

Siedliska przyrodnicze	działania ochronne																						
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
wszystkie stawy	x	x	x	x	x								x								x		
stawy powy ej 10 ha	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			x								x		
Zbiornik GoczaŹkowicki																	x	x	x	x	x		
cofka Zbiornika GoczaŹkowickiego													x								x		x
Zatoka Bajerki																			x	x	x		
lasy nadle nictwa Kobiór 5e														x		x							x
lasy nadle nictwa Kobiór 5f																							

ród: projekt Zarz dzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony rodowiska w Katowicach w sprawie ustanowienia planu zada ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Wisy (PLB240001)

działania ochronne (wiersze oznaczone nr 1 - 22 w tab. 15 i 16), działania 1 i 2 . działania obligatoryjne

1	stosowanie tradycyjnych metod chowu i hodowli ryb w ziemnych stawach typu karpiego
2	zachowanie siedlisk gatunków stanowi cych przedmioty ochrony w obszarze
3	zachowanie istniej cych szuwarów na powierzchni co najmniej 10% powierzchni stawu
4	pozostawianie napeñionych stawów w okresie 15.04-31.08, z wyj tkiem pierwszych i drugich przesadek. W przypadku remontu lub konserwacji stawu - pozostawienie nienapeñionego stawu w okresie 15.04-31.08
5	pozostawianie stawu z niezalanym dnem po jego spuszczeniu przez okres co najmniej 30 dni, z wyj tkiem pierwszych i drugich przesadek
6	umacnianie istniej cych wysp na stawach i zabezpieczenie ich przed rozmywaniem brzegów poprzez umacnianie kamieniami, faszyn lub innymi materiajami całej linii brzegowej wyspy oraz dla wybranych gatunków nasadzanie krzewów, wierzby, bzu czarnego
7	tworzenie nowych wysp na stawach o powierzchni powy ej 10 ha. Utworzenie wyspy ziemnej umocnionej kamieniami, faszyn lub innymi materiajami całej linii brzegowej wyspy, oraz dla wybranych gatunków nasadzanie krzewów, wierzby, bzu czarnego. Utworzenie co najmniej 1 wyspy w okresie obowi zywania PZO
8	niezalewanie stawu o powierzchni powy ej 10 ha do ko ca czerwca, je li staw byñnienapeñniony do 1.04
9	zabezpieczenie kolonii l gowych na wyspach przed penetracj drapie ników, redukuj c ich populacj poprzez dobr skutecznych metod ograniczenia w okresie 1.04-31.08
10	budowa co najmniej 20 pýwaj cych platform l gowych dla rybitwy czarnej i co najmniej 5 platform l gowych dla rybitwy rzecznej platform l gowych i ich coroczna konserwacja na stawach o powierzchni powy ej 10 ha
11	koszenie po 15.08, wypas w ci gu całego sezonu przez co najmniej 30 dni oraz usuwanie siewek i podrostów drzew
12	rozpoczynanie okresu polowa na stawach po 15.09
13	pozostawianie przestojów i dziuplastych drzew w drzewostanach r bnych, zgodnie z dobr praktyk le n

14	monta co najmniej 40 szt. budek l gowych w drzewostanach li ciastych w wieku 50-75 lat
15	zachowanie sumarycznej proporcji lasów li ciastych w wieku pow. 75 lat, co najmniej na obecnym poziomie, w stosunku do całej powierzchni le nej dla ww. gatunków drzew li ciastych na terenie ostoi
16	zabezpieczenie kolonii l gowych na wyspach przed penetracj drapie ników, redukcj c ich populacj poprzez dobór skutecznych metod ograniczenia w okresie 1.04-31.08
17	tworzenie 2 - 10 wysp na wypłyceniach w rejonie uj cia Wisy do Zbiornika GoczaŹkowieckiego oraz w Zatoce Bajerki. <u>Utworzenie wyspy ziemnej umocnionej kamieniami lub innymi materiajami całej linii brzegowej wyspy</u>
18	nasadzenie szuwarów w miejscach wypłyce przybrze nych i w otoczeniu zbudowanych wysp, w przypadku braku samoczynnej sukcesji ro lin
19	budowa co najmniej 10 pływaj cych platform l gowych dla rybitwy czarnej i co najmniej 3 platform l gowych dla rybitwy rzecznej i ich coroczny remont w rejonie cofki Zbiornika GoczaŹkowieckiego oraz w Zatoce Bajerki
20	monitoring populacji i siedlisk
21	monitoring populacji l gowej z uwzgl dnieniem populacji w budkach l gowych
22	monitoring poziomu wód gruntowych, wilgotno ci, składu gatunkowego ro lin i struktury pokrycia na powierzchni y k podmokłych

Siedliska kluczowe. Podstawowe znaczenie dla wja ciwego stanu ochrony populacji gatunków ptaków wodno-błotnych ma zachowanie w dobrym stanie kluczowych w obszarze ostoi siedlisk . Zbiornika GoczaŹkowieckiego i stawów hodowlanych, a tak e fragmentów lasu Bór.

Do siedlisk gatunków ptaków b d cych przedmiotem ochrony zaliczono na obszarze gminy: stawy hodowlane (Zabrzyszczok I - III, Maciek, Maciek KanaŹowy, Maciek Borowy i MaŹy Maciek [który nie stanowi jednak stawu hodowlanego]), Zbiornik GoczaŹkowiecki i fragmenty lasu Bór.

Tab. 17. DziaŹki ewidencyjne obejmuj ce stawy rybne, wymienione w zaŹy czniku nr 5a do projektu planu dziaŹa ochronnych z obszaru GoczaŹkowic-Zdroju

Identyfikator dziaŹki	nazwa stawu
241001_2.0001.AR_3.108/38	Maciek Borowy
241001_2.0001.AR_3.337/36	Maciek Borowy
241001_2.0001.AR_3.109/39	Maciek Borowy
241001_2.0001.AR_3.40	Maciek Borowy
241001_2.0001.AR_2.691/111	Maciek, Maciek Borowy, Maciek KanaŹowy
241001_2.0001.AR_4.191/19	Zabrzyszczok
241001_2.0001.AR_3.302/58	Zabrzyszczok
241001_2.0001.AR_4.200/20	Zabrzyszczok
241001_2.0001.AR_2.666/111	Maciek MaŹy (obecnie dz. 751/111 i 750/111)

ródŹo: oprac. własne na podstawie wst pnego projektu Zarz dzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony rodowiska w sprawie ustanowienia planu zada ochronnych dla obszaru Natura 2000 "Dolina Górnej Wisy"

Niezb dne jest zachowanie zasi gu przestrzennego stawów hodowlanych oraz kształtowanie wja ciwego zagospodarowania terenów w otoczeniu stawów, nie powoduj cego znaczo wzrostu presji antropogenicznej na siedliska ptaków. Wa ne jest ponadto zachowanie terenów wilgotnych i podmokłych (torfowisk, wilgotnych y k w dolinach oraz w otoczeniu Zbiornika GoczaŹkowieckiego i stawów hodowlanych), wpływaj cych na zasobno bazy pokarmowej ptaków wodno . błotnych.

Według projektu planu, dla wja ciwego stanu ochrony gatunków ptaków le nych (muchoŹwka biaŹszyja) wymagane jest co najmniej zachowanie powierzchni lasów oraz prowadzenie gospodarki le nej odpowiedniej dla celów ochrony ostoi, zwaŹszcza w odniesieniu do kompleksu lasu Bór (w wi kszoci lasy mieszane wilgotne i wilgotne z drzewostanem w wieku od 25 do 130 lat, tworzone gównie [w 60%] przez gatunki li ciaste [d b, buk, olcha, brzoza, osika, lipa], pozostaŹy cz stanowi sosna z domieszk wierka i modrzewia; nie stwierdzono wyst powania chronionych ro lin i zwierz t, ani cennych zbiorowisk le nych). Do obszarów wdra ania dziaŹa ochronnych zaliczono w projekcie planu kilka fragmentów tego lasu o adresach le nych: 02-13-4-18-133-b (d b w wieku 118 lat), 02-13-4-18-133-i (olcha, 98 lat), 02-13-4-18-133-r (d b, 93 lat), 02-13-4-18-133-w (olcha, 78 lat) oraz 02-13-4-18-134-f).

W projekcie planu nie okre lono wskaza do zmian w istniej cych dokumentach planistycznych gminy, dotycz cych eliminacji lub ograniczenia zagro e wewn trznych lub zewn trznych, niezb dnych dla utrzymania lub odtworzenia wja ciwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków ro lin i zwierz t, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 oraz nie stwierdzono potrzeby sporz dzenia planu ochrony dla cz ci lub całej ostoi.

3.1.2. Specjalny obszar ochrony siedlisk Zbiornik Goczańkowski - Uj cie Wisły i Bajerki

Specjalny obszar ochrony siedlisk Zbiornik Goczańkowski - Uj cie Wisły i Bajerki (PLH240039) został zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej 2011/64/UE z dnia 10 stycznia 2011 r. (obszar ma znaczenie dla Wspólnoty). Obszar, o pow. 1650 ha, obejmuje zachodni i południowy brzeg Zbiornika Goczańskiego oraz fragment jego terenów nadbrzeżnych. Ostoja jest położona w całości w obrębie OSO Dolina Górnej Wisły i w granicach administracyjnych gminy Goczańkowice-Zdrój.

W obrębie ostoi znajdują się siedliska przyrodnicze wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG: starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaea*, *Potamogeton* [kod 3150] oraz trawy wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnion glutinoso-incanae*, olsy różliskowe) [kod 91E0].

Istotne znaczenie ma pierwsze z wymienionych siedlisk. Jego reprezentatywność uznano za znaczącą (obejmuje do 2% powierzchni zajmowanej przez siedlisko na obszarze kraju). Stan zachowania siedliska jest przeciętny lub zły. Wartość ogólna obszaru dla zachowania siedliska została oceniona jako znacząca (C).

Zagrożenia dla zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z *Nymphaea*, *Potamogeton* stanowią następujące czynniki: zanieczyszczenia, eutrofizacja, zarastanie zbiorników w terasie zalewowej rzek uregulowanych i regulacje rzek, techniczne środki ochrony przeciwpowodziowej, presja rekreacyjna (w tym nowo powstająca infrastruktura turystyczna) oraz intensyfikacja zagospodarowania rolniczego w otoczeniu.

Do niezbędnych założeń ochronnych zaliczono, m.in.: ograniczanie zanieczyszczeń oraz utrzymanie czystości wód stojących i zasilających zbiorniki, zakaz zabudowywania brzegów zbiorników wodnych oraz pozbawiania tych brzegów roślinności (np. poprzez wycinanie szuwarów), ograniczenia w wykorzystaniu zbiorników dla celów rekreacyjnych i sportów wodnych oraz użytkowanie gruntów rolnych i leśnych w otoczeniu zbiornika w formie ekstensywnej (ograniczony wypas zwierząt, rolnictwo drobnotowarowe, przerobowe użytkowanie lasów).

W granicach ostoi występują także dwa gatunki ssaków wymienionych w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG (bóbr europejski i wydra). Populacja bobra oceniono w standardowym formularzu danych jako nieistotną. Wydra na terenie ostoi stanowi do 2% populacji krajowej. Gatunek cechuje tu dobry stan zachowania, populacja nie jest izolowana i znajduje się w obrębie rozległego obszaru występowania. Wartość obszaru dla gatunku oceniono jako znaczącą. Na terenie ostoi występują również ptaki gatunku wymienionego w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG (błotniak stawowy), a ponadto gatunki chronione prawem krajowym (10 gatunków gadów i płazów oraz gatunki roślin [abieciek pływający i kotewka orzech wodny]).

3.1.3. Obszary proponowane do objęcia ochroną prawną

W różnych dokumentach (o charakterze naukowym, a także m.in. w gminnym programie ochrony środowiska oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego) postulują się objęcie ochroną prawną doliny Wisły ze Zbiornikiem Goczańskim i stawami hodowlanymi - w formie parku krajobrazowego (jako elementu projektowanego dawniej Pszczyńskiego Parku Krajobrazowego) lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego (Dolina Wisły+). Projekt utworzenia Pszczyńskiego Parku Krajobrazowego, przewiduje objęcie ochroną trzech odmiennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym części, w tym Dolin Wisły ze Zbiornikiem Goczańskim i kompleksem stawów hodowlanych.

Proponuje się ponadto utworzenie kilku użytków ekologicznych dla ochrony doliny Bajerki (na pograniczu z gminą Chybie - w celu ochrony miejsc bytowania i rozrodu wielu gatunków ptaków, płazów oraz kilku gatunków chronionych roślin), stawu Rontok Mały (ochrona zbiorowisk szuwarowych z bogatą fauną płazów i ptaków) oraz doliny ujściowego odcinka Potoku Goczańskiego (sieniołupusznik+ - w celu ochrony stanowisk sieniołupusznika strusiego).

Postuluje się także objęcie ochroną w formie pomników przyrody niektórych drzew (około 20 - 30 obiektów), m.in. tworzących Aleję Dębów (o długości około 1 km (od skrzyżowania Goczańkowice Bórl do skrzyżowania z drogą Goczańkowice-Działy - w celu zachowania walorów krajobrazowych i starych dębów) i tworzących inne aleje (m.in. wzdłuż ul. Uzdrowskiej i Jeziornej), a także drzew rosnących w Parku Zdrojowym.

Należy jednak zwrócić uwagę, że Park Zdrojowy podlega już ochronie na mocy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jako obiekt (obszar) wpisany do rejestru zabytków woj. Śląskiego

(A/374/12 z dnia 2 kwietnia 2012 r.), ochrona obejmuje m.in. zespół drzewostanu parkowego, zróżnicowanego wiekowo i gatunkowo (drzewa iglaste i liściaste, m.in. dąb szypułkowy, klony srebrzyste, brzozy brodawkowate, klony pospolite, jawory, wierki pospolite, wierzba płacząca, olsze czarne, lipy drobnolistne i szerokolistne, cisy, modrzewie, jałowce) oraz aleje lipowe, jarzyny i kłony).

Tab. 18. Obszary i obiekty proponowane do objęcia ochroną prawną

Nazwa	lokalizacja	cel ochrony
zespół przyrodniczo krajobrazowy Dolina Wisły	dolina Wisły wraz z kompleksami stawów oraz Zbiornikiem Goczałkowickim	siedliska i gęste zespoły wielu gatunków ptaków, krajobraz kulturowy z mozaiką roślinności
wartości ekologiczne		
Dolina Bajerki	dolina potoku Bajerka	ochrona miejsc bytowania i rozrodu wielu gatunków ptaków, płazów oraz kilku gatunków chronionych roślin
Rontok Mały	Staw Rontok oraz tereny przyległe	ochrona zbiorników szuwarowych z bogatą fauną płazów i ptaków
Pióropusznik	fragment łąki w okolicy stawu Rontok	ochrona stanowiska pióropusznika strusiego
pomnik przyrody		
Aleja dębowa	od skrzyżowania Goczałkowice Bór I do skrzyżowania z drogą Goczałkowice-Działy	zachowanie walorów krajobrazowych i starych dębów, tworzących aleję o długości około 1 km, siedlisko licznych gatunków zwierząt

Źródło: oprac. własne na podstawie Programu ochrony środowiska oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Gminy Goczałkowice-Zdrój

3.1.4. Ochrona gatunkowa

Zgodnie z art. 48 ustawy o ochronie przyrody, ochrona gatunkowa²⁸ obejmuje okazy gatunków oraz siedliska i ostaje roślin, zwierząt i grzybów. Lista gatunków chronionych została ustalona przez Ministra środowiska w przepisach wykonawczych. Dla ochrony gatunków oraz siedlisk i ostoi mogą być ustalane strefy ochrony.

Na obszarze gminy stwierdzono występowanie kilku gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną prawną - ciszy i czioł, wymienionych w Rozporządzeniu Ministra środowiska z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin ([Dz.U. z 2012 r., poz. 81]).

Tab. 19. Gatunki dziko występujących roślin objętych ochroną prawną

Gatunki dziko występujących roślin	występowanie
objętych ochroną ciszy	
marsylia czterolistna (<i>Marsilea quadrifolia</i>)	w Wiśle Wielkiej na brzegu Zbiornika Goczałkowickiego, gatunek wymieniony w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej
pióropusznik strusi (<i>Matteucia struthiopteris</i>)	łąka w okolicy stawu Rontok Mały
kotewka orzech wodny (<i>Trapa natans</i>)	starorzecza i stawy hodowlane w dolinie Wisły
salwinia płypająca (<i>Salvinia natans</i>)	przybrzeżne partie Zbiornika Goczałkowickiego, starorzecza i stawy hodowlane w dolinie Wisły
gnidosz błotny (<i>Pedicularis palustris</i>)	rowy i starorzecza w dolinie Wisły
objętych ochroną czioł	
grzebiolówka (<i>Nuphar lutea</i>)	starorzecza i stawy hodowlane w dolinie Wisły (tworzy jednogatunkowe agregacje o dużych walorach dekoracyjnych)
kruszyna pospolita (<i>Frangula alnus</i>)	nad Zbiornikiem Goczałkowickim i Bajerką

Źródło: oprac. własne na podstawie Programu ochrony środowiska Gminy Goczałkowice-Zdrój oraz "Szacunkowej przyrodniczej oceny obszaru Natura 2000 "Dolina Górnej Wisły", 2006

²⁸ ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju lub innych państw członkowskich Unii Europejskiej rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną prawną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk i ostoi, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej

3.2. Ochrona walorów krajobrazu - zabytki

Formami ochrony zabytków²⁹ w GoczaŹkowicach-Zdroju s wpis do rejestru zabytków województwa ł skiego oraz ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W rejestrze zabytków znajduj si obiekty lub zespoły obiektów zwi zane z uzdrowiskiem GoczaŹkowice-Zdrój (zabudowa uzdrowiska i park uzdrowiskowy) oraz kaplica p.w. w. Anny (z wyposa eniem). Do rejestru zabytków wpisane zostają równie naczynia liturgiczne ko cioła parafialnego p.w. w. Jerzego.

Tab. 20. Zabytki w rejestrze zabytków

Nr rejestru i data wpisu do rejestru	obiekt
A/521/65 20.01.1966	kaplica p.w. w. Anny (ul. w. Anny, przed budynkiem nr 2) wraz z wyposa eniem kaplicy (płaskorze ba, obrazy, rze ba) w granicach ogrodzenia; 1882 r., neogotycka, murowana (pierwotne ogrodzenie z drewnian bramk nie istnieje), obiekty stanowi ce wyposa enie zostają wpisane do rejestru zabytków pod nr B/231/71 w dniu 15.09.1971
A/1464/92 07.05.1992	zabudowa uzdrowiska GoczaŹkowice-Zdrój (budowle wraz z otoczeniem): Stara Pijalnia (obecnie pawilon parkowy), ul. Uzdrowska 53, 1862 w stylu architektury parkowej, drewniany, w dolnej partii od wewn trz wzmocnienie ceglane; pawilon sanatoryjny Górnik, ul. Uzdrowska 61, 1897 bez wyra nych cech stylowych, murowany z cegły klinkierowej (z pasami cegły ciemniejszej); pawilon sanatoryjny Wrzos, ul. Uzdrowska 52, 1874 bez wyra nych cech stylowych, na podmurówce betonowej zbudowany cz ciowo z muru pruskiego; budynek administracyjny, ul. Uzdrowska 54, 1880 w stylu neobaroku, ceglany
A/374/12 02.04.2012	park zdrojowy (ul. Uzdrowska i Parkowa) o pow. 6,8507 ha (w granicach wpisanych do rejestru zabytków) (układ kompozycyjny parku wraz z alejkami i cie kami spacerowymi oraz zespoły drzewostanu parkowego) z drugiej połowy XIX w., z pó niejszymi przekształceniami, o kompozycji swobodnej, krajobrazowej, zachowały warto ciowy drzewostan oraz czytelny układ przestrzenny; obiekt zabytkowy o cennych w skali kraju walorach krajobrazowych i historycznych
B/183/70 28.12.1970	wyposa enie ko cioła parafialnego p.w. w. Jerzego (ul. Główna) - naczynia liturgiczne

Gmina nie posiada gminnego programu opieki nad zabytkami, o którym mowa w art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568, z pó n. zm.).

Sporz dzono gminn ewidencj zabytków (na podstawie zweryfikowanego w terenie wykazu obiektów wskazanych przez ł skiego Konserwatora Zabytków do uj cia w gminnej ewidencji zabytków, uzupełnionego o obiekty małej architektury). Ewidencja zabytków, zawiera - oprócz obiektów wpisanych do rejestru zabytków - 71 budynków, w wi kszo ci mieszkalnych i pochodz cych z okresu 1918 - 1945, mieszcz ce si w przewodzie przy ul. Główniej i Szkolnej - w obr bie siedliska dawnej wsi GoczaŹkowice Górne.

Ponadto, w ewidencji zabytków uj to: ko ciół parafialny p.w. w. Jerzego (1909 - 1910) przy ul. Główniej oraz budynki usługowe zwi zane głównie z funkcj uzdrowskiej (m.in. zespół zabudowa szpitala z laboratorium [1897/1937 r.], a tak e dawn komor celn i dworzec kolejowy (przed 1918 r.). Ewidencja obejmuje równie szereg obiektów małej architektury - sakralnej (kaplica Matki Boskiej Uzdrowicielki Chorych [2 poł XIX w.] przy ul. Wiosennej, kapliczki przydro ne i sypowne oraz krzy e przydro ne) i innego rodzaju (barometr w obudowie metalowej, rze ba przedstawiaj ca scen rodzajow przed szpitalem przy ul. Uzdrowskiej).

Ko ciół parafialny, komora celna, dworzec kolejowy i kaplica przy ul. Wiosennej stanowi obiekty postulowane do wpisania do rejestru zabytków.

Na obszarze gminy nie stwierdzono dot d wyst powania zabytków (stanowisk) archeologicznych.

²⁹ ochrona zabytków oznacza działania podejmowane przez organy administracji publicznej, maj ce na celu m.in.: zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umo liwiaj cych trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie; zapobieganie zagro eniom mog cym spowodowa uszczerbek dla warto ci zabytków; kontrol stanu zachowania i przeznaczenia zabytków oraz uwzgl dnianie zada ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu rodowiska; opieka nad zabytkiem odnosi si do działań podejmowanych przez jego wja ciciela lub posiadacza polegaj cych m.in. na zapewnieniu warunków: prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku; zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie oraz korzystania z zabytku w sposób zapewniaj cy trwałe zachowanie jego warto ci

Ochrona zabytków w planach miejscowych. W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego obj to ochronę indywidualnych budynki (głównie mieszkaniowe, a także usługowe i gospodarcze) oraz obiekty mającej architektury.

Wyznaczono także kilka rodzajów stref ochrony konserwatorskiej (ciszej, po redniej, krajobrazu kulturowego i ekspozycji widokowej). Strefa ciszej ochrony konserwatorskiej obejmuje: uzdrowisko wraz z Parkiem Zdrojowym i ul. Uzdrowską, otoczenie kościoła p.w. w. Jerzego z cmentarzem, otoczenie kaplicy w. Anny oraz zespół stacji kolejowej. Strefa po redniej ochrony konserwatorskiej obj to najstarsze (siedlisko) wsi Goczańkowie Górne pomiędzy ul. Zimow i Szkolną oraz obszar uzdrowiska ograniczony linią kolejową, dróg krajowych nr 1 oraz ul. Borowinową, Parkową i Krzyżanowskiego, a także ul. Jeziorną.

Dla stref ochrony konserwatorskiej, w tym krajobrazu kulturowego i ekspozycji widokowej, sformułowano szereg zakazów i nakazów, ogólnych i szczególnych. Część tych ustaleń nie może być skutecznie egzekwowana na podstawie planu miejscowego lub dotyczy spraw wykraczających poza ustawowo określony przedmiot planu miejscowego.

4. Jakość i zagrożenia środowiska

4.1. Zagrożenia dla zasobów naturalnych surowców leczniczych na skutek eksploatacji węgla kamiennego

Zgodnie z ustawą z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (tj. Dz.U. z 2012 r. poz. 651, z późn. zm.), uzdrowisko+ oznacza obszar, na terenie którego prowadzone jest lecznictwo uzdrowiskowe, wydzielony w celu wykorzystania i ochrony naturalnych surowców leczniczych. Jednym z czynników warunkujących możliwość posiadania przez dany obszar statusu uzdrowiska, jest występowanie w jego obrębie źródeł naturalnych surowców leczniczych (w Goczańkowicach-Zdroju należą do nich wody mineralne i torfy).

Zasoby i jakość tych surowców jest istotnie zagrożona na skutek prowadzonego od lat 60. XX w. do 2010 r. we wschodniej części gminy wydobywania węgla kamiennego.

Celem ochrony zasobów wód leczniczych jest zachowanie stałego składu chemicznego i właściwości fizycznych na wypływie z eksploatowanych ujęć. Obszar górniczy dla wód leczniczych określa przestrzeń niezbędną do prawidłowej gospodarki wodami, zapewniając ochronę źródeł tych wód, z uwzględnieniem bezpieczeństwa eksploatacji i właściwej lokalizacji urządzeń zakładu górniczego, ochrony środowiska, jak również uzasadnionych interesów społecznych i gospodarczych użytkowników terenów objętych obszarem górniczym (Paczyński, Sadurski, red., 2007).

Obszar górniczy wyznaczony dla torfów leczniczych obejmuje również tereny przyległe do źródeł, w celu ich ochrony przed działaniami mogącymi spowodować skażenie chemiczne lub bakteriologiczne. Zagrożenie dla źródeł torfów leczniczych - które pozyskuje się z celowo nie odwadnianych torfowisk, by zapobiec murszeniu i mineralizacji torfu - stanowi możliwość intensyfikacji rolniczej użytkowania połączona z melioracjami, odwodnienia budowlane w sąsiedztwie źródeł lub zmiany ukształtowania powierzchni terenu mogące powodować zmiany reżimu hydrologicznego.

W celu zachowania źródeł oraz ich długookresowej eksploatacji konieczne jest wprowadzanie odpowiednich ustaleń w dokumentach planistycznych w odniesieniu do terenów otaczających torfowiska (Król, Kot, 2010). Należy m.in.: (1) zachować dotychczasowy sposób użytkowania gruntów, tj. najczęściej nie zmeliorowane użytki zielone i lasy oraz (2) wykluczyć zabudowę i nie prowadzić liniowych elementów infrastruktury technicznej w określonej odległości od źródeł.

Wydobywanie węgla prowadzone przez KWK „Silesia” pod obszarami górniczymi „Goczańkowie Zdrój” i „Rudożyłowice” stanowi zagrożenie dla źródeł wody mineralnej i torfu (drenaż wód leczniczych, przesuszenie lub trwałe zalanie źródeł borowiny), wobec czego dla otworu solankowego GN-1 oraz dla źródeł borowiny ustanowiono filary ochronne (aktualnie - na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów górniczych „Czechowice II”, „Bestwina”, „Rudożyłowice” i „Goczańkowie Zdrój” znajdujących się w granicach administracyjnych Gminy Goczańkowie-Zdrój (Uchwała Nr XLII/290/10 Rady Gminy Goczańkowie-Zdrój z dnia 7 września 2010 r.).

Filar ochronny dla ujęć wód leczniczych ustanowiony został decyzją Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego (OUG) w Tychach (l.dz. 52/4583/SJ) z dnia 1 grudnia 1983r. (zastępując decyzję [l.dz. 5113-442/1822/61/KS/HL] z dnia 5 czerwca 1961 r.).

Filar w kształcie pionowego walca o promieniu 1000 m i wysokości 1000 m był w przeszłości kilkakrotnie, na podstawie decyzji OUG, naruszany robotami górniczymi KWK „Silesia+” w jego części północnej robotami górniczymi w pokładach 312 i 315, zgodnie z zatwierdzonym dla tej kopalni planem ruchu na lata 2001-2004 i powikszonym oficjalnie w 1999 r. obszarem górniczym „Czechowice II+” kosztem obszaru górniczego „Goczańkowice-Zdrój+”.

Wspomniane rozszerzenie obszaru górniczego „Czechowice II+” uwzględniało eksploatację pokładów 312 i 315 do naturalnej granicy, tj. do uskoku $\gamma-1$. Uskok ten, uznany za nieprzepuszczalny, miałby zabezpieczać zasoby solanki Uzdrowiska przed zdrenowaniem na skutek prowadzonej eksploatacji w głą. Kopalnia „Silesia+” uzyskuje to w 2006 r. pozytywnej opinii Komisji Porozumiewawczej ds. ochrony środowiska, powierzchni i żył kopalin występujących w rejonie KWK „Brzeszcze-Silesia Ruch II+” w Czechowicach-Dziedzicach oraz OUG Tychy na eksploatację pokładu 325 w rejonie zachodnim obszaru górniczego „Czechowice II+” części czołowej w granicach filara ochronnego GN-1, w jego części południowej. Wpływy eksploatacyjne sięgają 300 - 900 m od otworu GN-1 i nie odnotowano wówczas gwałtownych zmian poziomu wody w otworze.

Odwiert solankowy GN-1 leży poza terenem górniczym „Czechowice II+” w odległości około 50 m od jego granic nie powinien podlegać wpływom robót górniczych kopalni. Ostatnio jednak stwierdzono pewne odchylenie od pionu 17-metrowego czwórnożnego stalowego słupa tego przy tym otworze do prac instrumentacyjnych. Powody tego mogą być różne, ale nie można wykluczyć ruchu powierzchni terenu spowodowanego dawniejszą eksploatacją w głą w tym rejonie.

W opracowaniu wyjaśniamy przedsięwzięcia górniczego „Charakterystyka wpływu działalności KWK Silesia...” argumentuje się, że dyslokacja warstw skalnych oraz nachylenie strefy uskoków $\gamma-1$, przebiegającej wzdłuż zachodniej granicy obszaru górniczego „Czechowice II+”, zapewnia izolację wód ujmowanych w otworze GN-1 oraz wskazuje się na nadmiernej eksploatacji zasobów jako przyczynę szybkiego obniżenia poziomu wody w otworze w początkowym okresie eksploatacji.

Inne źródła twierdzą, że pierwotną ochronę zasobów wód przed drenażem wyrobiskami górniczymi do odległości 500 m uznano za niewystarczającą - stąd w 1983 r. wyznaczono filar ochronny do sąsiedztwa w głą kamiennego „Silesia+”(Herczek, Rostański 1999).

Dla źródła borowiny „Rudowice+” Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego w Tychach ustanowił filar ochronny decyzją (I.dz. 52/24/85) z dnia 6 września 1985 r.

Filar obejmuje wszystkie pokłady w głą do poziomu 910 m. Przy konstrukcji granic filara przyjęto 54° kąta zasięgu dopuszczalnych wpływów, przyjmując do obliczeń zasady, by na granicy ochrony źródła osiadania wynosiły zero.

Po ustanowieniu filara ochronnego dla źródła borowiny, KWK „Silesia+” uzyskiwała zezwolenie OUG na prowadzenie eksploatacji w jego obrębie. M.in., w 1986 r. Kopalnia „Silesia+” otrzymała zezwolenie OUG Tychy na prowadzenie górniczych robót przygotowawczych i eksploatacyjnych w pokładzie 315 w obrębie filara ochronnego dla źródła borowiny. Zezwolenie to zostało wydane na określonych warunkach, przy założeniu, że wpływ tej eksploatacji na źródło borowiny będzie niewielki, a wielkość osiadania powierzchni źródła wyniesie ok. 0,2 m, nie zmieniając panujących w źródle warunków hydrogeologicznych.

Faktycznie, jak dotychczas wpływ eksploatacji KWK „Silesia+” na źródło borowiny był w sumie niewielki, co potwierdza skuteczność utworzonego filara ochronnego, pomimo wspomnianego usankcjonowanego prawnie nieznacznego naruszenia jego granic.

Po 35 latach eksploatacji KWK „Silesia” w zachodniej części obszaru górniczego „Czechowice II+” powierzchnia źródła borowiny osiadała o około 2,0 - 3,5 m (największe osiadanie wystąpiło przed utworzeniem filara ochronnego) i jest trwale zagrożony zalaniem. Dla porównania, w niektórych miejscach terenu górniczego „Czechowice II+” osiadanie za cały ten okres przekroczyło nawet 6 m (rejon Kaniowa).

Przewidywane osiadania w latach 2012 - 2013 w rejonie eksploatowanej części źródła borowiny planuje się w wielkości 1,0 - 1,25 m i może ono jeszcze ulec zwiększeniu po uruchomieniu drugiej ciany w pokładzie 325 w kolejnych latach.

Posiadana przez PG „Silesia+” Sp. z o.o. ekspertyza prof. Popiojki z 2004 r. zakłada, że eksploatacja w głą powinna być tak prowadzona, aby utrzymywać poziom wód gruntowych w źródle borowiny 0,3 - 0,4 m od jego powierzchni. Mając temu służyć odpowiednie prace hydrotechniczne. Prace te powinny być wykonywane wyprzedzająco bądź przynajmniej równoległe z postępującym osiadaniami terenu źródła (modernizacja pompowni przy ul. Stawowej oraz renowacja i pogłębienie rowów odwadniających w rejonie źródła borowiny „Rudowice+”).

Przeciwdziałanie zalewaniu źródła borowiny wodami opadowymi i powierzchniowymi wymaga uruchomienia pompowni odwadniających (wód gruntowych) oraz wykonania sieci rowów opaskowych drenujących rejon źródła. Utrzymanie właściwych stosunków wodnych w źródle borowiny wymaga

b dzie pracy pomp równie po zakończeniu działalności górniczej w złoże w Silesia+ i likwidacji zakładu górniczego. Po wyczerpaniu środków funduszu likwidacyjnego konieczne będzie finansowanie odwadniania złoże a (i części niekiedy obniżeniowej, w tym części zabudowanej) z innych środków

Zgodnie z pismem Uzdrawiska Goczańkowie-Zdrój (Zd. VI/2440/2011) z dnia 15.11.2011 r., dotyczy cym ewentualnych zagrożeń złoże surowców leczniczych w wyniku planowanej eksploatacji w głąb kamiennego w okresie obowiązywania planu ruchu kopalni Silesia, Przedsiębiorstwo Górnicze Silesia+ Sp. z o.o. zakłada czynniki naruszenie ze względu dów ekonomicznych filarów ochronnych ustanowionych dla złoże wód leczniczych i torfu.

Oba filary ochronne zostały wyznaczone na podstawie przepisów Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 1963 r. w sprawie górniczych filarów ochronnych. Przepis dopuszcza wydawanie przez właściwy organ górnictwa decyzji dopuszczających warunkowo eksploatację kopalni w obrębie filarów ochronnych. Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. - Prawo geologiczne i górnicze uchyliła cyt. rozporządzenie. Zgodnie z art. 146 przywołanej ustawy, decyzje o ustanowieniu filarów ochronnych zachowują moc do czasu uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu górniczego.

W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego terenów górniczych: Szechowice II+, Bestwina+, Rudolowice+ i Goczańkowie-Zdrój+ znajdują się w granicach administracyjnych gminy Goczańkowie-Zdrój, w § 58 ust. 1 pkt 8 ustalono: dla ochrony obszarów górniczych wód leczniczych (strefa STOW) i torfu leczniczego (strefa STOT) należy przestrzegać ustanowionych filarów ochronnych, w granicach których eksploatacja w głąb nie może być prowadzona albo może być dozwolona tylko w sposób zapewniający ochronę +

W planie miejscowym nie określono jednak żadnych warunków, jakie należy spełnić dla zapewnienia ochrony obszarów górniczych naturalnych surowców leczniczych. Cyt. przepis planu miejscowego można interpretować w ten sposób, i obowiązuje ustalenia zawarte w decyzji ustanawiającej filar, lecz w przypadku zagrożenia utrzymania wymaganych właściwości kopaliny należy podjąć wszelkie niezbędne działania zapobiegawcze.

Ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów górniczych oraz kwestia dopuszczalności eksploatacji surowców innych niż naturalne surowce lecznicze na terenie gminy uzdrowskiej.

Zgodnie z art. 38a ust. 1 pkt 9, ust. 2 pkt 3 i ust. 3 ustawy o lecznictwie uzdrowskim, uzdrowskich i obszarach ochrony uzdrowskiej oraz o gminach uzdrowskich w strefach A+, B+ i C+ ochrony uzdrowskiej (to jest na całym obszarze gminy uzdrowskiej) zabronione jest pozyskiwanie surowców mineralnych innych niż naturalne surowce lecznicze.

Cyt. ustaw wprowadzono z dniem 2 października 2005 r. zakaz pozyskiwania surowców mineralnych innych niż naturalne lecznicze w strefach A i B ochrony uzdrowskiej (art. 38 ust. 1 pkt 1 lit. m oraz pkt 2 lit. e). Zakaz ten z dniem 7 lipca 2011 r. rozszerzono także na strefę C ochrony uzdrowskiej, zgodnie z art. 38a ust. 3 ustawy z dnia 4 marca 2011 r. o zmianie ustawy o lecznictwie uzdrowskim, uzdrowskich i obszarach ochrony uzdrowskiej oraz o gminach uzdrowskich oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 73, poz. 390 z późn. zm.).

Wcześniej obowiązuje cała ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o uzdrowskich i lecznictwie uzdrowskim (Dz.U. Nr 23, poz. 150) posługują się w tej materii po prostu czynności zastrzeżonych w statucie uzdrowska (art. 3 ust. 2 pkt 3 oraz art. 12), oddając kompetencje wydania decyzji odnośnie do podejmowania takich czynności naczelnemu lekarzowi uzdrowska lub organowi właściwemu z mocy innych przepisów - po zasięgnięciu opinii naczelnego lekarza uzdrowska.

Statut uzdrowska, określający m. in. czynności zastrzeżone, sporządzony był zgodnie z Uchwałą Nr 168 Rady Ministrów z dnia 28 maja 1968 r. w sprawie wzorcowego statutu uzdrowska (M.P. Nr 27, poz. 174). Statut Uzdrawiska Goczańkowie-Zdrój na podstawie przytoczonych przepisów ustanowiła Wojewódzka Rada Narodowa w Katowicach dnia 23 czerwca 1978 r. uchwałą nr XVIII/89/72 (Dz. Urz. WRN w Katowicach Nr 10 z 31 października 1972 r.). Wcześniej Uzdrawisko Goczańkowie-Zdrój funkcjonowało na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 marca 1922 r. o uzdrowskich (Dz.U. Nr 31, poz. 254 z późn. zm.).

Z dniem 24 lipca 2006 r. weszła w życie Uchwała Nr XLVI/278/2006 Rady Gminy Goczańkowie-Zdrój z dnia 28 marca 2006 r. o ustanowieniu tymczasowego statutu uzdrowska Goczańkowie-Zdrój [Dz. Urz. Woj. I. Nr 78, poz. 2245]. Strefa ochrony uzdrowskiej B, wyznaczona cyt. uchwałą, obejmująca, w granicach obszarów górniczych Szechowice II+ i Bestwina+, rejon ograniczony ul. Brzozow, wschodnią granicą administracyjną gminy, obwałowaniem stawu Rontok oraz ul. Stawow w kierunku drogi krajowej nr 1.

UchwaŃ Nr XXXV/243/09 Rady Gminy GoczaŃkowie-Zdrój z dnia 22 grudnia 2009 r. o ustanowieniu Statutu Uzdrawiska GoczaŃkowie-Zdrój (Dz. Urz. Woj. I. Nr 46, poz. 703) zmniejszono, zgodnie z wymaganiami ustawy z 2005 r. o lecznictwie uzdrowskowym, uzdrowskach i obszarach ochrony uzdrowskowej oraz o gminach uzdrowskowych, strefy ochrony uzdrowskowej B oraz C do obecnych granic administracyjnych gminy (zewn trzna granica strefy C jest to sama z granic gminy).

Dla terenów górnicych sporz dzony zostaŃ miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów górnicych: sCzechowice II+, sBestwina+, sRudoŃowice+ i sGoczaŃkowie Zdrój+ znajduj cych si w granicach administracyjnych gminy GoczaŃkowie-Zdrój (UchwaŃ Nr XLIX/293/2006 Rady Gminy GoczaŃkowie-Zdrój z dnia 6 czerwca 2006 r.), zmieniony UchwaŃ Nr XLII/290/10 Rady Gminy GoczaŃkowie-Zdrój z dnia 7 wrze nia 2010 r., obowi zuj c od 6 stycznia 2011 r. (Dz. Urz. Woj. I. z 2010 r. Nr 257, poz. 4033).

Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów górnicych sCzechowice II+, sBestwina+, sRudoŃowice+ i sGoczaŃkowie Zdrój+ znajduj cych si w granicach administracyjnych Gminy GoczaŃkowie-Zdrój uwzgl dnia ogólnie obowi zuj ce w dniu jego uchwalenia przepisy dotycz ce ochrony uzdrowsk. Rysunek planu zawiera strefy ochrony uzdrowskowej zgodnie ze Statutem Uzdrawiska GoczaŃkowie-Zdrój z 2009 r., cho tekst uchwaŃ w § 57 ust.1 bŃ dnia przywoŃuje w dalszym ci gu statut tymczasowy z 2006 r.

Plan miejscowy z 2010 r. okre la strefy oddziaŃywania dotychczasowej i planowanej dziaŃalno ci górnicych w granicach: terenu i obszaru górnicych w gla kamiennego KWK sSilesia+ wg koncesji nr 162/94 z dn. 26.08.1994 r. wraz z pó niejszymi zmianami: z uwagi na projektowan eksploatacj przewiduje si mo liwo wyst pienia na obszarze planu: I - III kategori terenu górnicych, prognozowanych osiada gruntu 0 - 3,0 m (izolinie osiada przedstawiono na rysunku planu).

Zgodnie z planem:

- przedsi biorca zobowi zany jest do wykonywania pomiarów drga gruntu oraz pomiarów deformacji terenu powstaj cych wskutek eksploatacji górnicych i udost pniania danych pomiarowych wójtowi gminy GoczaŃkowie-Zdrój oraz pozostajm przedsi biorcom górnicych;
- eksploatacja górnicych winna by tak prowadzona, aby jej wpŃwy nie przekraczajŃ kategorii okre lonej koncesj ;
- dla wszelkich planowanych przedsi wzi budowlanych nale y stosowa odpowiednie zabezpieczenia konstrukcyjne wynikaj ce z kategorii terenu górnicych, dla istniej cych obiektów budowlanych nale y wprowadzi odpowiednie zabezpieczenia konstrukcyjne wynikaj ce z kategorii terenu górnicych, szczególn ochron nale y obj obiekty zabytkowe wszelkie planowane przedsi wzi cia budowlane musz uzyska pozytywne opinie i uzgodnienia, w tym dotycz cych ochrony urz dze melioracyjnych;
- nakazuje si prowadzenie eksploatacji zŃ a w gla kamiennego zgodnie z zatwierdzonym Projektem Zagospodarowania ZŃ a;
- dla ochrony obszarów górnicych wód leczniczych (strefa STOW) i torfu leczniczego (strefa STOT) nale y przestrzega ustanowionych filarów ochronnych, w granicach których eksploatacja w gla nie mo e by prowadzona albo mo e by dozwolona tylko w sposób zapewnij cy ochron ;
- nakazuje si przyjmowanie dziaŃ profilaktycznych jako podstawow metod ochrony poszczególnych elementów rodowiska przed uci liwo ciami i zagro eniami wywoŃanymi dziaŃalno ci górnicych (ochrona powierzchni ziemi, wód powierzchniowych i podziemnych, powietrza, ochrona przed haŃsem i wibracjami oraz odpadami).

Dla stref STG i SOG, obejmuj cych odpowiednio teren i obszar górnicych sCzechowice II+, ustalono zasi g prognozowanych wpŃywów eksploatacji w gla kamiennego wyŃ cznie z pokŃadów 312 i 315 - na niewielkim fragmencie obszaru gminy, na póŃnoc od Kolonii Brzozowej.

Obraz prognozowanych odksztaŃce i obni e terenu wskutek eksploatacji pokŃadów 312, 315 i 325/1 (pochodz cy z niezatwierdzonej koncepcji zmiany projektu zagospodarowania zŃ a), zamieszczony zostaŃ jako niewi ca informacja (nie jest ustaleniem planu, co jednoznacznie stwierdza si w obja nieniach rysunku planu), wobec czego umieszczenie go w planie miejscowym dla terenu górnicych byŃ bezprzedmiotowe.

Ustalenie w planie miejscowym dla terenów górnicych zasi gu dopuszczalnych wpŃywów na powierzchni terenu, powodowanych podziemn eksploatacj w gla na obszarze górnicych sCzechowice II+ nie naruszajŃ uprawnie okre lonej w koncesji nr 162/94 (byŃ zgodne z Projektem Zagospodarowania ZŃ a i zatwierdzonymi wówczas dodatkami) oraz stanowiŃ speŃnienie wymaga ochrony rodowiska (w tym ochrony zasobów zŃ naturalnych surowców leczniczych), o których byŃ mowa w art. 53 ust 2 pkt 3 ustawy z 1994 r. - Prawo geologiczne i górnicych (plan terenu górnicych)

powinien zapewniać integrację wszelkich działań podejmowanych w granicach terenu górniczego w celu ochrony środowiska, w tym obiektów budowlanych).

Zmiana przepisów ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych, wprowadzająca zakaz pozyskiwania kopalin innych niż naturalne surowce lecznicze również w strefie C ochrony uzdrowiskowej spowodowała, że podejmowanie eksploatacji w głąb kamiennego pod obszarem gminy stało się sprzeczne także z pkt 5 lit. a koncesji nr 162/94.

Przepis art. 55 ust. 1 ustawy z 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze w różnym przypadku, w których konieczna jest zmiana projektu zagospodarowania złoża, wymieniając m. in. ustalenia planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu górniczego oraz warunki określone w koncesji.

Przedsiębiorstwo Górnicze „Silesia” Sp. z o.o. rozpoczęło eksploatację górniczą w maju 2012 r. (poza obszarem Goczałkowice-Zdrój) w oparciu o projekt zagospodarowania złoża zatwierdzony decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 20 kwietnia 1995 r. (Gosm1/1166/95), zaktualizowany „Dodatkiem nr 4 do PZZ na lata 2011 - 2020+” przyjętym bez zastrzeżeń decyzją Ministra Środowiska z dnia 29 sierpnia 2011 r. (DGiKGe-4774-18/39102/11/MM). Dodatek nr 4 przewiduje wydobycie w głąb bezpośrednio pod obszarem gminy, w tym z pokładu 325/1, co jest niezgodne z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu górniczego oraz z przepisami ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych.

Przedsiębiorstwo górnicze sporządziło dodatek nr 4 do Projektu zagospodarowania złoża „Silesia”, organ opiniujący dodatek oraz organ koncesyjny - wydał decyzję o przyjęciu dodatku, po wejściu w życie przepisów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów górniczych znajdujących się w granicach administracyjnych gminy Goczałkowice-Zdrój, przepisów ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych, a także zmiany tej ustawy, zobowiązani byli bowiem uwzględnić przepisy planu miejscowego, biorąc również pod uwagę granice stref ochrony uzdrowiskowej ustalone w Statucie Uzdrawiska Goczałkowice-Zdrój z 2009 r., a wcześniej - w statucie tymczasowym (warunek wydobywania kopalin zgodnie z wymaganiami ochrony środowiska określonymi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jest zawarty wprost w pkt 5 lit. c koncesji nr 162/94).

Przedsiębiorstwo Górnicze „Silesia” Sp. z o.o. zawarło w dniu 15 grudnia 2011 r. porozumienie nr PGS/TMG/695/2011 z Uzdrawiskiem Goczałkowice-Zdrój Wojewódzki Ośrodek Reumatologiczno-Rehabilitacyjny, którego przedmiotem jest określenie warunków prowadzenia przez Przedsiębiorstwo Górnicze „Silesia” działalności górniczej (w szczególności eksploatacji pokładu 325/1), zapewniającej należyte ochronę złoża torfu „Rudołtowice”. Ze względu na niezgodność przedmiotu porozumienia z obowiązującymi przepisami jest ono jednak w aktualnym stanie prawnym wadliwe.

Ustalenia planu miejscowego dla części dawnego terenu górniczego „Bestwina” położonej w granicach gminy nie odpowiadają przepisom ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych, obowiązującym od 7 lipca 2011 r., a ponadto, w związku z wygaśnięciem koncesji nr 195/93 z dnia 24 września 1993 r. na wydobywanie metanu są obecnie bezprzedmiotowe i powinny zostać zmienione.

W związku z wyżej wymienionymi przepisami i okolicznościami kontrowersje budzi możliwość kontynuowania eksploatacji w głąb kamiennego pod obszarem Goczałkowice-Zdrój przez Przedsiębiorstwo Górnicze „Silesia”.

W piśmie Ministra Zdrowia z dnia 18 kwietnia 2012 r. (znak MZ-OZU-521-27964-1/MO/12), kierowanym do Marszałka Województwa Łódzkiego, informuje się, że planowane wydobycie w głąb kamiennego przez Przedsiębiorstwo Górnicze „Silesia” na terenie stref „B+” i „C+” ochrony uzdrowiskowej jest niezgodne z przepisami dotyczącymi lecznictwa uzdrowiskowego.

W kolejnym piśmie Ministra Zdrowia z dnia 14 sierpnia 2012 r. (znak MZ-OZU-522-29147-1/MO/12), kierowanym do Prezesa Wydziału Górnictwa, stwierdza się jednak, że z uwagi na fakt, iż przeniesiona na Przedsiębiorstwo Górnicze „Silesia” koncesja nr 162/94 na wydobycie w głąb kamiennego i metanu jako kopalin towarzyszących ze złoża objętego obszarem górniczym „Czechowice II” została wydana 26 sierpnia 1994 r., zastosowanie ma art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 2011 r. o zmianie ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 73, poz. 390), zgodnie z którym przepisów zakazujących m.in. pozyskiwania surowców mineralnych innych niż

naturalne surowce lecznicze nie stosuje się do zakładów przemysłowych, które istniały przed dniem wejścia w życie cyt. ustawy.

W piśmie tym informuje się jednocześnie, że planowana eksploatacja w głąb kamiennego na terenie uzdrowiska budzi zaniepokojenie Ministra Zdrowia z uwagi na fakt współwystępowania na tym obszarze złóż surowców leczniczych, na które mogą negatywnie oddziaływać szkody górnicze związane z planowaną eksploatacją w głąb (za istnienie naturalnych surowców leczniczych jest podstawowym warunkiem utrzymania statusu uzdrowiska). W cyt. piśmie stwierdza się dalej, że szczególnie uwagę należy zwrócić na przedstawione w Dodatku nr 4+ zamierzenia przedsięwzięcia w zakresie technologii eksploatacji, która powinna ograniczyć ujemny wpływ na rodowisko.

Przedsiębiorstwo Górnicze Silesia dysponuje opiniami prawnymi (Memorandum Baker & McKenzie Krzyżowski i Wspólnicy sp.k., Warszawa, z 13 czerwca 2012 r. oraz Memorandum White & Case, Warszawa z 27 kwietnia 2011 r., dotyczące miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Goczałkowice-Zdrój [analiza możliwości rozpoczęcia eksploatacji podziemnego 325/1 przez PG Silesia w oparciu o obecnie obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Goczałkowice-Zdrój]), w których stwierdza się, że planowane wydobywanie w głąb kamiennego na obszarze gminy uzdrowiskowej nie jest sprzeczne z przepisami ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych, obowiązującym od 7 lipca 2011 r., bowiem, ze względu na fakt, iż spółka dysponuje koncesją na wydobywanie w głąb kamiennego udzieloną w 1995 r., zastosowanie ma przepis głoszący, że zakaz dotyczący budowy zakładów przemysłowych na terenie gminy uzdrowiskowej nie dotyczy zakładów istniejących przed dniem wejścia w życie zmiany cyt. ustawy. Istotą sporu jest zatem pytanie, czy wydobywanie w głąb kamiennego jest "budową zakładu przemysłowego" w rozumieniu ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych.

W Memorandum Baker & McKenzie Krzyżowski i Wspólnicy sp.k., Warszawa (z 13 czerwca 2012 r.) wyraża ono stanowisko, że przepis art. 38a ustawy uzdrowiskowej, w brzmieniu nadanym zmianą tej ustawy z 2011 r., nie ma zastosowania do zakładu przemysłowego, jakim jest zakład górniczy PG Silesia i w konsekwencji nie stosuje się do niego zakaz pozyskiwania surowców mineralnych innych niż naturalne surowce lecznicze w strefie C ochrony uzdrowiskowej. Dalej, stwierdza się, że działalność zakładu przemysłowego na terenie gminy uzdrowiskowej nie jest wynikająca z ustawy bezpodstawnie powodująca utratę przez gminę statusu gminy uzdrowiskowej, wskazując, że gmina może utracić ten status, gdy nie będzie spełniony co najmniej jeden z warunków, które pozwalają na nadanie takiemu obszarowi statusu uzdrowiska oraz - na marginesie, że działalność zakładu przemysłowego zgodnie z koncesją 162/94 nie ma wpływu na istnienie na obszarze gminy złóż a borowiny.

Stwierdzi jednak należy, że interpretacja art. 11 ust. 1 zmiany ustawy uzdrowiskowej, jakoby zezwalała na pozyskiwanie na obszarze gminy uzdrowiskowej surowców mineralnych innych niż naturalne surowce lecznicze w związku z tym, że przepisów art. 38a ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym nie stosuje się do zakładów przemysłowych, które istniały przed dniem wejścia w życie przywołanej zmiany ustawy - wydaje się być niewłaściwa. Ustawa o lecznictwie uzdrowiskowym nie zalicza pozyskiwania surowców mineralnych do działalności wytwórczych, za Przedsiębiorstwo Górnicze "Silesia" nie jest zakładem przemysłowym w rozumieniu tej ustawy.

Ustawa o lecznictwie uzdrowiskowym wyraża odrębnie działalność wytwórczą prowadzoną w zakładach przemysłowych od pozyskiwania surowców mineralnych (wydobywania kopalin ze złóż) - poprzez odrębne wyliczenie w art. 38a tych rodzajów działalności (zgodnie z ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej [tj. Dz.U. z 2013 r. poz. 672, z późn. zm.] i Polską Klasyfikacją Działalności - Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. [Dz.U. z 2007 r. Nr 251, poz. 1885, z późn. zm.]), a w ślad za tym - w odmienny sposób normuje dopuszczalność prowadzenia tych działalności gospodarczych w gminie uzdrowiskowej. W przypadku działalności wytwórczych nie ograniczono możliwości kontynuowania i rozwijania tych działalności w zakładach przemysłowych istniejących przed dniem wejścia w życie zmiany ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym (w związku z jej art. 11 ust. 1). Natomiast wobec działalności polegających na wydobywaniu kopalin innych niż naturalne surowce lecznicze - ustanowiono jednoznaczny zakaz prowadzenia takich działań, bez względu na to, czy wydobywanie było prowadzone przed dniem wejścia w życie zmiany ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, bądź czy uprawniają do tego obowiązują wówczas koncesja.

Nie może mieć w tym przypadku zastosowania art. 11 ust. 1 zmiany ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym. Przepisy te dotyczą bowiem jedynie spraw związanych z budową (w rozumieniu

ustawy - Prawo budowlane) obiektów budowlanych wymienionych w art. 38a ust. 1 lit. a - j ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym - w kolejności odpowiadającej wyliczeniu tych obiektów w tym artykule, nie odnoszą natomiast do innych czynności zakazanych w gminie uzdrowiskowej.

Art. 38a w ust. 1 pkt 1 cyt. ustawy uzdrowiskowej zabrania w strefie "A" ochrony uzdrowiskowej budowy w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane - a więc: wykonywania obiektu budowlanego w określonym miejscu, odbudowy, rozbudowy lub nadbudowy obiektu budowlanego (art. 3 pkt 6 Prawa budowlanego) - enumeratywnie wymienionych obiektów budowlanych. Zaliczono do nich: a) zakłady przemysłowe, b) budynki mieszkalne jednorodzinne i wielorodzinne, c) garaże wolno stojące, d) obiekty handlowe o powierzchni użytkowania większej niż 400 m², e) stacje paliw oraz punkty dystrybucji produktów naftowych, f) autostrady i drogi ekspresowe, g) parkingi naziemne o określonej liczbie miejsc, h) stacje bazowe telefonii ruchomej, stacje nadawcze radiowe i telewizyjne, stacje radiolokacyjne i inne emitujące fale elektromagnetyczne (...), i) obiekty budowlane mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko (...), j) zapory piętrzące wodę na rzekach, elektrownie wodne i wiatrowe, a także domki turystyczne i campingowe (pkt 2). Można także do kategorii "budowy" należą zabronione czynności, określone w pkt 2 - 5, których wykonywanie jest z konieczności lub mimo to budowy określonych obiektów budowlanych: składowiska odpadów stałych i płynnych, punkty skupu żył, punkty skupu produktów rolnych, składowiska nawozów sztucznych, rodków chemicznych, składowiska opału, pola biwakowe i campingowe, targowiska, a nawet "prowadzenie działalności rolniczej" - jeżeli jest ona z konieczności wykorzystywana jakichś obiektów budowlanych.

Zgodnie z art. 38a ust. 2 w strefie "B" zabrania się budowy: zakładów przemysłowych i obiektów handlowych o powierzchni użytkowania większej niż 400 m², a także stacji paliw bliżej niż 500 m od granicy strefy "A" oraz określonych urządzeń emitujących fale elektromagnetyczne i parkingów. Zgodnie z art. 38a ust. 3 w strefie "C" zabrania się budowy zakładów przemysłowych.

Jednocześnie, odrębnie, w pkt 2 - 12 zabroniono realizacji innych niż budowa czynności, w tym w strefie "C" - pozyskiwania surowców mineralnych innych niż naturalne surowce lecznicze.

Sformułowanie "przepisów ustawy nie stosuje się do zakładów przemysłowych", zawarte w art. 11 ust. 1 zmiany ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, oznaczające tylko i wyłącznie mimo to wykonywania robót budowlanych mieszczących się pod pojęciem "budowa" - w rozumieniu ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (wykonywanie obiektu budowlanego w określonym miejscu oraz odbudowa, rozbudowa lub nadbudowa obiektu budowlanego), w żadnym sposób nie uniemożliwiają zakazu wydobywania kopalin innych niż naturalne surowce lecznicze. Z treści art. 11 cyt. ustawy, wyjątkowo stosowanie art. 38a, jasno wynika, że wyjątkowo to dotyczy jedynie budowy - w rozumieniu ustawy - Prawo budowlane - obiektów budowlanych, o których mowa w art. 38a, nie odnosi się zaś do innych zabronionych czynności. Tym samym uznaje się, że wyjątkowo temu nie podlega zabroniona czynność określona w art. 38a ust. 1 pkt 9 obejmująca pozyskiwanie surowców innych niż naturalne surowce lecznicze.

Przepis art. 11 cyt. ustawy i art. 38a nie odnosi się do całości kształtu działania zakładu przemysłowego. Mowa jest bowiem w tych przepisach jedynie o budowie w rozumieniu Prawa budowlanego obiektów budowlanych na terenie, na którym odbywa się działalność wytwórcza, służących w szczególności tej działalności, nie dotyczy zaś rodzaju tej działalności. Niedopuszczalne jest nadawanie treści art. 11 zmiany ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym jakiegoś szerszego znaczenia i wywodzenie stąd, że przepis ten odnosi się również do spraw związanych z wydobywaniem kopalin.

Gdyby bowiem wol ustawodawcy było zezwolenie na dalsze pozyskiwanie surowców mineralnych innych niż surowce lecznicze - w przypadku, gdy działalność taka była prowadzona (lub tylko dozwolona) w dniu wejścia w życie zmiany ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym - wówczas norma taka musiałaby znaleźć odzwierciedlenie w treści art. 11 tej ustawy, jako odniesienie do zakazu pozyskiwania określonych surowców mineralnych, zawartego w art. 38a ust. 1 pkt 9, ust. 2 i 3 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym (ustawodawca w art. 11 w żadnym sposób nie zmieniłby mimo to zakazu wydobywania kopalin w zależności od tego, czy taka czynność miała już miejsce wcześniej - w przeciwnym razie do budowy określonych obiektów budowlanych, dla których mimo to tak przewidziano). Gdyby zatem nawet przyjęło się, że zakład górniczy jest zakładem przemysłowym w rozumieniu ustawy uzdrowiskowej i że w związku z tym mimo to jest wykonywanie obiektów budowlanych związanych z działalnością wytwórczą prowadzoną przez ten zakład, to w tym przypadku rodzaj tej działalności - pozyskiwanie surowców innych niż naturalne surowce lecznicze - jest zabroniony przepisami art. 38a ust. 1 pkt 9, ust. 2 i 3.

Ponadto, działalność i charakter PG "Silesia" w zakresie dotyczącym obszaru Goczańkowice-Zdroju nie spełnia cech zakładu przemysłowego, określonych w ustawie o lecznictwie uzdrowiskowym

("zespół budynków i urządzeń wraz z terenem, na którym prowadzi się działalność wytwórczą polegającą na przekształcaniu mechanicznym, fizycznym lub chemicznym materiału, substancji lub ich części składowych w nowy produkt").

Po kolei, biorąc pod uwagę kolejne czynniki definicji zakładu przemysłowego - PG "Silesia" stanowi - w rozumieniu art. 6 pkt 7 ustawy z 1994 r. - Prawo geologiczne i górnicze, obowiązującej w chwili wejścia w życie zmiany ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym (a także według art. 6 pkt 18 ustawy z 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze) - zakład górniczy wydobywający w giel kamienny. Zakład górniczy - w odróżnieniu od zakładu przemysłowego - obejmuje, oprócz obiektów budowlanych zlokalizowanych na powierzchni terenu (do których zastosowanie mają przepisy ustawy - Prawo budowlane), także podziemne wyrobiska górnicze.

Wyrobiska te, stanowiące przestrzeń w górotworze powstają w wyniku robót górniczych, służąc wydobywaniu w giel kamiennego, nie są obiektami budowlanymi w rozumieniu ustawy - Prawo budowlane (zgodnie z art. 58 ustawy z 1994 r. - Prawo geologiczne i górnicze, do obiektów budowlanych zakładu górniczego zalicza się jedynie obiekty, które są zlokalizowane w całości na powierzchni ziemi i które służą do bezpośredniego wydobywania kopaliny ze złoża; podobnie, zgodnie z art. 6 pkt 4 ustawy z 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze, obiekt budowlany zakładu górniczego oznacza znajdujący się poza podziemnym wyrobiskiem górniczym obiekt tego zakładu, będący obiektem budowlanym w rozumieniu ustawy - Prawo budowlane).

Ustawa o lecznictwie uzdrowiskowym w art. 38a w odniesieniu do zakładów przemysłowych mówi jedynie o obiektach budowlanych w rozumieniu ustawy - Prawo budowlane, zezwalając - w związku z art. 11 ust. 1 zmiany ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym - na budowę takich obiektów na terenie, na którym prowadzona jest działalność wytwórcza. Zezwolenie to nie dotyczy tym samym wyrobisk górniczych, których realizacja jest bezwarunkowo niedozwolona w związku z zakazem pozyskiwania surowców mineralnych innych niż naturalne surowce lecznicze.

Przyjmując, że zakłady górnicze mogą być uznane za zakłady przemysłowe rozumiany jako "zespół budynków i urządzeń" jedynie w części obejmującej obiekty budowlane oraz technologicznie związane z nimi obiekty i urządzenia przerobcze, służące do bezpośredniego wydobywania kopaliny ze złoża, znajdujące się w całości na powierzchni terenu, zajętego przez te obiekty i urządzenia (to jest zlokalizowane poza podziemnym wyrobiskiem górniczym).

Tymczasem, na obszarze Goczańkowic-Zdroju nie istniały (i nadal nie istnieją) żadne obiekty budowlane (w rozumieniu ustawy - Prawo budowlane) zakładu górniczego - zlokalizowane w całości na powierzchni ziemi, służące do bezpośredniego wydobywania kopaliny ze złoża. W granicach gminy istnieją jedynie wyrobiska górnicze, które nie stanowią jednak obiektów budowlanych w rozumieniu Prawa budowlanego, nie mogą zatem odnosić się do nich przepisy art. 11 (zgodnie z art. 6 pkt 10 ustawy Prawo geologiczne i górnicze z 1994 r. wyrobiskiem górniczym, w przypadku podziemnego zakładu górniczego, jest przestrzeń w górotworze powstająca w wyniku robót górniczych; podobnie jest w obowiązującej aktualnie ustawie z 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze, w której, zgodnie z art. 6 pkt 4 przez obiekt budowlany zakładu górniczego rozumie się znajdujący się poza podziemnym wyrobiskiem górniczym obiekt zakładu górniczego, będący obiektem budowlanym w rozumieniu ustawy - Prawo budowlane, służący bezpośrednio do wykonywania działalności regulowanej ustawą w zakresie wydobywania kopalin ze złoża, a w podziemnych zakładach górniczych wydobywających w giel kamienny - wraz z pozostałymi w związku z technologią z wydobyciem kopaliny przygotowaniem wydobytej kopaliny do sprzedaży).

Po wtóre - przestrzeń, w której PG "Silesia" jest uprawniona do wydobywania w giel kamiennego (w której wykonuje się wyrobiska nie stanowiące obiektów budowlanych) - obszar górniczy "Czechowice II" nie spełnia definicji "terenu, na którym prowadzi się działalność wytwórczą" - obejmującego przestrzeń stanowiącą nieruchomości gruntowe, w której obrębie mogą być realizowane obiekty budowlane zakładu przemysłowego. Teren taki musi być bowiem z istoty rzeczy terenem budowlanym (gruntem przeznaczonym pod zabudowę - zgodnie z art. 2 pkt 33 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług [tj. Dz.U. z 2011 r. Nr 177, poz. 1054, z późn. zm.]), którym przedsięwzięcia, prowadzący działalność gospodarczą, może dysponować na cele budowlane (ustawa o lecznictwie uzdrowiskowym w części dotyczącej zakładów przemysłowych odwołuje się do Prawa budowlanego, regulującego kwestie związane z zabudową nieruchomości gruntowych).

Tymczasem, przedsięwzięcia jest uprawniony do wydobywania kopaliny oraz prowadzenia robót górniczych niezbędnych do wykonywania koncesji - w granicach obszaru górniczego, stanowiącego - w przypadku podziemnego wydobywania kopaliny - przestrzeń objętą uytkowaniem górniczym wyznaczanym z zasady jedynie w górotworze, poza granicami przestrzennymi nieruchomości gruntowych (z wyjątkiem terenu zajętego przez obiekty budowlane zakładu górniczego, co jednak nie dotyczy Goczańkowic-Zdroju). Wjasno górnicza, przysługująca Skarbowi Państwa w stosunku

do zŹy w gŹa kamiennego, ani prawo u ytowania gŹrniczego, uprawniaj ce przedsi biorc do korzystania z przestrzeni w gŹrotworze w celu podziemnego wydobywania kopaliny ze zŹy le cych poza granicami nieruchomo ci gruntowych - nie oznaczaj prawa wŹasno ci nieruchomo ci gruntowych poŹy onych nad zŹy em kopaliny, nie rodz te tytuŹy prawnego do bezpo redniego korzystania z tych nieruchomo ci lub do dysponowania nimi, w tym na cele budowlane.

Z przepisŹw Prawa budowlanego jasno wynika, e dotycz one spraw zwi zanych z zabudow nieruchomo ci gruntowej, je li jest ona przeznaczona na cele budowlane (art. 4). Kwestie te za nie maj adnego znaczenia w przypadku robŹt gŹrniczych. Podobnie, zgodnie z art. 3 pkt 10 Prawa budowlanego, przez teren budowy rozumie si przestrze , w ktŹorej prowadzone s roboty budowlane wraz z przestrzeni zajmowan przez urz dzenia zaplecza budowy oraz art. 2 ust. 1 ustawy Prawo budowlane nie stosuje si do wyrobisk gŹrniczych i art. 2 przepisy ustawy nie naruszaj przepisŹw prawa geologicznego i gŹrniczego w odniesieniu do obiektŹw budowlanych zakŹadŹw gŹrniczych. W odniesieniu do zakŹadu przemysŹowego, ustawa uzdrowiskowa zakazuje budowy w rozumieniu ustawy Prawo budowlane.

Ponadto, gdyby nawet uzna , e teren, na ktŹorym prowadzi si dziaŹalno wytwŹrcz oznacza teren, w obr bie ktŹorego przedsi biorca gŹrniczy jest uprawniony do wydobywania kopaliny (to jest - obszar gŹrniczy - przestrze , w granicach ktŹorej przedsi biorca jest uprawniony do wydobywania kopaliny oraz prowadzenia robŹt gŹrniczych zwi zanych z wykonywaniem koncesji), to przyj trzeba w konsekwencji, e oznacza to, i w przypadku gminy uzdrowiskowej przestrze obj ta przewidywanymi szkodliwymi wpŹywami robŹt gŹrniczych zakŹadu gŹrniczego (teren gŹrniczy) nie powinna wykracza poza obszar gŹrniczy. Nie mo na bowiem twierdzi , e terenem, na ktŹorym prowadzi si dziaŹalno wytwŹrcz polegaj c na wydobywaniu kopaliny jest teren gŹrniczy. Zatem, w przypadku terenu gŹrniczego Czechowice II, wykraczaj cego poza obszar gŹrniczy, taka interpretacja powinna wymaga zmiany koncesji w celu ograniczenia zasi gu szkodliwych wpŹywŹw robŹt gŹrniczych wyŹ cznie do granic obszaru gŹrniczego.

Po trzecie wreszcie, jak ju podkre lono, wydobywanie w gŹa kamiennego nie stanowi dziaŹalno ci wytwŹrczej, w ktŹorej wyniku powstaje "nowy produkt". W giel kamienny odŹy czony od zŹy a i wydobyty na powierzchni w postaci rŹ onej wielko ci ziaren, nawet poddany procesowi czyszczenia i sortowania (wzbogacania) nie jest "nowym produktem", cechuje si bowiem nadal tak sam struktur , co kopalina zalegaj ca w zŹy u i jest stosowany bezpo rednio, bez przeksztaŹcania, do spalania lub jako surowiec dla niektŹorych gaŹ zi przemysŹu. Mo liwe przeksztaŹcenie tej kopaliny w "nowy produkt" - jako efekt dziaŹalno ci wytwŹrczej - nast puje dopiero w wyniku przerŹbki chemicznej, dokonywanej poza zakŹadem gŹrniczym.

4.2. Jako wŹd

4.2.1. Jako wŹd podziemnych

Badania jako ci wŹd podziemnych w ramach monitoringu pa stwowego, krajowego lub regionalnego, nie s prowadzone na terenie GoczaŹkowic-Zdroju.

WedŹug Dodatku do dokumentacji okre laj cej warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika GZWP nr 346 sPszczyna+ wody zbiornika w cz ci poŹy onej pod GoczaŹkowicami-Zdrojem charakteryzowaŹw 2010 r. zŹy stan chemiczny. DecydowaŹy o tym st enia jonŹw: NH₄⁺, Fe²⁺ oraz Ni²⁺ mieszcz ce si w IV klasie jako ci wŹd podziemnych. Oceny dokonano na podstawie bada wody w uj ciu wŹd podziemnych (studnia wiercona P-1) na terenie Stadionu Miejskiego w centralnej cz ci Pszczyny. W zestawieniu obiektŹw potencjalnie uci liwych i mog cych stanowi zagro enie dla wŹd podziemnych zbiornika GZWP 346 sPszczyna+ nie ma adnego poŹy onego w granicach GoczaŹkowic-Zdroju.

Monitoring wŹd podziemnych na terenach s siaduj cych ze Zbiornikiem GoczaŹkowickim prowadzony jest w ramach projektu badawczego pn. Zintegrowany system wspomagaj cy zarz dzaniem i ochron zbiornika zaporowego (POIG 01.01.02-24-078/09). Badaniami, zgodnymi z wymaganiami Rozporz dzenia Ministra rodowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriŹw i sposobu oceny stanu wŹd podziemnych (Dz.U. Nr 143, poz. 896), obj to m.in. jako wŹd w dziewi ciu studniach poŹy onych w pobli u pŹy nocy brzegu zbiornika oraz w sze ciu studniach blisko poŹy dniego brzegu akwenu - poza granicami gminy, a tak e w sze ciu studniach w dolinie Potoku GoczaŹkowickiego i w pojedynczych studniach w rejonach: GoczaŹkowice-DziaŹki, GoczaŹkowice-BŹr II, Kolonia Brzozowa i Osiedle Wodoci gowe.

Badania obejmuj temperatur , pH, przewodno elektrolityczn wŹa ciw oraz st enia zwi zkwŹw biogennych (jony: NH₄⁺, NO₂⁻, NO₃⁻, PO₄³⁻). Opublikowane wyniki za 2010 r. wskazuj na znaczne

zródnicowanie jako ci wód podziemnych w zakresie stężeń związków biogennych - od ilości ładunkowych do ponad czterokrotnego przekroczenia wartości dopuszczalnej w klasie IV dla jonów amonowych. Najwięcej prób wody niezadowolającej lub złej jako ci (IV i V klasa) notowano ze względu na stężenia azotanów.

Zródnicowanie to wynika przede wszystkim z ujmowania różnorodnych poziomów czwartorzędowego pitego wodonośnego, z których pierwszy, nieizolowany lub bardzo słabo izolowany od powierzchni, jest zanieczyszczony - zwłaszcza w obszarach osadniczych. Uwagę zwraca obszar o zanieczyszczonych wodach podziemnych w zabudowanej dolinie Potoku Goczańkowickiego. W rejonie tym podane są działania naprawcze dla poprawy stanu sanitarnego wód powierzchniowych i podziemnych.

Tab. 21. Klasyfikacja jako ci wód podziemnych czwartorzędowego pitego wodonośnego ujmowanego studniami kopanymi w rejonie Goczańkowic-Zdroju, badanymi w ramach projektu POIG 01.01.02-24-078/09

Rejon bada (liczebno studni)	klasy jako ci wód w odniesieniu do wskaźnika (liczba prób w klasie)	
	azotany	fosforany
północny brzeg Zb. Goczańkowickiego (9)	I (5), IV (2), V (2)	I (8), III (2)
południowy brzeg Zb. Goczańkowickiego (6)	II (2), III (2), IV (1), V (1)	I (4), III (1), IV (1)
dolina Potoku Goczańkowickiego (6)	I (2), IV (4)	I (6)
Goczańkowice - Działy (1)	IV	I
Goczańkowice - Bór II (1)	III	IV
Kolonia Brzozowa (1)	II	I
Osiedle Wodociągowe (1)	II	I

ródło: prezentacja dr hab. A. Witkowskiego Monitoring wód podziemnych zlewni Zbiornika Goczańkowickiego, przedstawionej na konferencji naukowej Zarządzanie zbiornikami zaporowymi w świetle Ramowej Dyrektywy Wodnej, Katowice, 14.12.2010 r.

Punktowe i obszarowe zanieczyszczenia wód podziemnych powodowane są głównie zanieczyszczeniami spływającymi z pól, brakiem podczyszczania wód deszczowych i roztopowych z terenów zanieczyszczonych (drogi krajowej nr 1, innych dróg i parkingów oraz terenów usługowych i przemysłowych) w celu usunięcia zawiesiny i substancji ropopochodnych do wartości wymaganych przepisami (separator cieków posiada parking przy kościele (ul. Główna). Wpływ na stan wód podziemnych mogą mieć także nieszczelności urządzeń kanalizacyjnych, a miejscami także porzucanie odpadów.

Zgodnie z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Goczańkowice-Zdrój, mycie pojazdów samochodowych poza myjniami jest możliwe pod warunkiem, że powstające cieki gromadzone są w sposób umożliwiający ich usunięcie. Cieki takie nie mogą być odprowadzane bezpośrednio do zbiorników wodnych lub do ziemi.

4.2.2. Jakość wód powierzchniowych

Wody powierzchniowe w gminie badane są w punkcie monitoringu Wisła od Zbiornika Goczańkowickiego do Białej (Mała Wisła poniżej ujścia lżownicy) na 37,8 km rzeki. W 2007 r. dokonano oceny jako ci wód powierzchniowych w tym punkcie pomiarowym - wody rzeki Wisły zaliczono do wód zadowolającej jako ci.

Według przeprowadzonej w 2007 r. klasyfikacji zbiorników zaporowych badanych w zakresie monitoringu diagnostycznego stwierdzono, że wody Zbiornika Goczańkowickiego badane w 3 punktach pomiarowych (G1-na wysokości upustów dennych, G2- w rejonie ujścia Wisły i G3- w rejonie ujścia Bajerki) są zaliczane do klasy III.

Według oceny stanu wód powierzchniowych i podziemnych na podstawie badań prowadzonych na obszarze działania Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach w latach 2009 - 2010 - województwo łódzkie+ (WIO w Katowicach, 2012 r.), stan i potencjał ekologiczny wód Wisły poniżej Zbiornika Goczańkowickiego oraz wód Bajerki uznano za umiarkowany i niezagrożony eutrofizacją.

Potencjał ekologiczny i jakość wód Zbiornika Goczańkowickiego pogarsza się. W 2010 r. potencjał ekologiczny zbiornika oceniono jako słaby (wpływ wskaźników biologicznych [zagrożenie eutrofizacją] i fizykochemicznych), za wody w jego wschodniej części zaliczono do III kategorii jako ci ze względu na zanieczyszczenia bakteriologiczne (woda wymagająca wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego). W 2009 r. wody w zbiorniku zostały określone jako nieodpowiadające warunkom do bytowania ryb.

Wpływ na stan wód, głównie powierzchniowych ma system odprowadzania cieków. W Goczańkowicach-Zdroju funkcjonuje rozdzielczy system kanalizacji. W większej części obszaru gminy

jest obj ta systemem zbiorczej kanalizacji sanitarnej, do którego podjęczona jest wi kszo gospodarstw domowych i podmiotów gospodarczych. ciekii komunalne odprowadzane s grawitacyjnie oraz za pomoc pompowni cieków do pompowni gówniej (ul. Uzdrowskowa), sk d kolektorem gównym kierowane s do oczyszczalni cieków w Czechowicach-Dziedzicach, obsjguj c gmin w zakresie oczyszczania cieków. W północnej cz ci gminy wjasn oczyszczalni cieków posiada zakład Linde-Gaz. Na terenach nieskanalizowanych ciekii s gromadzone w zbiornikach bezodpływowych i wywo one do oczyszczalni cieków.

4.3. Jako gleb

Poziom zanieczyszcze gleb u ytków rolnych na obszarze gminy jest niski. W Goczaźkowicach-Zdroju badania jako ci gleb s prowadzone w ramach monitoringu krajowego - w cyklu pi cioletnim - w punkcie nr 409 w rejonie ul. Stawowej. Monitoring obejmuje reprezentatywn dla kompleksu rolnego północno - wschodniej cz ci Goczaźkowic-Zdroju gleb pów klasy bonitacyjnej IIIb, wytworzony z lessopodobnych iów pylastych oraz iów piaszczystych i zaliczany do kompleksu przydatno ci rolniczej 8 - zbo owo-pastewnego mocnego.

Tab. 22. Wybrane wska niki jako ci gleb w punkcie nr 409 monitoringu krajowego gleb ornych w Goczaźkowicach-Zdroju

Monitoring jako ci gleb [mg/kg]^	rok				standard dla grupy A */[mg/kg]
	1995	2000	2005	2010	
pH w H ₂ O	5,3	6,2	5,9	6,57	-
pH w KCl	4,9	5,0	5,1	5,32	-
chrom	14,3	13,3	12,0	15,0	50
kobalt	2,56	3,32	2,66	4,18	20
bar	45,7	49,0	41,9	45,3	200
kadm	0,77	0,97	0,82	0,89	1
mied	8,8	8,5	7,5	9,4	30
nikiel	9,2	8,2	8,6	9,7	35
oów	27,2	28,3	31,2	34,7	50
cynk	73,3	71,7	76,5	119,3	100
WWA 13 [g/kg]	720	475	657	1135,3	**/
WWA 9	-	-	0,0469	0,0770	0,1

^ - z wyj tkiem pH i WWA 13; */ - wg Rozporz dzenia Ministra rodowiska z dnia 9 wrze nia 2002 r. w sprawie standardów jako ci gleby oraz standardów jako ci ziemi (Dz.U. Nr 165, poz. 1359), najwy szy standard - dla gleb i gruntów obszarów chronionych na podstawie przepisów ustaw: Prawo wodne oraz o ochronie przyrody; **/ - <200 g/kg . 0°; 200-600 g/kg . 1°, 600-1200 g/kg . 2° (suma 13 zwi zków z grupy WWA wedłg tzw. %listy USEPA+, kryteria przyj te przez IUNG w Puławach)

Wedłg ramowych wytycznych dla rolnictwa, dotycz cych oceny zanieczyszczenia gleb i ro lin metalami ci kimi gleb, opracowanych w Instytucie Upraw Nawo enia i Gleboznawstwa (IUNG) w Puławach, stopie zanieczyszczenia kontrolowanej gleby badanymi metalami przedstawia si nast puj co: Cd . 1°, Cu . 0°, Ni - 0°, Pb - 0°, Zn -1°.

Ogólne zanieczyszczenie 1° - oznacza gleby o podwy szonej zawarto ci metali, na których mo na uprawia wszystkie ro liny uprawy polowej z ograniczeniem warzyw przeznaczonych na przetwory i do bezpo redniej konsumpcji dla dzieci.

Zalecane przez IUNG w Puławach u ytkowanie gleb zanieczyszczonych wielopier cieniowymi w glowodorami aromatycznymi: na glebach nie zanieczyszczonych oraz glebach o zawarto ci podwy szonej (0° i 1°) dopuszcza si upraw wszystkich ro lin bez obawy zanieczyszczenia ziemio pódów przez WWA, na glebach zanieczyszczonych w stopniu 2 nale y ograniczy upraw ro lin do produkcji ywno ci o niskiej zawarto ci substancji szkodliwych, przeznaczonej gównie dla dzieci i niemowl t.

Gównymi potencjalnymi ródmii zanieczyszcze gleb w Goczaźkowicach-Zdroju mog by : nielegalne wysypiska odpadów (na obszarze gminy nie ma składowiska odpadów komunalnych, ani innych obiektów i instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów), przenikanie zanieczyszcze z nieszczelnych zbiorników bezodpływowych gromadz cych nieczysto ci lub z przewodów kanalizacyjnych, niekontrolowane niwelacje terenów z u yciem zanieczyszczonego materiału skalnego i odpadów, a w mniejszym stopniu - emisja zanieczyszcze komunikacyjnych oraz przemysłowych.

Nieobowiązuje Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Goczałkowice-Zdrój (Uchwała Nr XXVII/145/2004 Rady Gminy Goczałkowice-Zdrój z dnia 28 września 2004 r.) przewidywały jako zadania priorytetowe - oprócz prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów³¹ i kontynuacji programu usuwania azbestu³² - zamknięcie i rekultywację dzikich składowisk (wysypisk) odpadów.

4.4. Jakość powietrza atmosferycznego

Jakość powietrza atmosferycznego na obszarze Goczałkowic-Zdroju nie spełnia wymogów określonych w przepisach dotyczących poziomów stężeń zanieczyszczeń w powietrzu. Minister Zdrowia w decyzji nr 30 z dnia 30 kwietnia 2009 r., potwierdzając możliwość prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego na obszarze uzdrowiska, stwierdził nieprawidłowości w zakresie przekroczenia zmierzonych stężeń zanieczyszczeń w powietrzu dotyczących benzo(a)pirenu i pyłu zawieszonego, które należy usunąć do końca 2013 r.

W podziale województwa łódzkiego na strefy ze względu na jakość powietrza, stosowanym do 2012 r. w rocznych ocenach jakości powietrza³³, Goczałkowice-Zdrój należy do strefy bierskiej - pszczyńskiej, w której stwierdzono przekroczenia stężeń (poziomów dopuszczalnych i docelowych) benzo(a)pirenu (klasa C, najmniej korzystna), wymagające opracowania programu ochrony powietrza (ze względu na brak w strefie stacji pomiarowej mierzącej pył PM10, nie można było stwierdzić przekroczenia stężeń dopuszczalnych tej substancji).

Ze względu na kryteria ustanowione dla obszarów ochrony uzdrowiskowej, strefa bierska cechuje się klasą A (brak przekroczenia dopuszczalnych stężeń) dla zanieczyszczeń SO₂, NO₂, CO, Pb, As, Cd, Ni i benzenu oraz klasą C dla ozonu (podobnie, jak całe woj. łódzkie).

Do głównych przyczyn nadmiernych stężeń benzo(a)pirenu należą na terenach położonych w sąsiedztwie drogi krajowej nr 1 intensywny ruch samochodowy na tej drodze oraz - zwłaszcza w sezonie grzewczym - niska emisja³⁴ pyłów i szkodliwych gazów ze źródeł lokalnych (poziom stężeń zależy od warunków pogodowych, pory roku i warunków topograficznych). Pewne znaczenie ma również udział emisji wysokiej z kotłowni w głównych zaopatrzeniach w ciepło zakłady ogrodnicze oraz napływ zanieczyszczeń z terenów o ciennych.

W Goczałkowicach-Zdroju energia cieplna wytwarzana jest - ze względów ekonomicznych - głównie przez spalanie paliw stałych (wielki kamienny i koks - 59% wytwarzanej energii) w lokalnych kotłowniach i paleniskach domowych³⁵. Spalanie słabej jakości węgla w niskosprawnych paleniskach domowych powoduje niskie emisje zanieczyszczeń w postaci różnego rodzaju związków organicznych, a wśród nich silnie toksyczne w środowisku aromatyczne, posiadające właściwości rakotwórcze, zwłaszcza benzo(a)piren. Skład zagrożeń mogące zwiastować niekorzystne warunki pogodowe, zwłaszcza dominujące w rejonie gminy ograniczone możliwości wymiany mas powietrza na skutek słabej wiatrowości (powodujące powolne rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń oraz ograniczone możliwości wymiany powietrza).

Konsekwencją zaliczenia strefy bierskiej do klasy C było opracowanie programu ochrony powietrza³⁶ (Program ochrony powietrza dla stref województwa łódzkiego, w których

³⁰ gminne (i powiatowe) plany gospodarki odpadami utraciły moc na podstawie art. 16 ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 152, poz. 897)

³¹ zgodnie z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Goczałkowice-Zdrój, w gospodarstwach domowych obowiązuje workowy system selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, zaś na terenach przeznaczonych do użytku publicznego umieszcza się pojemniki przeznaczone do segregacyjnej zbiórki odpadów

³² Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Goczałkowice-Zdrój (Uchwała Nr XLII/252/2005 Rady Gminy Goczałkowice-Zdrój z dnia 20.12.2005 r.)

³³ Goczałkowice-Zdrój należy obecnie, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz.U. z 2012 r., poz. 914) do strefy łódzkiej stanowicej [pozostają] obszar województwa, niewchodzący w skład miast powyżej 100 tys. mieszkańców oraz aglomeracji

³⁴ emisja pyłów i szkodliwych gazów z licznych źródeł lokalnych o znacznym zagrożeniu (domowe piece grzewcze i lokalne kotłownie), z których spaliny są emitowane przez kominy nie więcej niż 40 m, z reguły o wysokości około 10 m; przeważają one udziałem niskiej emisji w całkowitej emisji zanieczyszczeń powodowanej przez duży energochłonny budynek, zły stan techniczny i niską efektywność wiatrowości, w których odbywa się spalanie paliw w celach grzewczych, jak również jako tych paliw (niskiej jakości węgla oraz różnego rodzaju materiały odpadowe i odpady komunalne)

³⁵ brak jest scentralizowanych systemów ciepłowniczych, z wyjątkiem sieci ciepłowniczej zasilającej niektóre obiekty w północnej części gminy, przy granicy z Pszczynem. Pomimo powszechnej dostępu do sieci gazowej, udział gazu ziemnego w produkcji energii wynosi tylko niespełna 30% (głównie w obiektach usługowych). Inne źródła energii mają niewielkie lub marginalne znaczenie i są wykorzystywane w pojedynczych przypadkach (biomasa [drewno, słoma], pompy ciepła i kolektory słoneczne - 6%, energia elektryczna - 4%, olej opałowy - 2% udziału w zaopatrzeniu w energii)

³⁶ zgodnie z ustawą - Prawo ochrony środowiska przygotowanie i zrealizowanie Programu ochrony powietrza wymagane jest dla stref, w których stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych choćby jednej substancji, spośród

stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy substancji w powietrzu [Załącznik do Uchwały Nr III/52/15/2010 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 16 czerwca 2010 r.].

Działania w ramach Programu ochrony powietrza mają na celu redukcję przede wszystkim niskiej emisji (zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło poprzez termomodernizację budynków, wymiana kotłowni w gminach o niskiej sprawności na nowoczesne kotły w gminach, gazowe lub olejowe oraz ogrzewanie elektryczne)³⁷.

4.5. Jakość klimatu akustycznego (zagrożenie hałasem)

Głównym źródłem hałasu³⁸ jest w Goczałkowicach-Zdroju ruch drogowy na drodze krajowej nr 1, a także ruch kolejowy na linii kolejowej nr 139, przebiegających przez teren gminy, w tym przez lub w bezpośrednim sąsiedztwie strefy SA+ ochrony uzdrowskiej. Usytuowanie obiektów zdrojowych pomiędzy drogą krajową a linią kolejową nr 139 narusza kuracjuszy na stałe oddziaływanie hałasu komunikacyjnego. Minister Zdrowia w decyzji nr 30 z dnia 30 kwietnia 2009 r., potwierdza celowość prowadzenia leczenia uzdrowskiego w uzdrowsku stwierdza nieprawidłowość w zakresie przekroczenia zmierzonych poziomów hałasu, które należy usunąć do końca 2013 r.

Mniejsze znaczenie ma emisja hałasu z innych dróg na terenie gminy (ul. Uzdrowska [na odcinku dopuszczonym do ruchu kołowego], odcinek drogi przebiegający przez strefę SA+ ochrony uzdrowskiej zostały w tym zakresie wyłączone z ruchu kołowego], Szkolna, Główna, Brzozowa, Jeziorna).

Emisja hałasu z innych źródeł ma drugorzędne znaczenie. Miejscowość może być hałasem związany z prowadzeniem działalności gospodarczej w budowlanej. Zgodnie z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Goczałkowice-Zdrój (Uchwała Nr XXVIII/183/2013 Rady Gminy Goczałkowice-Zdrój z dnia 19 marca 2013 r., publ. Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2013 r., poz. 2819) drobne naprawy pojazdów samochodowych mogą być wykonywane tylko wyjątkowo pod warunkiem m.in. niezanieczyszczenia środowiska.

Badania hałasu na terenie gminy prowadzono w 2008 r. oraz w 2011 r. Według badań monitoringowych hałasu w środowisku z 2008 r. (Sprawozdanie z pomiarów monitoringowych hałasu w środowisku w Goczałkowicach-Zdroju, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, Delegatura w Bielsku Białym, czerwiec - październik 2008 r.), przeprowadzonych w dwóch punktach pomiarowych: na terenie uzdrowska (ul. Uzdrowska 54) oraz na terenie budowlanej (ul. Powstańców Łódzkich 3), wskaźniki charakteryzujące hałas w godzinach dziennych, wieczornych i nocnych tylko sporadycznie przekroczyły wartości dopuszczalne, jednak na terenie strefy SA+ ochrony uzdrowskiej przekroczone zostały wartości dopuszczalne zarówno wskaźnika dźwiękowego L_{DWN} - o 3,1 dB, jak i wskaźnika dla nocy L_N - o 0,9 dB.

W maju i czerwcu 2008 r. przeprowadzono badania klimatu akustycznego - pomiary dzienne i nocne (w ramach sporządzenia Operatu uzdrowskiego gminy Goczałkowice-Zdrój) w strefie A i B oraz przy drodze krajowej nr 1 na 10 stanowiskach pomiarowych. Stwierdzono, że: (1) bardzo korzystne warunki klimatu akustycznego występują w zachodniej części strefy SA+ ochrony uzdrowskiej w rejonie lasu Bór, (2) nie występują przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu

określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 roku w sprawie poziomu niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. Nr 47, poz. 281)

³⁷ w latach 2004 - 2008 realizowano kompleksowy program zmierzający do obniżenia niskiej emisji w gminie Goczałkowice-Zdrój polegający na udzielaniu dotacji do wymiany kotłowni w budynkach wybudowanych przed 1992 r. (wymiana starych w kotłowniach jednostek kotłowych na kotły z paleniskiem retortowym lub gazowe). W ramach programu wymieniono 679 kotłowni (62% kotłowni planowanych do wymiany). Efekty ekologiczne polegają na zmniejszeniu emisji zanieczyszczeń o około 722 tony/rok oraz na niewykorzystywaniu odpadów w procesie spalania. W niektórych budynkach gminnych zastosowano odnawialne źródła energii - kolektory słoneczne i pompy ciepła dla podgrzewania wody użytkowej oraz wody basenowej w budynku krytej pływalni oraz kolektory słoneczne do centralnego ogrzewania w budynku Szkoły Podstawowej Nr 1

³⁸ Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku, różnicuje się według rodzaju terenu, reguluje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. Nr 120, poz. 826) w brzmieniu ustalonym Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 1 października 2012 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. z 2012 r., poz. 1109), które weszły w życie w dniu 23 października 2012 r. Zmiana rozporządzenia zwiększa wartości dopuszczalnych poziomów hałasu generowanego przez drogi i linie kolejowe, jednak z wyjątkiem poziomów określonych dla strefy SA+ ochrony uzdrowskiej. Utrzymano te normy dotyczącej pozostałych obiektów i działalność budowlaną. W strefie SA+ ochrony uzdrowskiej dopuszczalny dźwiękowy średni poziom dźwięku A (dB) powodowany przez drogi lub linie kolejowe wynosi wskaźnikami L_{DWN} (przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku) i L_N (przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy) mającymi zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem wynosi 50 i 45 dB, zaś dźwiękowy średni poziom dźwięku A (dB) powodowany przez pozostałe obiekty i działalność (z wyjątkiem hałasu powodowanego przez statki powietrzne i linie elektroenergetyczne) - 45 i 40 dB

we wschodniej części uzdrowiska położonej z dala od ruchliwych ulic, (3) w zasięgu ponadnormatywnego hałasu znajdują się obiekty i tereny położone pomiędzy drogami krajowymi nr 1 a ul. Uzdrowską (ponadnormatywnym hałasem zagrożone są dwa obiekty sanatoryjne, szpital a także budynki mieszkalne i pensjonaty znajdujące się pomiędzy ul. Uzdrowską a drogami krajowymi nr 1), (4) pomiary przeprowadzone przy krańcach jezdni drogi krajowej (poza strefę SA+ ochrony uzdrowskiej) wykazują przekroczenia dopuszczalnych norm średniej wartości hałasu o ponad 20 dB. Średni równoważny poziom dźwięku obliczony dla strefy SA+ ochrony uzdrowskiej, z wyłączeniem terenów w bliskim sąsiedztwie drogi krajowej, w porze dziennej i nocnej przekracza dopuszczalne normy osiągniętych poziom 52 dB.

Droga krajowa nr 1, w tym na odcinku przebiegającym przez Goczańkowice-Zdrój była przedmiotem programu ochrony środowiska przed hałasem dla województwa łódzkiego na lata 2009 - 2013 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż dróg krajowych, ekspresowych, autostrad i linii kolejowych (Biuro Ekspertyz i Projektów Budownictwa Komunikacyjnego Ekkom Sp. z o.o., 2010).

Programem objęto najbardziej obciążone ruchem pojazdów części dróg krajowych województwa łódzkiego (o średnim rocznym natężeniu ruchu wynoszącym ponad 6 mln pojazdów) oraz linii kolejowych (o średnim rocznym natężeniu ruchu wynoszącym ponad 60 tys. pociągów na rok). Celem programu było określenie niezbędnych działań i wskazanie priorytetów tworzących podstawę ograniczenia poziomu hałasu do wartości dopuszczalnych. W ramach programu w granicach gminy wydzielono 5 odcinków drogi o długości 1,2 km, wzdłuż których pierwsza linia zabudowy znajduje się w zasięgu dźwięku na poziomie 70 - 75 dB oraz budynek dawnej szkoły (ul. Uzdrowska 61) w zasięgu dźwięku 60 - 65 dB. Zaproponowane działania naprawcze w ramach strategii krótkookresowej dla Goczańkowic-Zdroju polegają na budowie ekranów akustycznych na odcinku 3 km.

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad (zarządca drogi krajowej nr 1) przystąpiła do realizacji zadania „Budowa zabezpieczeń przeciwhałasowych wzdłuż DK1 w Goczańkowicach-Zdroju”, na podstawie kontrolnych pomiarów akustycznych z 2011 r., wykonanych na potrzeby sporządzenia dokumentacji projektowej zadania. Montaż ekranów akustycznych (zaprojektowanych odpowiednio do norm obowiązujących przed zmianą Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku) wzdłuż drogi krajowej miały rozpocząć się w 2013 r., jednak inwestycja ta została odłożona w czasie.

Projektowane ekrany znacząco poprawią klimat akustyczny wzdłuż drogi krajowej, jednak z modelowania (mapa zasięgu oddziaływania hałasu w 2011 r. przed i po zastosowaniu zaprojektowanych zabezpieczeń akustycznych) wynika, że w dalszym ciągu przekraczane mogą być dopuszczalne poziomy hałasu w południowo - wschodniej części strefy SA+ ochrony uzdrowskiej. Rzeczywisty efekt prac zweryfikują pomiary porealizacyjne.

W dłuższej perspektywie, poprawa sytuacji w tym zakresie może spowodować planowana budowa drogi ekspresowej S1 Mysłowice - Bielsko - Biala, która powinna przebiegać co najmniej częściowo ruchu tranzytowego z obecnej drogi krajowej nr 1.

Brak jest badań hałasu pochodzącego z linii kolejowej nr 139, przebiegającej przez rodzowice gminy, w tym przez strefę SA+ ochrony uzdrowskiej. Można jednak przypuszczać, z uwagi na duże natężenie ruchu kolejowego (w dniach roboczych przez Goczańkowice-Zdrój przejeżdża średnio około 155 - 160 pociągów (towarowych i pasażerskich [z których jedynie części zatrzymuje się na przystankach kolejowych na terenie gminy]), że hałas kolejowy przekracza dopuszczalne wartości prawdopodobnie w odległości do około 80 m od osi torów. Mogą wystąpić w tym zakresie niekorzystne zmiany ze względu na stan torowisk, prędkość przejazdu, rodzaj i stan taboru kolejowego.

Eksploatacja linii kolejowych nie może spowodować przekroczenia standardów jakości środowiska w zakresie emisji hałasu do środowiska poza terenem, do którego zarządcy linii kolejowych mają tytuł prawny. W przypadku, gdy eksploatacja linii kolejowych powoduje przekroczenie dopuszczalnych poziomów hałasu, zarządcy linii kolejowych zobowiązany jest do zastosowania rozwiązań ograniczających hałas, w tym poprzez budowę ekranów akustycznych.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (tj. Dz.U. z 2007 r. Nr 16, poz. 94, z późn. zm.), minimalne odległości budynków mieszkalnych, szpitali, domów opieki społecznej, obiektów rekreacyjno - sportowych, budynków związanych z wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży od granicy obszaru kolejowego (10 m, 20 m - od skrajnego toru) powinny być zwiększone w zależności od przeznaczenia budynku w celu zachowania norm dopuszczalnego hałasu w środowisku.

4.6. Poziomy pól elektromagnetycznych

Na obszarze Goczańkowic-Zdroju i w jego sąsiedztwie zlokalizowane są źródła niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego o częstotliwości 50 Hz. Należą do nich obiekty elektroenergetyczne - napowietrzne linie wysokiego napięcia 110 kV o długości 3,5 km (relacji Ogrodnicza - Goczańkowice, Ogrodnicza - Łaziska, Goczańkowice - Czechowice, Goczańkowice - Gocza) i stacje elektroenergetyczne o napięciach 110/20/15/6 kV i 110/20 kV, usytuowane na północnym skraju gminy (Gocza 110/20/6 kV i Ogrodnicza 110/20/15/6 kV, stacja Gocza, zasilająca Zakład Uzdatniania Wody, jest przewidziana do likwidacji w 2013 r.).

Do źródła o częstotliwości radiowej należą urządzenia radiokomunikacyjne - stacje bazowe telefonii komórkowej usytuowane przy ul. Lipowej (komin) i ul. Główniej 50 (wieża kościelna). Starosta Pszczyński wydał pozwolenie na budowę masztu stacji bazowej telefonii komórkowej na dz. 1743/49 w rejonie skrzyżowania ul. Uzdrowskiej z drogą krajową nr 1. Stacje telefonii komórkowej istnieją także w sąsiedztwie gminy, poza jej granicami - na terenie Pszczyzny (0,3 - 0,6 km od granic gminy) i w Strumieniu (0,7 - 0,8 km od granicy gminy).

Napowietrzne linie elektroenergetyczne i stacje transformatorowe o napięciu 20 kV oraz inne obiekty radiokomunikacyjne nie stanowią źródła istotnego promieniowania elektromagnetycznego.

W Goczańkowicach-Zdroju nie stwierdza się przekroczenia norm dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku w miejscach dostępnych dla ludności. W strefie SA+ ochrony uzdrowskiej spełnione są normy dotyczące poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku (poziomy pól elektromagnetycznych wynosi znacznie poniżej wartości dopuszczalnych).

Według wykonanego w 2008 r. badania pól elektromagnetycznych w strefie ochrony uzdrowskiej A (ul. Uzdrowska, na wysokości Starej Pijalni), średnia wartość składowej elektrycznej wynosiła w zakresie częstotliwości przemysłowej 50 Hz - 0,015% wartości dopuszczalnej, fal radiowych - 0,475% wartości dopuszczalnej, a wartość maksymalna - 0,8%, dla telefonii komórkowej wartości były niemierzalne [mierzy się poniżej zakresu pomiarowego czujnika].

Zgodnie z art. 38a ustawy o lecznictwie uzdrowskim, uzdrowskach i obszarach ochrony uzdrowskiej oraz o gminach uzdrowskich, na terenie strefy "A" ochrony uzdrowskiej, zabroniona jest budowa stacji bazowych telefonii ruchomej, stacji nadawczych radiowych i telewizyjnych, stacji radiolokacyjnych i innych emitujących fale elektromagnetyczne, z wyjątkiem urządzeń niezbędnych na potrzeby służby bezpieczeństwa publicznego i ratownictwa, z zastrzeżeniem, że urządzenia te będą oddziaływały na środowisko polami elektromagnetycznymi o poziomie nie wyższym niż określone dla strefy SB+, zaś w strefie "B" ochrony uzdrowskiej - zakazana jest budowa urządzeń emitujących fale elektromagnetyczne, będących przedmiotami mogącymi zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, oddziałyujących na strefę SA+ ochrony uzdrowskiej polami elektromagnetycznymi o poziomach wyższych niż dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych - charakteryzowane przez dopuszczalne wartości parametrów fizycznych - dla miejsc dostępnych dla ludności, określone na podstawie art. 122 ustawy. Prawo ochrony środowiska.

Poziomy PEM w środowisku, odnoszące się do oddziaływania na ludzi, określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz.U. Nr 192, poz. 1883). Określono, m.in., jako dopuszczalne: poziom składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego o częstotliwości 50 Hz < 1 kV/m - dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz < 10 kV/m dla pozostałych terenów dostępnych dla ludności oraz poziom składowej magnetycznej < 60 A/m dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i pozostałych terenów dostępnych dla ludności. Dopuszczalny poziom składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego o częstotliwości 300 MHz - 300 GHz (w tym zakresie mieszczą się m.in. częstotliwości wykorzystywane w telefonii komórkowej) wynosi 7 V/m, a dopuszczalna gęstość mocy - 0,1 W/m².

W przypadku urządzeń elektroenergetycznych brak jest przepisów określających strefy ich ponadnormatywnego oddziaływania. Natężenie PEM linii elektroenergetycznych ponad określone normy mierzy się z reguły w zakresie od kilku do kilkunastu metrów od przewodów i jest zmienne. Operatorzy sieci zwykle wnioskują, aby w pasie technicznym linii+ (w odległości do 15 metrów od skrajnych przewodów linii 110 kV) nie budować budynków mieszkalnych i nie lokalizować terenów przeznaczonych na stały pobyt ludzi, przede wszystkim ze względu na dostęp do instalacji oraz bezpieczeństwo w razie zerwania przewodu. W uproszczeniu można przyjąć, że ponadnormatywne wartości PEM mieszczą się w granicach pasów technicznych. W przypadku linii 110 kV Goczańkowice

. Czechowice w odległości do 15 m od osi linii znajdują się dwa budynki mieszkalne przy ul. Bór I i budynek przy ul. Wypoczynkowej.

Dla urządzeń telekomunikacyjnych zasięgiem przewidywanym jest wartość dopuszczalną określony w raportach oddziaływania na środowisko. W przypadku stacji bazowych wynosi ona na ogół od 30 do 100 m w poziomie oraz od 10 do 40 m w pionie. Dwie instalacje działające na terenie Goczańkowic-Zdroju zamontowane są na wieży kościoła przy ul. Główniej 50 oraz na kominie ogrodnictwa przy ul. Lipowej 46. Nie powodują aktualnie ponadnormatywnego poziomu PEM w miejscach dostępnych dla ludzi, a dystans dzielący obie instalacje (około 500 m) praktycznie wyklucza istotną kumulację natężenia emitowanych przez anteny rozszewczone.

Planowana budowa masztu przy DK1 (ul. Borowinowa) i uruchomienie trzeciej instalacji nie wpłynęły istotnie na poziom PEM na terenie gminy - przedsięwzięcia nie zakwalifikowano do grupy mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W związku z przewidywanym dalszym rozwojem telefonii komórkowej i bezprzewodowego, szerokopasmowego dostępu do Internetu w przyszłości może nastąpić zagęszczenie sieci stacji bazowych.

4.7. Ryzyko poważeń awarii

W północnej części Goczańkowic-Zdroju zlokalizowane są, siedzące z sobą, dwa zakłady zaliczone do zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej: Linde Gaz Sp. z o.o., ul. Grzebyńwiec 34 oraz Zakład Produkcji Wody, ul. Jeziorna 5 (według rejestru substancji niebezpiecznych znajdują się w zakładach zlokalizowanych na obszarze województwa Śląskiego Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Katowicach).

W Zakładzie Produkcji Wody zmniejszono ryzyko poważeń awarii dzięki rezygnacji z transportowania chloru w cysternach i przetaczania chloru do stacjonarnego zbiornika na rzecz stosowania chloru w beczkach oraz budowie instalacji neutralizacji chloru.

Potencjalnie największe zagrożenie dla środowiska oraz życia i zdrowia ludzi stanowi jednak transport drogowy i kolejowy materiałów niebezpiecznych. Materiały te mogą być przewożone trasami komunikacyjnymi (droga krajowa nr 1 lub linia kolejowa nr 139), przebiegającymi przez rodowód Goczańkowic-Zdroju. Do poważeń awarii może dojść w wyniku kolizji drogowej lub kolejowej z udziałem pojazdów przewożących substancje niebezpieczne, a także w przypadku rozszczelnienia autocystern lub cystern kolejowych.

Może wówczas nastąpić bezpośrednio skażenie środowiska, polegające na wylaniu substancji do gleby oraz do wód powierzchniowych i podziemnych, a także skażenie pośrednie, związane z wybuchem lub pożarem substancji niebezpiecznej. Potencjalny zasięg oddziaływania tych zjawisk może sięgać do 300 m od miejsca wypadku.

4.8. Niebezpieczeństwo powodzi

Zagrożenie powodziowe dotyczy południowej części gminy, położonej w dolinie Wisły oraz w rejonie ujściowego odcinka Potoku Goczańkowickiego, na południe od Kolonii Brzozowej.

W Raporcie z wykonania wstępnej oceny ryzyka powodziowego³⁹, Wisła poniżej Zbiornika Goczańkowickiego została uznana za obszar narażony na niebezpieczeństwo powodzi⁴⁰, wskazany do opracowania map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego w I cyklu planistycznym (do 22 grudnia 2013 r.), w tym - do wyznaczenia obszarów szczególnego zagrożenia powodzi⁴¹.

Bajerka i Potok Goczańkowicki (Dopływ z Goczańkowic) nie zostały zakwalifikowane jako ciekier generujące obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi.

³⁹ Raport z wykonania wstępnej oceny ryzyka powodziowego, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Centrum Modelowania Powodziowego w Gdyni, w Krakowie, w Poznaniu, we Wrocławiu w konsultacji z Krajowym Zarządem Gospodarki Wodnej, grudzień 2011 r. Raport z wykonania wstępnej oceny ryzyka powodziowego: znaczące ryzyko powodziowe. Określone jest w wyniku oceny ryzyka powodziowego, prowadzonej dla obszarów potencjalnie zagrożonych powodzią, pod kątem następujących kryteriów (wskaźników): (i) bezpośredni wpływ powodzi na życie i zdrowie ludzi, (ii) wpływ powodzi na obszary działalności gospodarczej wraz z infrastrukturą, (iii) skuteczność istniejących budowli przeciwpowodziowych, (iv) wpływ rozwoju zagospodarowania przestrzennego na wzrost ryzyka powodziowego

⁴⁰ obszar, na którym istnieje znaczące ryzyko powodzi lub jest prawdopodobne wystąpienie znaczącego ryzyka powodzi (art. 9 pkt 6b ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (tj. Dz.U. z 2012 r., poz. 145)

⁴¹ zgodnie z art. 88f ust. 5 ustawy - Prawo wodne, przedstawione na mapach zagrożenia powodziowego oraz mapach ryzyka powodziowego granice obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi uwzględnia się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego w terminie 18 miesięcy od dnia przekazania map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego

Zasięg obszaru wyznaczonego na mapie obszarów, na których wystąpienie powodzi jest prawdopodobne w woj. łódzkiej, zawartej we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego, odpowiada granicy potencjalnej strefy zalewów o prawdopodobieństwie przebiegu szenia $p=1\%$ wyznaczonej na mapie zagrożenia powodziowego w skali 1:10000 dla zlewni Małej Wisły od Zbiornika Goczałkowickiego do ujścia Przemysł z Przemysłu od wodowskazu Jele (bezpośrednia i potencjalna strefa zalewów o prawdopodobieństwie przebiegu szenia $p=1\%$).

Strefa ta obejmuje tereny położone pomiędzy korytem Wisły a wałami przeciwpowodziowymi, bezpośrednio narażone na wystąpienie powodzi, a także kompleks stawów Maciek oraz dolinę ujściowego odcinka Potoku Goczałkowickiego poniżej drogi krajowej nr 1 oraz dolina bezimiennego dopływu spod Kolonii Brzozowej ze stawem Rontok Mały (teren o pow. ok. 83,5 ha).

Zasięg stref powodziowych w południowej części gminy wyznaczonych w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego jest nieco większy i obejmuje dodatkowo m.in. zabudowę Boru II, wschodnią część uzdrowiska, Borki Pierwsze i Drugie oraz pas terenów wzdłuż drogi krajowej nr 1 na północ od Potoku Goczałkowickiego.

W Studium określającym granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzi zlewni rzeki Małej Wisły od Zbiornika Wisła Czarne do Zbiornika Goczałkowice (2006 r.) określono zasięgi wód powodziowych o prawdopodobieństwach przebiegu szenia: $p=0,3\%$, $p=0,5\%$, $p=1\%$, $p=10\%$, $p=20\%$, obrazując tereny zalewowe wód powodziowych w południowo-zachodnim fragmencie gminy. Obejmują one w skrajnych pasach terenu wzdłuż Wisły powyżej Zbiornika Goczałkowickiego i ujściowego odcinka Bajerki (zasięg wód powodziowych o prawdopodobieństwie przebiegu szenia $p=0,3\%$).

Tereny na południe od Zbiornika Goczałkowickiego, częściowo położone w granicach Goczałkowic-Zdroju, są potencjalnie narażone na zalanie wodami w przypadku awaryjnego przerwania zapory bocznej Zbiornika Goczałkowickiego (zgodnie z opracowaniem Ekspertyza hydrotechniczna. zagrożenia wodne dla gminy Chybie. Hydroprojekt, oddz. Sosnowiec, 1999 r.).

W 2005 r. na zlecenie Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów S.A. opracowano dokumentację hydrologiczną zlewni Małej Wisły powyżej Zbiornika Goczałkowickiego. Wynikiem tych obliczeń jest znaczny wzrost wielkości wód miarodajnych i kontrolnych w przekroju zaporowym Goczałkowice.

Zmiany obliczeniowych wielkości przepływów maksymalnych powodują teoretyczny wzrost zagrożenia powodziowego dla zbiornika i terenu poniżej poprzez: wzrost objętości teoretycznych fal powodziowych, ograniczenie możliwości zrzutowych zbiornika w przypadku przepełnienia zbiornika, konieczność dysponowania większymi dotychczas zrzutów już na początku wezbrania powodziowego. Urządzenia spustowe na Zbiorniku Goczałkowice winny być w najbliższych latach rozbudowane, aby byłoby możliwe hipotetyczne przepuszczenie wielkich wód w przypadku przepełnienia zbiornika. Mimo to, zbiornik w znacznym stopniu obniża przepływy kulminacyjne zachodzący konieczność opracowania kompleksowego programu ochrony przed powodzią Małej Wisły w granicach obowiązków na całej długości rzeki.

Infrastruktur przeciwpowodziową w rejonie gminy tworzą Zbiornik Goczałkowicki, wały wzdłuż Wisły i ujściowego odcinka Potoku Goczałkowickiego; znaczenie mają również wały (grobla) zbiornika Rontok i pompownie odwadniające (melioracyjne).

Rejonem istotnie zagrożonym wystąpieniem powodzi - na skutek eksploatacji w głąb kamiennej - jest dolina ujściowego odcinka Potoku Goczałkowickiego, poniżej drogi krajowej nr 1.

Obniżenie terenu oraz lewego (północnego) wału przeciwpowodziowego Wisły na skutek eksploatacji w głąb spowodowało istotny wzrost zagrożenia powodziowego w tej części gminy. Obszar zagrożony podtopieniem obejmuje tereny położone poniżej 243 - 244 m n.p.m. (zasięg maksymalny w przypadku awarii pompowni oraz przerwania wału przeciwpowodziowego Wisły).

W dolinie Wisły podziemna eksploatacja górnicza doprowadziła do przecięcia zwierciadła wód gruntowych przez obniżenie powierzchni terenu w rejonie stawu Rontok. W rejonie doliny Potoku Goczałkowickiego, zwłaszcza w jego ujściowym odcinku ukształtował się obszar bezodporny ("depresja Borki" Pierwsze). Odwodnienie (zapobieganie trwałemu wystąpieniu wód w dzień niecki) tego rejonu (zbiornika Rontok, żłobka torfu oraz terenów przyległych) wymaga stałej pracy pompowni odwadniających, zlokalizowanych w rejonie zbiornika retencyjnego Rontok: Melioracyjna (przy ul. Stawowej) z kolektorami tłocznymi i Melioracyjna DK-1 wraz z przelewem \varnothing 600 mm, który z zbiornika Rontok ze łzwa wału Wisły, stanowić jedyne ujście wód z tego zbiornika.

Potok Goczałkowicki oraz Dopływ bez nazwy (poprzez system pompowni, zbiornik retencyjny Rontok i łzwa wałów) lewobrzeżnymi dopływami Wisły. Brak możliwości grawitacyjnego odprowadzenia wód do Wisły związany jest ze szkodami górnictwem.

Dla odprowadzenia wód deszczowych z terenu gminy wybudowano szereg urządzeń wodnych, które pozostają w zarządzie właścicieli lub użytkowników. Do najważniejszych z nich należą: przepusty na Potoku Goczańkowskim (w zarządzie właścicieli posesji), przepust okularowy pod drogą krajową DK-1 (w zarządzie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad), przepust drogowy na Potoku Goczańkowskim w ciągu ul. Dłubowej (w zarządzie Miejskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Katowicach), pompownia Melioracyjna wraz z kolektorami tłocznymi i pompownia Melioracyjna DK-1 (w zarządzie PG Silesia), luzy wążowe \varnothing 1000 mm i 1500 mm [zrzut z Rontoka Dłubego] w lewym wale Wisły oraz przelew \varnothing 600 mm, który jest zbiornik Rontok ze luzy wążu Wisły (w zarządzie PG "Silesia").

Gmina posiada opracowanie „Strategia poprawy bezpieczeństwa przeciwpowodziowego w rejonie zbiornika retencyjnego Rontok Mały w Goczańkowicach-Zdroju (2010 r.)”. W ramach opracowania przeprowadzono m.in. inwentaryzację geodezyjną cieków, rowów i obiektów hydrotechnicznych w zlewni Rontoka, pomiary batymetryczne zbiornika retencyjnego Rontok, obliczenia hydrologiczne i hydrauliczne, analizę pracy systemu pompowni w rejonie zbiornika retencyjnego Rontok oraz ocenę stateczności jego grobli.

W opracowaniu tym stwierdzono, że: (1) podtopienia w czasie powodzi w 2010 r. były w większym stopniu skutkiem przedostania się wód z koryta Wisły poprzez niekonserwowany luźny wąż, który jest poza granicami gminy, (2) przy prawidłowej gospodarce wodnej w rejonie zbiornika Rontok Mały cała objętość wody pochodząca ze spływów powierzchniowych z terenu Goczańkowic-Zdroju może zostać bezpiecznie odprowadzona do Wisły poprzez ten zbiornik, (3) przebieg Potoku Goczańkowskiego i liczne przepusty powodują utrudniony spływ powierzchniowy i podtopienia (obiekty te należy zastąpić lokalnymi przykryciami koryta), (4) konieczna jest modernizacja lub budowa urządzeń wodnych (m.in. modernizacja wążu zbiornika Rontok, pompowni melioracyjnych, luźnych wążów), a także regulacja Potoku Goczańkowskiego powyżej drogi krajowej nr 1).

Stwierdzono, że mająca istotne znaczenie dla ochrony przeciwpowodziowej grobla zbiornika Rontok nie została wykonana we właściwy sposób. Przy stałym naporze wody nie może ona wykluczyć przecieków lub jej zniszczenia. Niezależnie od tego jest w związku z tym budowa nowej grobli, niezależnie od konieczności wzmocnienia obiektu w świetle prognozowanych skutków planowanej w tym rejonie eksploatacji w gładzi kamiennego.

Część niezbędnych inwestycji została już wykonana lub jest realizowana przez PG "Silesia" (nadbudowa grobli zbiornika Rontok i lewego wążu Wisły [do wysokości uzgodnionej z administratorem wążu], modernizacja pompowni, prace związane ze zbiornikami wodnymi w obrębie zlewni i borowiny oraz ze zbiornikiem Wydymacz [zalewisko], mającym pełnić funkcję zbiornika wyrównawczego pompowni).

Niezależnie jednak od działań naprawczych, wskazanych w cyt. opracowaniu, odwodnienie rejonu będzie stale zależne od pracy pompowni odwadniającej (melioracyjnych).

4.9. Gospodarka odpadami

W Goczańkowicach-Zdroju wytwarza się rocznie około 1,2 tys. ton odpadów (2008 r.), w przewadze komunalnych zmieszanych. Gmina nie posiada własnego składowiska odpadów komunalnych. Odpady te są wywożone na składowiska odpadów komunalnych w Knurowie i Brzeszczach.

Na terenie przepompowni głównej (ul. Uzdrowska) działają Powiatowy Punkt Zbiórki Zużytych Opon (na podstawie Porozumienia nr RO/1/2010 Wójta Gminy Goczańkowice-Zdrój z Zarządem Powiatu Pszczyńskiego z dnia 22 lutego 2010 r. w sprawie powierzenia Gminie Goczańkowice-Zdrój zadania związanego z prowadzeniem Powiatowego Punktu Zbiórki Opon [Dz. Urz. Woj. Śląski z 2010, Nr 105, poz. 1725]). Na terenie gminy nie są zlokalizowane instalacje do odzysku i unieszkodliwiania odpadów innych niż niebezpieczne.

Nieobowiązuje⁴² Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Goczańkowice-Zdrój (Uchwała Nr XXVII/145/2004 Rady Gminy Goczańkowice-Zdrój z dnia 28 września 2004 r.) przewidywał jako zadania priorytetowe: (1) prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów, (2) kontynuację programu usuwania azbestu oraz (3) zamknięcie i rekultywację dzikich składowisk (wysypisk) odpadów.

Zgodnie z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Goczańkowice-Zdrój, w gospodarstwach domowych obowiązuje workowy system selektywnej zbiórki odpadów

⁴² gminne (i powiatowe) plany gospodarki odpadami utraciły moc na podstawie art. 16 ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 152, poz. 897)

komunalnych, za na terenach przeznaczonych do użytku publicznego umieszcza się pojemniki przeznaczone do segregacyjnej zbiórki odpadów. Odpady komunalne segregowane i zmieszane, a także odpady wielkogabarytowe oraz zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny i zużyte opony są zabierane przed posesją.

Utworzono także, działające okresowo, punkty selektywnej zbiórki odpadów komunalnych - przy ul. Główniej (parking obok kościoła), w którym zbierane są odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte opony, przeterminowane leki i opakowania po nich (również w aptece przy ul. Bocznej), odpady budowlane i remontowe, zużyte baterie i akumulatory (również w Urzędzie Gminy, przedszkolach i szkole podstawowej) oraz inne odpady niebezpieczne, w tym chemikalia, a także - przy ul. Powstańców Śląskich 3 (teren Szkoły Podstawowej nr 1), w którym zbierane są odpady zielone i biodegradowalne.

Gmina realizuje "Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Goczańkowice-Zdrój do roku 2032" (Uchwała Nr XXXIV/221/2013 Rady Gminy Goczańkowice-Zdrój z dnia 26 listopada 2013 r.), w myśl "Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu".

Sejmik Województwa Śląskiego przyjął "Plan gospodarki odpadami dla województwa Śląskiego 2014" (Uchwała Nr IV/25/1/2012 z dnia 24 sierpnia 2012 r.). W planie ustalono podział województwa na cztery regiony gospodarki odpadami, w których prowadzona będzie wspólna gospodarka odpadami komunalnymi, w tym funkcjonować będą regionalne obiekty i instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych o odpowiedniej przepustowości. Ma to zapewnić realizację wymaganych celów w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, w tym osiągnięcia wymaganych poziomów recyklingu oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania.

W wojewódzkim planie gospodarki odpadami stwierdza się, że realizacja zadań własnych gmin w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi będzie wymagała - poza selektywnym zbieraniem odpadów - również ich termicznego przetwarzania z wykorzystaniem technologii zapewniających produkcję ciepła i energii elektrycznej. Do czasu powstania instalacji termicznego przekształcania odpadów podstawową metodą zagospodarowania odpadów będzie ich mechaniczno-biologiczne przetwarzanie.

Obowiązująca od początku 2012 r. ustawa z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 152 poz. 897) wprowadziła, m.in.⁴³, zakaz zbierania i przetwarzania odebranych zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania poza regionem, na którym zostały wytworzone (zgodnie z zasadą bliskości, nakazując zagospodarowanie wytworzonych odpadów w miejscu ich powstania lub najbliższym tego miejsca).

Goczańkowice-Zdrój w podziale na regiony gospodarki odpadami komunalnymi zostały usytuowane w regionie IV, obejmującym południową część województwa (pow. pszczyński [bez Pawłowic i Suszca], pow. bierski. Śląski, pow. bielski, pow. żywiecki oraz Tychy i Bielsko Śląskie. Biały, a także Wiry z pow. mikołowskiego). W regionie IV istnieją lub planowane instalacje zlokalizowane są w Bielsku - Białym, Łyżce, Tychach, Pszczynie i Wyciu. Brak jest instalacji regionalnej przetwarzającej selektywnie zbierane odpady zielone i inne biodegradacyjne.

5. Zmiany środowiska

5.1. Dotychczasowe zmiany środowiska

Intensywna działalność człowieka na obszarze gminy Goczańkowice-Zdrój spowodowała znaczne przekształcenia w kształcie elementów środowiska (budowa Zbiornika Goczańkowickiego, zmiany sieci hydrograficznej [zanik niektórych stawów hodowlanych], zmiany ukształtowania terenu [nasypy linii kolejowej, groble stawów, wały przeciwpowodziowe], eksploatacja węgla kamiennego, rozwój zabudowy).

Stopniowy, a w niektórych okresach intensywny rozwój zainwestowania spowodowały zmiany ukształtowania terenu, sieci hydrograficznej i warunków topoklimatycznych, zmniejszenie się

⁴³ zgodnie z cyt. zmianą ustawy, gminy zostały zobowiązane do: (i) objęcia wszystkich własności zamieszkałych nieruchomości na terenie gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi, (ii) osiągnięcia wymaganych poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia oraz odzysku odpadów, a także redukcji odpadów ulegających biodegradacji kierowanych do składowania oraz do (iii) zapewnienia budowy, utrzymania i eksploatacji własnych lub wspólnych z innymi gminami regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych

powierzchni biologicznie czynnej i zanik rolniczego użytkowania znacznej części gruntów rolnych oraz wzrost obciążenia środowiska różnego rodzaju zanieczyszczeniami.

Dotychczasowe skutki eksploatacji w gła kamiennego. Kopalnia W gła Kamiennego śSilesia+ prowadzi roboty górnicze w rejonie gminy Goczałkowice-Zdrój, w granicach obszaru górniczego, od lat 60. XX w. do roku 2010.

Na skutek eksploatacji w gła kamiennego na powierzchni terenu powstają rozległe nieckie obniżenia z centrami:

- w rejonie zbiornika Rontok, źródła torfu i dolnego odcinka Potoku Goczałkowickiego (maksymalne obniżenie ponad 6,5 m, do 4,0 m w części zachodniej - przy drodze krajowej nr 1),
- w rejonie ulic Granicznej - na południe od ul. Brzozowej (maksymalne obniżenie ponad 6,0 m),
- w rejonie północnego końca ul. Granicznej - głównie na terenie Pszczyzny (maksymalne obniżenie ponad 5,0 m, a w granicach Goczałkowic-Zdroju do 4,0 - 4,5 m).

W zasięgu deformacji znalazła się zabudowa Kolonii Brzozowej, Borków Pierwszych, Borków Drugich oraz zabudowa w rejonie ulicy Borowinowej (zob. rys. 3a - rysunek przedstawia aktualne ukształtowanie terenu na obszarach o powierzchni zdeformowanej wskutek podziemnej eksploatacji górniczej oraz zasięgu obszaru potencjalnie zagrożonego podtopieniem).

W obszarze górniczym śCzechowice II+ występują korzystne warunki górniczo - geologiczne, dzięki którym nie odnotowano w całej historii kopalni powstania deformacji nieciągłych oraz wstrząsów od eksploatacji.

Ze względu na ukształtowanie terenu oraz stosunki wodne, najbardziej niekorzystne skutki spowodowały obniżenie się terenu w południowej subnieckiej, południowej w dolinie Wisły i dolnego odcinka Potoku Goczałkowickiego. Przeciwnie zwierciadła wód gruntowych przez obniżenie powierzchni terenu oraz brak możliwości grawitacyjnego odprowadzenia wód wymusiły budowę pompowni, od pracy których zależy utrzymanie wód gruntowych poniżej powierzchni terenu oraz odprowadzanie wód Potoku Goczałkowickiego oraz bezimiennego dopływu spod Kolonii Brzozowej. Główną rolę pełni pompownia przy ul. Stawowej (nr 1), pompownia DK1 (nr 2) przewidywana jest jako dodatkowa, odprowadzająca wody podczas wezbrania. Wadliwie rozwiązanie zasilania (zalewanego podczas wezbrania) powoduje, że pompownie nie działają poprawnie.

Bezimienny dopływ spod Kolonii Brzozowej odprowadzają wcześniejsze nieckie obniżenie zwieńczone zlewni tego dopływu o 0,7 km² (o tereny odwadniane wcześniejszymi rowami do zbiornika Rontok Duży) - i w konsekwencji - zwiększenie ilości wody prowadzonej przez ten ciek. Dla odwodnienia terenów przyległych do dna niecki wybudowano serie rowów melioracyjnych oraz zainstalowano pompy w budynkach.

Wody dobowe z odwadniania wyrobisk KWK śSilesia+ są obecnie zrzucane do Wisły za pośrednictwem zbiornika retencyjno - dozującego w Kaniowie (gmina Bestwina) i nie mają aktualnie wpływu na stan środowiska Goczałkowic-Zdroju. Wcześniej, w latach 1977 - 2003 funkcję osadnika i zbiornika retencyjno - dozującego dla śjędnych wód dobowych kopalni pełnił zbiornik Rontok Duży, usytuowany tuż za granicami Goczałkowic-Zdroju, w siedlisku źródła torfu "Rudołtowice".

Funkcjonowanie zbiornika Rontok Duży zagrożone zasoleniem źródła torfu. Oddzielenie zachodniej części stawu groblą i wypełnienie wodami śjędowymi zapewniło bufor ochronny dla źródła w warunkach normalnych, jednak podczas powodzi w lipcu 1997 r. doszło do zalania borowiny solanką wymieszaną z wodami wezbraniowymi. Zawartość chlorków w wodach wysycających borowiny powróciła do poziomu tuż po dwóch latach. Solanki retencjonowane w zbiorniku Rontok Duży zawierają również znaczne stężenia izotopów promieniotwórczych. Jak wynika z badań monitoringowych, izotopy te, głównie ²²⁶Ra, zostają stracone z solami baru i uwiznione w osadach dennych i w bardzo ograniczonym stopniu migrują do środowiska.

Wyrobisko po eksploatacji torfu było w przeszłości rekultywowane poprzez zasypywanie masami skalnymi. Od 2005 r. rekultywacja prowadzona poprzez kształtowanie zalanej wyrobiska jako akwenu wodnego. Powierzchnia akwenu na koniec 2011 r. wynosiła około 0,2 ha. Zmiana sposobu rekultywacji została wprowadzona na podstawie decyzji Starosty Pszczyńskiego GN-6018/1/9/03 z dnia 5 stycznia 2005 r. Głębokość wyrobisk wynosi 2,5 - 3,0 m, lustro wody znajduje się około 0,3 - 0,5 m poniżej powierzchni otaczającego terenu.

Składowisko zużytej borowiny, wskazane w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, zostało zlikwidowane. Uzdrowisko Goczałkowice-Zdrój Wojewódzki Ośrodek Reumatologiczno - Rehabilitacyjny - przekazuje odpad do odzysku firmie zajmującej się gospodarką odpadami.

5.2. Wstępna prognoza dalszych zmian w środowisku

Dalsze zmiany w środowisku obszaru Goczańkowice-Zdroju wiążą się przede wszystkim z prognozowanymi skutkami eksploatacji węgla kamiennego, z realizacją inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym oraz innych inwestycji umożliwiających do przeprowadzenia na podstawie planów miejscowych; zmiany te wynikają również z kontynuacji i pogłębiania niektórych procesów zachodzących obecnie w środowisku gminy i jej siedziby.

Stosunkowo niewielkie przekształcenia w środowisku wywołane będzie planowana modernizacja linii kolejowej nr 139.

Spodziewa się należy stopniowego wkraczania zabudowy, głównie mieszkaniowej jednorodzinnej, na tereny dotychczas niezainwestowane, stanowiące obecnie w większości grunty rolne, o silnie zużytej strukturze gleb. Skutkiem tych zjawisk będzie głównie kurczenie się powierzchni biologicznie czynnej oraz wzrost powierzchni szczelnych i emisji zanieczyszczeń do środowiska.

Planowany rozwój infrastruktury chroniącej środowisko (system odprowadzania i oczyszczania ścieków) zmniejszy stopień zanieczyszczenia wód powierzchniowych i gruntowych, do poprawy jakości powietrza powinna przyczynić się z kolei realizacja programu ograniczania niskiej emisji. W przypadku realizacji programu zmniejszy się zagrożenie zalaniem terenów w południowo-wschodniej części gminy.

Prognozowane skutki dalszej eksploatacji węgla kamiennego i innych kopalin. Przedsiębiorstwo Górnicze „Silesia” Sp. z o.o. rozpoczęło eksploatację górniczą w maju 2012 r. (w sierpniu 2013 r. - pod obszarem Goczańkowice-Zdroju) w oparciu o projekt zagospodarowania złoża, zatwierdzony decyzją MO ZNiL z dnia 20 kwietnia 1995 roku znak Gosm1/1166/95, zaktualizowany „Dodatkem nr 4 do PZZ na lata 2011-2020+” przyjętym bez zastrzeżeń decyzją Ministra Środowiska z dnia 29 sierpnia 2011 r.

Prognozowany zasięg wpływów eksploatacji węgla kamiennego zgodnie z Dodatkem nr 4 do Projektu Zagospodarowania Złoża na lata 2011 - 2020+ obejmować miałyby niemal cały obszar podlegający deformacjom w przeszłości, z wyjątkiem strefy A ochrony uzdrowiskowej A (część wschodnia), o długości 650. metrowego odcinka drogi krajowej nr 1 od południowej granicy gminy, Borków Pierwszych oraz południowo - zachodniej części zbiorników Rontok i Wydymacz.

Rozległa niecka, obejmująca część wschodnią gminy do Kolonii Brzozowej wyczerpie, pogłębiłaby się w tym czasie maksymalnie o ponad 1,5 m, a w rejonie pomiędzy akwenami Rontok, Rontok Duży oraz złożem borowiny - o ponad 1,75 m. W obrębie zbiornika Rontok największa partia masy przesunie się z części południowo - zachodniej do części północno - wschodniej, w tym w siedzibę grobli oddzielającej zbiornik od złoża torfu (wykonanej na niewygodny sposób, na skutek czego nie można wykluczyć - przy stałym naporze wody - jej przeciekania lub wręcz zniszczenia).

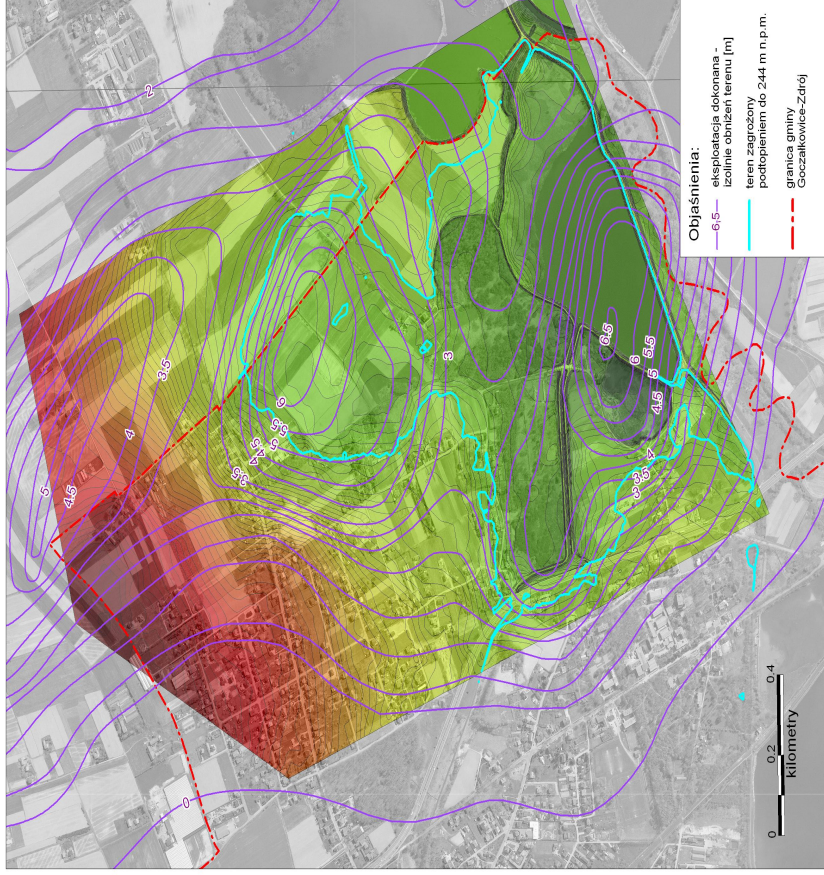
Peryferyjny fragment gminy na północ od Kolonii Brzozowej objęty byłby wpływami eksploatacji prowadzonej w przeważającej części pod gminą Pszczyna, a powodującej w granicach Goczańkowice-Zdroju obniżenie do około 1,25 m.

Prognozuje się wystąpienie odkształceń terenu I - III kategorii, największe z nich obejmą północną część zbiornika Rontok, złoża torfu, Borki Drugie, południową część Kolonii Brzozowej, a także rejon na północ od Kolonii Brzozowej (Folwark).

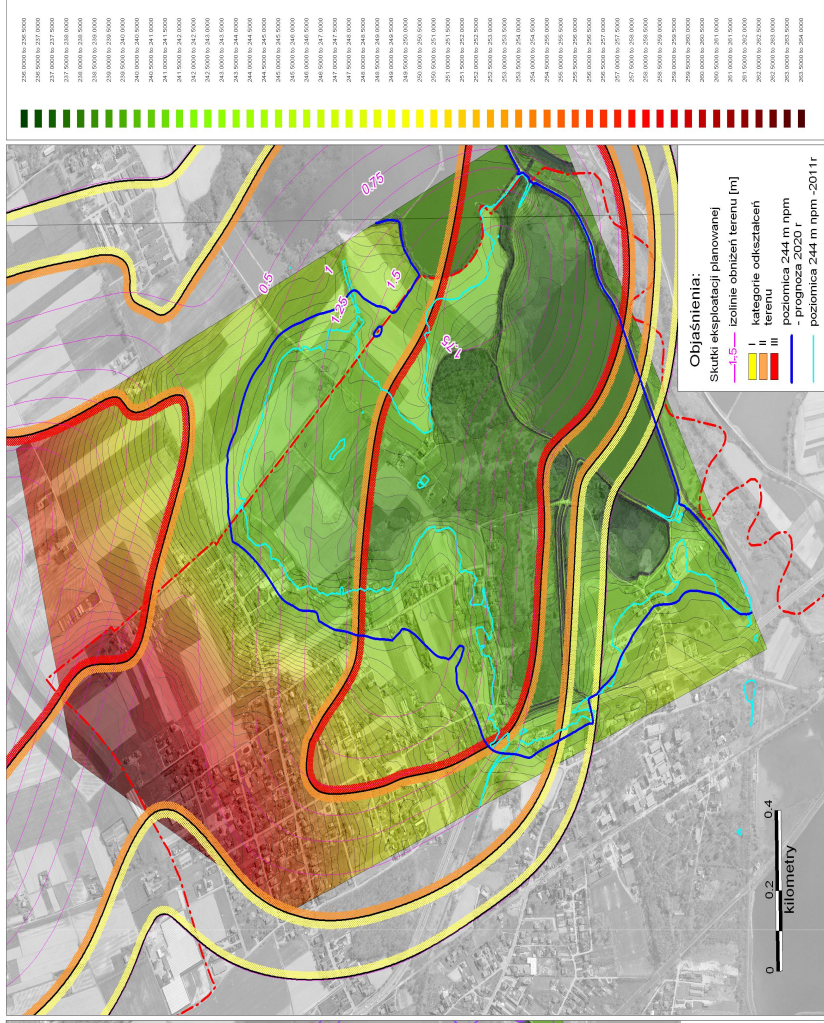
Prognozowane wpływy na powierzchnię terenu wynikające z eksploatacji węgla przewidzianej w Dodatku nr 4 do PZZ na lata 2011 - 2020, model powierzchni terenu uwzględniający obniżenie prognozowane do 2020 r. oraz zasięg obszaru potencjalnie zagrożonego podtopieniem w 2020 r. przedstawiono na ryc. 3b. Zwraca uwagę istotne rozszerzenie obszaru mogącego ulec podtopieniu w przypadku awarii pompowni lub wtargnięcia wód wezbraniowych z miasteczka Wisły - o obszary zabudowy przy ul. Letniej oraz tereny rolne między złożem borowiny a zbiornikiem Rontok Duży.

Wpływy na powierzchnię terenu dla ewentualnej dalszej eksploatacji węgla kamiennego, wybiegającej poza horyzont 2020 r. nie zostały określone, jednak Przedsiębiorstwo Górnicze „Silesia” deklaruje zamiar starania się o uzyskanie nowej koncesji i kontynuację eksploatacji węgla - również pod obszarem gminy Goczańkowice-Zdrój.

Wydobycie torfu ze złoża „Rudołtowice” spowoduje dalszy, powolny rozwój akwenów poeksploatacyjnych. Kontynuacja eksploatacji solanek spowoduje stopniowe szczerpanie zasobów dostępnych istniejącymi studniami. W odległej perspektywie potrzebne będzie uruchomienie zapasowego ujęcia lub zgłębienie kolejnych w nowych lokalizacjach. Zużycie solanki pozabiegowej prawdopodobnie w dalszym ciągu będzie zrzucane do Kanału Rybackiego.

Ryc. 3a. Model terenu niecki obniżeniowej w rejonie zbiornika Rontok - stan w 2011 r.

Ryc. 3b. Model terenu niecki obniżeniowej w rejonie zbiornika Rontok - stan w 2020 r. w przypadku realizacji zamierzeń PG SILESIA

Rys. 3a. Aktualne ukształtowanie terenu na obszarach o powierzchni zdeformowanej wskutek podziemnej eksploatacji w gła kamiennego ze zyb a "Silesia" oraz zasi g obszaru potencjalnie zagrożonego podtopieniem.

Rys. 3b. Prognozowane wpływy na powierzchni terenu wynikaj ce z eksploatacji w gła kamiennego ze zyb a "Silesia", przewidzianej w Dodatku nr 4 do PZZ na lata 2011 - 2020, model powierzchni terenu uwzgl cy obni enia prognozowane do 2020 r. oraz zasi g obszaru potencjalnie zagrożonego podtopieniem w 2020 r.

6. Przyrodnicze predyspozycje do kształtowania struktury funkcjonalno - przestrzennej. Przydatno środowiska dla funkcji uytkowych

6.1. Tereny, które powinny pełnić funkcje przyrodnicze

Do terenów, które powinny pełnić przede wszystkim funkcje przyrodnicze (skórych uytkowanie i zagospodarowanie, z uwagi na cechy zasobów środowiska i ich rolę w strukturze przyrodniczej obszaru, powinno być podporządkowane potrzebom zapewnienia prawidłowego funkcjonowania środowiska i zachowania różnorodności biologicznej) należą i zaliczy:

- **obszary Natura 2000 i inne tereny proponowane do ochrony prawnej oraz doliny cieków**. Ze względu na różnorodność zasobów przyrodniczych (ochrona zasobów przyrody i warunków jej funkcjonowania [korytarze ekologiczne, siedliska gatunków roślin i zwierząt], funkcje topoklimatyczne [przewietrzanie terenu], niekorzystne warunki gruntowe i topoklimatyczne, zagrożenie powodziowe;

należy unikać lokalizacji zabudowy w dnach dolin cieków (co najczęściej związane jest z koniecznością wykonania nasypów budowlanych lub regulacji stosunków wodnych w obrębie doliny w celu obniżenia poziomu wód gruntowych) - tereny te należy wykluczyć spod zabudowy (przez zabudowę rozumie się budynki i inne obiekty budowlane wymagające realizacji fundamentów). Z wyjątkiem możliwości realizacji obiektów infrastruktury technicznej o niewielkich rozmiarach oraz obiektów, których charakterystyczną cechą jest długość [drogi, sieci infrastruktury technicznej], przy czym - obiekty takie, jak drogi i sieci infrastruktury powinny się lokalizować w dolinach po dokładnym rozważeniu możliwości ich innego usytuowania; przekroczenia dolin przez liniowe obiekty infrastrukturalne powinny być realizowane tak, aby ograniczyć oddziaływanie tych obiektów jako barier w systemie przyrodniczym;

dopuszczalne są zmiany w zagospodarowaniu i uytkowaniu tych terenów niezbędne dla celów ochrony środowiska, bezpieczeństwa publicznego i obronności państwa [m.in. budowa zbiorników retencyjnych]; zagospodarowanie dolin narażonych na niebezpieczeństwo zalania powinno umożliwiać spływ wody;

- **lasy** (w rozumieniu ustawy o lasach), a w przypadku lasów niebędących w zarządzie PGL Lasy Państwowe - grunty faktycznie uytkowane jako lasy, o powierzchni co najmniej 1 ha. Tereny te należy wykluczyć z możliwości przeznaczania na inne cele;

w lasach można lokalizować urządzenia rekreacyjne i służące turystyce (urządzenia turystyczne - parkingi, pola biwakowe [wiaty turystyczne, stoły, ławki], wieże i miejsca widokowe, kładki, szlaki i ścieżki dydaktyczne), jednak tylko w zakresie zgodnym z ustaleniami planu urządzenia lasu; wyjątkowo, przy braku innych możliwości przestrzennych, na terenach lasów można lokalizować drogi, sieci i niewielkie obiekty infrastruktury technicznej oraz instalacje i urządzenia służące ochronie środowiska, bezpieczeństwu publicznemu i obronności państwa;

- **tereny zieleni** urządzonej, obejmujące różnorodne formy zieleni kultywowanej, w szczególności Park Zdrojowy;

- tereny inne niż wyżej wymienione, na których występują wartościowe przyrodniczo zbiorniki roślinne oraz stanowiska bezpośrednie siedliska obiektów podlegających ochronie prawnej (m.in. pomniki przyrody, w przypadku ich ustanowienia - w strefie ochrony obejmującej obszar wokół drzewa o szerokości równej koronie drzewa, stanowisko dokumentacyjne);

- tereny nieprzydatne pod zabudowę, cechujące się niekorzystnymi warunkami gruntowo-wodnymi, tereny dotychczas niezabudowane, położone w zasięgu prognozowanych negatywnych skutków eksploatacji węgla kamiennego w złożu "Silesia" oraz tereny położone w otoczeniu złoża a także "Rudowęłki";

rekomenduje się nie lokalizowanie nowej zabudowy na terenach odwadnianych przez pompownie melioracyjne oraz zagrożonych podtopieniem lub wtargnięciem wód wezbraniowych z Międzyzdrzycz na skutek eksploatacji węgla kamiennego.

6.2. Przydatność terenów dla rozwoju funkcji użytkowych. Ograniczenia w przeznaczaniu i zagospodarowaniu terenów

6.2.1. Funkcja uzdrowiskowa - strefy ochrony uzdrowiskowej

Goczańkowice-Zdrój stanowi gminę uzdrowiskową (uzdrowisko - której obszarowi został nadany status uzdrowiska). Zgodnie z ustawą o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych, uzdrowisko+ oznacza obszar, na terenie którego prowadzone jest lecznictwo uzdrowiskowe, wydzielony w celu wykorzystania i ochrony naturalnych surowców leczniczych.

Obszar uzdrowiska musi cechować się przede wszystkim występowaniem źródeł naturalnych surowców leczniczych i klimatu - o potwierdzonych właściwościach leczniczych, istnieniem zakładów i urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego, odpowiednimi warunkami środowiskowymi (określonymi w przepisach o ochronie środowiska), wyposażeniem w infrastrukturę techniczną (w zakresie gospodarki wodno-ściekowej i energetycznej). Na obszarze uzdrowiska musi być prowadzona gospodarka odpadami oraz funkcjonować transport zbiorowy.

Ustawa o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych wymaga, by procentowy udział terenów zieleni w strefie sA+ ochrony uzdrowiskowej wynosił nie mniej niż 65%, zaś w strefie sB+- nie mniej niż 50%, natomiast w strefie sC+ procentowy udział terenów biologicznie czynnych powinien wynosić co najmniej 45%. Definicja terenów zieleni nie jest to samo z definicją terenów biologicznie czynnych, w szczególności nie obejmuje wód powierzchniowych⁴⁴.

Tab. 23. Strefy ochrony uzdrowiskowej

Strefa ochrony uzdrowiskowej	funkcje strefy	wymagany udział terenów zieleni (%)
A	obszar, na którym są zlokalizowane lub planowane zakłady lecznictwa uzdrowiskowego i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego (szpital uzdrowiskowy, terapia, park i rekreacja ruchowa) oraz inne obiekty służące lecznictwu uzdrowiskowemu lub obsłudze pacjenta lub turysty, w zakresie nieutrudniającej funkcjonowania lecznictwa uzdrowiskowego, w szczególności: pensjonaty, restauracje lub kawiarnie	65
B	obszar, który jest przeznaczony dla niemających negatywnego wpływu na właściwości lecznicze uzdrowiska lub obszaru ochrony uzdrowiskowej oraz nieuciążliwych dla pacjentów - obiektów usługowych, turystycznych, w tym hoteli, rekreacyjnych, sportowych i komunalnych, budownictwa mieszkaniowego oraz innych związanych z zaspokajaniem potrzeb osób przebywających na tym obszarze, jest lasem lub jeziorem	50
C	obszar mający wpływ na zachowanie walorów krajobrazowych, klimatycznych oraz ochronę źródeł naturalnych surowców leczniczych	45 ¹⁾

¹⁾ - tereny biologicznie czynne

ródło: Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie określenia wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego [Dz.U. z 2012 r., poz. 452]

Do walorów uzdrowiskowych Goczańkowic-Zdroju należą właściwości lecznicze naturalnych surowców leczniczych (wody mineralnej i peloidu [borowiny]) oraz klimatu, potwierdzone odpowiednimi wiadectwami. Możliwość prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego na obszarze uznanym za uzdrowisko Goczańkowice-Zdrój potwierdził Minister Zdrowia w decyzji nr 30 (MZ-OZU-520-16128-3/GR/09) z dnia 30 kwietnia 2009 r. Zgodnie z cyt. decyzją, w uzdrowisku może być prowadzone leczenie uzdrowiskowe w następujących kierunkach leczniczych: choroby ortopedyczno - urazowe, reumatologiczne, układu nerwowego i osteoporoza.

Jednocześnie, Minister Zdrowia stwierdził nieprawidłowość w zakresie przekroczenia zmierzonych stężenia zanieczyszczeń w powietrzu dotyczących benzo(a)piranu, pyłu zawieszanego i poziomów hałasu. Usunięcie tych uchybień powinno nastąpić nie później niż do dnia 31 grudnia 2016 r.

⁴⁴ zgodnie z cyt. ustawą, przez tereny zieleni rozumie się powierzchnie gruntu pokryte roślinnością trwałą lub sezonową, zaś przez tereny biologicznie czynne - tereny z nawierzchnią ziemną urządzone w sposób zapewniający naturalną roślinność, w szczególności jako trawniki lub kwietniki, a także stanowiące 50% sumy powierzchni tarasów i stropodachów z tak nawierzchnią, nie mniejszej jednak niż 10 m², oraz wód powierzchniowych na tych terenach

Statut Uzdrowiska Goczańkowice-Zdrój, obowiązujący na obszarze Gminy Goczańkowice-Zdrój w jej granicach administracyjnych, określa Uchwała Nr XXVI/164/2012 Rady Gminy Goczańkowice-Zdrój z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie uchwalenia Statutu Uzdrowiska Goczańkowice-Zdrój (publ. Dz. Urz. Woj. I. z 27 lutego 2013 r., poz. 1885), która zastąpiła dotychczas obowiązujący statut nadany Uchwałą Nr XXXV/243/2009 Rady Gminy Goczańkowice-Zdrój z dnia 22 grudnia 2009 r.

Zgodnie z treścią Statutu przyjętego uchwałą z 2012 r., uzdrowisko nosi nazwę Uzdrowisko Goczańkowice-Zdrój, a jego granicami są granice administracyjne Gminy Goczańkowice-Zdrój. Obszar uzdrowiska ma powierzchnię 4864 ha i dzieli się na strefy ochrony uzdrowiskowej⁴⁵: strefę SA+ (pow. 140 ha), strefę SB+ (pow. 675 ha) i strefę SC+, obejmując pozostałą część gminy.

Strefa SA" ochrony uzdrowiskowej (w której udział terenów zielonych wynosi 68%) obejmuje istniejące uzdrowisko wraz z Parkiem Zdrojowym (wschodnia część strefy pomiędzy ul. Borowinową a linią kolejową nr 139) oraz tereny stanowiące rezerwy dla rozwoju uzdrowiska i tereny zielone (część zachodnia). Granice strefy "A", oprócz zakładów lecznictwa uzdrowiskowego i obiektów służących bezpośrednio lecznictwu uzdrowiskowemu, obejmują również inne zakłady opieki zdrowotnej, dwa budynki wielorodzinne, około 20 budynków jednorodzinnych, klasztor oraz obiekty gastronomiczne, usługowe i handlowe służące obsłudze kuracjuszy i turystów.

Opis przebiegu granicy strefy A został w niektórych miejscach uszczegółowiony w oparciu o dostępne obecnie poprawne mapy ewidencyjne i zgodnie z zaleceniami Ministerstwa Zdrowia prowadzi się je w miarę możliwości granicami geodezyjnymi działek, co w części przebiega przez tereny zielone pozwoliło nieznacznie powiększyć powierzchnię tej strefy.

W Goczańkowicach-Zdroju lecznictwo uzdrowiskowe prowadzi dwa podmioty: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Uzdrowisko "Goczańkowice-Zdrój" Wojewódzki Ośrodek Reumatologiczno - Rehabilitacyjny (ul. Uzdrowska 54) oraz Zespół Sanatoryjno - Szpitalny Rehabilitacji Narządu Ruchu "Gwarek" (szpital i sanatorium uzdrowiskowe, ul. Uzdrowska 51).

W ramach Wojewódzkiego Ośrodka Reumatologiczno - Rehabilitacyjnego działają Szpital Reumatologiczno - Rehabilitacyjny i Sanatorium Rehabilitacyjne (dla dorosłych) z pawilonami sanatoryjnymi i zakładem przyrodolecznictwa oraz Szpital Rehabilitacyjny dla Dzieci "Stokrotka".

Do urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego należą: basen leczniczo - rehabilitacyjny i basen rehabilitacyjny, stanowiące własność Wojewódzkiego Ośrodka Reumatologiczno-Rehabilitacyjnego oraz urządzenia, których właścicielem jest gmina: Park Zdrojowy i Basen Rehabilitacyjny "Goczu".

Park zdrojowy⁴⁶ (pow. 10 ha) jest urządzony w stylu krajobrazowym, z harmonijnie komponowanymi pawilonami XIX. wiecznymi i współczesnym (domy uzdrowiskowe Azalia, Krokus i Jasmín). Park dzieli się na dwie części o odmiennych cechach: (1) część północna o bogatej szacie roślinnej, z licznym starodrzewem oraz drzewami sadzonymi w latach 60. i 70. XX w.; (2) symetryczne założenie parkowe w formie litery SX+ wpisanej w czworokąt o nierównych bokach (krzyżujące się aleje lipowa i jarzbinowa oraz aleja klonowa).

Nakazy i zakazy obowiązujące w strefach ochrony uzdrowiskowej.

W poszczególnych strefach ochrony uzdrowiskowej zabrania się budowy (wykonywania obiektu budowlanego oraz odbudowy, rozbudowy lub nadbudowy obiektu budowlanego) następujących obiektów budowlanych lub wykonywania innych czynności (tab. 24):

Tab. 24. Przedsięwzięcia i czynności zabronione w strefach ochrony uzdrowiskowej (art. 38a ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych)

Rodzaj zabronionego przedsięwzięcia	strefa		
	A	B	C
zakłady przemysłowe ^{a)}	x	x	x
budynki mieszkalne jednorodzinne	x		
budynki mieszkalne wielorodzinne	x		

⁴⁵ zgodnie z ustawą o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych: (i) strefy ochrony uzdrowiskowej - części obszaru uzdrowiska, określone w statucie uzdrowiska, wydzielone w celu ochrony czynników leczniczych i naturalnych surowców leczniczych, walorów środowiska i urządzeń uzdrowiskowych;

⁴⁶ zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie określenia wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, powierzchnia parku zdrojowego, jego usytuowanie i rodzaj roślinności powinny zapewniać kształtowanie korzystnych warunków środowiska uzdrowiskowego. Na terenie parku powinny znajdować się: ławki, pojemniki na odpady, a także odpowiednie oświetlenie i pomieszczenia higieniczno-sanitarne (pomieszczenie wyposażone co najmniej w miski ustępowe); na terenie parku można wyznaczyć ścieżki rowerowe; ścieżki rowerowe powinny być utwardzone i umożliwiać poruszanie się osób pieszych oraz niepełnosprawnych na wózkach inwalidzkich

Rodzaj zabronionej przedsięwzięcia	strefa		
	A	B	C
gara e wolno stoj ce	x		
obiekty handlowe o powierzchni u ytkowania wi kszej ni 400 m ²	x	x	
stacje paliw oraz punkty dystrybucji produktów naftowych	x		
stacje paliw, bli ej ni 500 m od granicy strefy sA+ochrony uzdrowiskowej	x	x	
stacje bazowe telefonii ruchomej, stacje nadawcze radiowe i telewizyjne, stacje radiolokacyjne i inne emituj ce fale elektromagnetyczne, z wyj czeniem urz dze y czno ci na potrzeby sju b bezpiecze stwa publicznego i ratownictwa, z zastrze eniem e urz dzenia te b d oddzia ywaj y na rodowisko polami elektromagnetycznymi o poziomie nie wy szym ni okre lone dla strefy sB+	x		
urz dzenia emituj ce fale elektromagnetyczne, b d ce przedsi wzi ciami mog cymi zawsze znac - co oddzia ywa na rodowisko, oddzia yj ce na stref sA+ochrony uzdrowiskowej polami elektro- magnetycznymi o poziomach wy szych ni dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych - chara- kteryzowane przez dopuszczalne warto ci parametrów fizycznych . dla miejsc dost pnych dla ludno- ci, okre lone na podstawie art. 122 ustawy . Prawo ochrony rodowiska		x	
autostrady i drogi ekspresowe	x		
parkingi naziemne o liczbie miejsc postojowych wi kszej ni 15% miejsc noclegowych w szpitalach, sanatoriach uzdrowiskowych i pensjonatach, nie wi kszej jednak ni 30 miejsc postojowych	x		
parkingi naziemne o liczbie miejsc postojowych powy ej 50, z wyj tkiem podziemnych i naziemnych parkingów wielopoziomowych	x	x	
parkingi naziemne przed obiektami us ygowymi o liczbie miejsc postojowych nie wi kszej ni 10	x		
obiekty budowlane mog ce zawsze znac co oddzia ywa na rodowisko, w szczegó lno ci takie jak: warsztaty samochodowe, w dzarnie, garbarnie, z wyj tkiem obiektów budowlanych sju cych popra- wie stanu sanitarnego uzdrowiska, w szczegó lno ci takich jak: sie wodno-kanalizacyjna, sie gazo- wa, kotłownie gazowe, wiercenia wykonywane w celu ujmowania wód leczniczych	x		
zapory pi trz ce wod na rzekach oraz elektrownie wodne i wiatrowe	x		
uruchamianie pól biwakowych i campingowych, budowa domków turystycznych i campingowych	x		
prowadzenie targowisk, z wyj tkiem punktów sprzeda y pami tek, wyrobów ludowych, produktów regionalnych, w formach i miejscach wyznaczonych przez gmin	x		
prowadzenie dzia y lno ci rolniczej w rozumieniu przepisów ustawy o podatku od towarów i us ygu	x		
trzymanie zwierz t gospodarskich w rozumieniu przepisów ustawy o organizacji hodowli i rozrodzie zwierz t gospodarskich ^{c)}	x		
wyr b drzew le nych i parkowych, z wyj tkiem ci piel gnacyjnych	x		
wyr b drzew le nych i parkowych, z wyj tkiem ci piel gnacyjnych i wyr bu okre lonego w planie urz dzenia lasu	x	x	x
organizacja rajdów samochodowych i motorowych	x		
organizowanie imprez masowych w rozumieniu ustawy o bezpiecze stwie imprez masowych, zak y- caj cych proces leczenia uzdrowiskowego albo rehabilitacji uzdrowiskowej i dzia y lno ci o charakterze rozrywkowym zak y caj cej cisz nocn , z wyj tkiem imprez masowych znajduj cych si w harmono- gramie imprez gminnych	x		
uruchamianie sk yadowni odpadów sta ych i p ylnych, punktów skupu z yomu i punktów skupu produ- któw rolnych, sk yadów nawozów sztucznych, rodków chemicznych i sk yadów opa yu	x	x	
pozyskiwanie surowców mineralnych innych ni naturalne surowce lecznicze	x	x	x
prowadzenie robót melioracyjnych i innych dzia y powoduj cych niekorzystn zmian istniej cych stosunków wodnych	x	x	x
prowadzenie dzia y maj cych negatywny wp yw na fizjografi uzdrowiska i jego uk yad urbanistyczny lub w y ciwo ci lecznicze klimatu	x	x	x

a) zak yad przemys yowy - zespo ybudynków i urz dze wraz z terenem, na którym prowadzi si dzia y lno wytwórcz polegaj c na przekszta ycaniu mechanicznym, fizycznym lub chemicznym materia y, substancji lub ich cz ci sk yadowych w nowy produkt;

b) dzia y lno rolnicza - produkcja ro linna i zwierz ca, w tym równie produkcja materia y siewnego, szkó ykarskiego, hodowlanego oraz reprodukcyjnego, produkcja warzywnicz , gruntowa, szklarniowa i pod foli , produkcja ro lin ozdobnych, grzybów uprawnych i sadownicza, chów, hodowla i produkcja materia y zarodowego zwierz t, ptactwa i owadów u ytkowych, produkcja zwierz ca typu przemys yowego lub fermowego oraz chów i hodowla ryb i innych organizmów yj cych w wodzie, a tak e uprawy w szklarniach i ogrzewanych tunelach foliowych, uprawy grzybów i ich grzybni, uprawy ro lin sin vitro+, fermowa hodowla i chów drobiu rze nego i nie nego, wyl garnie drobiu, hodowla i chów zwierz t futerkowych i laboratoryjnych, chów i hodowla d d oownic, entomofagów i jedwabników, prowadzenie pasiek oraz chów i hodowla innych zwierz t poza gospodarstwem rolnym oraz sprzeda produktów gospodarki le nej i ywieckiej, a tak e wiadczenie us ygu rolniczych (art. 2 pkt 15 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i us ygu [tj. Dz.U. z 2011 r. Nr 177, poz. 1054, z pó n. zm.]

c) zwierz ta gospodarskie - koniowate (ko i osio y), bydło, jeleniowate (jele szlachetny, jele sika i daniel utrzymywane w warunkach fermowych), drób, winie, owce, kozy, pszczo y miodna, zwierz ta futerkowe

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 4 marca 2011 r. o zmianie ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych oraz niektórych innych ustaw:

- przepisów art. 38a nie stosuje się m.in. do zakładów przemysłowych, budynków, obiektów, parkingów, stacji, zapór oraz urządzeń, które istniały przed dniem wejścia w życie ustawy (to jest przed dniem 7 lipca 2011 r.);
- przepisów art. 38a w zakresie zakazu budowy budynków mieszkalnych jednorodzinnych, nie stosuje się do budowy takich budynków przez osoby, które uzyskały prawo do nieruchomości przed dniem 2 października 2005 r.

6.2.2. Przydatność gruntów na potrzeby budownictwa

Podstawowe kryterium przydatności terenów dla rozwoju funkcji użytkowych stanowi przydatność gruntów na potrzeby różnego rodzaju budownictwa⁴⁷. Warunki posadawiania obiektów budowlanych zależą od warunków gruntowych - rzeźby terenu (nachylenia i stateczność skarp), poziomu zwierciadła i cech wód gruntowych, budowy i parametrów geotechnicznych podłoża, własności ciążkości gruntów (fizycznych - mechanicznych, dynamicznych i chemicznych) oraz występowania niekorzystnych zjawisk geologicznych, a także skutków eksploatacji węgla kamiennego i innych kopalin.

Ukształtowanie powierzchni terenu na obszarze Goczańkowic-Zdroju cechują na ogół niewielkie różnice wysokości względnych oraz łagodne nachylenia. Poza dnami form dolinnych, które nie powinny być zabudowywane ze względu na podmokłość dna, rolę retencyjną dolin, zagrożenie powodziowe oraz podstawowe znaczenie dla powstania lokalnego systemu przyrodniczego, morfologia terenu nie narzuca ograniczeń w użytkowaniu terenu, z wyjątkiem obszarów deformacji związanych z górnictwem węgla kamiennego.

W części gminy leżącej w obrębie Wysoczyzny Pszczyńskiej występują zmienne warunki podłoża budowlanego. Powierzchniową warstwę gruntu niemal całej wysoczyzny tworzą lessy lub gliny lessopodobne. Są to głównie pyły lub gliny pylaste stanowiące grunty rednio i mające spójne. Łatwo wchłaniają wodę, a ich własności mechaniczne silnie pogarszają się ze wzrostem zawilgocenia, prowadząc lokalnie do uplastycznienia lub upłynnienia zawodnionych pyłów. Lessy zalegają warstwami o miąższości około 4 - 8 m. Bezpośrednio pod nimi znajduje się poziom wodonośny o zwierciadle napiętym, co ułatwia wznios kapilarny w spągowej części serii glin pylastych i pyłów. W obrębie osadów tych obserwowano także lokalnie występowanie syczenia wód o różnej wydajności. Nośność glin pylastych i pyłów w stanie zawodnionym istotnie obniża się.

Pod warstwami lessów najczęściej zalega seria utworów gruboziarnistych: zagłazanych piasków, wirów, pospółek, otczaków o miąższości kilkunastu metrów. Są to utwory o dobrych parametrach geomechanicznych. Utrudnienie w posadawianiu obiektów budowlanych w tej warstwie stanowi powszechna obecność wody w przestrzeni porowej. Miejscami, głównie we wschodniej części wysoczyzny, pod lessami mogą zalegać słaboprzepuszczalne i namakające mułki i iły, istotnie pogarszające warunki budowlane podłoża. Lokalnie, w części zachodniej, pod lessami występują bezpośrednio gliny morenowe, sprzyjające znacznemu zawilgoceniu lessów.

Niekorzystne warunki geotechniczne panują w dolinie Wisły. Na jej boku ci 2 - 4 m występują w tym rejonie namulki mineralno - organiczne oraz gliny pylaste i pyły z humusem o miąższości od przeszło 1 m do 4 m. W spąg warstwy namulki mogą zalegać torfy. Na powierzchni terenu miąższość warstwy torfów wykształcają się w starorzeczu przy stawie Rontok. Ciężkie i zawodnione torfy oraz osady mineralne lub mineralno - organiczne, o zmiennym skądzie i stanie występowania, tworzą zły warunki geotechniczne.

Własności mechaniczne powierzchniowej warstwy gruntu oraz ich silna zależność od zmiennych warunków hydrogeologicznych, a także lokalna obecność zmiennej miąższości gruntów mineralno - organicznych i torfów na jej boku ci 2 - 4 m (w tym także poza doliną Wisły) wymagają szczegółowego badania przydatności podłoża do zabudowy.

⁴⁷ zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie ustalania geotechnicznych warunków posadawiania obiektów budowlanych (Dz.U. z 2012 r., poz. 463), zakres czynności wykonywanych przy ustalaniu tych warunków zależy od zaliczenia obiektu do danej kategorii geotechnicznej; kategoria ta zależy od stopnia skomplikowania warunków gruntowych oraz konstrukcji obiektu budowlanego. Dominujące na obszarze miasta mają budynki mieszkalne (1 - 2 kondygnacyjne) zaliczane są do najprostszej, pierwszej kategorii geotechnicznej, natomiast obiekty przemysłowe zaliczane do inwestycji mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko (określone w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. Nr 213, poz. 1397) oraz obiekty wysokie zaliczają się do trzeciej kategorii geotechnicznej

Pod obszarem gminy nie ma płytkich wyrobisk eksploatacyjnych (strop warstw w głono nych zalega na gęboko ci ponad 100 m), ani wyrobisk mających pojęczenie z powierzchni (szybów, upadowych), których obecność stwarzałaby utrudnienie dla zabudowy terenu.

Obszary zagrożone ruchami masowymi ziemi. Na przeważającej części obszaru gminy nie występują warunki zagrożenia osuwaniem się mas ziemnych - w granicach Goczałkowic-Zdroju nie stwierdzono występowania osuwisk (Rejestr osuwisk na obszarze Powiatu Pszczyńskiego, Oddział Górnośląskiego Państwowego Instytutu Geologicznego w Sosnowcu, 2011 r.).

Wyjątek stanowi jedynie niektóre fragmenty północnego brzegu Zbiornika Goczałkowickiego - według mapy obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych ziemi, zawartej w cyt. opracowaniu, w rejonie Wisły Wielkiej i jej ujścia występują kilka obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych. Obszary oznaczone jako 25Ps i 26Ps (Wisła Wielka) oraz 30Ps (Łyka) znajdują się częściowo w granicach administracyjnych Goczałkowic-Zdroju.

6.2.3. Przydatność terenów dla rozwoju funkcji wypoczynkowo - rekreacyjnej

Przydatność terenów dla rozwoju funkcji wypoczynkowo - rekreacyjnej wykorzystującej naturalne cechy i zasoby środowiska (lasy, wody, rzeźbę terenu, wyjątkowy klimat) jest w Goczałkowicach-Zdroju znaczna.

Funkcja rekreacyjna lasów ze względu na szczupłość tych zasobów może mieć znaczenie jedynie lokalne. Funkcja rekreacyjna zbiorników wodnych jest z kolei silnie ograniczona wymaganiami ochrony przyrody oraz zasadniczymi funkcjami tych zbiorników, z którymi sprzeczna jest funkcja rekreacyjna.

Funkcja rekreacyjna Zbiornika Goczałkowickiego. Występuje konflikt pomiędzy rolą Zbiornika Goczałkowickiego jako źródła zaopatrzenia w wodę pitną oraz obszaru podlegającego ochronie w formie obszarów Natura 2000 - obszaru specjalnej ochrony ptaków Dolina Górnej Wisły i specjalnego obszaru siedlisk Zbiornik Goczałkowicki. Ujęcie Wisły i Bajerki a potencjalną funkcją rekreacyjno - sportową zbiornika.

W opracowaniu sWaloryzacja przyrodnicza obszaru Natura 2000 "Dolina Górnej Wisły" (2006), a także w materiałach sporządzonych w ramach projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Dolina Górnej Wisły sformułowano szereg zakazów dotyczących możliwości rekreacyjnego wykorzystania Zbiornika Goczałkowickiego.

Postuluje się m.in. (1) ograniczenie rekreacji na zbiorniku jedynie do sportowego połowu ryb prowadzonego wyłącznie z brzegu północnego, (2) utrzymanie zakazów w obrębie zbiornika dotyczących uławiania sprężonego powietrza, kąpieli i biwakowania, (3) zakaz poruszania się po zaporze bocznej na odcinku od Strumienia do Podgrobla, w tym na rowerach.

Jednocześnie, w Rozporządzeniu Nr 2/2010 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach z dnia 17 czerwca 2010 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wód powierzchniowych Goczałkowice określono warunki rekreacyjno - sportowego uprawiania wędkarstwa na części Zbiornika Goczałkowickiego (o pow. około 15 km²) - w ograniczonym zakresie. Ustalono, m.in., że jednocześnie na wodzie może znajdować się maksymalnie 30 sztuk jednostek pływających aglowych, a w aspekcie przestrzennym - ustalono zakaz dobijania do brzegu poza portami i miejscami do tego wyznaczonymi.

Ustanowiono obszary zbiornika, na których obowiązuje zakaz pływania: (1) rejon ujęcia wody Goczałkowice (200 m od ujęcia wód) [A1], (2) rejon zapory - 150 m od zapory (F1), (3) pas przybrzeżny (200 m wzdłuż południowego brzegu jeziora, obszar cenny przyrodniczo) [F2], (4) cofka zbiornika Łyka Wisły+(F3) i cofka zbiornika Łyka Bajerki+(F4).

Głównym portem stanowi bazy dla jednostek aglowych jest port jachtowy Wisła Wielka (gmina Pszczyna, Ośrodek Szkoleniowy Jacht Klubu PTTK Pszczyna z portem węglarskim w Wiśle Wielkiej został otwarty 20 sierpnia 2010 r.). Portami, w których mogą się schronić jednostki pływające w czasie trudnych warunków pogodowych (wyłącznie do czasu poprawy warunków atmosferycznych pozwalających na powrót do portu węglarskiego) jest port rybacki Łyka i port administracji zbiornika przy zaporze.

Oprócz ograniczonych możliwości uprawiania wędkarstwa, na Zbiorniku Goczałkowickim dopuszczalne jest jeszcze uprawianie wędkarstwa - w ograniczonym zakresie (tylko z brzegu, głównie północnego).

Regionalna Rada Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego, działająca przy Regionalnym Dyrekturze Ochrony Środowiska, podjęła w dniu 19 października 2010 r. uchwałę w sprawie zaopiniowania wniosku Stowarzyszenia Pracownia na rzecz Wszystkich Istot w sprawie wstrzymania

w trybie art. 37 ustawy o ochronie przyrody dopuszczenia eglarstwa na Zbiorniku GoczaŹkowickim, w której stwierdzono, e uprawianie eglarstwa na zbiorniku mo e potencjalnie znacz co oddziaŹywa na obszar Natura 2000 sDolina Górnej WisŹy+, w zwi zku z czym niezbdne jest przeprowadzenie oceny wpŹywu tego dziaŹania na Zbiornik GoczaŹkowicki, a do czasu przeprowadzenia tej oceny nale y wstrzymać ruch eglarski (w trybie art. 37 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody . przepis ten gŹosi, e je eli dziaŹania mog ce znacz co negatywnie oddziaŹywa na cele ochrony obszaru Natura 2000 zostaj y podj te bez uzyskania zezwolenia, regionalny dyrektor ochrony rodowiska nakazuje ich natychmiastowe wstrzymanie).

6.2.4. Przydatno terenów dla rozwoju funkcji rolniczej i le nej

Rolnicza przydatno gleb na obszarze GoczaŹkowic-Zdroju ze wzgl du na ich dobr jako jest znacz ca. Wi kszo gleb cechuje si dobr i do dobr przydatno ci rolnicz (kompleksy pszeny dobry i zbo owo pastewny mocny), z wyj tkiem gleb w dolinie WisŹy, gdzie przewa aj u ytki zielone rednie oraz gleby kompleksów zbo owo pastewnego mocnego i ytniego sŹabego.

Poziom zanieczyszczenia gleb jest niski. Na glebach tych mo na uprawia wszystkie ro liny upraw polowych z ograniczeniem warzyw przeznaczonych na przetwory oraz do bezpo redniej konsumpcji dla dzieci.

Jak zaznaczono, charakterystycznym profilem gospodarki rolnej GoczaŹkowic-Zdroju s du e gospodarstwa ogrodnicze (szklarniowe), nastawione na produkcj kwiatów i warzyw oraz ogrody pokazowe utrzymane w charakterze parkowym, udost pniae przez wŹa cicieli na cele rekreacyjne i turystyczne, a tak e gospodarka rybacka, prowadzona na stawach

Wykorzystanie gruntów rolnych do produkcji biomasy lub prowadzenia upraw energetycznych jest maj o opŹacalne ze wzgl dów ekonomicznych.

Ze wzgl dów ogólno rodowiskowych, w szczególno ci z uwagi na ochron przyrody oraz gruntów rolnych nie jest wskazane przeznaczanie gruntów rolnych pod zalesienia, tak e z uwagi na znaczne zainwestowanie i uzbrojenie obszaru gminy. Grunty rolne najszabniejszych klas V i VI, przydatnych m.in. do zalesienia, s nieliczne (zajmuj niespeŹna 37 ha).

W sKrajowym programie zwi kszania lesisto ci+ (2003 r.) spreferencje zalesienia+ dla gminy oceniono - ze wzgl dów rodowiskowych i fizjograficznych - jako niskie jako niskie.

W gminnym programie ochrony rodowiska stwierdzono, e - bior c pod uwag nieu ytkowane rolniczo grunty podmokŹe i okresowo zalewane, mo na corocznie zalesia okoŹo 2 - 5 ha gruntów (s korzy ci dla ochrony lokalnej ró norodno ci biologicznej+), za ogól n powierzchni gruntów nadaj cych si do zalesienia (niskich klas bonitacyjnych) oceniono na 25 ha. Jak stwierdza si w cyt. programie ochrony rodowiska, rolnicy i inni wŹa cielele nieruchomo ci nie s jednak zainteresowani zmian u ytkowania gruntów.

Lasy pa stwowe na obszarze gminy nale do lasów ochronnych i nie maj istotnego znaczenia dla pozyskiwania drewna.

W gminie uzdrowiskowej, zgodnie z ustaw o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych, zabroniony jest wyr b drzew le nych (z wyj tkiem ci piel gnacyjnych) w strefie sA+ ochrony uzdrowiskowej, za na pozostaŹym obszarze gminy uzdrowiskowej - wyr b drzew le nych z wyj tkiem ci piel gnacyjnych i wyr bu okre lonego w planie urz dzenia lasu.

W planie urz dzenia lasu Nadle nictwa Kobiór przewidziano jednak u ytkowanie r bne w lesie Bór, poŹo onym w strefie "A" ochrony uzdrowiskowej, w tym r bni zupeŹn na powierzchni 1,14 ha (w drzewostanie olchowym w wieku 80 lat); przewiduje si jedynie pozostawianie przy ci ciach r bnych i piel gnacyjnych przestoi - drzew biocenotycznych (drzew starszych, które maj pozosta w mŹodych drzewostanach do ko ca egzystencji i rozkŹadu).

W prognozie do planu urz dzenia lasu argumentuje si , e r bnia zupeŹna jest jedynym sposobem przebudowy - w krótkim czasie - drzewostanu o nieprawidŹowym skŹadzie. Stwierdza si , e wszystkie zaplanowane czynno ci zapewnij ci gŹo trwania lasu oraz speŹniaj warunki sprecyzowane w zaleceniach Regionalnego Dyrektora Ochrony rodowiska w Katowicach.

Zgodnie z opini do planu urz dzenia lasu Regionalnego Dyrektora Ochrony rodowiska w Katowicach (WPN.611.23.2012.AJ1 z dnia 30 listopada 2012 r.), przewidywane w planie zabiegi ze wzgl du na swój charakter nie skutkuj wyst pieniem zmian warunków siedliskowych niezbdnych dla utrzymania we wŹa ciwym stanie ochrony chronionych siedlisk przyrodniczych i gatunków ptaków, dla których utrzymania wyznaczono obszary Natura 2000.

6.3. Ograniczenia w przeznaczaniu i zagospodarowaniu terenów na określone cele

Ograniczenia w zagospodarowaniu i w przeznaczaniu terenów na określone cele na obszarze gminy Goczańkowice-Zdrój wynikają z występowania w jej granicach szczególnych stref, obszarów i obiektów podlegających ochronie lub ograniczeniom w ich zagospodarowaniu, ustalonym na podstawie ustaw, aktów wykonawczych i zarządzeń uprawnionych organów.

Przeznaczanie terenów na określone cele i zasady lokalizacji zabudowy ograniczają również powszechnie obowiązujące przepisy, głównie z zakresu ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych, a także ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (tj. Dz.U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623, z późn. zm.) i aktów wykonawczych do tej ustawy, jak również zalecenia (nie mające mocy prawnej), formułowane przez różne podmioty (m.in. przez zarządców wód i infrastruktury).

Ograniczenia związane ze strefami ochrony uzdrowiskowej przedstawiono w rozdz. 6.2.1., natomiast ograniczenia związane z terenem ochrony po redniej strefy ochronnej ujęcia wód powierzchniowych Goczańkowice - w rozdz.2.1.6.

W przeznaczaniu i zagospodarowaniu terenów należy uwzględnić ograniczenia wynikające z występowania w granicach gminy:

- udokumentowanych złóż kopalin oraz obszarów i terenów górniczych, zgodnie z wymogami ustaw: Prawo geologiczne i górnicze, Prawo ochrony środowiska oraz o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁴⁸;
- głównego zbiornika wód podziemnych oraz ujętego poziomu wód podziemnych (w myśl wymagań zawartych w nieobowiązującym obecnie Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczególnych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów [Dz.U. Nr 61, poz. 549, z późn. zm.]);
- publicznych wód powierzchniowych (obowiązuje zakaz grodzenia nieruchomości przyległych do powierzchniowych wód publicznych w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu [ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne, tj. Dz.U. z 2012 r., poz. 145]);
- lasów i gruntów leśnych (zakaz lokalizacji budynków z uwagi na bezpieczeństwo powalone w odległości mniejszej niż 12 m od granicy lasu [Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, Dz.U. Nr 75, poz. 690, z późn. zm.]; grunty leśne podlegające ochronie na mocy ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tj. Dz.U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266, z późn. zm.), zmiana przeznaczenia gruntów leśnych na inne cele wymaga zgody ministra właściwego do spraw środowiska w przypadku gruntów leśnych stanowiących własność Skarbu Państwa lub marszałka województwa - w przypadku pozostałych gruntów leśnych, uzyskiwanej w procedurze sporządzenia planu miejscowego; w przypadku gminy uzdrowiskowej możliwość taka jest jednak praktycznie wykluczona ze względu na ochronę lasów wprowadzoną ustawą o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych, która zabrania wyrębów drzew leśnych (z wyjątkiem cięć pielęgnacyjnych) w strefie SA+ ochrony uzdrowiskowej, za wyjątkiem obszaru gminy uzdrowiskowej - wyrębów drzew leśnych z wyjątkiem cięć pielęgnacyjnych i wyrębów określonego w planie urządzenia lasu; w przypadku gruntów leśnych faktycznie pokrytych drzewostanem nie ma zatem formalnych możliwości zmiany użytku leśnego na inne (jeżeli zmiana taka wiąże się z koniecznością wyrębów drzew leśnych);
- obszarów i obiektów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody oraz ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- żróbicowanej przydatności gruntów na potrzeby budownictwa oraz ze skutków eksploatacji w górnictwie kamiennym.

⁴⁸ m.in. ustawa - Prawo geologiczne i górnicze wymaga uwzględnienia obszarów i terenów górniczych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w planie miejscowym; zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się uwarunkowania wynikające z występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych, zaś w planie miejscowym określa się obowiązujące granice i sposoby zagospodarowania terenów górniczych

W przeznaczaniu terenów pod budynki związane ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży, szpitale i domy opieki społecznej oraz pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i mieszkaniowo-usługową, a także w kształtowaniu układu drogowego należy mieć na uwadze ograniczenia wynikające z wymogów określonych w Rozporządzeniu Ministra Rodowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. Nr 120, poz. 826) w brzmieniu ustalonym Rozporządzeniem Ministra Rodowiska z dnia 1 października 2012 r. (Dz.U. z 2012 r., poz. 1109).

Ograniczenia działalności na obszarach Natura 2000. Znaczna część obszaru Goczańkowic-Zdroju jest położona w obrębie obszarów Natura 2000.

Na obszarach Natura 2000 nie podlega ograniczeniu działalność związana z utrzymaniem urządzeń i obiektów służących bezpieczeństwu przeciwpowodziowemu oraz działalność gospodarcza, rolna, leśna, łowiecka i rybactwa oraz amatorski połow ryb, jeżeli nie oddziałuje znacząco negatywnie na cele ochrony obszaru, chyba że naruszałoby zakazy obowiązujące w parkach narodowych i rezerwatach położonych w granicach obszaru (art. 36 ustawy o ochronie przyrody).

Na obszarach Natura 2000 zabrania się podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony tych obszarów. Realizacja takich planów i działań jest dopuszczalna wyłącznie w przypadkach określonych w art. 34 ustawy o ochronie przyrody, pod warunkiem uzyskania zezwolenia właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska, jeżeli zapewnione będzie wykonanie kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000.

W przypadku, gdy znacząco negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, zezwolenie może zostać udzielone wyłącznie w celu: ochrony zdrowia i życia ludzi, zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędnym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego lub wynikającym z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej. Koszty kompensacji przyrodniczej ponosi podmiot realizujący plan lub przedsięwzięcie.

Projekty studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz planów miejscowych wymagają uzgodnienia z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w zakresie ustalonego mogącego znacząco negatywnie oddziaływać na istniejący lub projektowany obszar Natura 2000 (art. 30 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody). Zgodnie z art. 55 ust. 2 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku (...), projekty tych dokumentów nie mogą zostać przyjęte, jeżeli ze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika, że mogą one znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000 i nie zachodzi przesłanki określone w art. 34 ustawy o ochronie przyrody.

Realizacja przedsięwzięcia: mogącego zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (jeżeli stwierdzono obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko) oraz innych przedsięwzięcia, niezwiązanych bezpośrednio z ochroną obszaru Natura 2000, a mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na ten obszar - wymaga przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000.

W ostatnim przypadku, organ właściwy do wydania decyzji wymienionych w art. 72 ust. 1 pkt 1-13 oraz art. 96 ust 2 pkt 2-4 ustawy Prawo ochrony środowiska, po stwierdzeniu, że przedsięwzięcie może potencjalnie znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, wydaje postanowienie w sprawie nałożenia obowiązku przedłożenia dokumentacji określonej w art. 96 ust 3 pkt 1-5 cyt. ustawy.

W przypadku stwierdzenia, że przedsięwzięcie może znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, regionalny dyrektor ochrony środowiska postanawia o obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000, a następnie wydaje postanowienie w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia, jeżeli z postępowania wynika brak znaczącego oddziaływania lub zachodzi przesłanki określone w art. 34 ustawy o ochronie przyrody.

W innym wypadku odmawia się uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia, co jest wiążące dla organu wydającego decyzje wymienione w art. 72 ust. 1 pkt 1-13 oraz art. 96 ust 2 pkt 2-4 ustawy Prawo ochrony środowiska. Może on w związku z tym nałożyć obowiązek wykonania kompensacji przyrodniczej lub działań zapobiegających, ograniczających oraz monitorujących oddziaływanie przedsięwzięcia na środowisko. Jeżeli w toku oceny stwierdzono, że przedsięwzięcie może znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000 i nie zachodzi przesłanki określone w art. 34 ustawy o ochronie przyrody, organ właściwy do wydania decyzji odmawia zgody na realizację przedsięwzięcia.

Oprócz uwarunkowań związanych z ochroną zasobów i cechami środowiska, znaczenie w przeznaczaniu i zagospodarowaniu terenów mają ograniczenia wynikające z występowania obiektów, w których siedlisko istnieje, głównie na mocy przepisów powszechnie obowiązujących,

szczególne warunki zagospodarowania, w tym zakaz zabudowy lub przeznaczenia terenu na określone cele:

- ograniczenia związane z ochroną wód przeciwpowodziowych - zgodnie z ustawą - Prawo wodne obowiązuje zakaz wykonywania obiektów budowlanych, kopania studni, sadzawek, dołów oraz rowów w odległości mniejszej niż 50 m od stopy wału po stronie odpowietrznej, a także uprawy gruntu, sadzenia drzew lub krzewów na wałach oraz w odległości mniejszej niż 3 m od stopy wału po stronie odpowietrznej (z zakazów tych może zwolnić marszałek województwa, jeżeli nie wpłynie to na szczelność i stabilność wałów przeciwpowodziowych);
- pasy izolujące tereny cmentarne: zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarzu (Dz.U. Nr 52, poz. 315), odległość cmentarza od zabudowa mieszkalnych, od zakładów produkujących artykuły żywności, zakładów wytworzenia zbiorowego bądź zakładów przetworzenia artykułów żywności oraz studzien, ródź i strumieni, sąsiedztwa cich do czerpania wody do picia i potrzeb gospodarczych powinna wynosić co najmniej 150 m; odległość ta może być zmniejszona do 50 m pod warunkiem, że teren w granicach od 50 m do 150 m (przepisów tych nie stosuje się do cmentarzy istniejących, jeżeli ich zastosowanie uniemożliwiłoby korzystanie z cmentarza, a inspektor sanitarny nie sprzeciwia się korzystaniu z tego cmentarza);
- ograniczenia wynikające z sąsiedztwa linii kolejowej: zgodnie z ustawą z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (tj. Dz.U. z 2007 r. Nr 16 poz. 94) budynki o funkcjach chronionych przed hałasem należy sytuować w odległości od obszaru kolejowego na tyle daleko, by zachować normy dopuszczalnego hałasu w środowisku (minimalna odległość budowli i budynków od granicy obszaru kolejowego wynosi 10 m i nie mniej niż 20 m od osi skrajnego toru);
- ograniczenia wynikające z sąsiedztwa dróg publicznych - minimalne odległości obiektów budowlanych od zewnętrznych krawędzi jezdni dróg krajowych (10 m w terenie zabudowy i 25 m poza terenem zabudowy), wojewódzkich i powiatowych (odpowiednio 8 m i 20 m) oraz dróg gminnych (odpowiednio 6 m i 15 m), zgodnie z art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tj. Dz.U. z 2007 r. Nr 19, poz. 115, z późn. zm.);
- ograniczenia wynikające ze stref infrastruktury technicznej: w sytuacji Goczażkowic-Zdroju istotne znaczenie ze środowiskowego punktu widzenia mają biegnące przez obszar gminy napowietrzne linie elektroenergetyczne wysokiego i średniego napięcia; dla obiektów tych brak jest jednak przepisów określających strefy ich ponadnormatywnego oddziaływania; zarządca sieci wnosi, aby w strefach o szerokości 15 metrów od skrajnych przewodów linii wysokiego napięcia 110 kV zmiany zagospodarowania terenu projektować w oparciu o odpowiednie normy oraz przepisy ustawy - Prawo ochrony środowiska i Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz.U. Nr 192, poz. 1883);
- ograniczenia wynikające z położenia terenów w otoczeniu "miejsca przystosowanego do startów i lądowania (lądowiska nie wpisanego do ewidencji lądowisk) w północnej części gminy (rejon ul. Jeziornej) - w projektowanej "Instrukcji użytkowania" lądowiska z 2005 r. przyjęto dopuszczalne wysokości obiektów naturalnych i sztucznych w otoczeniu tego miejsca z kierunków podejścia i wznoszenia - w zakresie 268 - 368 m n.p.m. (w granicach gminy do 358 m n.p.m.) w odległości do 2 km od krawędzi pasa lądowiska w pasie o pow. 38 ha i szerokości od 50 m do 465 m na kierunku NE (ograniczenia wysokości w pasie na kierunku SW dotyczą terenów położonych w Pszczynie);
- ograniczenia wynikające z planowanego założenia lotniska w Kaniowie (gm. Bestwina): dla dotychczasowego lądowiska Kaniów w gm. Bestwina (wpisanego do ewidencji lądowisk) Prezes Urzędu Lotnictwa Cywilnego udzielił zezwolenia (decyzja ULC-LTL-1/5020-0006/02/12 z dnia 6 sierpnia 2013 r.) na założenie lotniska użytkowego - lotniska Kaniów EPKW (lotnisko nie zostało dotychczas wpisane do rejestru lotnisk; w otoczeniu planowanego lotniska (w odległości do 5 km od granicy lotniska) znajduje się wschodnia część Goczażkowic-Zdroju; za południowo-wschodniego fragmentu gminy dotyczą potencjalne ograniczenia wysokości dla obiektów budowlanych w otoczeniu lotniska - w rejonie Borków Pierwszych i Drugich: wysokości obiektów budowlanych nie może przekraczać wysokości 298,7 m n.p.m. w odległości do 2 km oraz 353,7 m n.p.m. w odległości do 3,6 km (w przypadku rozbudowy lotniska) od ARP lotniska (to jest odpowiednio, około 55 m oraz około 90 - 100 m);

ponadto, zgodnie z art. 87 ust. 6 ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. Prawo lotnicze, obiekty budowlane i naturalne w otoczeniu lotniska (do 5 km od jego granic) nie mogą stanowić zagrożenia dla startujących i lądujących statków powietrznych, a ponadto zabrania się budowy lub rozbudowy obiektów budowlanych, które mogą stanowić źródło zagrożenia ptaków oraz hodowania ptaków mogących stanowić zagrożenie dla ruchu lotniczego.

7. Uwarunkowania ekofizjograficzne (synteza)

Goczańkowice-Zdrój s gmin uzdrowiskow , posiadaj c status uzdrowiska. Statut Uzdrowiska okre la Uchwaã Nr XXVI/164/2012 Rady Gminy Goczańkowice-Zdrój z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie uchwalenia Statutu Uzdrowiska Goczańkowice-Zdrój. Obszar uzdrowiska, stanowi cy jednocze nie obszar gminy, dzieli si na strefy ochrony uzdrowiskowej: stref sA+(pow. 140 ha), stref sB+(pow. 675 ha) i stref sC+, obejmuj c pozostaý cz gminy.

Do walorów uzdrowiskowych Goczańkowic-Zdroju nale wã ciwo ci lecznicze naturalnych surowców leczniczych (wody mineralnej i peloidu [borowiny]) - Goczańkowice-Zdrój posiadaj , jako jedno z nielicznych uzdrowisk w kraju, równocze nie zasoby tych surowców leczniczych - oraz klimatu, maj cego wã ciwo ci lecznicze w odniesieniu do chorób reumatologicznych i ortopedycznych, potwierdzone odpowiednimi wiadectwami.

Mo liwo prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego w Goczańkowicach-Zdroju potwierdził Minister Zdrowia w decyzji z 2009 r. W uzdrowisku mo e by prowadzone leczenie uzdrowiskowe w nast puj cych kierunkach leczniczych: choroby ortopedyczno - urazowe, reumatologiczne, ukłãdu nerwowego i osteoporoza.

W decyzji tej stwierdzono jednocze nie nieprawidłowo ci w zakresie przekroczenia zmierzonych st e zanieczyszcze w powietrzu dotycz cych benzo()pirenu, pyłu zawieszonego i poziomów hałasu. Usuni cie tych uchybie powinno nast pi do dnia 31 grudnia 2016 r. Do głównych przyczyn nadmiernych st e benzo(a)pirenu nale na terenach poý onych w s siedztwie drogi krajowej nr 1 intensywny ruch samochodowy na tej drodze oraz niska emisja pyłów i szkodliwych gazów ze ródeý lokalnych. Głównym źródłem hałasu jest droga krajowa nr 1. Według pomiarów hałasu z lat 2008 - 2011, redni równoway poziom d wi ku obliczony dla strefy sA+ ochrony uzdrowiskowej, z wyý czeniem terenów w bliskim s siedztwie drogi krajowej, w porze dziennej i nocnej przekraczaj dopuszczalne normy, osi gaj c poziom 52 dB. Dopuszczalne normy hałasu prawdopodobnie s przekraczane równie na wzdý linii kolejowej nr 139, przebiegaj cej przez stref "A" ochrony uzdrowiskowej.

Zagro eniem dla naturalnych surowców leczniczych jest wydobywanie w gla kamiennego ze zý a Silesia. Dla otworu solankowego GN-1 oraz dla zý a borowiny ustanowiono w zwi zku ze skutkami eksploatacji w gla filary ochronne. W wyniku dotychczasowej eksploatacji w gla rejon zý a borowiny obni yłsi i jest trwale zagro ony zalaniem. Przewidyw biorstwo Górnicze Silesia podj ý w 2013 r. wydobywanie w gla spod obszaru gminy, na podstawie posiadanej koncesji nr 162/94 z dnia 26 sierpnia 1994 r. Prognozowany zasi g wpływów eksploatacji miaýby obejmowa b dzie niemal caý obszar podlegaj cy deformacjom w przeszý ci.

Jednak, zgodnie z ustaw o lecznictwie uzdrowiskowym (...)pozyskiwanie surowców mineralnych innych ni naturalne surowce lecznicze na obszarze gminy uzdrowiskowej jest zabronione. Nie mo e mie w tym przypadku przepis zezwalaj cy na działalno zakłãdu przemysłowego istniej cego na obszarze gminy uzdrowiskowej przed wej ciem w ycie ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym (...). Pozyskiwanie surowców nie jest bowiem działalno ci wytwórcz , za zakłãd górniczy nie jest zakłãdem przemysłowym w rozumieniu tej ustawy.

Poýudniowy fragment gminy jest zagro ony mo liwo ci wyst pienia powodzi. Dolina Wisýy poni ej Zbiornika Goczańkowickiego zostajã zaliczona we wst pniej ocenie ryzyka powodziowego do obszarów nara onych na niebezpiecze stwo powodzi. Na skutek eksploatacji w gla kamiennego do rejonów zagro onych zalaniem wodami nale y równie poýudniowo - wschodnia cz gminy przy uj ciu Potoku Goczańkowickiego do Wisýy.

Poza dnami dolin, morfologia terenu nie narzuca ogranicze w u ytkowaniu gruntów. Rze b terenu na obszarze gminy cechuj na ogólniewielkie ró nice wysoko ci wzgl dnych oraz ýagodne nachylenia. Warunki geologiczno - in ynierskie w póýnocnej cz ci Goczańkowic-Zdroju s zmienne (zale w istotny sposób od warunków hydrogeologicznych - silnie pogarszaj si ze wzrostem zawilgocenia gruntów), za w poýudniowej cz ci gminy (w dolinie Wisýy) - niekorzystne.

Nie stwierdzono występowania obszarów osuwania się mas ziemnych i terenów naruszonych na takie zjawiska, z wyjątkiem niewielkich fragmentów północnego brzegu Zbiornika Goczałkowickiego na granicy z gminą Pszczyna.

Pod obszarem gminy występują udokumentowane złoża kopalni - leczniczych (wody lecznicze zmineralizowane i torfy) oraz węgla kamiennego i metanu w pokładach węgla. W granicach Goczałkowic-Zdroju znajdują się obszary górnicze i tereny górnicze, ustanowione koncesjami na wydobycie kopalni: „Goczałkowice-Zdrój I+” dla wydobycia wód leczniczych, „Rudołtowice I+” dla wydobycia torfu leczniczego oraz „Czechowice II+” dla wydobycia węgla kamiennego i metanu jako kopaliny towarzyszącej.

Północny fragment gminy znajduje się w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 346 „Pszczyna”. Stopień zagrożenia części zbiornika położonej pod obszarem gminy jest niski i nie wymaga wyznaczenia obszaru ochronnego. Pozostała część gminy (z wyjątkiem rejonu północnego brzegu Zbiornika Goczałkowickiego, gdzie nie występują zasoby wód podziemnych piętła czwartorzędowego) zaliczono do Użytkowego Poziomu Wód Podziemnych (UPWP) Rejonu Małej Wisły (Q-II). Do obszarów o zanieczyszczonych wodach podziemnych należy zabudowana dolina Potoku Goczałkowickiego.

Goczałkowice-Zdrój leży na obszarze dorzecza Wisły w regionie wodnym Małej Wisły. Sieć wodna jest dobrze rozwinięta. Licznie występują sztuczne zbiorniki wodne. Podstawowe znaczenie w regionie ma wielofunkcyjny Zbiornik Goczałkowicki. Główną funkcją zbiornika jest zaopatrzenie w wodę pitną (ujęcie wody brzegowej), a także ochrona przeciwpowodziowa. W dolinie Wisły, poniżej zbiornika znajduje się zespół stawów hodowlanych (Zabrzyszczok, Maciek).

Stan i potencjał ekologiczny wód Wisły poniżej Zbiornika Goczałkowickiego i Bajerki jest umiarkowany. Pogarsza się potencjał ekologiczny i jako wód Zbiornika Goczałkowickiego. Na zbiorniku (poza granicę gminy) istnieje ujęcie brzegowe wód powierzchniowych pobieranych w ramach systemu wodociągowego Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów SA w Katowicach. Dla ujęcia wód powierzchniowych Goczałkowice ustanowiono strefę ochronną, która w granicach gminy stanowi teren ochrony pośredniej, obejmujący zachodnią część gminy, leżąca na zachód od zapory czołowej zbiornika. Na terenie ochrony pośredniej obowiązują szereg zakazów i ograniczeń, w tym związane z zagospodarowaniem przestrzennym i użytkowaniem terenów.

Wielkość gleb na terenie gminy cechuje się dobrą i do bardzo przydatnością rolniczą. Poziom zanieczyszczenia gleb jest niski. Gleby cechują się podwyższoną zawartością metali, mimo to na nich uprawia się wszystkie rodzaje upraw polowych z ograniczeniem warzyw przeznaczonych na przetwory oraz do bezpośredniej konsumpcji dla dzieci.

Obszar gminy cechują sprzyjające warunki klimatyczne - panuje łagodny klimat umiarkowanie ciepłego piętła klimatycznego, o korzystnych warunkach termicznych i długim okresie wegetacji rolniczej. Występują dobre warunki do klimatoterapii i rekreacji. Stosunkowo krótki jest okres grzewczy (222 dni) i zalegania pokrywy śnieżnej. Dominują wiatry z kierunku południowo-zachodniego, bardzo słabe i słabe (o prędkościach 2 - 3 m/s) ze znacznym udziałem ciszy. Topoklimat jest modyfikowany przez ocieplający wpływ Zbiornika Goczałkowickiego. Niekorzystnym cechem topoklimatu, głównie w dolinie Wisły w otoczeniu zbiorników wodnych - jest podwyższona wilgotność względna powietrza i odczucie parności w czasie ciszy pojawiających się latem.

Zachodnia i południowa część obszaru gminy, leżąca w dolinie Wisły, stanowi element struktur przyrodniczych o znaczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym, w tym zapewniających spójność sieci Natura 2000 oraz cechuje się wysokim stopniem różnorodności biologicznej. Największa liczba zbiorowisk roślinnych i gatunków zwierząt jest związana ze zbiornikami wodnymi i terenami podmokłymi, zwłaszcza ze Zbiornikiem Goczałkowickim (w tym z jego zachodnią i południową częścią). Na fragmentach Zbiornika Goczałkowickiego i stawów hodowlanych oraz dolin Wisły i Bajerki, znajdują się siedliska przyrodnicze należące do typów siedlisk przyrodniczych wymagających ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000.

Południowa i zachodnia część gminy znajduje się w obrębie obszarów Natura 2000 - obszaru specjalnej ochrony ptaków „Dolina Górnej Wisły” (PLB240001) oraz znajdującego się w jego obrębie - specjalnego obszaru ochrony siedlisk „Zbiornik Goczałkowicki - Ujęcie Wisły i Bajerki” (PLH240039).

Według projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Dolina Górnej Wisły przedmiotem ochrony jest 20 gatunków ptaków, a do ich siedlisk zaliczono stawy hodowlane, Zbiornik Goczałkowicki z cofką zbiornika i Zatokę Bajerki oraz fragmenty lasu Bór.

Występuje konflikt pomiędzy rolą Zbiornika Goczałkowickiego jako źródła zaopatrzenia w wodę oraz obszaru podlegającego ochronie w formie obszarów Natura 2000 - obszaru specjalnej ochrony ptaków Dolina Górnej Wisły i specjalnego obszaru siedlisk Zbiornik Goczałkowicki. Ujęcie Wisły i Bajerki a potencjalna funkcja rekreacyjno-sportowa zbiornika. W 2010 r. określono warunki rekreacyjno-sportowego uprawiania wędkarstwa na części Zbiornika Goczałkowickiego - w ograniczonym zakresie

Goczałkowice-Zdrój leży w rejonie o niskiej lesistości, wynikającej z naturalnych cech środowiska (dobre gleby, położenie w dolinie dużej rzeki) cechującym się występowaniem niewielkich i rozproszonych lasów.

Większość obszaru gminy, zwłaszcza w dolinie Wisły - pomimo monotonnej rzeby terenu - prezentuje znaczne wartości estetyczne. Decyduje o tym mozaika zróżnicowanych ekosystemów wodnych (duże powierzchniowo wodne), leśnych i rolnych, a także obecność zabytków, w szczególności - zabytku uzdrowskiego. Charakter rzeby i zróżnicowane pokrycie terenu tworzą atrakcyjne, rozległe wnętrza krajobrazowe oraz szerokie otwarcia widokowe na panoramę doliny Wisły z kompleksem stawów hodowlanych, Zbiornika Goczałkowickiego oraz Beskidu Łódzkiego i Małego.

Zachowane, materialne elementy dziedzictwa kulturowego gminy pochodzą w większości z drugiej połowy XIX w. i początków XX w. Najcenniejszy obiekt tworzy zabytek uzdrowski z zabudową i parkiem zdrojowym. W rejestrze zabytków województwa łódzkiego znajdują się obiekty lub zespoły obiektów związane z uzdrowskiem Goczałkowice-Zdrój (zabudowa uzdrowska i park uzdrowski) oraz kaplica p.w. w. Anny (z wyposażeniem).

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu górniczego. Przewidywane dla środowiska skutki działalności określonej w koncesji nr 162/94 z dnia 26 sierpnia 1994 r. na wydobywanie węgla kamiennego i metanu jako kopaliny towarzyszącej ze złoża "Silesia" w obszarze górniczym "Czechowice II"

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu górniczego. Zgodnie z art. 104 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. Nr 163, poz. 981, z późn. zm.), jeżeli w wyniku zamierzonej działalności określonej w koncesji (tu - wydobywania węgla kamiennego) przewiduje się - na podstawie opracowania ekofizjograficznego i projektu zagospodarowania złoża - istotne skutki dla środowiska, dla terenu górniczego bądź jego fragmentu Gmina może sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego⁴⁹ i obciążyć kosztami jego opracowania przedsiębiorcę górniczego.

Przesłanką podjęcia uchwały o przystąpieniu do sporządzenia takiego planu są zatem przewidywane istotne skutki dla środowiska zamierzonej działalności określonej w koncesji⁵⁰.

Celem sporządzenia planu miejscowego dla terenu górniczego jest ustalenie przeznaczenia terenów i określenie sposobów ich zagospodarowania i zabudowy (art. 14 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym) oraz zapewnienie integracji wszelkich działań podejmowanych w granicach terenu górniczego dla: (1) wykonania działalności określonej w koncesji, (2) zapewnienia bezpieczeństwa publicznego i (3) ochrony środowiska, w tym obiektów budowlanych (art. 104 ust. 4 ustawy z 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze).

W planie dla terenu górniczego określa się obowiązkowo elementy, o których mowa w art. 15 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a także w zależności od potrzeb: (1) elementy wymienione w art. 15 ust. 3 tej ustawy oraz - na podstawie art. 104 ust. 5 ustawy z 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (szczególnie): (1) obiekty lub obszary, dla których wyznacza się filar ochronny, w granicach którego ruch zakładu górniczego może być zabroniony bądź może być dozwolony tylko w sposób zapewniający należyte ochronę tych obiektów lub obszarów oraz

⁴⁹ zgodnie z nieobowiązującym ustaw z 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze dla terenu górniczego obligatoryjnie sporządzano miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, chyba że rada gminy postanowiła, na podstawie art. 53 ust. 6 tej ustawy, w drodze uchwały odstąpić od jego sporządzenia w związku ze stwierdzeniem, że przewidywane szkodliwe wpływy na środowisko będą nieznaczne. Projekt takiego planu wymagał uzgodnienia z właściwym organem państwowego nadzoru górniczego. Koszty sporządzenia planu ponosił przedsiębiorca, za w przypadku, gdy plan dotyczył terenu górniczego, w którym odbywa się eksploatacja, przedsiębiorca był zobowiązany do pokrycia połowy tych kosztów

⁵⁰ zgodnie z uzasadnieniem do ustawy z 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze, "organy gminy mogą podjąć uchwałę o sporządzeniu planu, jeżeli w wyniku zamierzonej działalności określonej w koncesji bądź przewidziane istotne skutki dla środowiska. Powierzenie decydującej roli w tym zakresie organom gminy powinno pozwolić na rozstrzygnięcie konfliktów pomiędzy przeznaczeniem (sposobem wykorzystania) nieruchomości objętych wpływami górnictwa, a innymi rodzajami korzystania ze środowiska (np. w zakresie zabudowy) +

(2) obszary wyłączone z zabudowy b d takie, w granicach których zabudowa jest dozwolona tylko po spełnieniu odpowiednich wymagań (koszt spełnienia tych wymagań ponosi przedsiębiorca).

Koszty sporządzenia planu miejscowego dla terenu górniczego, w myśl ustawy z 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze, ponosi w całości przedsiębiorca, niezależnie od faktu, czy na danym terenie prowadzi się wydobywanie kopaliny, czy też działalność ta jest dopiero planowana. W przypadku wyznaczenia w planie terenu górniczego obszarów wyłączonych z zabudowy, skutki finansowe ponosi jednak gmina, na zasadach określonych w art. 36 i 37 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, bowiem przedsiębiorca jest zobowiązany ustawą z 2011 r. jedynie do pokrycia kosztów spełnienia wymagań ustalonych dla zabudowy w związku ze skutkami wydobywania kopaliny.

Jak już wskazano, Gmina może sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu górniczego lub jego fragmentu, jeżeli przewiduje się, że w wyniku planowanej działalności określonej w koncesji, wystąpi istotne skutki dla środowiska. Ustawa z 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze nie precyzuje jednak, co należy i rozumie pod pojęciem istotne skutki dla środowiska, kryteriów takich nie zawiera również Rozporządzenie w sprawie opracowania ekofizjograficznych⁵¹.

W ustawie z 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze przyjęto jedynie, że istotność tych skutków określa się na podstawie dwóch rodzajów opracowania ekofizjograficznego oraz projektu zagospodarowania ziemi (art. 104 ust. 3 cyt. ustawy): "przewidywane dla środowiska skutki działalności określonej w koncesji określa się w opracowaniu ekofizjograficznym sporządzanym na potrzeby studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, a także na podstawie projektu zagospodarowania ziemi (art. 104 ust. 3 cyt. ustawy).

Zgodnie z przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia planu może być podjęta jedynie na wniosek wójta lub z inicjatywy samej rady gminy (art. 14 ust. 4 cyt. ustawy). Przed podjęciem tej uchwały, wójt wykonuje analizy dotyczące zasadności przystąpienia do sporządzenia planu oraz ustala niezbędną zakres prac planistycznych (art. 14 ust. 5).

W ramach tych analiz należy zatem dokonać ostatecznej oceny, na podstawie opracowania ekofizjograficznego (podstawowego lub problemowego) oraz projektu zagospodarowania ziemi "Silesia", czy przewidywane skutki działalności górniczej będą istotne, a w konsekwencji, czy uprawniana Gmina do przystąpienia do sporządzenia planu miejscowego dla terenu górniczego i obciążenia kosztami jego opracowania przedsiębiorca.

W podstawie prawnej uchwały o przystąpieniu do sporządzenia planu dla terenu górniczego należy powołać, oprócz przepisów ustawy o samorządzie gminnym oraz ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, także art. 104 ust. 2 ustawy z 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze.

Przewidywane dla środowiska skutki działalności określonej w koncesji nr 162/94 z dnia 26 sierpnia 1994 r. na wydobywanie w głąb kamiennego i metanu jako kopaliny towarzyszącej ze złoża "Silesia" w obszarze górniczym "Czechowice II"

Dotychczasowe i przewidywane dla środowiska skutki działalności górniczej, określonej w koncesji nr 162/94 z dnia 26 sierpnia 1994 r. na wydobywanie w głąb kamiennego i metanu jako kopaliny towarzyszącej ze złoża "Silesia" w obszarze górniczym "Czechowice II", przedstawiono szczegółowo w rozdz. 4.1. (Zagrożenia dla zasobów naturalnych surowców leczniczych na skutek eksploatacji w głąb kamiennego), 4.8 (Niebezpieczeństwo powodzi), 5.1. (Dotychczasowe zmiany środowiska - w szczególności dotyczące dotychczasowych skutków eksploatacji w głąb kamiennego) oraz 5.2. (Wstępna

⁵¹ na podstawie opracowania ekofizjograficznego określa się wymagania stawiane przed studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego w art. 72 ust. 1 - 3 ustawy Prawo ochrony środowiska. Rodzaje, zakres i sposób wykonania opracowania ekofizjograficznych określa Rozporządzenie Ministra środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowania ekofizjograficznych (Dz.U. z 2002 r. Nr 155, poz. 1298), wydane na podstawie art. 72 ust. 6 ustawy Prawo ochrony środowiska. Zgodnie z rozporządzeniem, różni się opracowania podstawowe, wykonywane przed przystąpieniem do sporządzenia dokumentów planistycznych oraz opracowania problemowe, wykonywane przed lub w trakcie sporządzenia dokumentów planistycznych - w przypadku skomplikowanych bardziej szczegółowego rozpoznania cech wybranych elementów przyrodniczych lub określenia wielkości i zasięgu konkretnych zagrożeń środowiska i zdrowia ludzi. W przypadku opracowania problemowego (§ 7 rozporządzenia) szczegółowy zakres dokumentacji dostosowuje się do rodzaju i przedmiotu sporządzanego dokumentu planistycznego oraz stanu i specyfiki środowiska analizowanego obszaru. Część kartograficzna i opisowa opracowania problemowego obejmuje rozszerzenie lub uszczegółwienie rozpoznania i charakterystyki: stanu i funkcjonowania wybranych elementów przyrodniczych, w szczególności ich stanów i odporności na możliwe oddziaływanie planowanego sposobu zagospodarowania oraz możliwości wybranych elementów przyrodniczych

prognoza dalszych zmian w rodowisku - w części dotyczącej prognozowanych skutków eksploatacji w gła kamiennego).

Przewidywane skutki eksploatacji w gła kamiennego do 2020 r. (prognozowane wpływy na powierzchnię terenu wynikające z eksploatacji w gła przewidzianej w Dodatku nr 4 do PZZ na lata 2011 - 2020), mierzone skalą prognozowanych obniżek oraz odkształceń terenu (maksymalnie III kategoria) wskazują na niski lub średni stopień tych skutków dla rodowiska, w szczególności w odniesieniu do zabudowy i innych obiektów budowlanych.

Należy jednak mieć na uwadze zagrożenia związane z możliwością znaczącego rozszerzenia obszaru mogącego ulec podtopieniu w wyniku awarii pomp odwadniających lub wtargnięcia wód wezbraniowych z mierzwią Wisły, a przede wszystkim - zagrożenia dotyczące uzdrowskich funkcji gminy.

Zgodnie z ustawą o lecznictwie uzdrowskim, uzdrowskach i obszarach ochrony uzdrowskiej oraz o gminach uzdrowskich, podstawowym warunkiem nadania określonego obszarowi statusu uzdrowska jest występowanie źródeł naturalnych surowców leczniczych o potwierdzonych właściwościach leczniczych (art. 34 ust. 1 pkt 1), zaś zgodnie z art. 46 cyt. ustawy, gmina uzdrowska realizuje zadania własne związane z zachowaniem funkcji leczniczych uzdrowska, m.in. w zakresie ochrony warunków naturalnych uzdrowska.

Zasoby i jako zasobów naturalnych surowców leczniczych występujących w Goczańkowicach-Zdroju (wody lecznicze zmineralizowane i torf [borowina]) są istotnie zagrożone na skutek prowadzonego we wschodniej części gminy wydobycia w gła kamiennego (czego wyrazem jest fakt ustanowienia filarów ochronnych dla ujęcia wód leczniczych GN-1 oraz dla źródła torfu; jednocześnie nie przedsięwzięcia górnicy zakłada możliwość naruszenia tych filarów).

Dodatek nr 4 przewiduje wydobycie w gła bezpośrednio pod obszarem gminy, w tym z pokładem 325/1, co jest niezgodne z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu górnego oraz z przepisami ustawy o lecznictwie uzdrowskim, uzdrowskach i obszarach ochrony uzdrowskiej oraz o gminach uzdrowskich.

Planowana eksploatacja w gła kamiennego na terenie uzdrowska budzi zaniepokojenie Ministra Zdrowia (pismo Ministra Zdrowia z dnia 14 sierpnia 2012 r. [znak MZ-OZU-522-29147-1/MO/12]) z uwagi na fakt współwystępowania na tym obszarze źródeł surowców leczniczych, na które mogą negatywnie oddziaływać szkody górnicze związane z planowaną eksploatacją w gła (za istnienie naturalnych surowców leczniczych jest podstawowym warunkiem utrzymania statusu uzdrowska). W cyt. piśmie stwierdza się dalej, że szczególnie uwag należy zwrócić na przedstawione w Dodatku nr 4 zamierzenia przedsięwzięcia w zakresie technologii eksploatacji, która powinna ograniczyć ujemny wpływ na rodowisko.

Ponadto, planowana eksploatacja w gła kamiennego będzie powodowała zmiany ukształtowania terenu i stosunków wodnych, tymczasem ustawa o lecznictwie uzdrowskim zabrania na obszarze gminy uzdrowskiej, oprócz pozyskiwania surowców mineralnych innych niż naturalne surowce lecznicze, także prowadzenia działań mających negatywny wpływ na fizjografię uzdrowska.

Biorąc pod uwagę dotychczasowe i prognozowane skutki eksploatacji w gła kamiennego ze źródła "Silesia" w obszarze górniczym "Czechowice II" we wschodniej części obszaru gminy, ocenia się, że przewidywane skutki tej eksploatacji mają charakter skutków istotnych dla rodowiska, w szczególności w zakresie dotyczącym ochrony walorów uzdrowskich gminy Goczańkowice-Zdrój.

8. Materiały źródłowe, literatura

- Absalon D., Jankowski A.T., Le niok M., Komentarz do mapy hydrograficznej w skali 1:50000. ark.: Pszczyna, GUGiK, Warszawa, 2003;
- Adamski P., Bartel R., Bereszyński A., Kepel A., Witkowski Z. (red.). Gatunki zwierząt (z wyjątkiem ptaków). Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000. Podręcznik metodyczny, Ministerstwo środowiska, Warszawa, 2004;
- Aktualizacja Programu Ochrony środowiska dla gminy Goczałkowice-Zdrój, Instytut Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego, Oddział Zamiejscowy w Katowicach, Centrum Gospodarki Odpadami, Katowice, 2009;
- Aktualizacja Programu Ochrony środowiska dla Powiatu Pszczyńskiego na lata 2008 - 2011 z perspektyw na lata 2012 - 2015, Abrys sp. z o.o., Poznań, 2008;
- Audyt turystyczny Wiślanej Trasy Rowerowej na terenie województwa Śląskiego, Polska Agencja Rozwoju Turystyki S.A., Warszawa, 2005;
- Bank Danych Regionalnych (BDR), GUS, www.stat.gov.pl;
- baza.bociany.pl/gniazda;
- Baza danych Infogeoskarp, Państwowy Instytut Geologiczny (<http://baza.pgi.waw.pl/igs/>);
- Baza danych Państwowej Służby Hydrogeologicznej; <http://epsh.pgi.gov.pl/epsh/>;
- Behnke M., Kistowski M., Tyszecki A., System ocen oddziaływania na środowisko w granicach obszarów Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 w wybranych krajach Unii Europejskiej oraz Polsce, Eko-Konsult, Gdańsk, 2004;
- Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31 XII 2011 r., Ministerstwo środowiska. Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa, 2012;
- Bilnik A., Wiercz T., Siudy A., Zbiornik Goczałkowicki wczoraj i dziś, Górnictwo Śląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów w Katowicach S.A., Goczałkowice-Zdrój, 2004;
- Biuletyn Monitoringu Przyrody, Główny Inspektorat ochrony środowiska, 2011/1, Biblioteka Monitoringu środowiska, Warszawa, 2011;
- bipgdos.mos.gov.pl/doc/2009/opracowanie_wzory/postepowania_administracyjne_opracowanie.pdf;
- birdlife.org/datazone/speciesfactsheet.php?id=3835;
- Bohatkiewicz J. (red.), Podręcznik dobrych praktyk wykonywania opracowań środowiskowych dla dróg krajowych. Załącznik nr 2. zagadnienia oceny oddziaływania i kompensacji dla obszarów N2000). GDDKiA, Kraków, 2008;
- Charakterystyka wpływu działalności KWK Silesia na żyłkę borowiny w Rudzie oraz otwór solankowy w Goczałkowicach Nowy 1+, oprac. D. Dusza, PG Silesia, informacja nie datowana;
- Chylarecki P., J. Engel, J. Kindler, P. Nieznański, T. Okruszko, M. Rutkowski, M. M. Wiśniewska, Zasady gospodarowania na obszarach Natura 2000 w dolinach rzek, WWF Polska, Warszawa 2005, http://www.wwf.pl/informacje/publikacje/natura/natura2000_publish.pdf;
- Chylarecki P., Jawińska D., Monitoring Pospolitych Ptaków Lęgowych, Raport z lat 2005 - 2006, OTOP, Warszawa, 2007;
- Chylarecki P., Rohde Z., Sikora A., Cenian Z., Monitoring ptaków, w tym monitoring obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000. Faza I (materiały do raportu do Komisji Europejskiej z wdrażania Dyrektywy Ptasiej w Polsce w latach 2006 - 2008 w części dotyczącej monitoringu, Warszawa, 2008;
- Cielak M., Liwiński J., Wojda R. Opracowanie szczegółowych zajęć programu działań wodno środowiskowych w gospodarce rybackiej, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Warszawa, 2008;
- Cempulik P., Góra J., Ochmann A., Skowrońska K., Sochacka M., Wojtczak J., Pająk. Cenne miejsca rozrodu w województwie Śląskim. Część II, Polskie Towarzystwo Przyjaciół Przyrody Pro Natura, Wrocław-Bytom, 2004;
- czaplonec.org.pl/p/teren.htm;
- Decyzja 1600/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lipca 2002 r. ustanawiająca szósty wspólnotowy program działań w zakresie środowiska naturalnego, Dziennik Urzędowy Wspólnot Europejskich L242/1 z 10.09.2002 r.;
- Dobrowolski K.A. (red.), Przyrodniczo - ekonomiczna waloryzacja stawów rybnych w Polsce, Fundacja IUCN Poland, Warszawa, 1995;
- Dodatek do dokumentacji określającej warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika GZWP nr 346 w Pszczynie, oprac. zbior. (red.) J. Wagner, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa, 2011;

Dodatek nr 1 do planu ruchu - cz. szczególowa na lata 2009-2011 dla złota i borowiny w Rudolowicach, dotyczący przedsięwzięcia cz. szczególowej planu ruchu na lata 2009-2011 do lat 4, tj. do dnia 30.10.2012, Uzdrawiskowy Zakład Górniczy, Uzdrawisko w Goczałkowicach-Zdroju, 2009;

Durjasz I., Biernacka - Matyszek A., Tarka D., Opracowanie ekofizjograficzne dla gminy Goczałkowice-Zdrój, EKOID, Katowice, 2003;

Dziesięć letnia roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, obejmująca 2011 rok, Inspekcja Ochrony Środowiska. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, Katowice, 2012;

Ekspertyza hydrotechniczna - zagrożenia wodne dla gminy Chybie, Hydroprojekt, oddz. Sosnowiec, 1999;

Engel J. Natura 2000 w ocenach oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2009;

Florkiewicz E., Kawicki A., Postępowanie administracyjne w sprawach określonych ustaw z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, 2009;

geoportal.pgi.gov.pl;

Gil F.M. Natura 2000 i akwakultura, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2009;

Gromadzki M. (red.), Ptaki. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000. Podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2004;

Gwiżdżowicz M., Ochrona przydrożnych drzew, Kancelaria Sejmu, Biuro Studiów i Ekspertyz, Nr 1248, Warszawa, 2006;

Herczek A., Rostański A., Waloryzacja przyrodnicza, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Goczałkowice-Zdrój, CITEC S.A., Katowice, 1999;

Informacja Ministerstwa Środowiska nt. koncesji geologicznych i złóżnych wniosków koncesyjnych: http://www.mos.gov.pl/kategoria/259_koncesje_geologiczne/

Informacja PG Silesia Sp. z o.o. w Czechowicach - Dziedzicach, pisma: PGS/TMG/OTG/452/2011 z dnia 27.12.2011 r. oraz PGS/TMG/OTG/11/2012 z dnia 12.01.2012 r.;

Informacja o stanie środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. <http://www.katowice.pios.gov.pl/>

Informacja Uzdrawiska Goczałkowice-Zdrój dot. warunków geologiczno - górniczych, Uzdrawisko Goczałkowice-Zdrój, Wojewódzki Ośrodek Reumatologiczno - Rehabilitacyjny, pismo VI/2747/2011 z 28.11.2011 r.

Instytut Ochrony Przyrody PAN, Wytyczne do inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych i gatunków Natura 2000. Ministerstwo Środowiska. Warszawa, 2009;

iop.krakow.pl/natura2000/pl_dokumenty.php;

Jelonek M., Klich M., Korytarze ekologiczne w województwie śląskim, Koncepcja do planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Etap I. Korytarze ichtologiczne w dorzeczu Wisły, Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnej Śląska, Katowice, 2007;

J. Drzejewski W. i inni, Projekt korytarzy ekologicznych w ramach Europejskiej Sieci Natura 2000 w Polsce. Zakład Badania Ssaków Polska Akademia Nauk, Białołęka [mpis], 2005;

J. Drzejewski W. i inni, Zwierzęta a drogi. Metody ograniczania negatywnego wpływu dróg na populacje dzikich zwierząt. Zakład Badania Ssaków PAN, Białołęka, 2006;

Kistowski M., Pchajek M., Natura 2000 w planowaniu przestrzennym. Rola korytarzy ekologicznych. Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2009;

Komisja Europejska, Ocena planów i przedsięwzięć znacząco oddziałujących na obszary Natura 2000: Wytyczne metodyczne dotyczące przepisów Artykułu 6(3) i (4) dyrektywy siedliskowej 92/43/EWG, wyd. polskie: WWF Polska, Warszawa 2005;

Komisja Europejska, Zarządzenie obszarami Natura 2000: Postanowienia artykułu 6 dyrektywy siedliskowej 92/43/EWG, wyd. polskie: WWF Polska, Warszawa 2007;

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Załącznik do uchwały nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. (M.P. z 27 kwietnia 2012 r., poz. 252);

Krajowy Raport z wdrażania Dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa za okres od 1 stycznia 2005 r. do 31 grudnia 2007 r., Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, 2009;

Krogulec J. (red.), Ptaki w mokradłach Polski. Stan populacji, zagrożenia i perspektywy ochrony, Fundacja IUCN Poland, Warszawa, 1998;

- Król E., Kot A., Wpływ bazy zasobowej kopalin na gospodarowanie przestrzeni w gminach, na terenie których zlokalizowane są uzdrowiska. *Gospodarka surowcami mineralnymi* t. 26, zesz. 3, 2010;
- Kruczała A. [red.], Atlas klimatu województwa śląskiego, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej - Oddział w Katowicach, Katowice, 2000;
- Kuczyński M. Dolina Górnej Wisły. opracowanie działań ochronnych. stawowa gospodarka rybacka (zarys wstępny), 2012
- Ledwo M., Krzanowski Z., Program czynnej ochrony terenów wodno-biotycznych Doliny Górnej Wisły. Towarzystwo na rzecz Ziemi, Olsztyn, 2002;
- Liro A. Ochrona przyrody: wybrane kwestie problemowe (w tym Natura 2000), Departament Obszarów Natura 2000 Generalna Dyrekcja Ochrony środowiska prezentacja pdf;
- Lirski A., Wisniewolski W., Wojs A., Zdanowski B., Rybactwo w świetle ekorozwoju, Instytut Rybactwa wodnego w Olsztynie, Olsztyn, 2008;
- Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009 - 2015, Lokalna Grupa Działania Ziemia Pszczyńska, aktual., 2011;
- Mapa Geologiczna Polski 1:200 000. A. mapa utworów powierzchniowych, ark. Cieszyn, opr. W. Ryjko, Z. Paul, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa, 1992;
- Mapa Geologiczna Polski 1:200 000. B. mapa bez utworów czwartorzędowych, ark. Cieszyn, opr. W. Ryjko, Z. Paul, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa, 1992;
- Mapa geologiczno-rodowiskowa Polski 1:50000, plansza B, ark. 992 - Pszczyna, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa, 2003;
- Mapa obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony 1:500000, red. A. S. Kleczkowski, Instytut Hydrogeologii i Geologii Inżynierskiej Akademii Górniczo - Hutniczej, Kraków, 1990;
- Mapa Hydrogeologiczna Polski 1:50000, ark. 992 Pszczyna, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa, 1999;
- Mapa warunków występowania, ujętkowania, zagrożenia i ochrony zwykłych wód podziemnych Górnośląskiego Zagłębia Węglowego i jego obrzeżenia 1:100000, red.: A. Rókowski, T. Rudzińska - Zaprawa, A. Siemiński, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa, 1997;
- Mapa zagrożenia powodziowego, skala 1:10000, Mała Wisła od Zbiornika Goczałkowice do ujścia Przemysłowego wraz z Przemysłem od wodowskazu Jeleń, RZGW Gliwice, Nedeco Kraków, 2004;
- Mapa zasięgu oddziaływania hałasu w 2011 r. przed i po zastosowaniu zaprojektowanych zabezpieczeń akustycznych w ramach zadania „Budowa zabezpieczeń przeciwhałasowych wzdłuż DK1 w Goczałkowicach-Zdroju”, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Oddział Katowice, 2011;
- maps.geoportal.gov.pl/;
- Mieszkowska - Rutkowska A., Waga J.M., Projektowany Pszczyński Park Krajobrazowy. Przestrzeń i Wartość, t. II: 141-152, 1998;
- miejsce plan zagospodarowania przestrzennego „Goczałkowice - Dolina Wisły” dla części obszaru gminy Goczałkowice-Zdrój obejmującej Jezioro Goczałkowickie (Uchwała Nr XLIX/294/2006 Rady Gminy w Goczałkowicach-Zdroju z dnia 6 czerwca 2006 r., publ. Dz. Urz. Woj. śl. Nr 97, poz. 2644)
- Monitoring chemizmu gleb ornych w Polsce w latach 2010-2012 (raport końcowy), Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy w Puławach, Puławy, 2012;
- monitoringptakow.gios.gov.pl/;
- Natura 2000 Standardowy formularz danych dla obszarów specjalnej ochrony (OSO) dla obszarów spełniających kryteria obszarów o znaczeniu wspólnotowym (OZW) i dla specjalnych obszarów ochrony (SOO), PLB240001, data opracowania 10.2002, aktualizacja 2008;
- Natura 2000 w lasach Polski. skrypt dla kogoś, Ministerstwo środowiska, 2003;
- natura2000.mos.gov.pl/natura2000/pl/
- Nowak S., Mysiajek R. W., Korytarze ekologiczne w województwie śląskim, koncepcja do planu zagospodarowania przestrzennego województwa, Etap I. Korytarze teriologiczne dla dużych ssaków drapieżnych i kopytnych, Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnośląskiej, Katowice, 2007;
- Nowakowski J. J., Habitat structure and breeding parameters of the White Stork *Ciconia ciconia* the case of the Kolno Upland (NE Poland), *Acta Ornithol.* 38: 39-46, 2003;
- Ocena planów i przedsięwzięć znaczących oddziałujących na obszary Natura 2000. Wytoczne metodyczne dotyczące przepisów Artykułów 6(3) i (4) Dyrektywy Siedliskowej 92/43/EWG, Komisja Europejska DG środowisko, wyd. polskie. 2005;

- Ocena rzek badanych pod kątem wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia w 2009 r., WIO Katowice, 2010;
- Ocena rzek pod kątem wymagań, jakim powinny odpowiadać wody biologicznej rodowiskiem spożycia ryb w warunkach naturalnych w 2009 r., WIO Katowice, 2010;
- Ocena stanu wód powierzchniowych i podziemnych na podstawie badań prowadzonych na obszarze działania Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach w latach 2009 - 2010 - województwo śląskie, WIO w Katowicach, Katowice, 2012;
- Ocena wsłpna zanieczyszczenia powietrza pyłem PM_{2,5} w woj. śląskim, WIO w Katowicach, Katowice, 2009;
- Ocena wód zbiorników zaporowych pod kątem wymagań, jakim powinny odpowiadać wody biologicznej rodowiskiem spożycia ryb w warunkach naturalnych oraz pod kątem wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia w 2009 r., WIO Katowice, 2010;
- Odnowiona strategia Unii Europejskiej dotycząca trwałego rozwoju, 2006, <http://register.consilium.europa.eu/pdf/pl/06/st10/st10117.pl06.pdf>;
- Okresowa ocena planu zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego (Dz. Urz. Woj. śląskie z 2006 r. Nr 68, poz. 2045)];
- Operat uzdrowiskowy gminy Goczańkowice-Zdrój, wrzesień 2008 r.;
- Opracowanie ekofizjograficzne Gminy Goczańkowice-Zdrój, 2006;
- Opracowanie wyników badań jakości wód podziemnych państwowego monitoringu rodowiska na terenie województwa śląskiego oraz wyniki badań ilościowych w roku 2005, Państwowy Instytut Geologiczny, Oddział Górnośląski, Sosnowiec, 2006;
- Ortofotomapa - wykonana na podstawie zdjęcia lotniczego w skali 1:13000 (nalot z 2009 r.), Wojewódzki Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Katowicach;
- Ósma roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, obejmująca 2009 rok, Inspekcja Ochrony Rodowiska Wojewódzki Inspektorat Ochrony Rodowiska w Katowicach, Katowice, 2010;
- Paczyński B. [red.]. Atlas Hydrogeologiczny Polski 1:500000 cz. II. Wyd. PAE S.A. Warszawa, 1995;
- Paczyński B., Sadurski A. [red.]. Hydrogeologia regionalna Polski. T. I. Wody śłpdkie, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa, 2007;
- Państwowy Monitoring Rodowiska. Wyniki badań bazy danych JAWO. Wykaz punktów badanych w zlewni Wisły w 2009 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Rodowiska w Katowicach, 2010;
- Parusel J.B., Korytarze ekologiczne jako formy ochrony, gospodarowania i planowania krajobrazu (na przykładzie województwa śląskiego). Ogólnopolskie Warsztaty Wojewódzkich Słpów Planowania i Regionalnych Biur Planowania Przestrzennego, Wrocław, 2009;
- Parusel J.B., Skowrońska K., Wower A. (red.), Korytarze ekologiczne w województwie śląskim. koncepcja do planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Etap I. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice [maszynopis], 2007;
- Parusel J.B., Wika S., Buła R. (red.), Czerwona Lista Roślin Naczyniowych Górnego Śląska. Raporty i Opinie 1: 8-42, Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Katowice, 1996;
- Plan gospodarki odpadami dla gminy Goczańkowice-Zdrój, Goczańkowice-Zdrój, 2004;
- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Warszawa, 2011 (MP Nr 49, poz. 549);
- Plan odnowy miejscowości Goczańkowice-Zdrój, Uchwała Nr XXXIV/237/2009 Rady Gminy Goczańkowice-Zdrój z dnia 27 października 2009 r.;
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego, załącznik do Uchwały Nr II/21/2/2004 Sejmiku Województwa śląskiego z dnia 21 czerwca 2004 r.;
- Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016. Załącznik do uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 maja 2009 r. (M.P. nr 34, poz. 501);
- Polityka resortu w dziedzinie hydrogeologii (na lata 2008-2015) Ministerstwo Rodowiska. Departament Geologii i Koncesji Geologicznych, Warszawa, 2008;
- Poradniki ochrony siedlisk i gatunków: <http://natura2000.mos.gov.pl/natura2000/pl/poradnik.php>;
- Program ochrony powietrza dla stref województwa śląskiego, w których stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy substancji w powietrzu; załącznik do Uchwały Nr III/52/15/2010 Sejmiku Województwa śląskiego z dnia 16 czerwca 2010 r.

Program ochrony powietrza dla stref gliwicko - mikołowskiej i cz. stochowsko - lublinieckiej województwa łódzkiego, w których stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy substancji w powietrzu, załącznik do Uchwały IV/16/7/2011 Sejmiku Województwa łódzkiego z dnia 19 grudnia 2011 r.

Program Operacyjny Infrastruktura i środowisko 2007-2013 zatwierdzony przez Komisję Europejską 7 grudnia 2007 r. decyzją nr K(2007)6321 oraz przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą z dnia 3 stycznia 2008 r.;

Prognoza ludności faktycznej do 2035 roku dla powiatów oraz miast na prawach powiatu, GUS, Warszawa, 2011;

Program Ochrony środowiska dla Gminy Goczałkowice-Zdrój, Beskidzki Fundusz Ekorozwoju S.A., Bielsko - Biala, 2004;

Program Ochrony środowiska dla Województwa łódzkiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018, ATMOTERM S.A., Opole, Instytut Zrównoważonego Rozwoju Sp. z o.o. Białystok, 2011;

Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa łódzkiego na lata 2009 - 2013 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż dróg krajowych, ekspresowych, autostrad i linii kolejowych, Biuro Ekspertyz i Projektów Budownictwa Komunikacyjnego Ekkom Sp. z o.o., 2010;

Projekt Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony środowiska w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Wisły PLB240001, Katowice, 2013;

Przeładowana mapa geomorfologiczna Polski 1:500000, red.: L. Starkel, ark. Kraków, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, 1980;

przyroda.katowice.pl

ptaki.info/index_news.php;

Raport dla Komisji Europejskiej z zakresu Dyrektywy 94/22/WE z dnia 30 maja 1994 r. w sprawie warunków przyznawania i korzystania z koncesji na poszukiwanie, badanie i produkcję w głównodórnym. art. 9. Ministerstwo środowiska. Departament Geologii i Koncesji Geologicznych, Warszawa, 2011;

Raport dla Komisji Europejskiej z zakresu stosowania art. 9 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 94/22/WE z dnia 30 maja 1994 r. w sprawie warunków przyznawania i korzystania z koncesji na poszukiwanie, badanie i produkcję w głównodórnym. Ministerstwo środowiska. Departament Geologii i Koncesji Geologicznych. Warszawa, 2012;

Raporty o stanie sanitarnym powietrza w województwie łódzkim, Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach, Katowice;

Raport z wykonania Programu Ochrony środowiska dla Powiatu Pszczyńskiego za okres od 1 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., 2011;

Raport z wykonania wstępnej oceny ryzyka powodziowego, projekt: ISOK (Informatyczny System Osłony Kraju przed nadzwyczajnymi zagrożeniami, tytuł zadania 1.3.1. Wstępna ocena ryzyka powodziowego (WORP), Centrum Modelowania Powodziowego IMGW, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Warszawa, 2011;

Raszkowa B. Procedury ocen oddziaływania na środowisko w planowaniu przestrzennym na obszarach Natura 2000, Czasopismo Techniczne, Wyd. Politechniki Krakowskiej, 2007;

Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Goczałkowice-Zdrój, Uchwała Nr XLVIII/286/2006 Rady Gminy Goczałkowice-Zdrój z dnia 30 maja 2006 r.;

Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Goczałkowice-Zdrój, Uchwała Nr XXVIII/183/2013 Rady Gminy Goczałkowice-Zdrój z dnia 19 marca 2013 r.;

Regulacja potoku Goczałkowickiego w km 1+428 - 4+515 w Goczałkowicach-Zdroju, PPHU sProjekt+;

Rejestr osuwisk na obszarze Powiatu Pszczyńskiego (Stworzenie rejestru zawierającego informacje o ruchach masowych ziemi na obszarze powiatu pszczyńskiego), Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy Oddział Górnołódzki im. St. Doktorowicza - Hrebnińskiego, Sosnowiec, 2011;

Rocznik hydrologiczny Państwowej Służby Hydrogeologicznej, Rok hydrogeologiczny 2010, Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa, 2011;

Rozporządzenie nr 2/2010 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach z dnia 17 czerwca 2010 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wód powierzchniowych Goczałkowice, powiat pszczyński, województwo łódzkie (Dz. Urz. Woj. łódzkie, 2010 r., Nr 112, poz. 1811);

Rozpoznanie formacji i struktur do bezpiecznego geologicznego składowania CO₂ wraz z ich programem monitorowania. Raport merytoryczny nr 3: Segment I, rejon GZW, prac. zbior. Państwowy Instytut Geologiczny. Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa, 2009;

Sidjko P., Błaszczyńska B., Chylarecki P. (red.), Ostoje ptaków o randze europejskiej w Polsce, OTOP, Warszawa, 2004;

Sikora A., Chylarecki P., Meissner W., Neubauer G. (red.), Monitoring ptaków wodno . błotnych w okresie w drówek. Poradnik metodyczny, Warszawa, 2011;

Sprawozdanie z pomiarów monitoringowych hałasu w rodowisku w Goczałkowicach-Zdroju, Wojewódzki Inspektorat Ochrony rodowiska w Katowicach, Delegatura w Bielsku-Białej, czerwiec - pa dziennik 2008;

Sporysz G., Ocena stanu zagro enia metanowego w południowo . wschodniej cz ci Górno I skiego Zagę bia W łowego, Akademia Górniczo . Hutnicza, Kraków 2009;

Standardowe formularze danych - Ministerstwo rodowiska, <http://natura2000.mos.gov.pl/natura2000/pl/>;

Stan rodowiska w województwie I skim w 2009 r. Inspekcja Ochrony rodowiska, I ski Wojewódzki Inspektorat Ochrony rodowiska, Biblioteka Monitoringu rodowiska, Katowice 2010;

Strategia poprawy bezpiecze stwa przeciwpowodziowego w rejonie zbiornika retencyjnego Rontok Maý w Goczałkowicach-Zdroju, Olbrych . hydrologia, in ynieria rodowiska, Kraków, 2010;

Strategia Rozwoju Gminy Goczałkowice-Zdrój, Uchwaę Nr XXXIX/219/2001 Rady Gminy Goczałkowice-Zdrój z dnia 22 maja 2001 r.;

Strategia rozwoju produktu turystycznego sWi lana Trasa Rowerowa+na terenie województwa I skiego, Polska Agencja Rozwoju Turystyki S.A., Warszawa, 2005;

Strategia Rozwoju Województwa I skiego na lata 2000-2015 (Uchwaę Nr I/21/1/2000 Zarz du Województwa I skiego z dnia 25 wrze nia 2000 r.);

Studium uwarunkowa i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Goczałkowice-Zdrój (Uchwaę Nr XXIX/219/2001 Rady Gminy w Goczałkowicach-Zdrój z dnia 22 maja 2001 r.);

leziak M., Petryka L., Wpýw koncentracji radionuklidów w osadach i wodzie zbiornika Rontok Du y na flor i faun , Przegl d Górniczy 12 (1069), 2011;

wierad J., Herpetofauna na Górnym I sku, Przestrze i Warto ci t. II: 51-65, 1998;

wierad J., Korytarze ekologiczne w województwie I skim, koncepcja do planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Etap I. Korytarze herpetologiczne, Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego I ska, Katowice, 2007;

tnz.most.org.pl/dokumenty/publ/ochrona/ochrona_ekosystemow.htm;

Uchwaę Nr XLVI/278/2006 Rady Gminy Goczałkowice-Zdrój z dnia 28 marca 2006 r. o ustanowieniu tymczasowego statutu uzdrowiska Goczałkowice-Zdrój (Dz. Urz. Woj. I. Nr 78, poz. 2245);

Uchwaę Nr XLIX/293/2006 Rady Gminy w Goczałkowicach-Zdroju z dnia 6 czerwca 2006 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów górniczych znajduj cych si w granicach administracyjnych gminy Goczałkowice-Zdrój (Dz. Urz. Woj. I. Nr 97, poz. 2643);

Uchwaę Nr XLIX/294/2006 Rady Gminy w Goczałkowicach-Zdroju z dnia 6 czerwca 2006 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego sGoczałkowice - Dolina Wisý+ dla cz ci obszaru gminy Goczałkowice-Zdrój obejmuj cej Jezioro Goczałkowskie (Dz. Urz. Woj. I. Nr 97, poz. 2644);

Uchwaę Nr XXVIII/198/09 Rady Gminy Goczałkowice-Zdrój z dnia 24 marca 2009 r. w sprawie uchwalenia regulaminu Parku Zdrojowego w Goczałkowicach-Zdroju (Dz. Urz. Woj. I. Nr 86, poz. 1899);

Uchwaę Nr XXXV/243/09 Rady Gminy Goczałkowice-Zdrój z dnia 22 grudnia 2009 r. w sprawie uchwalenia Statutu Uzdrawiska Goczałkowice-Zdrój (Dz. Urz. Woj. I., 2010 r., Nr 46, poz. 703);

Uchwaę nr XLII/290/10 Rady Gminy Goczałkowice-Zdrój z dnia 7 wrze nia 2010 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów górniczych sCzechowice II+, sBestwina+, sRudołkowice+i sGoczałkowice Zdrój+znajduj cych si w granicach administracyjnych gminy Goczałkowice-Zdrój (Dz. Urz. Woj. I. z 2010, Nr 257, poz. 4033);

ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o uzdrowiskach i lecznictwie uzdrowiskowym (Dz.U. Nr 23, poz. 150, z pó n. zm.);

ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz.U. z 2005 r. Nr 167, poz. 1399, z 2007 r. Nr 133, poz. 921, z 2009 r. Nr 62, poz. 504);

ustawa z dnia 4 marca 2011 r. o zmianie ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2011 r., Nr 73, poz. 390, Nr 112, poz. 654);

Obwieszczenie Marszaýka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 kwietnia 2012 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz.U. z 2012 r., poz. 651, z dnia 13 czerwca 2012 r.) Zaý cznik do obwieszczenia Marszaýka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 kwietnia 2012 r. (poz. 651) Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r.

o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych;

Walasz K., Tworek S., Wiehle D., Ochrona ptaków i ich siedlisk w Polsce, Małopolskie Towarzystwo Ornitologiczne, Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków, 2006;

Walasz K., Stan poznania awifauny Polski. Potrzeba badań i działań ochronnych, Wszechwiat, t. 7, nr 1-3, 2006;

Waloryzacja przyrodnicza obszaru Natura 2000 "Dolina Górnej Wisły" Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Łódzki Urząd Wojewódzki w Katowicach, Bytom-Katowice, 2006;

Wiehle D., Bonczar Z., Miernictwo ptaków w warunkach stawów rybnych, Notatki Ornitologiczne, 2007;

Wika S., Węgierski J., Wodne ostaje chronionych i zagrożonych gatunków roślin wodnych i bagiennych na obszarze Doliny Górnej Wisły w: Jankowski A.T., Rzątkowski M., (red.). Jeziora i sztuczne zbiorniki wodne. Procesy przyrodnicze oraz znaczenie społeczno-gospodarcze. Ujęcie ekologiczne, Wyd. Nauk o Ziemi, Pol. Tow. Limnolog. Pol. Tow. Geogr. Oddz. Katowicki, Sosnowiec, 2005;

Wilk T., Jujka M., Krogulec J., Chylarecki P. (red.), Ostaje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce, OTOP, Marki, 2010;

Witkowski A., (red.), Wody podziemne [w:] Opracowanie metodyki kartograficznego odwzorowania waloryzacji stanu środowiska przyrodniczego na terenach poddanych silnej antropopresji górnictwa i przemysłu na obszarze województwa łódzkiego, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa, 2001;

Wykaz stacji bazowych GSM: <http://bts-gsm.eu/uke/>; <http://btsearch.pl/>; <http://www.ukel.gov.pl/>

Załącznik do sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru specjalnej ochrony ptaków "Dolina Górnej Wisły", Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach, 2011;

Zarządzenie obszarami Natura 2000. Postanowienia artykułu 6 dyrektywy siedliskowej 92/43/EWG. Komisja Europejska;

Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów górniczych "Czechowice II", "Bestwina", "Rudowice" i "Goczałkowice Zdrój" znajdujących się w granicach administracyjnych Gminy Goczałkowice-Zdrój (Uchwała Nr XLII/290/10 Rady Gminy Goczałkowice-Zdrój z dnia 7 września 2010 r., publ. Dz. Urz. Woj. Łódzki z 2010 r., Nr 257, poz. 4033)

Załączniki

Załącznik 1.

Granice strefy "A" i "B" ochrony uzdrowskiej

Opis granic stref ochrony uzdrowskiej (Statut Uzdrowska Goczańkowie-Zdrój, Załącznik do Uchwały Nr XXVI/164/2012 Rady Gminy Goczańkowie-Zdrój z dnia 20 grudnia 2012 r.)
§ 3 ust. 2

pkt 1: **strefa "A"** (pow. 140 ha) w granicach wyznaczonych:

a) od strony zachodniej - grobl stawu Zabrzyszczok po granicy działki Nr 318/15;

b) od strony północnej - wzdłuż rowu Kanar po północnych granicach działek nr: 297/9, 319/4 i 3986/204, następnie skraca na północ wzdłuż zachodniej granicy działki nr 3112/204, skąd nie przecina między i biegnie północno granic wzdłuż zachodniej granicy działki nr 2058/204, 2057/204, 3106/204, 3105/204, 3645/204, 3646/204, 2054/204, 2053/204, 2052/204, 3104/204, 3103/204, 3102/204, 2048/204, 2047/204, 2046/204, 2958/204, 2951/039, następnie przecina ulic Powstańców I skich i biegnie dalej na wschód wzdłuż północnej granicy działek: 1171/38 i 1172/38, następnie od północno-wschodniego narożnika działki 1172/38 biegnie wzdłuż południowej i wschodniej linii rozgraniczającej zabudowy mieszkaniowej (wyznaczonej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego) do południowo - wschodniego narożnika działki nr 1957/36, następnie wzdłuż północnej granicy działki 1229/36 do jej północno-wschodniego narożnika, dalej na wschód wzdłuż planowanej drogi (wg mpzp) do zachodniej granicy działki 1222/36 i dalej granicami tej działki na północ i wschód, granic działki 526/36, przecina skąd nie tory kolejowe (działka 277/36) i biegnie odcinkiem ulicy Parkowej, działka 1144/36 do południowo-zachodniego narożnika działki nr 2386/36, następnie na wschód granicami działek nr: 2386/36, 1498/36, 1286/36 i na północ granic działki nr 1286/36 i dalej południowo granic ulicy Krzyanowskiego, skraca na północ odcinkiem ulicy Uzdrowskiej i skraca na wschód odcinkiem ulicy Borowinowej;

c) od strony wschodniej - ulic Borowinow, wschodnimi granicami działek: 257/119, 615/123, 617/119 i 621/120 (przecina rów Kanar do brzegu dawnego stawu);

d) od strony południowej - brzegiem dawnego stawu (północna granica działki 625/120) i stawu Maciek Mały (północna granica działki 751/111) do toru kolejowego, przecina tor kolejowy przy południowej granicy działki 247/112 i dalej południowym brzegiem drogi gruntowej (działki 745/109 i 91) do ulicy Bór II, następnie skraca na południe wzdłuż Kanału Rybackiego przy zachodniej granicy działki stawu Maciek Kanałowy Nr 691/111, skraca na zachód granic tej działki wzdłuż północnego brzegu stawu Maciek Borowy, dalej południowymi granicami działek: 55, 219/19 i 143/20 do ulicy Bór II, dalej do rozwidlenia tej ulicy, przecina rów na granicy działek 3 i 13 następnie południowo granic działki 319/4 do stawu Zabrzyszczok.

pkt 2: **strefa "B"** (pow. 675 ha), otaczająca stref "A", w granicach wyznaczonych:

a) od strony zachodniej - wapiem przeciwpowodziowym rzeki Wisły, skraca na wschód drog gruntow przez las, skraca na północ i między ródpołn do skrzyżowania z ulic Szkoln ;

b) od strony północnej - ulic Szkoln do skrzyżowania z ulic Poprzeczn, następnie od ulicy Szkolnej do ulicy Główniej, ulic Główniej i ulic Brzozow do skrzyżowania z ulic Letni, Maciek Borowy i staw bez nazwy, dalej wapiami przeciwpowodziowymi wzdłuż pól i pomiędzy stawami Zabrzyszczok do rzeki Wisły.

Załącznik 2.

Zabytki w gminnej ewidencji zabytków gminy Goczańkowie-Zdrój

Lp.	obiekt	adres
1	kaplica p.w. w. Anny ^{a)}	ul. w. Anny
2	budynek mieszkalny (1918 . 1945)	ul. w. Anny 7
3	budynek mieszkalny (1918 . 1945)	ul. Bór I 4
4	budynek mieszkalny (przed 1918 r.)	ul. Bór I 19
5	budynek mieszkalny (przed 1918 r.)	ul. Bór II 3
6	budynek mieszkalny z gospodarczym (1918 . 1945)	ul. Bór II 5
7	budynek mieszkalny (1918 . 1945)	ul. Bór II 10
8	budynek mieszkalny	ul. Borowinowa 1
9	budynek mieszkalny	ul. Borowinowa 27
10	budynek mieszkalny	ul. Brzozowa 11
11	budynek mieszkalny	ul. Brzozowa 27
12	budynek mieszkalny	ul. Brzozowa 37

Lp.	obiekt	adres
13	budynek mieszkalny	ul. Brzozowa 60
14	budynek mieszkalny (1874 r.)	ul. Darwina 2
15	budynek mieszkalny (1918 . 1945)	ul. D bowa 18
16	kościół parafialny p.w. świętego Jerzego (1909-1910) ^{b)}	ul. Główna
17	budynek mieszkalny	ul. Główna 1
18	budynek mieszkalny	ul. Główna 3
19	budynek mieszkalny (1918 . 1945)	ul. Główna 20
20	budynek mieszkalny	ul. Główna 34
21	budynek mieszkalny	ul. Główna 40
22	budynek mieszkalny	ul. Główna 72
23	budynek mieszkalny	ul. Główna 106
24	budynek mieszkalny	ul. Główna 120
25	budynek mieszkalny (1928 r.)	ul. Górna 9
26	budynek mieszkalny (1918 . 1945)	ul. Jesienna 15
27	budynek mieszkalny (1918 . 1945)	ul. Jeziorna 52
28	budynek mieszkalny	ul. Jeziorna 54
29	budynek mieszkalny	ul. Jeziorna 58
30	budynek mieszkalny	ul. Krzyżanowskiego 28
31	budynek mieszkalny	ul. Krzyżanowskiego 33
32	budynek mieszkalny (przed 1918 r.)	ul. Krzyżanowskiego 51
33	budynek mieszkalny (1918 . 1945)	ul. Lipowa 13
34	budynek mieszkalny . sanatoryjny	ul. Parkowa 2
35	budynek mieszkalny (1918 . 1945)	ul. Różańska 2
36	budynek mieszkalny	ul. Sołtycka 22
37	budynek mieszkalny	ul. Sołtycka 24
38	budynek mieszkalny (1918 . 1945)	ul. Stawowa 8
39	budynek mieszkalny (1918 . 1945)	ul. Szkolna 2
40	budynek usługowy (przedszkole, 1918 . 1945)	ul. Szkolna 15
41	budynek mieszkalny	ul. Szkolna 21
42	budynek mieszkalny	ul. Szkolna 32
43	budynek mieszkalny	ul. Szkolna 35
44	budynek mieszkalny	ul. Szkolna 36
45	budynek mieszkalny	ul. Szkolna 37
46	budynek mieszkalny	ul. Szkolna 43
47	budynek mieszkalny	ul. Szkolna 45
48	budynek mieszkalny	ul. Szkolna 49/51
49	budynek mieszkalny	ul. Szkolna 54/56
50	budynek mieszkalny	ul. Szkolna 66
51	budynek mieszkalny	ul. Szkolna 70
52	budynek mieszkalny	ul. Szkolna 78
53	budynek mieszkalny wraz ze stodołą (około 1835 r.)	ul. Szkolna 84
54	budynek mieszkalny z zabudową gospodarczą (przed 1918 r.)	ul. Szkolna 88
55	budynek mieszkalny (1910 r.)	ul. Szkolna 100
56	budynek mieszkalny	ul. Szkolna 112
57	budynek mieszkalny wraz ze stodołą	ul. Szkolna 118
58	budynek mieszkalny	ul. Szkolna 128
59	budynek mieszkalny	ul. Szkolna 134
60	budynek mieszkalny	ul. Szkolna 136
61	budynek mieszkalny	ul. Szkolna 142
62	budynek mieszkalny	ul. Szkolna 159
63	budynek usługowy (poczta, 1918 . 1945)	ul. Uzdrowska 32
64	obecnie klasztor ss. Salwatorianek (1840 / lata 30 XX w.)	ul. Uzdrowska 38
65	dawna apteka z budynkiem gospodarczym (przed 1918 r.)	ul. Uzdrowska 41
66	zabudowa uzdrowiska Goczałkowice-Zdrój ^{a)}	ul. Uzdrowska
	66a pawilon sanatoryjny Wrzos, 1874 ^{a)}	ul. Uzdrowska 52
	66b Stara Pijalnia (obecnie pawilon parkowy), 1862 ^{a)}	ul. Uzdrowska 53
	66c budynek administracyjny, 1880 ^{a)}	ul. Uzdrowska 54
	66d pawilon sanatoryjny Górnik, 1897 ^{a)}	ul. Uzdrowska 61
67	park zdrojowy w Goczałkowicach-Zdroju ^{a)}	Ul. Uzdrowska / Parkowa
68	zespół zabudowa szpitala z laboratorium (1897/1937 r.)	ul. Uzdrowska 55
69	dawna komora celna ^{b)}	ul. Uzdrowska 65
70	dworzec kolejowy (przed 1900 r.) ^{b)}	ul. Uzdrowska 74

Lp.	obiekt	adres
71	budynek mieszkalny	ul. Zimowa 6
72	budynek mieszkalny	ul. Zimowa 13
73	willa	ul. ródlana 21
74	willa	ul. ródlana 22
75	willa	ul. ródlana 35
76	willa	ul. ródlana 43
obiekty małej architektury		
77	kapliczka przydrożna (1928 r.) z otoczeniem starodrzewem	ul. Lipowa 15
78	kapliczka przydrożna na MBC (poł. XIX w.)	ul. Szkolna 54/56
79	kapliczka przydrożna (2 poł. XIX w.)	ul. Szkolna 72
80	kapliczka świątynna z figurą św. Józefa z Dzieciątkiem (1931 r.)	ul. Szkolna 142
81	kapliczka świątynna	ul. Tuwima
82	kaplica kubaturowa Matki Boskiej Uzdrawicielki Chorych (2 poł. XIX w.) ^{b)}	ul. Wiosenna
83	drewniany krzyż przydrożny z Chrystusem na blasze	ul. Szkolna 118
84	drewniany krzyż przydrożny z Chrystusem na blasze (1 poł. XIX w.)	ul. Szkolna 66
85	kamienny krzyż przydrożny (1935 r.)	róg ul. Jeziornej i Podleskiej
86	kamienny krzyż przydrożny (1 poł. XIX w.)	ul. Zimowa 36
87	kamienny krzyż (1910 r.) przy kościele p.w. św. Jerzego	ul. Szkolna
88	barometr w obudowie metalowej	ul. Uzdrawiskowa
89	rzeźba przedstawiająca scenę rodzajową przed szpitalem	ul. Uzdrawiskowa

^{a)} obiekty wpisane do rejestru zabytków, ^{b)} obiekty postulowane do wpisu do rejestru zabytków

ródło: pismo Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Katowicach (K-Nr.5140.25.2.2011.2012.My) z 14 marca 2012 r.

Załącznik 3.

Miejsca pamięci

Numer w ewidencji	rodzaj obiektu	opis	lokalizacja
57/01	znak pamięci	Tablica upamiętniająca Jana Pawła II (patrona dawnej Szkoły Podstawowej nr 2)	ul. Uzdrawiskowa 61
57/02	znak pamięci	Tablica upamiętniająca Pawła Miodzika i Franciszka Kojpczka poległych w I Powstaniu Śląskim 17.11.1919 r.	obok Przedszkola Nr 1, ul. Szkolna 15
57/03	znak pamięci	Głaz z orzełkiem i tabliczką czci poległych za wolność Ojczyzny	obok Przedszkola Nr 1, ul. Szkolna 15
57/04	grób wojenny	Mogiła zbiorowa wojenna Franciszka Kojpczka i Pawła Miodzika poległych w I Powstaniu Śląskim 17.11.1919 r.	cmentarz parafialny, ul. Główna 50

ródło: Ewidencja grobów i cmentarzy wojennych oraz innych miejsc pamięci województwa Śląskiego, prowadzonej przez Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego

GOCZAŃKOWICE-ZDRÓJ. Opracowanie ekofizjograficzne (podstawowe)

opracowanie:

Biuro Rozwoju Regionu sp. z o.o., Katowice, 2012, aktualizacja - 2013 r.

Leszek Kostorz, Zdzisław Wieland, Wiesław Konieczny, Janina Witkowska
